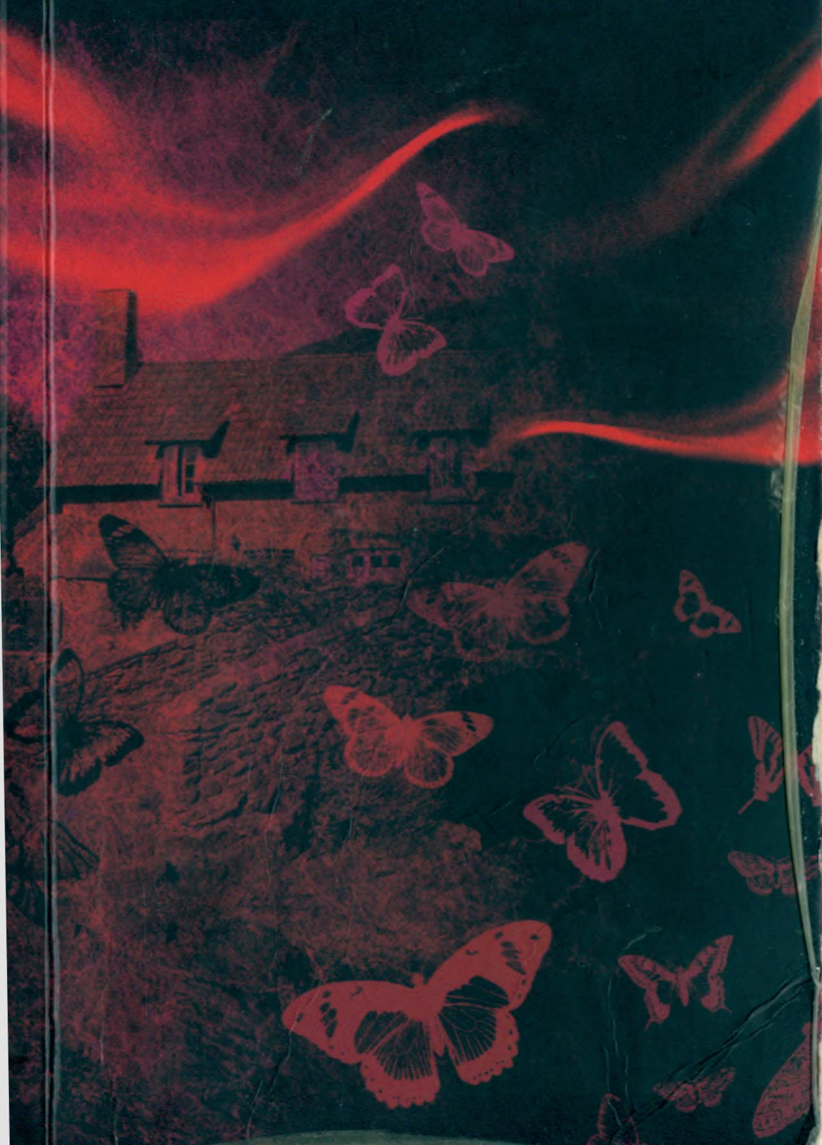
Agatha Christie

SPRAGTELĖJUS PIRŠTAIS

Agata Kristi

Spragtelėjus pirštais

LEIDYKLA

UDK 820-3
CH 525

Agatha Christie

By the Pricking of My Thumbs

First published in Great Britain by
Collins 1968

Iš anglų kalbos vertė ***Jonas Sipulis***

ISSN 1822-7376 ; 48
ISBN 978-609-95090-6-8

Šią knygą skiriu daugeliui savo skaitytojų įvairiose šalyse, kurie rašo man klausdami: “Kas atsitiko Tomiui ir Tapensei? Ką jie dabar veikia?” Linkiu jums viso ko geriausio, ir aš tikiuosi, jūs vėl džiaugsitės susitikę su Tomiu ir Tapense, jau vyresniais, bet širdyje vis tokiais pačiais!

Agatha Christie

Turinys

Trečia knyga

Dingo be žinios – žmona

Ketvirta knyga

Čia yra bažnyčia ir smailiaviršūnis bokštas atsidaro durys ir viduje yra žmonės

Spragtelėjus pirštais čia
blogis tyko paslapčia

Makbetas

Pirma knyga

Saulėta ketera

Pirmas skyrius
Teta Ada

Misteris ir misis Berisfedai sėdėjo prie pusryčių stalo. Tai buvo niekuo neišsiskirianti pora. Tuo laiku Anglijoje pusryčiavo šimtai pagyvenusių porų. Diena taip pat buvo niekuo neišsiskirianti, tokia, kokių jūs turite penkias per savaitę. Atrodė, jog gali lyti, nors pilno užtikrintumo nebuvo.

Misterio Berisfedo plaukai anksčiau buvo raudoni. Raudonumo pėdsakų dar buvo likę, nors, kaip ir įprasta daugumai raudonus plaukus turinčių žmonių, gyvenimo pusiaukelėje jų plaukai tampa pilkos smėlio spalvos. Misis Berisfed galingos garbanos anksčiau buvo juodos. Dabar šiame juodume šen bei ten buvo primaišyta pilkų sruogų. Tai sudarė gana malonų įspūdį. Misis Berisfed buvo kartą pagalvojusi apie plaukų dažymą, bet galiausiai nusprendė, kad ji sau labiau patinkanti tokia, kokią ją sukūrė gamta. Vietoj to ji nusprendė save pamaloninti nauju lūpų dažų atspalviu.

Pagyvenusi pora pusryčiavo kartu. Maloni pora, bet nieko neįprasto. Taip pasakytų bet kas, pažvelgęs iš šalies. Jei toks pašalietis būtų jaunas, tai jis ar ji dar pridurtų: „Taip, labai mieli, bet siaubingai nuobodūs,

kaip ir visi seniai."

Vis tik misteris ir misis Berisfedai dar nebuvo sulaukę tokio amžiaus, kad patys save laikytų seniais. Ir jie net nenutuokė, kad jie, kaip ir daugelis kitų, automatiškai pagal šį požymį priskiriami siaubingai nuobodiems. Na, nebent žvelgiant jaunimo akimis, bet vėlgi, galvojo jie atlaidžiai, jaunimas nieko nenutuokia apie gyvenimą. Vargšeliai, jie visuomet susirūpinę dėl egzaminų, savo seksualiniu gyvenimu, perka išsiskiriančius drabužius ar darosi iššaukiančias šukuosenas, kad tik būtų labiau pastebimi. Misteris ir misis Berisfedai, savo pačių požiūriu, buvo tik pergyvenę gyvenimo pradžią. Jie patiko sau patiems ir patiko vienas kitam, ir dienos slinko viena po kitos ramiai bei maloniai.

Buvo, žinoma, tam tikrų momentų, bet pas ką gi jų nebūna. Misteris Berisfedas atplėšė laišką, perbėgo jį akimis ir atidėjo į šalį, padidindamas po kaire ranka jau esančią nedidelę krūvelę. Jis paėmė kitą laišką, bet, užuot atplėšęs, liko stovėti su juo rankose. Jis nežiūrėjo į laišką, jis žiūrėjo į duonos skrudintuvą. Jo žmona, kurį laiką jį stebėjusi, paklausė:

– Kas atsitiko, Tomi?

– Atsitiko? – sumurmėjo neaiškiai Tomis. – Atsitiko?

– Būtent, – pasakė misis Berisfed.

– Nieko neatsitiko, – atsakė misteris Berisfedas. – O kas turėtų?

– Tu apie kažką mąstei, – tarė Tapensė kaltinamu tonu.

– Nemanau, kad aplamai būčiau apie ką nors galvojęs.

– Žinoma, tu negalvojai. Tai kas gi tuomet yra?

– Nieko, visiškai nieko. Kas gi galėtų būti? Aš gavau sąskaitą už santechnikos darbus.

– A, – ištarė Tapensė su suprantančia išraiška. – Spėju, kad didesnę, nei tikėjaisi.

– Savaime suprantama, – pasakė Tomis. – Visuomet taip būna.

– Nesuprantu, kodėl mes neišmokome santechnikų amato, – pasakė Tapensė. – Jei tu būtum išmokęs, aš galėčiau būti santechniko padėjėja ir mes dieną po dienos į savo kišenes žertume nemažus pinigus.

– Mes buvome tikri trumparegiai, nepastebėję šios galimybės.

– Ar tai ir buvo santechniko sąskaita, į kurią tu ką tik žiūrėjai?

– Ne, tai buvo tik kreipimasis.

– Jaunieji nusikaltėliai – rasinė integracija?

– Ne. Tik dar vieni naujai atidaromi senelių prieglaudos namai.

– Na, bet kuriuo atveju tai jau kažkas, – pasakė Tapensė. – Bet aš nesuprantu, kodėl tu dėl to atrodei toks susirūpinęs.

– O, apie tai aš negalvojau.

– Tuomet apie ką gi tu galvojai?

– Na, aš tik kai ką prisiminiau, – pasakė misteris Berisfedas.

– Ką gi? – paklausė Tapensė. – Juk tu žinai, kad galiausiai vis tiek man pasakysi.

– Tikrai nebuvo nieko svarbaus. Aš tik pagalvojau, kad galbūt... gerai – prisiminiau tetą Adą.

– A, suprantu, – nuovokiai tarė Tapensė. – Taip, –

pridūrė ji minkštu, susimąsčiusiu balsu. – Teta Ada.

Jų akys susitiko. Tai yra skausminga tiesa, kad šiais laikais beveik kiekvienoje šeimoje yra problema, kuri galėtų būti pavadinta „teta Ada". Tik vardai skirtingi – teta Amelija, teta Suzana, teta Keitė, teta Joana. Tai ir seneliai, ir senyvos pusseserės, ir netgi senelių seserys. Bet jos egzistuoja ir sudaro problemą, į kurią negali numoti ranka. Reikalas turi būti sutvarkytas. Reikia surasti atitinkamą įstaigą ir viską apie ją išsiklausinėti. Rekomendacijų reikia prašyti iš gydytojų, draugų, kurie patys turėjo savo tetas Adas, gyvenusias „visiškai laimingai iki pat mirties".

Praėjo tie laikai, kai teta Elizabeta, teta Ada ir likusios laimingai gyveno namuose, kuriuose ir anksčiau gyveno daugybę metų, prižiūrimos ištikimų, gal kartais šiek tiek tironiškų senų tarnų. Abi pusės buvo visiškai patenkintos esama padėtimi. Arba būdavo nesuskaičiuojama daugybė vargšų giminaičių, neturtingų dukterėčių bei puskvailių senmergių pusseserių, išsiilgusių gerų namų su geru maitinimu triskart per dieną ir gražiu miegamuoju. Pasiūla ir paklausa papildydavo viena kitą, ir viskas ėjosi sklandžiai. Bet dabar laikai pasikeitė.

Nes šiais laikais teta Ada turi atitikti šių dienų standartus, o ne būti paprasčiausiai pagyvenusia ledi, kuri dėl artrito ar kitų reumatinių problemų yra linkusi nukristi nuo laiptų, kai namuose ji palikta viena, ar kuri kenčia nuo chroniško bronchito, ar kuri ginčijasi su kaimynais ir įžeidinėja pardavėjus.

Deja, teta Ada sukelia žymiai daugiau rūpesčių, nei būna priešingoje gyvenimo skalės pusėje. Vaikus galima nusiųsti į globos namus, įsiūlyti giminaičiams, atostogų

metu nuvežti į atitinkamas mokyklas ar suorganizuoti įvairias stovyklas, iš vaikų pusės sulaukiant viso labo tik nedidelių prieštaravimų visų šių priemonių atžvilgiu. Su teta Ada viskas kitaip. Pačios Tapensės Berisfed teta – tiksliau vyro teta Primrosa – buvo tikras galvos skausmas. Jai neįmanoma įtikti. Vos apsigyvenus prieglaudoje, suteikiančioje geras gyvenimo sąlygas ir visą pagyvenusioms ledi reikiamą komfortą, ir po keleto labai pozityvių laiškų dukterėčiai, liaupsinančių tuos prieglaudos namus, sekanti žinia būdavo ta, kad ji be jokio įspėjimo pasipiktinusi iš ten išvažiavo.

„Neįmanoma. Aš negalėjau ten daugiau pasilikti nė minutės!"

Vienerių metų laikotarpyje teta Primrosa spėjo pabuvoti vienuolikoje tokių įstaigų ir galiausiai parašė laišką, kuriame pranešė sutikusi labai žavų jaunuolį. „Iš tikrųjų labai nuoširdus vaikinas. Dar jaunas būdamas prarado motiną, ir jam labai reikia priežiūros. Aš išsinuomavau butą ir jis ateis pas mane gyventi. Šis susitarimas mums abiem idealiai tinka. Mes iš prigimties esame dvi giminingos sielos. Jums nebereikia daugiau niekuo rūpintis, mieloji. Mano ateitis sutvarkyta. Rytoj aš susitinku su advokatu, kad galėčiau Mervinu pasirūpinti ateityje, jei numirčiau anksčiau už jį, kas, be abejo, būtų natūrali įvykių eiga. Nors, patikinu jus, dabar jaučiuosi pačiame jėgų žydėjime."

Tapensė išskubėjo į šiaurę (incidentas įvyko Aberdyne). Tačiau atsitiko taip, kad policija atvyko pirmoji ir areštavo žavųjį Merviną, kurio jau kurį laiką ieškojo už pinigų pasisavinimą apgaulės būdu. Teta Primrosa buvo be galo pasipiktinusi teisėtvarka – bet po apsilankymo

teisminio tyrimo apklausoje (kur buvo atsižvelgta ir į kitus dvidešimt penkis atvejus) – buvo priversta pakeisti požiūrį į savo *globotinį*.

– Man atrodo, kad turiu aplankyti tetą Adą, Tapense, – pasakė Tomis. – Žinai, jau praėjo nemažai laiko.

– Aš manau, – pasakė Tapensė be ypatingo entuziazmo. – Kiek laiko praėjo?

Tomis galvojo.

– Turėtų būti maždaug metai, – pasakė jis.

– Daugiau, – pasakė Tapensė. – Manau, kad virš metų.

– O brangioji, – pasakė Tomis, – laikas bėga taip greitai, ar ne? Negaliu patikėti, kad taip ilgai. Vis tik manau, kad tu teisi, Tapense. – Jis mintyse skaičiavo. – Baisu, kai taip užmirštama. Iš tikrųjų dėl to labai nesmagiai jaučiuosi.

– Nemanau, kad turėtum, – pasakė Tapensė. – Galų gale, juk siuntėme jai siuntinius ir rašėme laiškus.

– Taip, aš žinau. Tu baisiai gerai tvarkaisi su šiais reikalais, Tapense. Bet vis tiek, kartais perskaitai tokius dalykus, kurie labai nuliūdina.

– Tu galvoji apie tą bauginančią knygą, kurią paėmėme iš bibliotekos, – pasakė Tapensė, – ir kaip ten siaubingai jautėsi vargšai senukai. Kaip jie kentėjo.

– Manau, kad tai tiesa – atskirti nuo gyvenimo.

– Taip, – pasakė Tapensė, – turi būti panašių vietelių. Ir yra baisiai nelaimingų žmonių, ir jų negali padaryti laimingais. Bet ką čia dar galima padaryti, Tomi?

– Ką ir kiekvienas gali, ir kiek įmanoma būti atsargesniems. Rūpestingai išrinkti įstaigą, viską apie ją sužinoti ir įsitikinti, kad ji turi puikų prižiūrintį

gydytoją.

– Negali būti geresnio gydytojo už daktarą Marijų, turi su tuo sutikti.

– Taip, – pasakė Tomis, susirūpinimui traukiantis nuo jo veido. – Marijus yra nuostabus vaikinas. Malonus, kantrus. Jei bus kas nors ne taip, jis būtinai mums praneš.

– Taigi aš manau, kad tau neverta dėl jos jaudintis, – pasakė Tapensė. – Kiek jai dabar metų?

– Aštuoniasdešimt du, – pasakė Tomis. – Ne, palauk. Manau, kad aštuoniasdešimt trys, – pridūrė jis. – Turėtų būti gana baisu, kai tu visus pergyveni.

– Tai tik *mums* taip atrodo, – pasakė Tapensė. – *Jie* taip nesijaučia.

– Tu nežinai, kaip yra iš tikrųjų.

– Na, bent jau tavoji teta Ada. Ar tu neatsimeni jos džiūgavimo, kai ji mums pasakė, kiek pergyvenusi savo senų draugių? Ir ji užbaigė sakydama: „O kas dėl Emės Morgan, tai aš girdėjau, kad ji neišsilaikys ilgiau nei pusmetį. Ji visuomet sakydavo, kokia aš trapi, bet dabar praktiškai jau neliko abejonių, kad aš ją pergyvensiu. Ir gyvensiu gerokai ilgiau." Triumfas – štai kaip jinai jaučiasi.

– Ir vis dėlto... – pasakė Tomis.

– Žinau, – pasakė Tapensė. – Žinau. Ir vis dėlto tu jauti, kad tai tavo pareiga ir tu turi važiuoti.

– Tu manai, kad aš neteisus?

– Deja, – pasakė Tapensė, – manau, kad tu esi teisus. Visiškai teisus. Ir aš važiuosiu kartu, – pridūrė ji su heroizmo gaidele jos balse.

– Ne, – pasakė Tomis. – Kodėl tu turėtum? Ji ne

tavo teta. Ne, važiuosiu vienas.

– Visiškai ne, – pasakė misis Berisfed. – Man taip pat patinka pakentėti. Kentėsime kartu. Tau tai nesuteiks malonumo ir man tai nesuteiks malonumo, ir nė akimirką nepamaniau, kad ir tetai Adai bus malonu. Bet aš gerai suprantu, kad tai yra vienas iš tų dalykų, kurie turi būti padaryti.

– Ne, nenoriu, kad tu važiuotum. Galų gale juk atsimeni, kaip šiurkščiai pastarąjį kartą ji su tavimi elgėsi?

– O, aš į tai nekreipiu dėmesio, – pasakė Tapensė. – Galbūt vargšei senutei tai vienintelė maloni mūsų vizito dalis. Dėl to nė akimirkai nejaučiau jai jokios pagiežos.

– Tu visąlaik buvai jai maloni, – pasakė Tomis. – Nors taip nėra, kad pernelyg ją mėgtum.

– Niekas negali mėgti tetos Ados, – pasakė Tapensė. – Ir jei nori žinoti mano nuomonę, tai nemanau, kad ir anksčiau ji buvo kam nors patikusi.

– Bet negali nejausti gailesčio žmonėms, kai jie pasensta, – pasakė Tomis.

– Aš galiu, – atsakė Tapensė. – Aš nesu tokios švelnios natūros, kaip tu.

– Paprasčiausiai kaip moteris tu esi mažiau gailestinga, – pasakė Tomis.

– Spėju, kad gali būti ir taip. Galų gale, moterys neturi laiko vaizduotis daiktus kitaip, nei jie yra iš tikrųjų. Noriu pasakyti, kad man labai gaila žmonių, kurie yra seni, ligoti, ar dar kas nors, jei tai mieli žmonės. Bet jei tai nėra malonūs žmonės, tai visai kas kita, turi su tuo sutikti. Jei tu esi tikrai bjauri, kai tau yra dvidešimt, ir tokia pat bjauri, kai tau keturiasdešimt, ir dar bjauresnė, kai tau šešiasdešimt, ir tampi tikru velniu sulauku-

si aštuoniasdešimties – na, tuomet tikrai nematau priežasčių, kodėl labai jau reikėtų gailėti žmonių vien tik dėl to, kad jie seni. Iš tikrųjų juk negali savęs pakeisti. Aš pažįstu keletą labai mielų moterėlių, kurioms septyniasdešimt ar aštuoniasdešimt. Senoji misis Bičamp, Merė Keri ir kepėjo senelė, miela senoji misis Paplit, kuri pas mus ateidavo tvarkyti. Jos visos yra mielos ir draugiškos, ir aš dėl jų padaryčiau viską, ką galėčiau.

– Gerai, gerai, – pasakė Tomis. – Neatitrūk nuo realybės. Bet jei tu tikrai nori būti tokia kilni ir važiuoti su manimi...

– Aš noriu važiuoti su tavimi, – pasakė Tapensė. Galų gale, aš ištekėjau už tavęs ir dėl geresnių, ir dėl blogesnių akimirkų, ir teta Ada aiškiai priklauso blogesniajai pusei. Taigi mes eisime petys petin. Ir mes jai nuvešime puokštę gėlių ir dėžutę šokoladinių saldainių su minkštu įdaru bei vieną kitą žurnalą. Tu gali parašyti mis – koks ten jos vardas – ir pranešti, jog mes atvykstame.

– Kurią nors dieną kitą savaitę? Galėčiau susitarti antradienį, – pasakė Tomis, – jei tau tai tinka.

– Antradienį tinka, – pasakė Tapensė. – Kaip tos moters vardas? Neprisimenu – vyresnioji sesuo ar prižiūrėtoja, ar kas ji ten bebūtų. Prasideda raide P.

– Mis Pakard.

– Taip, prisiminiau.

– Šį kartą galbūt bus kitaip, – pasakė Tomis.

– Kitaip? Kas būtent?

– O, aš nežinau. Gali atsitikti kažkas įdomaus.

– Važiuojant tenai mes galime pakliūti į traukinio katastrofą, – kiek pralinksmėjusi pasakė Tapensė.

– Kurių galų tu nori pakliūti į traukinio

katastrofą?

– Na, iš tikrųjų aš nenoriu, žinoma. Tai būtų tik...

– Tik kas?

– Na, tai būtų tam tikras nuotykis, ar ne? Galbūt mes išsigelbėtume ar padarytume kažką naudingo. Naudingo ir tuo pat metu jaudinančio.

– Kokia puiki viltis! – pasakė misteris Berisfedas.

– Žinau, – sutiko Tapensė. – Paprasčiausiai tai viena iš tų idėjų, kurios kartais šauna į galvą.

Antras skyrius
Tai buvo jūsų vargšas vaikas?

Kaip „Saulėta ketera“ gavo tokį pavadinimą, sunku pasakyti. Čia nebuvo matyti jokių keterų. Žemė buvo lygi, kas itin tiko globos namų senyviems gyventojams. Šalia buvo didelis, bet niekuo neišsiskiriantis sodas. Tai buvo gana dideli Viktorijos epochos rūmai, išlaikyti geroje būklėje. Buvo keletas malonių, pavėsį teikiančių medžių, Virdžinijos vijoklis, besiraizgantis ant namo šono ir pora beždžionių, suteikiančių bendram vaizdui egzotinį atspalvį. Buvo keletas suolų palankiose vietose, norintiems pasimėgauti saule, viena kita sodo kėdė ir atitverta veranda, kurioje senosios ledi galėjo sėdėti, apsaugotos nuo rytinių vėjų.

Tomis paskambino prie paradinių durų ir juos su Tapense tinkamai priėmė šiek tiek susirūpinusios išvaizdos jauna moteris nailonine suknele. Ji palydėjo juos į nedidelę svetainę ir kiek sulaikiusi kvapą pasakė:

– Aš pranešiu mis Pakard. Ji jūsų laukia. Nusileis po minutės. Jūs neprieštarausite, jei teks truputėlį palaukti – tai dėl senosios misis Keravei. Matote, ji vėl prarijo savo antpirštį.

– Kaip, po galais, ji įsigudrina tai padaryti? –

paklausė nustebusi Tapensė.

– Daro tai savo malonumui, – trumpai paaiškino patarnautoja. – Visuomet taip.

Ji išėjo, o Tapensė atsisėdo ir mąsliai pasakė:

– Aš nemanau, kad norėčiau praryti antpirštį. Turėtų būti baisus gumulas, kai slenka gerkle žemyn. Tau taip neatrodo?

Tačiau jiems neprireikė labai ilgai laukti. Atsidarė durys ir atsiprašinėdama įėjo mis Pakard. Tai buvo stambi moteris smėlio spalvos plaukais, maždaug penkiasdešimties metų amžiaus su nuo jos sklindančia ramybe ir kompetencija, kuria Tomis visuomet žavėjosi.

– Atleiskite, jei priverčiau jus laukti, misteri Berisfedai, – pasakė ji. – Kaip jūs laikotės, misis Berisfed? Džiaugiuosi, kad jūs taip pat atvykote.

– Girdėjau, kad kažkas kažką nurijo, – pasakė Tomis.

– O, jums tai pasakė Merlena? Taip, senoji misis Keravei. Ji visada ryja daiktus. Žinote, labai sunku, nes juk negali jos visą laiką sergėti. Nieko nuostabaus, kai vaikai ką nors praryja, bet atrodo juokingai, kai tai tampa pagyvenusios moters hobiu, ar ne? Žinote, ją tai tiesiog užvaldė. Kiekvienais metais su ja vis blogiau. Ir kas juokingiausia – atrodo, jog jai tai nedaro jokios žalos.

– Galbūt jos tėvas buvo kardų rijikas, – pasiūlė Tapensė.

– Tai labai įdomi idėja, misis Berisfed. Galbūt tai paaiškintų reikalą. – Ji tęsė toliau: – Aš pasakiau misis Fenšeiv, kad jūs atvykote, misteri Berisfedai. Nesu tikra, kad ji tai suprato. Visuomet taip, jūs gi žinote.

– Kaip ji laikosi pastaruoju metu?

– Bijau, kad dabar ji sparčiai blogėja, – pasakė mis Pakard paguodžiamu balsu. – Niekada aiškiai nesuprasi, kiek ji suvokia, ir kiek ne. Vakar vakare jai pranešiau apie jus, ir ji pasakė, kad aš tikrai klystu, nes dabar yra semestro laikas. Matomai ji galvojo, kad jūs vis dar mokotės mokykloje. Ak tie seni įvykiai, metams bėgant viskas taip susipainioja. Tačiau kai šį rytą jai priminiau apie jūsų apsilankymą, ji tik pasakė, kad tai visiškai neįmanoma, nes jūs jau miręs. Na, – pridūrė mis Pakard linksmai, – tikiuosi, kad ji jus atpažins pamačiusi.

– Kaip jos sveikata? Vis taip pat?

– Palyginti gera, daugiau ir negali tikėtis. Jei atvirai, tai aš nemanau, kad ji dar ilgai bus su mumis. Šiaip ji niekuo nesiskundžia, bet jos širdies būklė negerėja. Faktiškai ji greičiau blogėja. Todėl aš manau, kad jums reikia tai žinoti, paprasčiausiai kad būti pasiruošusiems, ir jei ji staiga numirtų, kad jums nebūtų šoko.

– Mes atnešėme jai gėlių, – pasakė Tapensė.

– Ir dėžutę šokoladinių saldainių, – pridūrė Tomis.

– O, tai labai miela iš jūsų pusės. Ji labai apsidžiaugs. Ar norite eiti dabar?

Tomis su Tapense pakilo ir sekdami mis Pakard išėjo iš kambario. Ji nuvedė juos plačiais laiptais į viršų. Kai pakilę jie ėjo koridoriumi, staiga atsivėrė vieno kambario durys ir pro jas išlėkė nedidelė moteris, maždaug penkių pėdų ūgio, šaukdama ausį veriančiu balsu: „Aš noriu savo kakavos. Aš noriu savo kakavos. Kur yra slaugė Džeinė? Aš noriu savo kakavos."

Iš šalia esančių durų iššoko moteris slaugės uniforma ir pasakė:

– Aš čia, mieloji, viskas gerai. Jūs jau gėrėte savo

kakavą. Jums ją atnešė prieš dvidešimt minučių.

– Neatnešė, slauge. Tai netiesa. Aš negėriau savo kakavos. Aš noriu gerti.

– Na, jei norite, jums atneš kitą puodelį.

– Aš negaliu išgerti kito, nes negėriau pirmojo.

Jie nuėjo toliau ir mis Pakard, trumpai pabeldusi į duris koridoriaus gale, įėjo vidun.

– Mis Fenšeiv, – pasakė ji aiškiu balsu. – Štai atvyko jūsų sūnėnas jus aplankyti. Kaip miela, tiesa?

Šalia lango stovinčioje lovoje greitai atsisėdo senyva ledi, pasiremdama pagalvėmis. Plaukai metalinės pilkos spalvos, plonas raukšlėtas veidas su aukšta išlenkta nosimi ir smerkiančia išraiška. Tomis priėjo arčiau.

– Sveika, teta Ada, pasakė jis. – Kaip jūs laikotės?

Teta Ada į jį nekreipė jokio dėmesio, bet piktai kreipėsi į mis Pakard.

– Aš nežinau, ką jūs sau galvojate, atvesdama vyrą į ledi miegamąjį, – pasakė ji. – Mano jaunystės dienomis tai buvo visiškai nepriimtina! Ir dar tvirtinat, kad tai mano sūnėnas! Kas jis? Santechnikas ar elektrikas?

– Na jau, tai nėra labai gražu, – švelniai pasakė mis Pakard.

– Aš jūsų sūnėnas, Tomas Berisfedas, – pasakė Tomis. – Jis padavė dėžutę šokolado. – Aš jums atvežiau šokoladinių saldainių.

– Jūs taip manęs nepaimsite, – tarė teta Ada. – Žinau aš jus. Sakykite ko norite. Kas ši moteris? – Ji priešiškai pažvelgė į misis Berisfed.

– Aš esu Prudencija, – pasakė misis Berisfed. – Jūsų dukterėčia, Prudencija*.

* Apdairumas *angl.*

– Koks juokingas vardas, – pasakė teta Ada. – Skamba kaip kambarinės. Mano dėdė Matjus turėjo kambarinę vardu Komfortė*, o tvarkytoja buvo vardu Ridžois-in-de-Lord**. Ji buvo metodistė. Bet mano teta Fenė tai greitai sutvarkė. Ji pasakė, kad kol ji yra *jos* namuose, ji vadinsis Rebeka.

– Aš atnešiau keletą rožių, – pasakė Tapensė.

– Man nereikia gėlių palatoje. Sunaudoja visą deguonį.

– Aš jas pamerksiu į vazą, – tarė mis Pakard.

– Jūs nieko panašaus nepadarysite. Jūs jau turėjote įsisąmoninti, kad aš nekeičiu savo nuomonės.

– O jūs, regis, esate puikios formos, teta Ada,– pasakė misteris Berisfedas. – Tikra kovotoja, turiu pasakyti.

– Aš jus kiaurai permatau. Ką jūs turėjote galvoje, sakydamas esąs mano sūnėnas? Koks sakėte jūsų vardas? Tomas?

– Taip. Tomas arba Tomis.

– Niekuomet apie jus negirdėjau, – pasakė teta Ada. – Esu turėjusi tik vieną sūnėną ir jo vardas buvo Viljamas. Žuvo paskutiniame kare. Tas irgi gerai. Būtų degradavęs, jei būtų likęs gyvas. Aš pavargau, – pasakė teta Ada, atsilošdama ant pagalvių ir pasukdama galvą link mis Pakard. – Išveskite juos. Jūs neturite pas mane vesti nepažįstamų žmonių.

– Aš maniau, kad nedidelis gražus vizitas gali jus pralinksminti, – nesutrikusi pasakė mis Pakard.

Teta Ada išleido žemų bosų grubaus džiaugsmo

* Paguoda *angl.*

** Džiaukis Viešpatyje *angl.*

garsą.

– Gerai, linksmai pasakė Tapensė. – Mes vėl išeiname. Aš palieku rožes. Galbūt jūs persigalvosite dėl jų. Eime, Tomi, – pasakė Tapensė. Ji pasisuko link durų.

– Ką gi, iki pasimatymo, teta Ada. Gaila, kad jūs manęs neprisiminėte.

Teta Ada tylėjo, kol pro duris išėjo Tapensė ir mis Pakard įkandin jos. Tomis ėjo iš paskos.

– Grįžkite, *jūs*, – pasakė teta Ada, pakėlusi balsą. Aš jus puikiai pažįstu. Jūs esate Tomas. Jūs turėjote raudonus plaukus. Morkinė – štai kokios spalvos buvo jūsų plaukai. Sugrįžkite. Noriu su jumis pakalbėti. Aš nenoriu moterų. Negerai jai vaidinti jūsų žmoną. Aš juk geriau žinau. Nereikia čia vesti tokio tipo moterų. Ateikite ir sėskite į šį krėslą ir papasakokite man apie savo mielą mamą. O jūs išeikite, – pridūrė teta Ada, mojuodama ranka Tapensei, kuri sustojusi dvejojo tarpdury.

Tapensė nedelsiant pasišalino.

– Na ir nuotaikėlė pas ją šiandien, – lipant žemyn ramiai pasakė mis Pakard. – Žinote, – pridūrė ji, – kartais ji gali būti labai maloni. Jums sunku tuo patikėti.

Tomis atsisėdo į tetos Ados nurodytą krėslą ir švelniai pastebėjo, kad jis negali daug ko papasakoti apie savo motiną, nes ji jau beveik keturiasdešimt metų kaip mirusi. Tetos Ados šis pareiškimas nesujaudino.

– Neįtikėtina, – pasakė ji. – Negi šitaip seniai? Laikas greitai bėga. – Ji įdėmiai nužvelgė Tomį. – Kodėl jūs nevedėte? – paklausė ji. – Pasiieškokite kokią gražią moterį, gebančią jus prižiūrėti. Jums jau laikas paskubėti, jūs pats žinote. Saugokitės bičiuliautis su visom šiom laisvo elgesio moterimis ir jas atsivedęs kalbėti taip, tarsi

čia būtų jūsų žmona.

– Kaip matau, – pasakė Tomis, – aš turiu Tapensės paprašyti, kad ji pasiimtų mūsų santuokos liudijimą, kai atvyksime kitą kartą jūsų aplankyti.

– Darote iš jos garbingą moterį, ar ne? – paklausė teta Ada.

– Mes esame vedę daugiau nei trisdešimt metų, – pasakė Tomis, – ir mes turime sūnų bei dukterį, ir jie abu taip pat susituokę.

– Bėda tame, – pasakė teta Ada, mikliai pakeisdama temą, – kad man niekas nieko nesako. Jei jūs mane tinkamai informuotumėte...

Tomis dėl to nesiginčijo. Tapensė kartą pasakė jam rimtą pamokymą. „Jei kas nors vyresnis nei šešiasdešimt penkerių metų kabinėjasi prie tavęs, – pasakė ji, – niekada nesiginčyk. Iškart atsiprašyk ir pasakyk, kad visa tai tavo kaltė ir kad tau labai gaila ir daugiau taip nedarysi."

Tą akimirką Tomis aiškiai pajuto, kad kaip ir anksčiau su teta Ada jis gali surasti bendrą kalbą.

– Aš labai apgailestauju, teta Ada, – tarė jis. – Žinote, aš bijau, kad metams bėgant mes visi linkę į užmaršumą. Ne kiekvienas, – tęsė jis nerausdamas, – turi jūsų nuostabią atmintį apie praeities dalykus.

Teta Ada pašaipiai šypsojosi. Kitaip to ir neapibūdintum.

– Jūs kai ką suprantate, – tarė ji. – Atleiskite, jei aš jus nemandagiai pasitikau, bet aš nenoriu, kad mane vedžiotų už nosies. Šioje vietoje to niekada negali žinoti. Jie leidžia bet kam ateiti. Absoliučiai bet kam. Jei aš priimčiau visus taip, kas jie sakėsi esą, tai jie galėtų mane apiplėšti ir nužudyti tiesiog mano lovoje.

– O, nemanau, kad taip galėtų būti, – pasakė Tomis.

– Niekada nežinai, – pasakė teta Ada. – Tai, ką perskaitai laikraštyje. Ar tai, ką žmonės ateina ir tau sako. Taip nėra, kad aš tikėčiau viskuo, ką man pasako. Bet aš atidžiai viską stebiu. Ar jūs patikėsite – vieną dieną atveda pas mane nepažįstamą vyrą, niekada man anksčiau nematytą. Vardu daktaras Viljamas. Pasakė, kad daktaras Marijus atostogauja, ir tai naujasis jo kolega. Naujas kolega! Iš kur aš galėjau žinoti, kad tai yra jo naujas kolega? Jis tik pasakė, kad jis esąs, ir tai viskas.

– Ar tai iš tiesų buvo jo kolega?

– Na taip, reikia pripažinti, – tarė teta Ada, šiek tiek susierzinus, kad teko nusileisti. – Bet kas galėjo tiksliai žinoti? Atvažiavo automobiliu, turėjo tą nedidelį juodą lagaminėlį, kurį gydytojai nešiojasi, kad pamatuotų spaudimą ir kitiems panašiems reikalams. Tai tarsi ta stebuklinga dėžutė, apie kurią taip daug kalbama. Kas tai buvo, Joana Sautkot*?

– Ne, – pasakė Tomis. – Manau, kad visai kas kita. Ten kalbėjo apie tam tikras pranašystes.

– A, suprantu. Na, mano požiūriu, tai bet kas gali ateiti į tokią vietą, kaip ši, ir pasisakyti esąs daktaru, ir nedelsiant visos slaugės ims kvailai šypsotis bei kikenti ir sakys „taip, daktare, žinoma, daktare“, ir stovės išsitempusios, kvailos mergiotės! Ir jei pacientė prisiekinės, kad nepažįsta to žmogaus, jos tik pasakytų, kad ji yra užmarši ir neprisimena žmonių. Aš niekada neužmirštu veidų, – tvirtai pasakė teta Ada. – Niekada. Kaip laikosi jūsų teta Karolina? Jau kurį laiką apie ją nieko

* 1750-1814 m. Anglijoje gyvenusi pranašė

nesu girdėjusi. Nesutikote ko nors iš jos pažįstamų?

Apgailestaudamas Tomis pranešė, kad jo teta Karolina mirė prieš penkiolika metų. Teta Ada tokią baigtį sutiko be jokių liūdesio ženklų. Galiausiai teta Karolina nebuvo jos sesuo, o tik pusseserė.

– Atrodo, kad visi bus išmirę, – pasakė ji su tam tikru pasigardžiavimu. – Neturi ištvermės. Štai su jais kas atsitiko. Silpna širdis, arterijų trombozė, aukštas kraujospūdis, chroniškas bronchitas, reumatoidinis artritas – ir visos likusios bėdos. Taip gydytojai užsidirba pragyvenimui. Duodami jiems tablečių dėžutes ir buteliukus, ir vėl dėžutes ir buteliukus. Geltonos tabletės, rausvos tabletės, žalios tabletės, netgi juodos tabletės, aš nenustebčiau. Ui! Mano senelės laikais naudodavo sierą su sirupu. Esu tikra, kad tai buvo geriau už bet ką. Kiekvieną kartą, kai reikėjo rinktis, ar pasveikti, ar gerti sierą su sirupu, rinkdavaisi pasveikti, – ji patenkinta palingavo galvą. – Negali pasitikėti gydytojais, ar ne? Aš nekalbu apie profesinius dalykus. Man sakė, kad čia vyksta daugybė nunuodijimų. Kad širdys atitektų chirurgams, taip man pasakė. Aš pati nemanau, kad tai tiesa. Mis Pakard ne iš tų moterų, kurios tuo užsiimtų.

Apačioje mis Pakar, jausdamasi kiek nepatogiai, nuvedė į kambarį, besijungiantį su vestibiuliu.

– Man labai gaila dėl to, kas įvyko, misis Berisfed, bet tikiuosi jūs žinote, kaip būna su senyvais žmonėmis. Jie arba prisiriša prie žmogaus, arba pajunta priešiškumą, ir laikosi įsikibę savo nuostatų.

– Turėtų būti labai sunku vadovauti tokiai įstaigai, – pasakė Tapensė.

– O, iš tikrųjų visai ne, – pasakė mis Pakard. –

Žinote, aš mėgstu šį darbą. Tikrai, man jos visos patinka. Žinote, pradedi mėgti žmones, kai juos prižiūri. Turiu galvoje, kad jos turi savo tam tikrų įpročių bei užgaidų, bet su jomis gana paprasta tvarkytis, jei žinai kaip.

Tapensė mintyse pagalvojo, kad mis Pakard yra viena iš tų žmonių, kurie žino, kaip.

– Jos kaip vaikai, iš tikrųjų, – atlaidžiai pasakė mis Pakard. – Tiktai vaikai elgiasi kur kas logiškiau, o su jomis dėl to kartais kyla sunkumų. Šios moterys neturi logikos, jos nori, kad jūs patvirtintumėte tai, kuo jos nori tikėti. Tuomet jos vėl tampa laimingesnėmis. Aš čia turiu labai šaunų darbuotojų kolektyvą. Žmonės, pasižymintys kantrybe, žinote, ir gero būdo, ir ne per daug protingi, nes protingi žmonės yra ne tokie kantrūs. Kas atsitiko, mis Donovan? – Ji pasuko galvą į jauną moterį su pensnė, bėgančią laiptais žemyn.

– Tai vėl misis Lokit, mis Pakard. Ji sako mirštanti ir nori, kad kuo greičiau iškviestume gydytoją.

– O, – mis Pakard tai nepadarė įspūdžio, – nuo ko ji miršta šį kartą?

– Ji sako, kad vakar troškinyje buvo grybų, ir kad tai turėjo būti nuodingi grybai, nes ji apsinuodijusi.

– Tai jau kažkas naujo, – pasakė mis Pakard. – Geriau aš eisiu su ja pasikalbėti. Labai gaila jus palikti, misis Berisfed. Tame kambaryje jūs rasite žurnalų ir laikraščių.

– O, manimi nesirūpinkite, – pasakė Tapensė.

Ji nuėjo į nurodytą kambarį. Tai buvo jaukus kambarys su vaizdu į sodą ir į jį atidarytais prancūziškais langais. Čia buvo keletas lengvų krėslų, ant stalų stovėjo vazos su gėlėmis. Prie vienos sienos buvo knygų lentynos,

kuriose buvo šiuolaikinių romanų ir kelioninių knygų mišinys, bei tokių, kurios seniau buvo labai mėgstamos, ir dauguma ligonių turbūt džiaugiasi, jas vėl pamačiusios. Ant stalo buvo žurnalų.

Tuo metu kambaryje buvo tik viena gyventoja. Tai buvo sena ledi sušukuotais atgal baltais plaukais, kuri sėdėjo krėsle, laikydama rankoje stiklinę ir į ją žiūrėdama. Jos veidas buvo rausvai baltas; ji draugiškai nusišypsojo, pamačiusi Tapensę.

– Labas rytas, – tarė ji. – Jūs atvykote čia gyventi, ar kažką aplankyti?

– Aplankyti, – pasakė Tapensė. – Čia gyvena mano teta. Dabar su ja mano vyras. Mes pagalvojome, kad du žmonės vienu metu ją gali per daug nuvarginti.

– Tai labai dėmesinga iš jūsų pusės, – pasakė sena ledi. Ji gurkštelėjo pieno, vertindama jo skonį. – Įdomu... ne, manau kad viskas tvarkoj. Gal ko nors norėtumėte? Arbatos, ar galbūt kavos? Jums leidus, aš paskambinsiu. Jos čia labai paslaugios.

– Ne, dėkoju, – pasakė Tapensė. – Išties nenoriu.

– Ar galbūt stiklinę pieno. Šiandien jis neužnuodytas.

– Ne, netgi ir jo atsisakysiu. Mes čia ilgai neužsibūsime.

– Na, jei jūs esate tuo tikra... Bet tai nesukeltų jokių rūpesčių. Niekas čia niekada nemano, kad esama kokių nors rūpesčių. Nebent jūs prašytumėte kažko visiškai neįmanomo.

– Turiu pasakyti, kad teta, kurią lankome, kartais prašo visai neįmanomų dalykų, – pasakė Tapensė. – Ji yra misis Fenšeiv, – pridūrė.

– O, misis Fenšeiv, – tarė senoji ledi. – Tai jau taip...

Atrodė, kad ji susilaikė nuo tolimesnių apibūdinimų, bet misis Tapensė linksmai užbaigė:

– Aš manau, kad ji tikra ragana. Ji visuomet tokia buvo.

– O, iš tikrųjų taip ir yra. Žinote, aš pati turėjau tetą, labai panašią į ją. Ypač kai paseno. Bet mes visos mėgstame misis Fenšeiv. Ji gali labai, labai pralinksminti, jei tik ji nori.

– Taip, reikia pripažinti, kad ji gali, – pasakė Tapensė. Ji kurį laiką galvojo apie tetą Adą šioje naujoje šviesoje.

– Labai kandi, – pasakė senoji ledi. – Tarp kitko, mano pavardė Lenkester, misis Lenkester.

– Manoji Berisfed, – tarė Tapensė.

– Žinote, aš bijau, kad jai tiesiog patinka retsykiais išlieti truputį pagiežos. Kaip ji apibūdina kai kuriuos svečius čia, ir ką ji apie juos kalba. Na, žinoma, tai neturėtų būti juokinga, bet kai kuriems taip yra.

– Ar jūs ilgai čia gyvenate?

– Jau gana ilgai. Taip, leiskite prisiminti, septyni metai... aštuoni metai. Taip, taip, turi būti daugiau nei aštuoni metai. – Ji atsiduso. – Prarandi sąlytį su aplinka. Ir su žmonėmis taip pat. Visi giminaičiai, kurie dar liko, gyvena užsienyje.

– Turėtų būti labai liūdna.

– Ne, tikrai ne. Negaliu pasakyti, kad jie man labai rūpėtų. Iš tikrųjų aš net gerai jų nepažinojau. Aš sirgau sunkia liga – labai sunkia liga – ir buvau viena kaip pirštas, tai jie ir pagalvojo, kad man geriausia gyventi tokioje

vietoje, kaip ši. Aš manau, kad man labai pasisekė, kad čia atvykau. Personalas toks mielas ir dėmesingas. Ir sodai yra tikrai nuostabūs. Aš pati žinau, kad aš nenorėčiau gyventi savarankiškai, nes žinote, man kartais viskas labai susisuka. Labai susimaišo. – Ji pabaksnojo savo kaktą. – Čia man viskas susimaišo. Aš susipainioju. Ne visuomet tinkamai atsimenu, kas atsitiko.

– Apgailestauju, – tarė Tapensė. – Aš manau, kad su visomis yra kažkas panašaus, ar ne?

– Kai kurios ligos labai skausmingos. Čia gyvena dvi moterys su labai baisiu reumatoidiniu artritu. Jos labai kenčia. Todėl aš manau, kad kartais galbūt nesvarbu, jei kažkam truputį maišosi, na, šiek tiek maišosi, kas atsitiko ir kur, ir kas ten dalyvavo, ir panašiai. Bet kuriuo atveju, tai nėra fizinis skausmas.

– Ne. Manau, kad greičiausiai jūs esate visiškai teisi, – pasakė Tapensė.

Atsidarė durys, ir į kambarį įėjo visa baltai apsirengusi mergina, nešina padėklu su kavos puodeliu ir dviem sausainiais, kurį ji pastatė šalia Tapensės.

– Mis Pakard pagalvojo, kad galbūt jūs išgersite puodelį kavos, – pasakė ji.

– O. Ačiū jums, – padėkojo Tapensė.

Mergina vėl išėjo, ir misis Lenkester pasakė:

– Na štai, matote. Labai dėmesingi, ar ne?

– Taip, iš tikrųjų.

Tapensė prisipylė kavos ir ėmė ją gurkšnoti. Abi moterys kurį laiką sėdėjo tylėdamos. Tapensė pasiūlė pyragėlių, bet senoji ledi papurtė savo galvą.

– Ne, ačiū, mieloji. Aš noriu tik išgerti pieno.

Ji pastatė tuščią stiklinę ir atsilošė krėsle pusiau

užmerktomis akimis. Tapensė pagalvojo, kad dabar galbūt jos rytinio snūstelėjimo laikas, taigi sėdėjo tylėdama. Tačiau misis Lenkester tarsi pati save prižadino krūptelėdama. Jos akys atsivėrė, ji pažvelgė į Tapensę ir tarė:

– Matau, kad jūs žiūrite į židinį.

– O. Iš tikrųjų? – šiek tiek sutrikusi tarė Tapensė.

– Taip. Įdomu, ar... – ji pasilenkė į priekį ir pritilusiu balsu paklausė: – Atleiskite, ar tai buvo jūsų vargšas vaikas?

Tapensė, kiek priblokšta, nežinojo, ką atsakyti.

– Aš... ne, aš taip nemanau, – pasakė ji.

– Aš tik norėjau žinoti. Pagalvojau, kad galbūt jūs dėl to ir atvykote. Kartais kažkas turi atvykti. Galbūt taip ir bus. Ir žiūrės į židinį, panašiai kaip jūs. Žinote, būtent ten ir yra. Už židinio.

– O, – ištarė Tapensė. – Tikrai?

– Visuomet tas pats, – tarė misis Lenkester tyliu balsu. – Visuomet tuo pačiu laiku. – Ji žvilgtelėjo į laikrodį ant židinio atbrailos. Tapensė taip pat pažvelgė. – Po vienuolikos dešimt, – pasakė senoji ledi. – Po vienuolikos dešimt. Taip, kiekvieną rytą tuo pačiu metu.

Ji atsiduso.

– Žmonės nesupranta. Aš sakau jiems, ką žinau – bet jie manimi netiki!

Tapensė su palengvėjimu atsikvėpė, nes tuo metu atsidarė durys ir vidun įėjo Tomis. Tapensė iškart atsistojo.

– Kaip tau sekėsi? – paklausė ji vestibiulyje.

– Po *tavęs*, – pasakė Tomis, – tarsi gaisras būtų kilęs.

– Atrodo, kad aš būsiu padariusi ne kokį įspūdį, ar ne? – pasakė Tapensė. – Tai mane džiugina tam tikra prasme.

– Kodėl džiugina?

– Na, mano amžiuje, – pasakė Tapensė, – ir su mano tvarkinga ir pagarbia bei kiek nuobodžia išvaizda, malonu sužinoti, kad tu gali būti palaikyta ištvirkusia, žavinga, seksualia moterimi.

– Kvailystė, – pasakė Tomis, meiliai žnybteldamas jos ranką. – Su kuo tu bičiuliavaisi? Iš pažiūros labai miela pūkuota sena ledi.

– Ji buvo labai maloni, – pasakė Tapensė. – Tikrai miela. Tik, deja, kvanktelėjusi.

– Kvanktelėjusi?

– Taip. Regis, ji mano, kad už židinio buvo negyvas vaikas ar kažkas tokio. Ji manęs klausė, ar tai ne mano vargšas vaikas.

– Skamba gana kraupiai, – pasakė Tomis. – Manau, kas čia turi būti truputį kuoktelėjusių žmonių, kaip ir normalių pagyvenusių gyventojų, neturinčių jokių bėdų, išskyrus senatvę. Vis tik ji mielai atrodo.

– Taip, ji tikrai miela, – tarė Tapensė. – Miela ir labai saldi, kaip man pasirodė. Įdomu, iš kur tokios fantazijos ir kodėl.

Netikėtai vėl pasirodė mis Pakard.

– Viso labo, mis Berisfed. Tikiuosi jums atnešė kavos?

– O taip, atnešė, dėkoju.

– Buvo išties labai malonu, kad jūs atvykote, – pasakė mis Pakard. Pasisukusi į Tomį, pridūrė: – Aš žinau, kad jūsų apsilankymas mis Fenšeiv labai pradžiugino. Labai

gaila, kad jūsų žmonai ji buvo šiurkšti.

– Aš manau, kad tai jai taip pat suteikė malonumo, – pasakė Tapensė.

– Taip, jūs visiškai teisi. Jai patinka šiurkščiai elgtis su žmonėmis. Deja, jai tai neblogai sekasi.

– Ir ji praktikuoja savo meną kiekviena pasitaikiusia proga, – tarė Tomis.

– Jūs abu labai supratingi, – pasakė mis Pakard.

– Ta sena ledi, su kuria aš kalbėjausi, – pasakė Tapensė. – Misis Lenkester – toks yra jos vardas?

– Taip, Lenkester. Mes visi ja labai džiaugiamės.

– Ji... ji truputį keistoka?

– Taip, jos gera vaizduotė, – atlaidžiai tarė mis Pakard. – Mes turime keletą žmonių su fantazijomis. Bet tai visiškai nepavojinga. Bet... na, tokios jau jos yra. Tie dalykai, kuriais jos tiki, joms ir atsitinka. Arba kitiems žmonėms. Mes stengiamės nekreipti dėmesio, kad jų neskatinti. Tiesiog tai nejučiomis nuleidžiame. Iš tikrųjų aš manau, kad tai tik lakios vaizduotės vaisiai, tam tikros fantazijos, kuriose jos nori gyventi. Kažkas jaudinančio arba kažkas liūdno ir tragiško. Nesvarbu, kas. Bet ne kokia nors persekiojimo manija, ačiū Dievui. To niekada nebūna.

– Na štai ir viskas, – atsiduso Tomis, įlipęs į mašiną. – Mums nereikės čia pasirodyti mažiausiai pusmetį.

Bet jiems nereikėjo čia atvykti jos lankyti po pusmečio. Teta Ada mirė po trijų savaičių jiems išvykus, miego metu.

Trečias skyrius

Laidotuvės

– Laidotuvės yra liūdnas reikalas, ar ne? – pasakė Tapensė.

Jie buvo ką tik grįžę iš tetos Ados laidotuvių po ilgos ir varginančios kelionės geležinkeliu, kadangi laidotuvės vyko Linkolnšyro kaime, kur buvo palaidota dauguma tetos Ados giminaičių ir protėvių.

– O ko tu daugiau tikėjaisi iš laidotuvių? – argumentuotai paklausė Tomas. – Pasilinksminimo vakarėlio?

– Na, kai kur gali ir taip būti, – pasakė Tapensė. – Turiu galvoje, kad airiai mėgsta budynes, ar ne? Pradžioje būna daug raudų ir dejonių, o vėliau daugybė gėrimų ir beprotiškų šėliojimų. Išgersime? – pridūrė ji, pažvelgusi į indaują.

Tomis nuėjo link jos ir atnešė tai, kas jo nuomone labiausiai tiko. Šiuo atveju tai buvo „Baltoji ledi“.

– A, tai jau kažkas panašaus, – pasakė Tapensė.

Ji nusiėmė savo juodą skrybėlę ir nusviedė per kambarį. Po to nusivilko juodą paltą.

– Nemėgstu gedulingų drabužių, – pasakė ji. – Visada kvepia priemonėmis nuo kandžių, nes kažkur ilgai gulėjo.

– Tau nereikia vaikščioti gedulo drabužiais. Jie tiktai tam, kad nueiti į laidotuves, – pasakė Tomis.

– O taip, aš tai žinau. Aš netrukus ketinu apsivilkti savo raudoną džersį, kad prablaškyti nuotaiką. Tu gali mane padaryti kita baltąja ledi.

– Tapense, tikrai nemaniau, kad laidotuvės gali sukelti tokius smagius jausmus.

– Aš sakiau, kad laidotuvės buvo liūdnos, – pasakė Tapensė, po minutės kitos vėl pasirodžiusi su blizgančia vyšnių spalvos suknele ir su rubinų bei briliantų driežo formos sage, prisegta prie peties, – nes tokios laidotuvės, kaip tetos Ados, yra liūdnos. Turiu galvoje senyvus žmones ir negausias gėles. Nedaug žmonių, kūkčiojančių ir šnirpščiančių aplinkui. Mirė kažkas senas ir vienišas, ko labai niekas ir nepasiges.

– Aš manau, kad tu tai kur kas lengviau pakeltum, jei, sakykim, tai būtų mano laidotuvės.

– Čia tu visiškai neteisus, – pasakė Tapensė. – Apie tavo laidotuves aš ypač nenoriu galvoti, nes aš labai norėčiau numirti anksčiau už tave. Bet aš manau, kad jei man tektų eiti į tavo laidotuves, bet kuriuo atveju tai būtų širdgėlos orgija. Turėčiau pasiimti krūvą nosinių.

– Su juodais kraštais?

– Na, apie juodus kraštus aš nepagalvojau, bet tai yra nebloga idėja. Tarp kitko, gedulingų paslaugų tarnyba visai miela. Sužadina tavo jausmus. Tikra širdgėla yra tikra. Tai priverčia tave jaustis baisiai, ir kažkas tavyje vyksta. Noriu pasakyti, kad tai veikia kaip prakaitavimas.

– Iš tikrųjų aš manau, Tapense, kad tavo pastabos apie mano mirtį ir apie jos sukeltą poveikį tau yra be galo

neskoningos. Man tai nepatinka. Pamirškime apie laidotuves.

– Sutinku. Pamirškime.

– Vargšė senutė, – pasakė Tomis, – ji išėjo taikingai ir be kentėjimų. Taip šitai ir palikime. Verčiau aš čia apsitvarkysiu.

Jis priėjo prie rašomojo stalo ir ėmė taršyti popierius.

– Ir kur gi aš nukišau misterio Rokburio laišką?

– Kas toks misteris Rokburis? A, tu turi galvoje advokatą, kuris tau parašė.

– Taip. Dėl jos reikalų užbaigimo. Aš, regis, būsiu vienintelis iš šeimynos likęs gyvas.

– Gaila, kad ji neturėjo turtų, kad tau paliktų, – pasakė Tapensė.

– Jei ji turėtų turtų, ji juos būtų palikusi tiems kačių namams, – tarė Tomis. – Palikimas, kurį jiems paliko savo testamentu, sėkmingai suvalgys visus likusius grynuosius pinigus. Daug man neturėtų likti. Bet kuriuo atveju, tai ne tai, ko man labai reikia ar aš labai noriu.

– Ar ji taip baisiai mėgo kates?

– Nežinau. Aš taip spėju. Niekada jos negirdėjau, kad ką nors apie tai būtų minėjus. Aš manau, – mąsliai tarė Tomis, – kad ji mėgo smagiai pasilinksminti sakydama savo senoms draugėms, kai tos atvykdavo su ja pasimatyti: „Brangioji, aš tau kai ką palikau savo testamente“, arba: „Šią sagę, kuri tau taip patinka, aš užrašiau tau savo testamente“. Iš tikrųjų ji nieko niekam nepaliko, išskyrus kačių namus.

– Esu tikra, kad iš viso to ji gavo nemažai pasitenkinimo, – pasakė Tapensė. – Galiu įsivaizduoti ją kalbant

visus tuos dalykus, apie kuriuos tu sakei, daugybei savo senų draugių – arba taip vadinamųjų senų draugių, nes aš nemanau, kad aplamai būta žmonių, kurie jai išties būtų patikę. Jai paprasčiausiai patiko muilinti jiems akis. Turiu pasakyti, kad ji buvo senas velnias, ar ne, Tomi? Nebent kažkam dėl kokių nors smagių priežasčių tai patinka. Kažkaip įmanoma surasti džiaugsmo gyvenime ir esant senai ir įkištai į globos namus. Ar mums reikia važiuoti į „Saulėtą keterą“?

– Kur gi kitas laiškas, iš mis Pakard? A, štai jis. Padėjau kartu su Rokburio laišku. Taip, ji rašo, kad ten yra tam tikrų daiktų, kurie, kaip suprantu, dabar yra kaip ir mano turtas. Ji kartu pasiėmė kai kuriuos baldus, kai persikėlė ten gyventi. Be abejo, yra ir jos asmeninių daiktų. Drabužiai ir panašiai. Aš manau, kad kažkas turi juos peržiūrėti. Laiškus ir kita. Aš esu jos turto paveldėtojas, taigi manau, kad tai turiu padaryti aš. Aš nesitikiu, kad ten būtų kažko, ko mums iš tiesų reiktų, ar ne? Išskyrus nedidelį rašomąjį stalą, kuris man visada patiko. Priklausė senajam dėdei Viljamui, jei neklystu.

– Tai gali jį pasiimti kaip atminimą, – pasakė Tapensė. – Nes šiaip aš manau, kad jos daiktus mes paprasčiausiai išsiųsime į aukcioną.

– Taigi tau visiškai nebūtina tenai važiuoti, – pasakė Tomis.

– Ne, aš manau, kad vis tik norėčiau, – pasakė Tapensė.

– Tu norėtum? Kodėl? Ar tai nebus tau nuobodu?

– Kas – peržiūrėti daiktus? Ne, aš taip nemanau. Turiu dar kažkiek smalsumo. Seni laiškai ir senoviniai papuošalai visuomet yra įdomūs, ir aš manau, kad į

juos reikia užmesti akį, o ne tik išsiųsti juos į aukcioną ir leisti svetimiems juos žiūrinėti. Ne, mes nuvyksime ir peržiūrėsime daiktus, ar tarp jų nėra ko nors, ką mes norėtume pasiimti ar dar kažką su jais padaryti.

– Bet iš tiesų, kodėl tu nori važiuoti? Turi kažkokią kitą priežastį, ar ne?

– Mielasis, pasakė Tapensė, – baisu būti ištekėjusiai už vyro, kuris tave kiaurai permato.

– Tai vis tik yra kita priežastis?

– Nieko rimto.

– Nagi, Tapense. Juk raustis kitų žmonių daiktuose nėra tavo hobis.

– Manau, kad tai mano pareiga, – tvirtai pasakė Tapensė. – Ne, vienintelė kita priežastis...

– Nagi. Klok, ką ten turi.

– Aš norėčiau dar kartą ją pamatyti – tą seną pūkuotukę.

– Tą pačią, kuri galvojo, jog už židinio buvo negyvas vaikas?

– Taip, – tarė Tapensė. – Aš dar kartą norėčiau su ja pasikalbėti. Noriu sužinoti, ką ji turėjo galvoje, sakydama apie visus tuos dalykus. Ar ji kažką atsiminė, ar paprasčiausiai įsivaizdavo? Kuo daugiau apie tai galvoju, tuo keisčiau viskas atrodo. Ar tai tiesiog istorija, kurią ji susikūrė savo galvoje, ar iš tiesų buvo kažkokie įvykiai, susiję su židiniu ir mirusiu vaiku. Kas ją paskatino pagalvoti, kad negyvas vaikas galėtų būti *mano* vaikas? Ar aš atrodau taip, tarsi turėčiau mirusį vaiką?

– Nežinau, kaip, tavo manymu, turi atrodyti kažkas, kas turi negyvą vaiką, – pasakė Tomis. – Bent jau aš nežinau. Bet kuriuo atveju nuvažiuoti yra mūsų

pareiga ir tu gali tuo pačiu pasismaginti su šiais klaikiais dalykais. Taigi nutarta. Mes parašysime mis Pakard ir sutarsime dėl laiko.

Ketvirtas skyrius

Namo paveikslas

Tapensė giliai įkvėpė.

– Viskas tas pats, – pasakė jis.

Ji su Tomiu stovėjo priešais „Saulėtos keteros“ paradines duris.

– O kodėl neturėtų būti? – paklausė Tomis.

– Nežinau. Tiesiog toks jausmas – kažkas susiję su laiku. Skirtingose vietose laikas eina skirtingu greičiu. Į kai kurias vietas tu sugrįžti, ir jauti, kad laikas čia bėgo pašėlusiu greičiu ir kad visi įmanomi dalykai jau įvyko – ir pasikeitė. Bet čia... Tomi, tu atsimeni Ostendą?

– Ostendą? Mes ten važiavome per mūsų medaus mėnesį. Žinoma, atsimenu.

– O tu atsimeni užrašą? TRAMVAJAUS SUSTOJIMAS – kaip mes juokėmės. Atrodė taip juokingai.

– Man regis, tai buvo Knokas – ne Ostendas.

– Nesvarbu, tu geriau žinai. Tai panašu į tą užrašą – tramvajaus sustojimas. Laiko sustojimas – nieko čia nevyksta. Laikas paprasčiausiai stovi. Viskas, kas čia vyksta, vienas ir tas pats. Tai kaip vaiduokliai, tik iš kitos pusės.

– Aš nežinau, apie ką tu kalbi. Ar tu ketini čia visą dieną stovėti ir kalbėti apie laiką, taip ir nepaskambinus į duris? Tetos Ados čia nėra, visų pirma. Jau čia yra skirtumas. – Jis nuspaudė skambutį.

– Tai bus vienintelis pokytis. Mano senoji ledi gers pieną ir kalbės apie židinį, kita misis ir toliau kartkartėmis nuris antpirštį ar arbatinį šaukštelį, ir juokinga maža moteris cypdama išlėks iš kambario, reikalaudama savo kakavos, ir mis Pakard leisis laiptais žemyn, ir...

Atsidarė durys. Jauna moteris nailonine suknele paklausė:

– Misteris ir misis Berisfedai? Mis Pakard jūsų laukia.

Jauna moteris jau ketino juos nuvesti į tą pačią svetainę, kaip ir anksčiau, kai tuo metu laiptais nusileido mis Pakard ir su jais pasisveikino. Ji nebuvo tokia greita, kaip paprastai. Laikėsi rimtai, pusiau gedulingai – bet ne per daug – kad nesukeltų nepatogumų. Ji buvo šių dalykų žinovė ir mokėjo tiksliai parinkti priimtiną užuojautos kiekį.

Biblijoje įvardinta gyvenimo trukmė buvo septyniasdešimt metų, ir šioje jos įstaigoje retai kas numirdavo anksčiau. Tokio amžiaus buvo tikimasi sulaukti, ir jo sulaukdavo.

– Kaip gerai, kad jūs atvykote. Aš viską tvarkingai išdėliojau, kad jūs galėtumėte peržiūrėti. Džiaugiuosi, kad jūs taip greitai atvykote, nes faktiškai jau yra trys ar keturios norinčios užimti atsilaisvinusią vietą. Esu tikra, kad jūs suprasite ir nepagalvosite, kad aš kaip nors jus skubinu.

– O ne, žinoma, mes viską suprantame, – pasakė

Tomis.

– Viskas tebėra tame kambaryje, kuriame gyveno misis Fenšeiv, – paaiškino mis Pakard.

Mis Pakard atidarė kambario, kuriame jie paskutinį kartą matė tetą Adą, duris. Tai buvo apleisto kambario įspūdis, kurį sukelia lova, padengta dulkių sluoksniu, su tvarkingai sulankstytomis antklodėmis ir išrikiuotomis pagalvėmis.

Drabužių spintos durys buvo atviros, o drabužiai iš jos buvo išimti ir tvarkingai sulankstyti bei sudėti ant lovos.

– Ką jūs paprastai darote – turiu galvoje, ką dažniausiai daro žmonės su drabužiais ir kitais panašiais dalykais? – paklausė Tapensė.

Mis Pakard, kaip paprastai, buvo kompetentinga ir paslaugi.

– Galiu jums duoti dviejų ar trijų bendrijų pavadinimus, kurios tikrai būtų patenkintos šiais daiktais. Ji turėjo gerą kailinę šerpę ir aukštos kokybės paltą, bet aš nemanau, kad jūs asmeniškai jais naudotumėtės? Bet, galbūt jūs turite savo labdaros organizacijų, kurioms norėtumėte visa tai atiduoti?

Tapensė papurtė galvą.

– Ji turėjo šiek tiek papuošalų, – pasakė mis Pakard. – Aš juos patraukiau saugumo sumetimais. Rasite juos tualetinio staliuko dešinės pusės stalčiuje. Įdėjau juos ten vos prieš jums atvykstant.

– Be galo jums dėkingas už jūsų rūpestį, – pasakė Tomis.

Tapensė spoksojo į virš židinio atbrailos kabantį paveikslą. Tai buvo nedidelis aliejiniais dažais nutapytas

kūrinys, kuriame atvaizduotas nedidelis išblyškęs rausvas namelis šalia kanalo su viršum jo esančiu kuprotu tiltu. Po tiltu, priešais kanalo užtvanką, plūduriavo tuščia valtis. Tolumoje augo du tuopos medžiai. Labai malonus vaizdas, bet vis dėlto Tomui pasidarė įdomu, kodėl Tapensė šitaip dėmesingai į jį spoksojo.

– Kaip juokinga, – sumurmėjo Tapensė.

Tomis klausiamai pažvelgė į ją. Iš savo ilgametės patirties jis žinojo, kad dalykai, kuriuos Tapensė apibūdindavo kaip juokingus, ir tiesų tokiam apibrėžimui visiškai netikdavo.

– Ką tu turi galvoje, Tapense?

– Tai juokinga. Niekuomet nepastebėjau šio paveikslo, kai lankiausi čia anksčiau. Bet keistas dalykas, kad šį namą aš kažkur mačiau. Ar galbūt tai tik panašus į mano matytą namą. Aš puikiai tai atsimenu... Juokingiausia, kad negaliu prisiminti kur ir kada.

– Aš manau, kad tu jį pastebėjai iš tikrųjų nė nepastebėjusi, kad jį pastebėjai, – pasakė Tomis, jausdamas išsireiškęs gana kerėpliškai ir beveik taip pat skausmingai besikartodamas, kaip ir Tapensė kartojo žodį „juokinga“.

– Gal tu, Tomi, matei šį paveikslą, kai mes čia buvome paskutinį kartą?

– Ne, bet tada aš įdėmiai ir nesižvalgiau.

– Ak, šis paveikslas, – pasakė mis Pakard. – Ne, aš nemanau, kad jūs galėjote jį čia matyti, kai lankėtės paskutinį kartą, nes aš esu beveik tikra, kad jis nekabėjo čia virš židinio. Iš tikrųjų šis paveikslas priklausė kitai mūsų viešniai, ir ji davė jį jūsų tetai. Mis Fenšeiv kelis kartus išreiškė savo susižavėjimą juo, ir kita sena ledi įteikė

jai kaip dovaną ir primygtinai prašė, kad ji ją priimtų.

– A, suprantu, – pasakė Tapensė, – tuomet, žinoma, aš jo negalėjau matyti anksčiau. Bet vis tik jaučiu, kad šis namelis man gerai žinomas. O tau, Tomi?

– Ne, – atsakė Tomis.

– Na, aš jus dabar paliksiu, – guviai pasakė mis Pakard. – Bet jei tik manęs prireiks, aš jūsų paslaugoms.

Ji šypsodamasi linktelėjo ir išėjo iš kambario, uždariusi paskui save duris.

– Nemanau, kad man patinka šios moters dantys, – pasakė Tapensė.

– Kuo tau jie užkliuvo?

– Kažkaip jų per daug. Ar jie per dideli – „Kad geriau tave sukramtyčiau, mano vaikeli“ – panašiai kaip Raudonkepuraitės „senelės“.

– Šiandien tavo nuotaika labai keista, Tapense.

– Ko gero, taip. Aš visada mis Pakard laikiau labai miela – bet kažkodėl šiandien ji man atrodo kiek grėsminga. Ar tau nebuvo kada nors tokio jausmo?

– Ne, nebuvo. Gerai, dabar imkimės to, dėl ko mes čionai atvažiavome – peržiūrėkime vargšės tetos Ados „priklausinius“, kaip kad teisininkas juos pavadino. Štai čia stalas, apie kurį kalbėjau – dėdės Viljamo rašomasis stalas. Ar tau jis patinka?

– Gražus. Gerai, kad čionai atvykstantys seni žmonės dar sugeba pasiimti kai ką iš savo daiktų. Man nerūpi šios dvi ašuto kėdės, bet aš norėčiau ano mažo darbo staliuko. Būtent tai, ko mums reikia pastatyti į tą kampą prie lango, kur stovi tobulo bjaurumo etažerė.

– Gerai, pasakė Tomis. Juos abu pasižymėsiu.

– Ir pasiimkime paveikslą virš židinio. Tai baisiai pa-

trauklus paveikslas, ir aš visiškai įsitikinusi, kad šį namą kažkur mačiau. Dabar žvilgtelėkime į brangenybes.

Jie atidarė tualetinio staliūko stalčių. Čia buvo kamėjų rinkinys, Florencijos apyrankė su auskarais ir žiedas su skirtingų spalvų brangakmeniais.

– Vieną iš jų esu mačiusi anksčiau, – pasakė Tapensė. Paprastai iš pirmų raidžių susideda vardas. Galbūt „brangioji“. Briliantas, rubinas, ametistas, rubinas, ne, tai nėra „brangioji“. Nemanau, kad iš tiesų taip galėtų būti. Negaliu įsivaizduoti ko nors dovanojančio tetai Adai žiedo, reiškiančio „brangioji“. Perlas, ametistas, granatas – sunkiausia, kad nežinai, nuo kurio pradėti. Pabandysiu dar kartą. Perlas, ametistas, granatas, dar vienas ametistas, rožinis akmuo, turėtų būti rubinas, briliantas ir viduryje agatas. O, žinoma, tai *pagarba*. Iš tikrųjų gana gražu. Taip senamadiška ir sentimentalu.

Ji užsimovė žiedą ant piršto.

– Manau, kad Debora juo apsidžiaugtų, – pasakė ji. – Ir Florencijos rinkiniu. Ji baisiai mėgsta Viktorijos epochos daiktus. Kaip ir daugybė žmonių šiais laikais. Verčiau dabar peržiūrėkime drabužius. Tai visuomet kažkaip klaiku. O, tai kailinė šerpė. Gana brangi, aš manau. Bet man jos nereikia. Įdomu, ar yra kas nors – kas nors, kas buvo ypač miela tetai Adai, ar galbūt kokia ypatinga draugė kitų namiškių tarpe – turiu galvoje lankytojų. Kaip pastebėjau, jas vadina lankytojomis ar viešniomis. Jei taip, tai būtų šaunu jai pasiūlyti šerpę. Tai sabalo kailis. Mes paklausime mis Pakard. Likę daiktai gali keliauti į labdarą. Taigi viskas nuspręsta, ar ne? Galime dabar eiti ir susirasti mis Pakard. Sudie, teta Ada, – pareiškė ji garsiai, akis nukreipusi į lovą. – Džiaugiuosi,

kad mes atvykome jus aplankyti tą paskutinį kartą. Apgailestauju, kad jūs manęs nemėgote, bet jums teikė malonumą nemėgti manęs ir sakyti visus tuos šiurkščius žodžius – aš jums to nepavydžiu. Mes jūsų nepamiršime. Galvosime apie jus kiekvieną kartą, kai pažvelgsime į dėdės Viljamo rašomąjį stalą.

Jie nuėjo ieškoti mis Pakard. Jai Tomis paaiškino pasirūpinsiąs, kad rašomąjį stalą ir mažą darbo staliuką paimtų ir pristatytų jų pačių adresu ir kad jis susitarsiąs su vietiniais aukcionų rengėjais dėl likusių baldų pardavimo. Jis leidžia mis Pakard savo nuožiūra pasirinkti bet kurią bendruomenę, kuriai reikėtų drabužių, jei ji neatsisakys šių rūpesčių.

– Nežinau, ar čia yra kas nors, kas norėtų jos kailinės šerpės, – tarė Tapensė. – Ji labai graži. Galbūt kokiai nors jos ypatingai draugei? Ar galbūt kuriai iš slaugytojų, kuri daugiausia prižiūrėjo tetą Adą?

– Tai labai gražu iš jūsų pusės, misis Berisfed. Bijau, kad mis Fenšeiv neturėjo jokios ypatingos draugės tarp mūsų lankytojų, bet mis Okif, viena iš mūsų slaugių, skyrė jai labai daug dėmesio ir elgėsi ypatingai gerai ir taktiškai, ir aš manau, kad ji labai džiaugtųsi šia šerpe.

– Ir ten, ant židinio atbrailos, yra paveikslas, – pasakė Tapensė. – Aš norėčiau jį pasiimti, bet galbūt moteris, kuriai jis priklausė, norėtų jį susigrąžinti? Manau, kad turėtume jos paklausti...

Mis Pakard ją pertraukė.

– Atleiskite, misis Berisfed, bijau, kad mes negalėsime to padaryti. Tą paveikslą mis Fenšeiv atidavė misis Lenkester, ir jos daugiau čia nebėra.

– Čia nebėra? – nustebusi paklausė Tapensė. – Mi-

sis Lenkester? Ta pati, kurią mačiau paskutinį kartą čia lankydamasi – su baltais sušukuotais atgal plaukais? Ji gėrė pieną apačioje esančioje svetainėje. Sakote, kad ji išvyko?

– Taip. Tai buvo gana netikėta. Misis Džonson, viena iš jos giminaičių, pasiėmė ją maždaug prieš savaitę. Misis Džonson gana netikėtai grįžo iš Afrikos, kur ji gyveno pastaruosius ketverius ar penkerius metus. Ji dabar galinti pasirūpinti misis Lenkester savo pačios namuose, nes ji su vyru ketina įsigyti namą Anglijoje. Aš nemanau, – pasakė mis Pakard, – kad misis Lenkester iš tikrųjų norėjo iš čia išvažiuoti. Ji taip gerai čia įsikūrė, ir ji su visais labai gerai sutarė ir buvo laiminga. Dėl to ji taip sunerimo, beveik verkė – bet ką čia gali padaryti? Iš tikrųjų tai ji ir negalėjo nieko pasakyti, kadangi Džonsonai mokėjo už jos pragyvenimą šiuose namuose. Aš užsiminiau, jog atsižvelgiant į tai, kad ji čia jau gyveno ilgą laiką ir puikiai įsikūrė, būtų patartina jai leisti pasilikti...

– Kiek laiko misis Lenkester buvo pas jus? – paklausė Tapensė.

– O, beveik šešis metus, aš manau. Taip, maždaug tiek. Todėl nenuostabu, kad ji šią vietą ėmė laikyti savo namais.

– Taip, – tarė Tapensė. – Taip, suprantu. – Ji susiraukė ir nervingai pažvelgė į Tomį, tuomet ryžtingai atkišo smakrą.

– Taip gaila, kad ji išvyko. Kalbėdamasi su ja jaučiau, kad mes anksčiau jau buvome susitikusios – jos veidas man pasirodė pažįstamas. Ir vėliau aš prisiminiau, kad galbūt būsiu ją sutikusi su savo sena drauge misis

Blenkensop. Aš ketinau grįžusi kitą kartą aplankyti tetos Ados iš jos sužinoti, ar iš tikrųjų taip buvo. Bet, žinoma, jei ji grįžo pas savo giminaičius, tuomet visai kas kita.

– Aš puikiai suprantu, misis Berisfed. Jei kuri nors mūsų lankytoja gali atnaujinti ryšį su kokia nors sena savo drauge ar ją pažinojusiu žmogumi, joms tai turi didelę reikšmę. Aš neprisimenu, kad ji būtų kada nors minėjusi misis Blenkensop pavardę, tačiau bet kuriuo atveju tai nereiškia, kad taip negalėjo būti.

– Galbūt galėtumėte šiek tiek daugiau apie ją papasakoti, kas buvo jos giminaičiai ir kokiu būdu ji čia atsidūrė?

– Iš tikrųjų tai nėra daug ką ir pasakoti. Kaip jau sakiau, maždaug prieš šešis metus mes gavome iš misis Džonson laišką, kuriame ji teiravosi apie šiuos namus. Tuomet ji atvyko ir pati viską apžiūrėjo. Ji sakė apie „Saulėtą keterą" išgirdusi iš draugės, susižinojo sąlygas bei visa kita ir išvažiavo. Ir maždaug po savaitės ar dviejų mes gavome laišką iš įgaliotinio Londone dėl kitų sąlygų patikslinimo ir galiausiai jie parašė norintys, kad mes priimtume misis Lenkester ir kad misis Džonson ją atveš maždaug po savaitės, jei mes turime laisvą vietą. Tuo metu ją kaip tik turėjome, ir misis Džonson atvežė misis Lenkester čionai, o pastarajai, regis, patiko vieta ir kambarys, kurį jai pasiūlėme. Misis Džonson pasakė, kad misis Lenkester norėtų atsigabenti kai kurių savo pačios daiktų. Aš mielai sutikau, nes paprastai žmonės tą daro ir jaučiasi kur kas laimingesni. Taigi viskas buvo kuo puikiausiai sutvarkyta. Misis Džonson paaiškino, kad misis Lenkester buvo jos vyro giminaitė, nors ir nelabai artima, ir kad jie esą susirūpinę dėl jos, nes patys ketino

išvykti į Afriką – regis, tai buvo Nigerija. Jos vyras gavo į ten paskyrimą ir buvo panašu, kad jie ketino išbūti toje šalyje keletą metų, kol vėl sugrįš į Angliją. Ir kadangi jie neturėjo namų, kuriuos galėtų pasiūlyti misis Lenkester, jie norėję įsitikinti, kad ji bus priimta į tokią vietą, kur tikrai galės jaustis laiminga. Jie visiškai įsitikino, kad ką jie girdėję apie šią vietą, viskas taip ir buvo. Taigi iš tiesų viskas buvo labai sklandžiai sutvarkyta ir misis Lenkester čia puikiai įsikūrė.

– Suprantu.

– Misis Lenkester čia buvo visų labai mėgiama. Ji buvo truputėlį... na, žinote, ką aš turiu omeny – su jos galva buvo ne viskas tvarkoj. Tai yra, ji pamiršdavo įvykius, painiojo juos ir kartais negalėdavo prisiminti vardų bei adresų.

– Ar daug ji gaudavo laiškų? – paklausė Tapensė. – Turiu galvoje, laiškų iš užsienio, ar siuntinių?

– Na, aš manau, kad misis Džonson – ar misteris Džonson – parašė vieną ar du laiškus iš Afrikos, bet ne po pirmųjų metų. Žinote, bijau, kad žmonės paprasčiausiai užmiršta. Ypač kai jie išvyksta į kitą šalį, kur viskas yra kitaip. Be to, aš nemanau, kad jie ir anksčiau labai artimai bendravo. Mano galva, jie tik iš tolo palaikė ryšį, ir tai buvo šeimyninė pareiga – tiek jiems tai ir reiškė. Visi finansiniai reikalai buvo tvarkomi per advokatą, misterį Eklesą – labai gera ir gerbiama firma. Prieš tai mes buvome turėję su šia firma keletą reikalų, taigi mes apie juos žinojome, kaip ir jie apie mus. Bet aš manau, kad dauguma misis Lenkester draugų bei giminaičių buvo mirę ir jų nebuvo girdėti, ir aš manau, kad vargiai kas nors ją galėjo lankyti. Tiesa, maždaug po metų buvo užsukęs

vienas labai gražiai atrodantis vyras. Nemanau, kad jis ją asmeniškai pažinotų, bet jis buvo misterio Džonsono draugas ir taip pat tarnavo kolonijose. Manau, kad jis paprasčiausiai atvyko įsitikinti, kad ji jaučiasi gerai ir yra laiminga.

– Ir paskui, – pasakė Tapensė, – visi apie ją pamiršo.

– Bijau, kad taip, – tarė mis Pakard. – Liūdna, ar ne? Bet greičiau tai įprastas, nei neįprastas dalykas. Laimė, dauguma lankytojų čia susiranda naujų draugių. Jos susidraugauja su kažkuo, kas turi panašų skonį ar turi bendrų prisiminimų, ir viskas labai laimingai susitvarko. Aš manau, kad dauguma iš jų pamiršta didžiąją dalį savo ankstesnio gyvenimo.

– Manau, kad kai kurios, – pasakė Tomis, – yra truputį... – jis kurį laiką dvejojo, – truputį... – jo ranka lėtai palietė kaktą, bet jis ją greitai atitraukė. – Aš neturiu galvoje...

– O, aš puikiai žinau, ką jūs turite galvoje, – pasakė mis Pakard. – Žinote, mes nepriimame psichinių ligonių, bet mes priimame tokias, kurių būklė galėtų būti apibūdinta kaip tarpinis atvejis. Turiu galvoje, kad žmonės yra jau gana senyvi – negali tinkamai savęs prižiūrėti, arba turi tam tikrų fantazijų. Kartais jos įsivaizduoja save istorinėmis asmenybėmis. Pakankamai nekenksmingu būdu. Mes čia turėjome dvi Marijas Antonijetes, iš kurių viena visada kalbėdavo apie kažkokį Petitą Trainoną ir gėrė daug pieno, kurį ji, matyt, kažkaip su tuo siejo. Ir mes turėjome vieną senolę, kuri primygtinai tvirtino esanti Marija Kuri ir kad ji atrado radį. Ji su didžiuliu susidomėjimu skaitė laikraščius, ypatingai nau-

jienas apie atomines bombas ir mokslinius atradimus. Tuomet ji visada paaiškindavo, kad tai ji su savo vyru pirmieji pradėjo šios rūšies eksperimentus. Nekenksmingos iliuzijos – tai tie dalykai, kurie pasenus praskaidrina jums gyvenimą. Paprastai visuomet tai nesitęsia. Jūs ne kasdien esate Marija Antonijete ar netgi madam Kuri. Paprastai tai būna kartą per dvi savaites. Tuomet, aš spėju, jos pavargsta palaikydamos tokį žaidimą. Ir, žinoma, dažniausiai žmonės kenčia nuo užmaršumo. Jos netgi gerai neprisimena, kas jos esančios. Arba jos tvirtina užmiršusios kažką labai svarbaus ir kremtasi negalėdamos to prisiminti. Štai tokie dalykai.

– Suprantu, – pasakė Tapensė. Kiek padvejojusi, ji tarė: – Misis Lenkester... ar ji kalbėjusi apie konkretų židinį toje svetainėje, ar aplamai apie bet kurį židinį?

Mis Pakard išsprogino akis.

– Židinys? Nesuprantu, ką jūs turite galvoje.

– Ji sakė kažką tokio, ko aš nesupratau – galbūt su židiniu ją siejo kažkokie nemalonūs prisiminimai, ar gal kažką skaitė, kas ją įbaugino.

– Galbūt.

Tapensė pasakė:

– Aš vis dar kiek susirūpinusi dėl paveikslo, kurį ji davė tetai Adai.

– Iš tikrųjų aš nemanau, kad jums reikėtų dėl to rūpintis, misis Berisfed. Mano manymu, ji aplamai bus apie tai pamiršusi. Nemanau, kad ji ypatingai būtų jį vertinusi. Jai tiesiog patiko, kad misis Fenšeiv juo žavėjosi ir su malonumu jį atidavė, ir aš esu tikra, kad su tokiu pat malonumu jį atiduotų ir jums, nes jis jums patinka. Gražus paveikslas, ir aš tą pastebėjau. Nors apie paveiks-

lus aš nedaug ką išmanau.

– Žinote, ką aš padarysiu? Aš parašysiu misis Džonson, jei jūs duosite man adresą, ir tiesiog paklausiu, ar aš galiu jį pasilaikyti.

– Vienintelis mano turimas adresas – tai viešbutis Londone, į kurį jie ketino važiuoti – Klivlendas, rodos, taip jis vadinosi. Taip, Klivlendo viešbutis, Georgo gatvė, nr.1. Ji pasiėmė misis Lenkester į viešbutį maždaug keturioms ar penkioms dienoms, ir po to, rodos, jie ketino apsistoti pas kažkokius giminaičius Škotijoje. Tikiuosi, kad Klivlendo viešbutis turės jų naująjį adresą.

– Puiku, ačiū jums. O dabar dėl tos tetos Ados šerpės.

– Aš einu atvesti jums mis Okif.

Ji išėjo iš kambario.

– Tu ir tavo misis Blenkensop, – burbtelėjo Tomis.

Tupensė atrodė patenkinta.

– Vienas mano geriausių personažų, – pasakė ji. – Džiaugiuosi, kad galėjau ją panaudoti – aš tik stengiausi sugalvoti vardą ir staiga man į galvą šovė misis Blenkensop. Juokinga, ar ne?

– Tai jau seniai praėjo – daugiau jokių karo šnipų ir kontržvalgybininkų.

– Juo labiau gaila. Tai buvo smagu – gyventi tuose svečių namuose, atrandant save nauja asmenybe – aš išties ėmiau tikėti esanti misis Blenkensop.

– Tau pasisekė, kad sausa išlipai iš vandens, – pasakė Tomis. – Kaip jau sakiau, tai, mano nuomone, tu persistengei.

– Aš taip nemanau. Aš puikiai atlikau vaidmenį. Miela moteris, kiek kvailoka, ir kur kas daugiau, nei

reikėtų, besirūpinanti savo trimis sūnumis.

– Tai aš ir turiu galvoje, – pasakė Tomis. – Pilnai būtų pakakę vieno sūnaus. Trijų sūnų buvo per daug – kam užsikrauti tiek rūpesčių.

– Man jie tapo visai realiais. Daglas, Andrius ir... Viešpatie, dabar jau užmiršau trečiąjį. Aš tiksliai žinojau, kaip jie atrodė, jų charakterius ir kur jie buvo apsistoję, ir aš labai netaktiškai kalbėjau apie laiškus, gautus iš jų.

– Gerai, tai jau praeitis, – pasakė Tomis. – Šioje vietoje nėra ko ieškoti – taigi pamiršk apie misis Blenkensop. Kai aš numirsiu ir tu mane tinkamai palaidosi, ir tu apsigyvensi senjorų namuose, aš manau, kad pusę savo laiko tu galvosi esanti misis Blenkensop.

– Vaidinti tik vieną vaidmenį būtų labai nuobodu, – atsakė Tapensė.

– Kodėl, tavo manymu, seni žmonės nori būti Marija Antonijete, madam Kuri ir visom likusiom? – paklausė Tomis.

– Aš manau, kad joms pasidaro nuobodu. Viskas atsibosta. Esu tikra, kad ir tau taip būtų, jei tu negalėtum naudotis savo kojomis ir vaikščioti, ar tavo pirštai pasidaro per kieti, ir tu negali megzti. Iš nevilties tu imiesi kažko, kas tave pralinksmintų, taigi įlendi į kokio nors visuomenės veikėjo kailį ir žiūri, kaip jame jautiesi. Aš puikiai tai suprantu.

– Tuo aš neabejoju, – pasakė Tomis. Tepadeda Dievas tiems senjorų namams, į kuriuos tu nueisi. Manau, kad didžiąją laiko dalį tu būsi Kleopatra.

– Aš nenoriu būti žymiu asmeniu, – pasakė Tapensė. – Aš būsiu kažkas panašaus į virtuvės darbininkę Anos Klevs pilyje, pardavinėjančią daugybę ten išgirstų

pikantiškų paskalų.

Durys atsidarė, ir pasirodė mis Pakard kartu su aukšta, jauna moterimi strazdanotu veidu ir raudonų plaukų kuokštu, dėvėdama slaugytojos suknelę.

– Tai mis Okif – čia misteris ir misis Berisfedai. Jie nori tau kai ką pasakyti. Gal galėčiau eiti? Mane kvietė viena pacientė.

Tapensė tinkamai pristatė tetos Ados kailinę šerpę, ir slaugė Okif buvo sužavėta.

– O! Kokia graži. Nors man ji per gera. Gal jūs pati norite...

– Ne, tikrai nenoriu. Ne mano dydis. Aš per maža. Ji tinka tokioms aukštoms merginoms, kaip jūs. Teta Ada buvo aukšta.

– Ak! Ji buvo kilminga sena ledi. Jaunystėje turėjo būti labai daili.

– Manau, kad taip, – dvejodamas pasakė Tomas. – Nors turėjo būti tikra furija.

– Taip, iš tiesų, ji tokia buvo. Bet ji turėjo kilnią dvasią. Niekas negalėjo jos paveikti. Ir taipogi ji nebuvo kvaila. Jūs nustebtumėte, kaip ji viską kiaurai permatė. Aštri kaip adata, tokia ji buvo.

– Be to, turėjo charakterį.

– Taip, iš tikrųjų. Nuolatinis verkšlenimas labai įkyri – vien nusiskundimai ir dejonės. Mis Fenšeiv niekada nebuvo nuobodi. Ji pasakojo nuostabių istorijų iš praeities dienų – kaip kartą ant arklio užjojo namo laiptais, dar būdama mergaite. Ji taip sakė – ar taip galėjo būti?

– Na, dėl to aš visai nenustebčiau, – pasakė Tomis.

– Matote, niekada nežinai, kuo čia gali tikėti. Prasi-

manymai, kuriuos ateina ir tau pasakoja šios mielos senolės. Nusikaltėliai, kuriuos jos atpažino – mes turime nedelsiant pranešti policijai – jei ne, tai mums gresia pavojus.

– Pamenu, kažkuri buvo nuodijama, kai mes čia lankėmės pastarąjį kartą, – pasakė Tapensė.

– Ak! Tai tik misis Loket. Jai tai atsitinka kasdien. Bet jai reikia ne policijos, ji nori, kad būtų pakviestas gydytojas – ji dėl jų pametusi galvą.

– Ir kažkas – nedidelė moteris – šaukė dėl kakavos.

– Tai buvo misis Mudi. Vargšė siela, jos nebėra.

– Jūs turite galvoje, nebėra čia – ji išvyko?

– Ne, tai buvo trombozė – visai netikėtai. Ji buvo labai atsidavusi jūsų tetai, nors mis Fenšeiv ne visuomet jai turėdavo laiko – be paliovos čerškėti, kaip kad ji mėgdavo.

– Girdėjau, kas misis Lenkester išvyko.

– Taip, ją pasiėmė giminaičiai. Nors ji nenorėjo važiuoti, vargšelė.

– Kas čia per istorija, kurią ji man pasakojo – apie židinį svetainėje?

– Ak! Pas ją tiek istorijų. Šita apie jos patirtus įvykius ir apie paslaptis, kurias ji žinojo...

– Ten buvo kažkas apie vaiką – pagrobtą vaiką, ar nužudytą vaiką...

– Keista, kaip tokie dalykai joms ateina į galvą. Neretai televizija pakiša tokių minčių.

– Ar jūs jaučiate įtampą dirbdama su visais šiais senais žmonėmis? Tai turėtų labai varginti.

– O ne, man patinka seni žmonės – todėl ir dirbu šį darbą.

– Ir jau seniai jūs čia?

– Pusantrų metų... – Ji nutilo. – Bet po mėnesio aš išvažiuoju.

– O! Kodėl?

Pirmą kartą slaugės Okif laikysena tapo kažkokia sukaustyta.

– Na, žinote, misis Berisfed, visiems reikia permainų...

– Bet jūs dirbsite panašų darbą?

– O, taip! – Ji paėmė šerpę. – Dar kartą noriu jums padėkoti. Ir taip pat aš džiaugiuosi, kad tai man primins misis Fenšeiv – šiais laikais tokių nedaug belikę.

Penktas skyrius

Senos ledi dingimas

Parkeliavo tetos Ados daiktai. Rašomasis stalas atrado savo naują vietą. Darbo staliukas buvo pastatytas vietoje etažerės, kurią perkėlė į tamsų prieškambario kampą. Paveikslą su išblyškusiu rausvu namu prie kanalo su tiltu Tapensė pasikabino virš židinio savo miegamajame, kur į jį galėjo žiūrėti kiekvieną dieną, gerdama savo rytinę arbatą.

Kadangi sąžinė ją vis dar šiek tiek vargino, Tapensė parašė laišką, kuriame paaiškino, kaip šis paveikslas perėjo jos nuosavybėn, bet jei tik misis Lenkester pageidautų jį atsiimti, tai jai tereikėtų apie tai pranešti. Laišką ji išsiuntė misis Lenkester per misis Džonson į Klivlendo viešbutį, Georgo gatvė, nr.1.

Tačiau atsakymo nebuvo. Po savaitės laiškas buvo grąžintas atgal su iškeverzotu užrašu „šiuo adresu gavėjo nėra".

– Kaip vargina tokie dalykai, – pasakė Tapensė.

– Galbūt jie ten buvo tik dieną ar dvi, – spėjo Tomis.

– Tu galvojai, kad jie paliks naująjį adresą...

– Ar tu ant laiško užrašei „prašome persiųsti nauju

adresu"?

– Taip, užrašiau. Žinau – aš paskambinsiu į viešbutį ir paklausiu. Jie turėjo įrašyti adresą registracijos knygoje.

– Tavim dėtas aš palikčiau visą šį reikalą, – pasakė Tomis. – Kam šita sumaištis? Manau, kad senoji katytė jau seniai pamiršo tą paveikslą.

– Vis tik aš pabandysiu.

Tapensė prisėdo prie telefono, ir ją netrukus sujungė su Klivlendo viešbučiu.

Po kelių minučių ji atėjo pas Tomį į kabinetą.

– Tai ganėtinai keista, Tomi – jų ten net nėra buvę. Nei misis Džonson, nei misis Lenkester, nei užsakyto jiems kambario, nei jokio pėdsako, kad kada nors jie ten būtų buvę.

– Aš manau, kad mis Pakard turi neteisingą viešbučio pavadinimą. Užsirašė skubėdama, ir, galbūt, vėliau pametė ir ne taip atsiminė. Taip dažnai atsitinka, pati tai žinai.

– Nemanau, kad taip galėtų būti „Saulėtoje keteroje". Mis Pakard gerai atlieka savo darbą.

– Galbūt jie nebuvo iš anksto rezervavę kambario, o kai atvyko, jame nubuvo vietų, ir jie patraukė kur nors kitur. Juk žinai, kaip yra Londone su apgyvendinimu – ar tau reikia dar toliau dėl to jaudintis?

Tapensė atlyžo.

Tuomet vėl susigriebė.

– Žinau, ką aš padarysiu. Aš paskambinsiu mis Pakard ir sužinosiu advokatų adresą.

– Kokių advokatų?

– Ar tu nepameni, kaip ji kažką sakė apie advokatų

firmą, kuri viską sutvarkė, nes Džonsonai buvo užsienyje?

Tomis buvo užsiėmęs savo kalba, kurią turėjo sakyti konferencijoje ir kurioje netrukus turėjo dalyvauti, ir murmėjo sau panosėje: „tinkamoje politikoje turi atsispindėti nuoseklumas..."

– Taip, puiki mintis – nuostabu, – pasakė Tapensė ir išėjo iš kambario, bet vėl kyštelėjo galvą ir pasakė: – Nuoseklumas!

Tomis toliau rašėsi bei išbraukinėjo sakinius. Rašymo tempui padidėjus, jo veidas prašviesėjo. Staiga vėl atsidarė durys.

– Štai jis, – tarė Tapensė. – Partingdalis, Haris, Lokeridžas ir Partingdalis, 32 Linkolno terasa, W.C.2. Tel. Holbornas 051386. Firmos atstovas misteris Eklesas. – Ji padėjo šalia Tomio rankos popieriaus lapą. Dabar *tavo* eilė.

– Ne! – tvirtai pasakė Tomis.

– Taip! Tai *tavo* teta Ada.

– Kuo čia dėta teta Ada? Misis Lenkester nėra mano teta.

– Bet tai advokatai, – spyrėsi Tapensė. – Bendrauti su advokatais yra vyro darbas. Nes jie galvoja, kad moterys yra paikos ir nekreipia į jas dėmesio.

– Labai protingas požiūris, – pasakė Tomis.

– O! Tomi – padėk. Nueik prie telefono.

Tomis dėbtelėjo į ją, bet pakluso.

Galiausiai jis sugrįžo ir tvirtai pasakė:

– Dabar šis reikalas baigtas, Tapense.

– Tu prisiskambinai misteriui Eklesui?

– Tiksliau sakant, aš kalbėjau su misteriu Vilu, kuris

matomai yra Partingfordo, Lokdžo ir Harisono firmos kanceliarijos darbuotojas. Bet jis apie viską žino ir moka gražiai pakalbėti. Visi laiškai ir bendravimas vyksta per Pietų grafystės banko Hameršmit filialą, kuris persiunčia visą korespondenciją. Noriu tau pasakyti, Tapense, kad čia pėdsakai ir *baigiasi*. Bankas persiųs laiškus, bet jis neduos jokių adresų tau ar kam kitam prašančiam. Jie turi savo taisyklių kodeksą ir jo griežtai laikosi – jų lūpos užantspauduotos kaip ir mūsų pasipūtusio premjero.

– Gerai, aš išsiųsiu laišką per banką.

– Gali siųsti, tik dėl Dievo meilės, *palik mane ramybėje* – arba aš niekuomet neužbaigsiu savo kalbos.

– Ačiū, brangusis, – pasakė Tapensė. – Nežinau, ką be tavęs daryčiau. – Ji pabučiavo jį į kaktą.

– Kaip malonu girdėti, – pasakė Tomis.

II

Tik kito ketvirtadienio vakarą Tomis staiga prisiminė:

– Tarp kitko, ar tu gavai kokį atsakymą į laišką, kurį per banką siuntei misis Džonson?

– Malonu, kad bent jau paklausei, – sarkastiškai tarė Tapensė. – Ne, negavau. – Ji mąsliai pridūrė: – Ir nemanau, kad gausiu.

– Kodėl ne?

– Tau vis tiek neįdomu, – šaltai tarė Tapensė.

– Pažiūrėk, Tapense – aš žinau, kad man buvo ne tas galvoj. Tai dėl TVSS konferencijos. Ačiū Dievui, ji vyksta tik kartą per metus.

– Ji prasideda pirmadienį, ar ne? Ir tęsis penkias dienas?

– Keturias.

– Ir jūs visi užsislėpę renkatės kažkokiame slaptame kaimo dvare, sakote kalbas ir skaitote pranešimus bei tikrinate jaunuolių tinkamumą ypatingai slaptoms užduotims Europoje ir už jos ribų. Aš pamiršau, ką reiškia TVSS. Visi šie dabartiniai inicialai...

– Tarptautinė visuotino saugumo sąjunga.

– Kaip sudėtinga! Skamba juokingai. Ir aš manau, kad visos patalpos yra klausomos, ir visi žino visus slaptus pokalbius.

– Labai tikėtina, – išsišiepė Tomis.

– Spėju, kad tau visa tai patinka?

– Taip, kai kuria prasme. Susitinki su daugybe senų draugų.

– Dabar jau visi suvaikėję, aš manau. Ar tai atneša kokios nors naudos?

– Viešpatie, kas per klausimas! Argi galima į jį atsakyti paprasčiausiu „taip" arba „ne"?

– O patys žmonės – ar tarp jų yra gerų?

– Į šį klausimą galiu atsakyti „taip". Kai kurie iš tikrųjų yra labai geri.

– Ar senasis Džošas taip pat bus?

– Taip, jis bus.

– Kaip jis dabar atrodo?

– Visai apkurtęs, pusiau aklas, susuktas reumato – bet tu nustebtum, kokią jis tebeturi nuovoką.

– Suprantu, – tarė Tapensė. Ji galvojo. – Norėčiau ir aš tenai būti.

Tomio veidas įgavo apgailestaujančią išraišką.

– Tikiuosi, kad tu rasi kuo užsiimti, kol manęs nebus.

– Galbūt ir rasiu, – susimąsčiusi atsakė Tapensė.

Jos vyras pažvelgė į ją su neaiškiu nuogąstavimu, kurį Tapensė jame visuomet galėjo nesunkiai sukelti.

– Tapense, ką tu ketini daryti?

– Kol kas nieko – aš dar tik galvoju.

– Apie ką?

– Apie „Saulėtą keterą“. Ir apie mielą seną ledi, siurbčiojančią pieną ir kalbančią beprotiškus dalykus apie negyvus vaikus ir židinius. Tai mane suintrigavo. Aš galvojau pabandysiant sužinoti daugiau kitą kartą, kai mes važiuosime aplankyti tetos Ados – bet kito karto nebuvo, nes teta Ada mirė. Ir kai mes kitą kartą buvome „Saulėtoje keteroje“ – dingo misis Lenkester!

– Turi galvoje, kad giminaičiai ją pasiėmė? Čia joks ne dingimas – tai visai natūralu.

– Tai dingimas – jokio palikto adreso, jokio atsakymo į laišką – tai suplanuotas dingimas. Aš vis labiau esu tuo tikra.

– Bet...

Tapensė jį pertraukė.

– Paklausyk, Tomi. Įsivaizduokime, kad buvo įvykdytas nusikaltimas, kuris nebuvo atskleistas – viskas atrodė saugu. Bet, tarkim, kažkas iš šeimos narių kažką matė, ar kažką sužinojo... Kažkas senas ir plepus – kas visiems viską pasakoja. Ir tu staiga suvoki tau iškilusį pavojų... Ką tu darytum?

– Galbūt arsenas sriuboje? – linksmai pasiūlė Tomis. – Smogti kuo nors į galvą? Nustumti laiptais žemyn?

– Tai kraštutinumai – staigi mirtis patrauktų dėmesį. Aš ieškočiau paprastesnio būdo... ir surasčiau.

Mieli, turintys gerą reputaciją namai senoms ledi. Tuomet ten apsilankai, prisistatydamas misteriu Džonsonu ar misteriu Robinsonu – arba viską galima sutvarkyti ir per trečiąją nieko neįtariančią šalį – per patikimą teisininkų firmą. Tu, galbūt, užsimeni, kad tavo pagyvenusi giminaitė kartais fantazuoja ir švelniai nusišneka – kaip ir daugybė kitų senų ledi... Niekas neįžvelgs nieko keisto, jei ji kudakuos apie užnuodytą pieną, negyvus vaikus už židinio, ar baisius pagrobimus – niekas rimtai nė nesiklausys. Visi manys, kad senoji dama ir vėl fantazuoja – niekas apskritai nekreips *jokio dėmesio*.

– Išskyrus misis Tomas Berisfed, – pasakė Tomis.

– Teisingai, – pasakė Tapensė. – Aš atkreipiau dėmesį...

– Bet kodėl?

– Pati gerai nežinau, – lėtai pratarė Tapensė. – Panašiai kaip pjesėse. *Spragtelėjus pirštais čia, blogis tyko paslapčia** – staiga pajutau išgąstį. Visuomet „Saulėtą keterą“ laikiau normalia laiminga vietele. Ir netikėtai tuo suabejojau – tik taip galėčiau paaiškinti. Panorau sužinoti daugiau. Ir dabar vargšė senoji misis Lenkester pradingsta. Kažkas ją pagrobė.

– Bet kodėl turėtų?

– Aš galiu tik spėti, kad jos elgesys pablogėjo – pablogėjo žiūrint iš jų varpinės – gal ėmė daugiau atsiminti, daugiau pasakoti kitiems, ar, galbūt, ji kažką atpažino – ar kažkas atpažino ją – ar jai kažką pasakė, kas nušviestų senus įvykius naujoje šviesoje. Bet kuriuo atveju, dėl vienos ar kitos priežasties ji tapo kažkam pavojinga.

* Citata iš Šekspyro pjesės “Makbetas”.

– Pažiūrėk, Tapense. Visas šis reikalas yra vien kažkas ir kažkaip. Tai tik mintys, kurios ateina tau į galvą. Juk tu nenori painiotis į reikalus, kurie tavęs visai neliečia...

– Anot tavęs, čia nėra nieko neįprasto, – pasakė Tapensė. – Todėl tau apskritai niekuo nereikia rūpintis.

– Palik „Saulėtą keterą“ ramybėje.

– Aš neketinu grįžti į „Saulėtą keterą“. Manau, kad jie man pasakė viską, ką žinojo. Senoji ledi buvo gana saugi, kol gyveno tenai. Aš noriu sužinoti, kur ji yra *dabar*. Noriu ją surasti *laiku* – kol jai kas nors nenutiko.

– Kas, po galais, tavo manymu, gali jai nutikti?

– Nenoriu apie tai galvoti. Bet aš seksiu jų pėdomis – aš ketinu tapti Prudencija Berisfed, privačiu sekliu. Pameni, kai mes buvome „bukaisiais šauniaisiais“ detektyvais?

– *Aš* buvau, – pasakė Tomis. – *Tu* buvai mis Robinson, mano asmenine sekretore.

– Ne visąlaik. Bet kuriuo atveju, aš tuo ketinu užsiimti, kol tu sukinėsies tarptautiniame šnipinėjimo forume nežinomame dvare. „Gelbėkite misis Lenkester“ – štai kuo aš ketinu užsiimti.

– Ir galbūt tu sužinosi, kad jai kuo puikiausiai sekasi.

– Norėčiau tuo tikėti. Tai mane be galo pradžiugintų.

– Ir nuo ko tu ketini pradėti?

– Kaip jau sakiau, iš pradžių reikia pasukti galvą. Galbūt kažkoks skelbimas? Ne, tai būtų klaida.

– Na, būk atsargi, – pasakė Tomis kažkaip neadekvačiai.

Tapensė nesiteikė atsakyti.

III

Pirmadienio rytą Albertas, jau daugelį metų pagrindinis Berisfedų namų ramstis – nuo to laiko, kai jie įtraukė jį į antikriminalinę veiklą, jam dar būnant rudaplaukiu vaikinu, dirbančiu liftininku – padėjo padėklą su rytine arbata ant tarplovyje esančio staliuko, atitraukė užuolaidas ir paskelbė, jog išaušo puiki diena. Tuomet dabar jau apkūni jo figūra vėl išnyko iš kambario.

Tapensė nusižiovavo, atsisėdo lovoje ir prasitrynė akis. Tuomet prisipylė arbatos, įmetė skiltelę citrinos ir pastebėjo, kad diena išties žada būsianti puiki, nors niekada negali būti tuo tikra.

Tomis persivertė ir sudejavo.

– Atsibusk, – pasakė Tapensė. – Nepamiršk, kur tu šiandien vyksti.

– O Viešpatie, – pasakė Tomis. – Iš tikrųjų.

Jis taip pat atsisėdo ir prisipylė arbatos. Tomis su pasitenkinimu pažvelgė į virš židinio atbrailos kabantį paveikslą.

– Turiu pripažinti, Tapense, kad tavo paveikslas iš tiesų labai gražus.

– Ypač kai pro langą skverbiasi saulė ir nušviečia jį iš šono.

– Ramus vaizdas.

– Jei tik prisiminčiau, kur šis vaizdas man jau buvo matytas.

– Nesuprantu, kokią tai turi reikšmę. Anksčiau ar vėliau prisiminsi.

– Man tas netinka. Aš noriu prisiminti *dabar*.

– Bet kodėl?

– Tu nesupranti? Tai mano vienintelis kabliukas. Juk šis paveikslas priklausė misis Lenkester...

– Bet man vis tiek nesiriša du dalykai, – pasakė Tomis. – Be abejo, šis paveikslas anksčiau priklausė misis Lenkester. Bet šį paveikslą ji galėjo paprasčiausiai nusipirkti parodoje arba tai galėjo padaryti kas nors iš jos giminaičių. Šį paveikslą jai galėjo kas nors padovanoti. Misis pasiėmė jį kartu į „Saulėtą keterą", nes jai jis patiko. Nėra priežasčių manyti, kad paveikslas su ja kažkaip *asmeniškai* susijęs. Jei taip būtų, ji neatiduotų jo tetai Adai.

– Tai vienintelis mano turimas užsikabinimas, – pasakė Tapensė.

– Tai gražus taikus namas, – pastebėjo Tomis.

– Vis dėlto aš manau, kad jis yra tuščias, – pasakė Tapensė.

– Ką tu turi galvoje – tuščias?

– Aš nemanau, – tarė Tapensė, – kad jame kažkas gyvena. Nemanau, kad kas nors iš šio namo yra kada nors išėjęs. Niekas nėjo per šį tiltą, niekas neatrišo šios valties ir ja neplaukė.

– Dėl Dievo meilės, Tapense, – Tomis išsprogino į ją akis. – Kas tau atsitiko?

– Taip aš pamaniau, pirmą kartą jį pamačiusi, – pasakė Tapensė. – Aš pamaniau: „Kaip miela tokiame name būtų gyventi". Ir tada aš pagalvojau: „Bet niekas jame negyvena, esu tuo tikra". Tai reiškia, kad aš esu jį mačiusi anksčiau. Palauk minutėlę. Palauk minutėlę... kažką prisimenu. Kažką pradedu prisiminti.

Tomis spoksojo į ją.

– Pro *langą*, – tarė Tapensė sulaikiusi kvapą. – Pro mašinos langą? Ne ne, būtų ne tas kampas. Judant išilgai kanalo... mažas kuprotas tiltas ir rausvos namo sienos, dvi tuopos. Daugiau nei dvi. Ten buvo *daugybė* tuopų. O brangusis, jei tik galėčiau...

– Na, užteks, Tapense.

– Aš vis tiek prisiminsiu.

– O Viešpatie, – Tomis pasižiūrėjo į laikrodį. – Turiu pasiskubinti. Ak, tu su savo *deja vu* paveikslu.

Jis iššoko iš lovos ir nuskubėjo į vonią. Tapensė atsilošė ant pagalvių ir užmerkė akis, bandydama atgaivinti mintyse vaizdą, kuris atrodė toks nepasiekiamas.

Tomis valgomajame pylėsi antrą puodelį kavos, kai pasirodė triumfuojanti Tapensė.

– Aš prisiminiau – žinau, kur mačiau tą namą. Mačiau per traukinio langą.

– Kur? Ir kada?

– Nežinau. Dar turiu pagalvoti. Pamenu, kai pasakiau pati sau: „Kada nors aš čia atvyksiu ir dar kartą pažiūrėsiu į šį namą“ – ir aš bandžiau pažiūrėti artimiausios stoties pavadinimą. Bet žinai, kaip šiais laikais su geležinkeliu. Jie nugriovė pusę stočių – ir artimiausia, pro kurią važiavome, buvo visiškai nugriauta, ant platformos augo žolė, ir jokios lentelės ar kokio nors užrašo.

– Kur, po galais, mano lagaminėlis? Albertai!

Prasidėjo beprotiškos paieškos.

Tomis uždusęs atėjo atsisveikinti. Tapensė susimąsčiusi žiūrėjo į keptą kiaušinienę.

– Viso labo, – tarė Tomis. – Ir dėl Dievo meilės, Tapense, nekišk nosies į svetimus reikalus.

– Aš manau, – mąsliai tarė Tapensė, – kad man

reikės kiek pakeliauti traukiniais.

Tomiui, regis, šiek tiek palengvėjo.

– Taip, – padrąsinamai tarė jis, – gali pabandyti. Nusipirk sezoninį bilietą. Yra kažkoks planas, kuriuo tu gali keliauti tūkstančius mylių per visas britų salas už tam tikrą protingą sumą. Ko tau būtent ir reikia, Tapense. Galėsi keliauti visais traukiniais per visas tavo numanomas vietoves. Tai turėtų tau suteikti džiaugsmo, iki kol aš vėl sugrįšiu.

– Perduok linkėjimus Džošui.

– Būtinai. – Susirūpinusiu žvilgsniu pažiūrėjęs į savo žmoną, jis pridūrė: – Norėčiau, kad važiuotumei kartu. Bet tu... nepridarysi kvailysčių, ar ne?

– Žinoma, ne, – atsakė Tapensė.

Šeštas skyrius
Tapensė pradeda tyrimą

„O, Dieve, – atsiduso Tapensė, – o, Dieve." Paniurusiomis akimis ji apsižvalgė aplink. Niekada, pamanė Tapensė, ji dar nesijautė tokia nelaiminga. Žinoma, ji žinojo, kad jai trūks Tomio, bet nė nenujautė, kaip stipriai.

Per visą savo ilgą santuokinį gyvenimą jie beveik niekada neišsiskirdavo ilgesniam laikui. Dar nuo priešvedybinių laikų jie vadino save „jaunųjų nuotykių ieškotojų" pora. Jie kartu perėjo per įvairius sunkumus ir pavojus, susituokė, susilaukė dviejų vaikų ir kai pasaulis jiems ėmė atrodyti nuobodokas, prasidėjo antrasis pasaulinis karas ir atrodė beveik stebuklingu būdu jie vėl susirišo su britų slaptosiomis tarnybomis. Juos, kiek neįprastą porą, užverbavo ramus, niekuo neišsiskiriantis vyras, prisistatęs „misteriu Karteriu", bet kurio žodžiui, regis, visi pakluso. Jie pasinėrė į nuotykius, ir vėl jie buvo kartu. Nors to, tarp kitko, misteris Karteris neplanavo. Pakviestas buvo tiktai Tomis. Bet čia Tapensė parodė visą savo įgimtą išradingumą, pasiklausiusi ir viską taip suorganizavusi, kad Tomiui atvykus į jūros pakrantėje esančius svečių namus misterio Medouzo vaidmenyje,

pirmasis jo sutiktas asmuo buvo vidutinio amžiaus ledi, pasinėrusi į mezgimą virbalais, kuri pažvelgė į jį nekaltomis akimis ir su kuria jis turėjo pasisveikinti kaip su misis Blenkensop. Nuo to laiko jie dirbo kartu.

„Vis dėlto, – mąstė Tupensė, – šį kartą aš to negaliu padaryti." Jokie pasiklausymai ar kokia kita išmonė netraukė jos į nuošalų konferencijų dvarą, kad galėtų dalyvauti painioje TVSS veikloje. Tai tik senų bičiulių klubas, pamanė ji. Be Tomio butas atrodė tuščias, ji jautėsi vieniša pasaulyje ir „Ką, po galais, – galvojo Tapensė, – dabar aš ketinu daryti?"

Iš tiesų klausimas buvo grynai retorinis, nes Tapensė jau buvo bežengianti pirmuosius savo plano žingsnius. Šį kartą tai nebuvo šnipinėjimas, kotržvalgybinis darbas ar kažkas panašaus. Nieko oficialaus. „Prudencija Berisfed, privatus seklys, štai kas aš esu", – pasakė sau Tapensė.

Po to, kai padriki pusryčiai baigėsi ir indai buvo nukraustyti, ant valgomojo stalo atsirado traukinių tvarkaraščiai, kelionių vadovai, žemėlapiai ir keletas senų dienoraščių, kuriuos Tapensė sugebėjo atkapstyti.

Pastarųjų trijų metų laikotarpyje (ji buvo tikra, kad ne ilgiau) ji keliavo traukiniu ir, žiūrėdama pro langą, pastebėjo tą namą. Bet kas tai buvo per kelionė?

Kaip ir dauguma žmonių šiais laikais, Berisfedai daugiausia keliavo automobiliu. Geležinkeliu jie naudojosi tik retkarčiais ir kai reikėdavo važiuoti toli.

Į Škotiją, žinoma, kai jie važiavo paviešėti pas savo ištekėjusią dukterį Deborą – bet tai buvo naktinė kelionė.

Pensansas – vasaros atostogos – bet šį maršrutą Tapensė žinojo atmintinai.

Ne, tai turėtų būti labiau atsitiktinė kelionė.

Pasitelkusi stropumą ir kantrybę, Tapensė sudarė išsamų sąrašą visų savo kelionių, kurios galėtų sietis su tai, ko ji ieškojo. Keletas žirgų lenktynių, vizitas į Northamberlendą, dvi galimos vietos Velse, krikštynos, dvejos vestuvės, varžytinės, kuriose jie dalyvavo, keli šuniukai, kuriuos ji kartą vežė draugei, kuri juos suvedė ir kuri susirgo gripu. Susitikimo vieta buvo nuobodžiai atrodanti geležinkelių mazgo stotis, kurios pavadinimo ji negalėjo atsiminti.

Tapensė atsiduso. Atrodo, kad Tomio pasiūlymas buvo vienintelis priimtinas sprendimas – nusipirkti bilietą žiediniams maršrutams ir keliauti labiausiai tikėtinomis kryptimis.

Savo nedidelėje užrašų knygelėje ji brūkštelėjo įvairius įsimintinus fragmentus – neaiškius blykstelėjimus – kas žino, gal jie galėtų kuo padėti.

Pavyzdžiui, kepuraitė... Taip, kepuraitė, kurią ji užmetė ant kabyklos. Ji dėvėjo kepuraitę, taip. Vestuvės arba krikštynos – bet tiktai ne šuniukai.

Ir... dar vienas blykstelėjimas – nusispyrė batelius, nes jai paskaudo kojas. Taip, būtent taip ir buvo – ji žiūrėjo į namą ir ji nusispyrė batelius, nes jai skaudėjo kojas.

Taip, tai neabejotinai buvo pobūvis, į kurį ji arba važiavo, arba iš kurio ji grįžo... Grįžo, žinoma – nes kojos paskaudo nuo ilgo stovėjimo su jos gražiausiais bateliais. O kokia tai buvo kepuraitė? Nes tai padėtų... kepuraitė su gėlėmis – vasaros vestuvės – ar šilta aksominė žiemos metu?

Tupensė iš geležinkelio tvarkaraščių nurašinėjo detales apie laiką bei maršrutus, kai įėjo Albertas pasitei-

rauti, ko ji norėtų vakarienei bei ką ji norėtų užsakyti iš mėsininko ir bakalėjininko.

– Aš manau, kad manęs nebus keletą dienų, – pasakė Tapensė. – Taigi, jums nereikia nieko užsakinėti. Aš ketinu kiek pakeliauti geležinkeliu.

– Galbūt jūs norėsite sumuštinių?

– Galbūt. Pažiūrėkite kokio kumpio ar ko nors panašaus.

– Kiaušinių ir sūrio taip pat? Ir dar sandėliuke yra pašteto skardinių – jau seniai ten guli, laikas suvalgyti.

Tai buvo šiek tiek pavojinga rekomendacija, bet Tapensė atsakė:

– Gerai. Tiks ir tai.

– Norite, kad persiųsčiau laiškus?

– Aš dar net nežinau, kur aš važiuoju, – pasakė Tapensė.

– Suprantu, – pasakė Albertas.

Jai patiko tai, kad Albertas visuomet viską priimdavo. Niekuomet nereikėjo jam nieko aiškinti.

Jis išėjo, ir Tapensė vėl pasinėrė į savo apmąstymus. Ji norėjo prisiminti pobūvį, kuriame buvo su kepuraite ir bateliais. Deja, į jos sąrašą pakliuvo skirtingi geležinkelio maršrutai – vienos vestuvės keliaujant pietiniu geležinkelio maršrutu, kitos rytų Anglijoje. Krikštynos į šiaurę nuo Bedfordo.

Jei ji galėtų prisiminti šiek tiek daugiau apie peizažą... Ji sėdėjo dešinėje traukinio pusėje. Į ką ji žiūrėjo prieš išvysdama kanalą? Į Mišką? Medžius? Dirbamą žemę? Nutolusį kaimą?

Ji įtemptai mąstė ir, suraukusi antakius, pažvelgė į Albertą, kuris vėl grįžo atgal. Kaip tuo metu ji buvo toli

nuo supratimo, kad ten stovintis ir laukiantis jos dėmesio Albertas buvo ne kas kita, kaip atsakymas į jos maldą...

– Na, kas *dabar*, Albertai?

– Jei jūs rytoj išvykstate visai dienai...

– Galbūt ir dviem dienom...

– Tuomet gal galėčiau pasiimti išeiginę?

– Taip, žinoma.

– Dėl Elizabetos – ją išbėrė taškeliais. Milė mano, kad tai tymai...

– O Dieve. – Milė buvo Alberto žmona, o Elizabeta – jauniausioji tarp jų vaikų. – Žinoma, Milei tavęs reikia namuose.

Albertas gyveno mažame tvarkingame name už vieno ar dviejų kvartalų.

– Ne visiškai taip. Kai ji tokia užsiėmusi, jai labiau patinka, kai manęs nėra namuose – nenori, kad aš maišyčiausi. Bet yra kiti vaikai – aš galėčiau su jais kur nors išeiti.

– Žinoma. Spėju, jūs stengiatės laikytis karantino.

– O! Šiaip geriausia jiems visiems prasirgti šia liga. Čarlis jau prasirgo, Džina taip pat. Na, bet kuriuo atveju, galiu paimti išeiginę?

Tapensė patikino jį, kad tikrai gali.

Kažkas sukrebždėjo jos pasąmonės gilumoje. Džiaugsmingas laukimas... prisiminė – tymai. Taip, tymai. Kažkas susiję su tymais.

Bet ką bendro galėjo turėti namas prie kanalo su tymais..?

Žinoma! Entė. Entė buvo Tapensės krikštaduktė – ir Entės duktė Džeinė buvo mokykloje – jos pirmasis semestras – ir buvo apdovanojimų įteikimas ir paskambi-

no Entė – jos du jaunesniuosius vaikus išbėrė tymais ir nebuvo kas jai namuose padėtų ir Džeinė labai nusiviltų, jei niekas neateitų – galbūt Tapensė galėtų?

Ir Tapensė, žinoma, sutiko – ji vis tiek nieko ypatingo neveikė. Ji nuvažiavo į mokyklą, pavalgydino ją, tuomet grįžo į šventę ir taip toliau. Buvo specialus mokyklinis traukinys.

Viskas neįtikėtinai aiškiai iškilo jos atmintyje. Ji netgi prisiminė, kokią dėvėjo suknelę – vasarinę su rugiagėlėm!

Ji matė namą grįždama atgal.

Važiuodama į priekį, ji buvo pasinėrusi į žurnalus, kuriuos nusipirko, bet grįžtant ji neturėjo ką skaityti ir žiūrėjo pro langą, kol galiausiai, išvargusi po aktyvios dienos ir nuo spaudusių batelių, nugrimzdo į miegą.

Kai ji atsibudo, traukinys važiavo palei kanalą. Dalis vietovės buvo apaugusi mišku, atsitiktinis tiltas, protarpiais vingiuojantys takeliai ar smulkūs keliai, nutolusi ūkininko sodyba – jokio kaimo.

Traukinys pradėjo lėtinti greitį, rodės, be jokios aiškios priežasties, bet priešakyje, matyt, turėjo būti semaforas. Traukinys trūkčiodamas sustojo prie tilto, nedidelio kuproto tilto per kanalą, kuris greičiausiai buvo nebenaudojamas. Kitoje kanalo pusėje prie pat vandens stovėjo namas – namas, apie kurį Tapensė iškart pagalvojo, kad tai vienas iš patraukliausių kada nors jos matytų namų – ramus taikingas namas, apšviestas vėlyvos popietinės saulės auksiniais spinduliais.

Nesimatė nė gyvos dvasios – nei žmogaus, nei šuns ar gyvulių. Bet žalios langinės nebuvo uždarytos. Name turėjo būti gyvenama, bet tuo metu jis buvo tuščias.

„Reikia daugiau sužinoti apie šį namą, – pamanė Tapensė. – Kurią dieną reikės sugrįžti ir jį apžiūrėti. Tai toks namas, kuriame aš norėčiau gyventi."

Truktelėjęs traukinys iš lėto pajudėjo į priekį.

„Aš pažiūrėsiu artimiausios stoties pavadinimą – taip sužinosiu, kur tai yra."

Bet nubuvo jokios įsimintinos stoties. Tai buvo metas, kai geležinkelyje prasidėjo pertvarkos – nedidelės stotys buvo uždaromos, netgi nugriaunamos, o nuardytos platformos apaugdavo žole. Dvidešimt minučių – ar pusvalandį – traukinys važiavo, bet nesimatė nieko tinkamo. Toli laukuose Tapensė matė bažnyčios bokštą.

Tuomet pasirodė gamyklos kompleksas – aukšti dūmtraukiai – eilė surenkamų namų, ir vėl lygumos.

Tapensė pamanė pati sau: tas namas – tarsi kokia svajonė! Galbūt jis ir liks svajone – nemanau, kad kada nors atvyksiu čionai į jį pasižiūrėti – per daug sudėtinga. Gaila, bet galbūt... galbūt kada nors aš čia atsitiktinai atsidursiu!

Ir ji apie tai visai pamiršo – kol jos atminties neprižadino ant sienos kabantis paveikslas.

Ir dabar, vieno žodžio dėka, kurį nesąmoningai ištarė Albertas, paieškos buvo baigtos.

Arba, tiksliau sakant, paieškos tik prasidėjo.

Tapensė įsidėjo tris žemėlapius, kelionių knygą ir įvairius kitus reikmenis.

Dabar ji maždaug žinojo vietovę, kurioje reikėjo ieškoti. Džeinės mokyklą ji pažymėjo dideliu kryžiumi – geležinkelio atšaka, kuri įsiliejo į pagrindinę kryptį Londono link – laiko atkarpa, kurią ji pramiegojo.

Paieškos rajonas apėmė ženklų plotą – į šiaurę nuo

Medčesterio, į pietryčius nuo Markit Beisingo, kuris buvo nedidelis miestelis, bet čia buvo svarbus geležinkelio mazgas, ir matomai į vakarus nuo Šeileboro.

Ji paims mašiną ir iškeliaus rytoj rytą.

Ji atsikėlė ir nuėjo į miegamąjį, kur dar kartą apžiūrėjo paveikslą virš židinio atbrailos.

Taip, ji negalėjo suklysti. Tai buvo namas, kurį ji matė prieš tris metus pro traukinio langą. Namas, kurį ji pažadėjo kurią nors dieną surasti...

Ta diena atėjo. Ta diena bus rytoj.

Antra knyga

Namas prie kanalo

Septintas skyrius
Draugiška ragana

Kitą rytą prieš išvykdama Tapensė paskutinį kartą atidžiai apžiūrėjo ant sienos kabantį paveikslą, ne tiek kad tvirtai įsimintų namo detales, bet kad įsidėmėtų jo padėtį apylinkės fone. Šį kartą ji pamatys namą ne pro traukinio langą, bet nuo kelio pusės. Matymo kampas bus visai kitas. Ten galėjo būti daug kuprotų tiltų, daug panašių nenaudojamų kanalų, galbūt kitų panašių namų (nors tuo Tapensė nenorėjo tikėti).

Paveikslas buvo pasirašytas, bet menininko parašas buvo neįskaitomas. Buvo galima pasakyti tik tiek, kad jis prasidėjo raide B.

Nusisukusi nuo paveikslo, Tapensė patikrino savo amuniciją: „kelionių gidą" su prikabintu geležinkelio linijų žemėlapiu; karinių topografinių žemėlapių rinkinį; preliminarų vietovių pavadinimų sąrašą – Medčesteris, Vestleigas, Markit Beisingas, Midleshamas, Inčvelas. Tarp jų ji nubrėžė trikampį, kuriame nusprendė ieškoti. Su savimi ji pasiėmė nedidelę naktinę mantą, nes jai reikėjo trijų valandų vien tik pasiekti paieškos zoną, po ko, jos vertinimu, jos laukė ilgas ir lėtas pasivažinėjimas vietiniais keliais bei keliukais beieškant panašių kanalų.

Medčesteryje išgėrusi kavos ir užkandusi, ji pasuko siauresniu keliu, einančiu palei geležinkelio bėgius ir vedančiu miškingomis vietomis su daugybe upeliukų.

Kaip ir daugumoje Anglijos kaimo vietovių, čia buvo daugybė kelrodžių su Tapensei niekada negirdėtais pavadinimais ir, regis, kurie vargiai galėjo nuvesti ją į ieškomą vietą. Atrodo, kad šioje Anglijos kelių sistemos dalyje buvo tam tikra klasta. Nuo kanalo turėjo vingiuoti kelias, ir kai jau prisipildai vilties, kad galbūt jau tuoj privažiuosi patį kanalą, vis tenka patirti nesėkmę. Jei važiuoji Didžiojo Mičeldeno kryptimi, artimiausias kelrodis siūlo jums rinktis du kelius, vieną vedantį į Peningtono Sperovą, o kitą – į Ferlingfedą. Pasirinkus Ferlingfedą ir sugebėjus pasiekti tą vietovę, kelrodis beveik iš karto jus tvirtai nukreipia atgal į Medčesterį, ir praktiškai tenka grįžti atgal. Iš tiesų Tapensė taip ir nerado Didžiojo Mičeldeno, ir ilgą laiką ji niekaip nesugebėjo surasti kanalo. Jei ji bent žinotų, kokio kaimo ieško, reikalai galėtų pajudėti žymiai greičiau. Kanalų paieška žemėlapyje buvo sunkiai suprantama. Retkarčiais ji išvažiuodavo prie geležinkelio, kuris ją nudžiugindavo, ir tuomet su viltimi ji pasukdavo link Bis Hilo, Pietinio Vintertono ir Farelio. Farelyje anksčiau buvo stotis, bet jau kurį laiką ji buvo apleista! „Jei tiktai, – manė Tapensė, – čia būtų koks nors prižiūrimas kelias, einantis palei kanalą ar palei geležinkelio liniją, tai viskas būtų gerokai lengviau."

Laikas bėgo, o Tapensė juo toliau, juo labiau painiojosi. Atsitiktinai ji privažiavo prie ūkininko sodybos, esančios šalia kanalo, bet kelias, vedantis į sodybą, neturėjo nieko bendro su kanalu ir suko per kalvą ir

galiausiai atvedė į kažkokią gyvenvietę, vadinamą Vestpenfoldu, kuriame buvo bažnyčia su kvadratiniu bokštu, bet vėlgi, iš to nebuvo jokios naudos.

Iš čia, nusiminusi važiuodama provėžomis išvagotu keliu, kuris, atrodo, buvo vienintelis kelias iš Vestpenfoldo ir kuris Tapensės nujaučiamai krypčiai (nors šis jausmas darėsi vis mažiau patikimas) buvo visai priešingas, ji staiga privažiavo vietą, kur kelias šakojosi į kairę ir į dešinę. Tarp jų stovėjo kelrodžio likučiai – abi rodyklės buvo nulūžusios.

„Kuris kelias? – ištarė Tapensė. – Kas žino? Aš nežinau."

Ji pasuko kairėn.

Keliukas vingiavo, sukdamas tai kairėn, tai dešinėn. Galiausiai jis išlinko, praplatėjo ir užkopė į kalvą, ištrūkdamas iš miško į atviras lygumas. Pasiekęs viršūnę, kelias staigiai pasuko žemyn. Netoliese pasigirdo graudus garsas.

„Garsas primena *traukinį*", – pasakė Tapensė, staiga įsižiebus vilčiai.

Tai *buvo* traukinys. Žemiau ėjo geležinkelis, kuriuo gailiai šaukdamas pūškavo prekinis traukinys. Už jo buvo kanalas ir kitoje kanalo pusėje stovėjo namas, kurį Tapensė atpažino, o šalia per kanalą kūprinosi nedidelis rausvų plytų tiltas. Kelias palindo po geležinkeliu ir išniręs atvedė prie tilto. Tapensė labai palengva pervažiavo siauru tiltu. Už jo kelias ėjo toliau, o namas stovėjo dešinėje kelio pusėje. Tapensė privažiavo arčiau, ieškodama įvažiavimo. Tačiau, regis, tokio nebuvo. Gana aukšta siena užstojo jį nuo kelio.

Namas jai buvo iš dešinės. Ji sustabdė mašiną ir

nužingsniavo atgal prie tilto pasižvalgyti, kiek jai iš čia matėsi. Dauguma aukštų langų buvo užsklęsti žaliomis langinėmis. Namas atrodė ramus ir tuščias. Jis stovėjo taikingas ir meilus popietinės saulės šviesoje. Nebuvo jokių ženklų, kad kas jame gyventų. Ji grįžo prie automobilio ir pavažiavo truputėlį toliau. Jai iš dešinės tęsėsi vidutinio aukščio siena. Kairėje kelio pusėje buvo paprasčiausia užtvara, už kurios plynojo žali laukai.

Netrukus ji privažiavo kalto plieno vartus. Ji pastatė mašiną šalia kelio ir išlipusi priėjo prie vartų, norėdama pro juos pažvelgti. Pasistiebusi ant pirštų galų, ji galėjo matyti, kas yra už jų. Ten buvo sodas. Tai buvo aiškiai ne ūkis, nors anksčiau ir galėjo būti. Toliau greičiausiai buvo laukai. Sodas buvo prižiūrimas. Jis nebuvo ypatingai tvarkingas, bet susidarė įspūdis, tarsi kažkas bandė, nors ir nelabai sėkmingai, palaikyti jį tvarkingą.

Nuo geležinių vartų išlinkęs takelis ėjo per sodą ir sukosi link namo. Greičiausiai tai buvo paradinės durys, nors tokiomis ir neatrodė. Tai buvo paprastos, bet tvirtos durys – užpakalinės durys. Iš šios pusės namas atrodė visiškai kitaip. Visų pirma, jis nebuvo tuščias. Čia gyveno žmonės. Langai buvo atviri, juose plazdėjo užuolaidos, šalia durų stovėjo šiukšlių kibiras. Tolimajame sodo gale Tapensė pamatė kasinėjant stambų vyrą, didelį pagyvenusį vyrą, kuris dirbo lėtai ir atkakliai. Be abejonės, žiūrint iš čia, namas nekėlė jokio susižavėjimo, ir joks menininkas neturėtų ypatingo noro jo tapyti. Tai buvo paprasčiausiai namas, kuriame kažkas gyveno. Tapensę apėmė smalsumas. Ji dvejojo. Ar jai derėjo apsisukti ir aplamai pamiršti šį namą? Ne, taip pasielgti ji vargiai galėtų, ypač po visų jos įdėtų pastangų. Kelin-

ta buvo valanda? Ji pasižiūrėjo į laikrodį, bet šis buvo sustojęs. Iš kiemo atsklido atsidarančių durų garsas. Ji vėl pažvelgė pro vartus.

Namo durys atsivėrė ir pro jas išėjo moteris. Ji pastatė pieno butelį ir atsitiesusi pažvelgė į vartų pusę. Moteris pamatė Tapensę ir kurį laiką dvejojo. Paskui apsisprendusi pasuko takeliu link vartų. „Kas gi čia, – sumurmėjo Tapensė, – čia juk draugiška ragana!“

Tai buvo maždaug penkiasdešimties metų moteris. Ji turėjo padrikus plaukus, kurie, papūtus vėjui, plaikstėsi už jos. Ji Tapensei miglotai priminė paveikslą (gal Nevinsono?), kuriame atvaizduota jauna ragana ant šluotkočio. Galbūt todėl apibūdinimas „ragana“ šovė jai į galvą. Bet šioje moteryje nebuvo nei jaunystės, nei grožio. Ji buvo vidutinio amžiaus, raukšlėtu veidu, gana aplaidžiai apsirengusi. Ant galvos buvo užsidėjusi kepurę smailėjančia viršūne, o jos nosis ir smakras artėjo vienas prie kito. Pagal jos apibūdinimą ji galėtų atrodyti grėsminga, bet ji tokia nebuvo. Regis, iš jos spinduliavo beribė gera energija. „Taip, – pagalvojo Tapensė, – atrodo *kaip* ragana, bet tai *draugiška* ragana. Tikiuosi, kad ji taip vadinama „baltoji ragana““.

Moteris neryžtingai priėjo prie vartų ir prabilo. Jos balsas buvo malonus su tam tikru neryškiu kaimietišku burzgimu.

– Ar jūs ko nors ieškote? – paklausė ji.

– Aš apgailestauju, – pasakė Tapensė, – turėtumėte pagalvoti, kad tai labai nemandagu iš mano pusės žiūrėti tokiu būdu į sodą, bet... šis namas man pasirodė įdomus.

– Gal norėtumėte užeiti ir pasižvalgyti po sodą? –

paklausė draugiška ragana.

– Na... labai ačiū, bet aš nenoriu jums trukdyti.

– O, visai netrukdote. Vis vien neturiu ką veikti. Graži popietė, ar ne?

– Taip, graži, – pritarė Tapensė.

– Pamaniau, kad jūs galbūt pasiklydote, – pasakė draugiška ragana. – Kartais žmonėms taip atsitinka.

– Aš tik pamaniau, – pasakė Tapensė, – kad tai labai patraukliai atrodantis namas, kai pamačiau jį važiuodama nuo kalvos kitoje tilto pusėje.

– Tai gražioji pusė, – pasakė moteris. – Kartais atvyksta menininkai jo nupiešti.

– Taip, – pasakė Tapensė, – nė kiek tuo nesistebiu. Manau kad aš... aš mačiau paveikslą... kažkurioje parodoje, – pridūrė ji paskubomis. – Kažkoks namas, panašus į šitą. Galbūt tai jis ir *buvo*.

– O, galėjo būti. Žinote, juokinga, atvyksta menininkai ir tapo paveikslus. Ir tuomet atvyksta dar kiti menininkai. Jie kasmet rengia vietines paveikslų muges ir vėl viskas kartojasi. Visi dailininkai renkasi tą pačią vietą. Nežinau, kodėl. Žinote, jie piešia pievą su upokšniu, arba tam tikrą ąžuolą, arba gluosnių miškelį, arba tą patį Normano bažnyčios vaizdą. Penkis ar šešis paveikslus iš tos pačios vietos, ir kai kurie iš jų, mano nuomone, tikrai nevykę. Nors, kita vertus, aš nieko nenusimanau apie meną. Nagi, užeikite.

– Jūs labai maloni, – tarė Tapensė. – Jūs turite puikų sodą, – pridūrė ji.

– Na, nėra jau toks blogas. Turime šiek tiek gėlių, auginame daržoves ir panašiai. Bet dabar mano vyras negali daug dirbti, o aš visur taip pat nespėju.

– Kartą mačiau šį namą iš traukinio, – pasakė Tapensė. – Traukinys sulėtino greitį ir aš pamačiau šį namą ir pagalvojau, ar dar kada teks jį vėl pamatyti. Palyginti visai neseniai.

– Ir štai jūs važiuojate automobiliu žemyn nuo kalnelio ir jį pamatote, – pratęsė moteris. – Smagu, kai atsitinka panašūs dalykai, ar ne?

„Ačiū Dievui, – pagalvojo Tapensė, – su šia moterimi nepaprastai lengva bendrauti. Kartais negali sumoti, ką pasakyti. O kartais tiesiog sakai tą, kas šauna į galvą."

– Norite užeiti į namą? – paklausė draugiška ragana. – Matau, kad jums įdomu. Žinote, tai gana senas namas. Sako, kad statytas vėlyvaisiais Georgo laikais ar kažkas panašaus, tik vėliau jis buvo pristatytas.

– O, matau, – tarė Tapensė. – Jis yra iš dviejų dalių, ar ne?

– Iš tiesų tai galinė namo dalis, – pasakė moteris. – Priekinė yra kita pusė, ta, kurią jūs matėte nuo tilto. Mano galva, tai gana keistas padalinimas. Manau, lengviau tai padaryti būtų kitu būdu. Žinote, kairė ir dešinė, taip sakant. Ne priekis ir galas. Visa ši dalis iš tiesų yra galinė.

– Ar jūs ilgai čia gyvenate? – paklausė Tapensė.

– Tris metus. Kai mano vyras išėjo į pensiją, mes panorome įsigyti kokią nedidelę vietelę kur nors kaime, kur tylu ir ramu. Šis namas nebuvo brangus, nes jis labai vienišas, žinoma. Arti nėra kaimo ar ko nors panašaus.

– Tolumoje aš mačiau bažnyčios bokštą.

– A, tai Saton Čenseloras. Nuo čia dvi su puse mylios. Žinoma, mes priklausome parapijai, bet aplink nėra jokių namų, kol neprivažiuojate kaimo. Tai taip pat labai

mažas kaimelis. Gal išgersite puodelį arbatos? – paklausė draugiška ragana. – Aš kaip tik pastačiau virdulį prieš kelias minutes, kai išėjusi pamačiau jus. Ji pridėjo abi rankas prie burnos ir sušuko: – Amosai!

Didelis vyras tolumoje pasuko savo galvą.

– Už dešimties minučių arbata, – pakvietė ji.

Jis priėmė kvietimą, kilstelėdamas ranką. Ji pasisuko, atvėrė duris ir mostelėjo Tapensei užeiti vidun.

– Mano pavardė Peri, – pasakė ji draugišku balsu. – Alisa Peri.

– Mano Berisfed, – pasakė Tapensė. – Misis Berisfed.

– Užeikite, misis Berisfed, prašom pasižvalgyti.

Tapensė sekundėlei stabtelėjo. Ji pamanė: „Akimirkai pasijutau kaip Hansas ir Gretė. Ragana kviečia į namo vidų. Galbūt tai meduolių namas... Galėtų būti."

Tuomet ji vėl pažvelgė į Alisą Peri ir pagalvojo, kad tai nebuvo Hanso ir Gretės raganos meduolių namas. Ji buvo paprasčiausia moteris. Ne, ne visai paprasta. Iš jos sklido keistas malonus draugiškumas. „Ji galėtų užsiiminėti kerais, – galvojo Tapensė, – bet aš įsitikinusi, kad tai būtų gerieji kerai." Ji kiek palenkė savo galvą ir peržengė raganos namų slenkstį.

Viduje buvo gana tamsu. Koridoriai buvo siauri. Misis Peri nuvedė ją per virtuvę į už jos esantį kambarį, kuris akivaizdžiai tarnavo kaip šeimos svetainė. Viduje nebuvo nieko įdomaus. Tapensė pamanė, kad tai greičiausiai bus Viktorijos laikų priestatas prie pagrindinio namo. Tiesiai žiūrint, jis buvo siauras. Atrodo, jis buvo sudarytas iš tiesaus ir gana tamsaus koridoriaus, palei kurį ėjo virtinė kambarių. Ji pamanė, kad iš tikrųjų tai buvo keis-

tas būdas padalyti namą.

– Sėskitės, tuoj atnešiu arbatą, – pasakė misis Peri.

– Leiskite jums padėti.

– O, nesirūpinkite, aš tik minutėlę. Jau viskas sudėta ant padėklo.

Iš virtuvės pasigirdo švilpimas. Vanduo virdulyje užvirė. Misis Peri išėjo ir po kelių minučių sugrįžo nešina padėklu su arbata, lėkšte paplotėlių, džemo stiklainiu ir trimis puodeliais su lėkštelėmis.

– Manau jūs nusivylėte, įėjusi į vidų, – pasakė misis Peri.

Tai buvo įžvalgi pastaba ir labai artima tiesai.

– O ne, – pasakė Tapensė.

– Na, bent jau aš taip jausčiausi jūsų vietoje. Nes jos nedera tarpusavyje. Turiu galvoje, nedera priekinė ir galinė namo pusės. Bet šiame name patogu gyventi. Nedaug kambarių, šviesos ne per daugiausia, bet užtai žymus kainų skirtumas.

– Kas padalino namą ir kam?

– O, tai buvo prieš daug metų, aš manau. Galbūt tuometiniams šeimininkams jis buvo per didelis ir nepatogus. Reikėjo tik praleisti savaitgalius ar kažkas panašaus. Jie paėmė gerus kambarius, valgomąjį ir svetainę, nedidelį kabinetą pavertė virtuve, taip pat pora miegamųjų ir vonios kambarį viršuje, ir visa tai atitvėrė siena nuo galinės dalies, kurioje buvo virtuvės ir seno stiliaus indų plovimo patalpos ir panašiai. Ir kiek pasigražino atskirtąją dalį.

– Kas gyvena kitoje dalyje? Kažkas, kas atvažiuoja tik savaitgaliais?

– Dabar ten niekas negyvena, – pasakė misis Peri. –

Imkite dar paplotėlių, brangioji.

– Ačiū, – padėkojo Tapensė.

– Bent jau niekas čia nebuvo pasirodęs per pastaruosius dvejus metus. Aš net nežinau, kam dabar priklauso toji dalis.

– O kai jūs čionai iš pradžių atvykote?

– Čia vis atvažiuodavo jauna ledi – sako, kad ji buvo aktorė. Bent jau kaip mes girdėjome. Bet iš tikrųjų mes jos niekuomet nematėme. Kartais tik pamatydavome prabėgomis. Paprastai ji atvykdavo vėlai šeštadieniais, spėju, po pasirodymų. Ir sekmadienį vakare ji išvykdavo.

– Gana paslaptinga moteris, – paskatinančiai pasakė Tapensė.

– Žinote, būtent taip aš apie ją ir galvodavau. Mintyse prisigalvodavau istorijų apie ją. Kartais galvodavau, kad ji panaši į Gretą Garbo. Žinote, *ji* visuomet dėvėjo tamsius akinius ir žemai užsimaukšlindavo skrybėlę. O Viešpatie, aš nenusiėmiau savo kepurės.

Ji nuo galvos nusiėmė savo raganišką kepurę ir nusijuokė.

– Ji skirta vaidinimui, kurį mes rodome Saton Čenselore, parapijos patalpose, – pasakė ji. – Žinote, tokia stebuklinga istorija, skirta daugiausiai vaikams. Aš vaidinu raganą, – pridūrė ji.

– O, – kiek priblokšta pasakė Tapensė ir greitai pridūrė: – Kaip įdomu.

– Juokinga, ar ne? – pasakė misis Peri. – Kaip tik raganai, kaip manote? – Ji nusijuokė ir palietė savo smakrą. – Žinote, mano veidas tam tinka. Tikiuosi, kad žmonėms nekyla kažkokių minčių. Jie mano, kad aš tu-

riu blogą akį.

– Aš nemanau, kad apie jus kas nors taip galvoja, – pasakė Tapensė. – Esu tikra, kad jūs būtumėt geroji ragana.

– Na, džiaugiuosi, kad jūs taip manote, – pasakė misis Peri. – Kaip jau sakiau, ta aktorė – dabar neprisimenu jos vardo – mis Mačment, jei neklystu – nepatikėsite, ko tik apie ją aš neprisigalvodavau. Iš tiesų aš jos beveik niekada nematydavau ir su ja nekalbėdavau. Kartais pagalvodavau, kad ji baisiai drovi ir neurasteniška. Pas ją atvykdavo reporteriai ir panašiai, bet ji niekad su jais nebendraudavo. Kitą kartą pagalvodavau – na, jūs pasakysite, kad tai kvaila – apie ją aš pagalvodavai gana blogų dalykų. Žinote, ji bijojo būti *atpažinta*. Galbūt ji visiškai ne aktorė. Gal jos ieškojo policija. Galbūt ji kokia nusikaltėlė. Smagu kartais prisigalvoti įvairių dalykų. Ypač kai tu... na, nematai daug žmonių.

– Ar su ja daugiau niekas čia neatvažiuodavo?

– Nesu tuo visiškai tikra. Be abejo, šitos skiriančios sienos, kurias pastatė dalindami namą... na, jos gana plonos, ir kartais buvo girdėti balsai ir panašiai. Aš manau, kad kartais ji savaitgaliais būdavo ne viena. – Ji palingavo galvą. – Koks nors vyras. Gal todėl jiems ir reikėjo ramios vietelės, panašios į šią.

– Vedęs vyras, – pasakė Tapensė, duodama valią savo vaizduotei.

– Taip, tai turėtų būti vedęs vyras, ar ne? – pasakė misis Peri.

– Gal tai buvo jos vyras, kuris atvykdavo kartu. Jis pasirinko šia nuošalią vietelę, nes norėjo ją nužudyti ir galbūt jis palaidojo ją sode.

– Viešpatie! – šūktelėjo misis Peri. – Jūs turite puikią vaizduotę, ar ne? Niekuomet apie tai nepagalvojau.

– Manau, kad *kažkas* turi viską apie ją žinoti, – pasakė Tapensė. – Turiu galvoje nekilnojamo turto agentus. Ar panašius žmones.

– O, spėju, kad taip, – tarė misis Peri. – Bet aš nenoriu to žinoti, jei jūs suprantate, ką turiu galvoje.

– Taip, – tarė Tapensė, – suprantu.

– Žinote, šiame name tvyro tam tikra atmosfera. Toks jausmas, kad kažkas galėjo nutikti.

– Ar pas ją nebuvo kokių ateinančių tvarkytojų ar ko nors panašaus?

– Čia sunku ką nors surasti. Arti po ranka nieko nėra.

Atsidarė lauko durys. Aukštas vyras, kuris kasinėjosi sode, įėjo vidun. Jis nuėjo į indų plovimo patalpą ir atsuko kraną, matyt, plaudamasis rankas. Tada jis atėjo į svetainę.

– Tai mano vyras, – pasakė misis Peri. – Amosas. Mes turime svečią, Amosai. Tai misis Berisfed.

– Kaip jums sekasi? – paklausė Tapensė.

Amosas Peris buvo aukštas, kerėpliškai atrodantis vyras. Jis buvo didesnis ir galingesnis, nei įsivaizdavo Tapensė. Nors jo eisena buvo nerangi ir lėta, tai buvo raumeningas stipraus sudėjimo vyras. Jis pasakė:

– Malonu su jumis susipažinti, misis Berisfed.

Jo balsas buvo malonus ir jis nusišypsojo, bet Tapensė akimirkai pagalvojo, ar, kaip ji pasakytų, jam buvo „visi namie“. Jo akių žvilgsnyje buvo kažkoks keistas paprastumas ir ji pagalvojo, ar tik misis Peri neišsirinko šios ra-

mios vietelės dėl jos vyro tam tikros protinės negalios.

– Jam labai patinka sodas, – pasakė misis Peri.

Jam įėjus, pokalbio gyvumas pasitraukė. Daugiausia kalbėjo misis Peri, bet jos asmenybė, rodos, persikeitė. Ji kalbėdama kiek nervinosi ir ypatingą dėmesį skyrė savo vyrui. Tapensė pamanė, kad ji stengiasi jį padrąsinti, panašiai kaip motina skatina drovų vaiką kalbėti, norėdama prieš svečią parodyti jį iš geriausios pusės, ir kiek nervindamasi dėl galimo jo neadekvataus elgesio. Išgėrusi arbatą, Tapensė atsistojo. Ji pasakė:

– Man metas keliauti. Labai jums ačiū, misis Peri, už jūsų svetingumą.

– Prieš tai dar apžiūrėkite sodą. – Misteris Peris pakilo. – Eime, aš jums parodysiu.

Tapensė išėjo su juo pro duris ir jis nusivedė ją į sodo kampą, kur buvo prieš tai kasinėjęs.

– Gražios gėlės, ar ne? – pasakė jis. – Turime šiek tiek senamadiškų rožių čia. Pažvelkite į šią, raudonais ir baltais dryžiais.

– Commandant Beaurepaire, – pasakė Tapensė.

– Mus čia vadina Jorku ir Lenkesteriu*, – pasakė Peris. – Rožių karai. Saldus kvapas, ar ne?

– Kvepia maloniai.

– Geriau nei šiuolaikinės hibridinės arbatos.

Bendras sodo vaizdas buvo gana graudus. Piktžolės buvo menkai kontroliuojamos, bet pačios gėlės, nors ir neprofesionaliai, buvo rūpestingai prižiūrimos.

– Ryškios spalvos, – tarė misteris Peris. – Man

* 15-me amžiuje Lenkesterio ir Jorko giminės kariavo dėl sosto. Vienos giminės simboliu buvo raudona rožė, kitos balta, iš čia kilo pavadinimas „Rožių karai“. *vert. past.*

patinka ryškios spalvos. Pas mus dažnai užsuka žmonės pasižiūrėti mūsų sodo. Malonu, kad jūs atėjote.

– Labai jums ačiū, – padėkojo Tapensė. – Manau, kad jūsų sodas ir jūsų namas iš tiesų labai gražūs.

– Jums reikėtų pamatyti kitą jo pusę.

– Gal jis nuomojamas ar parduodamas? Jūsų žmona sakė, kad jame dabar niekas negyvena.

– Jums reikia namo?

– Taip, – pasakė Tapensė, greitai apsisprendusi. – Taip, tiesą sakant, mes ieškome nedidelės vietelės kaime – kai mano vyras išeis į pensiją. Galbūt tai bus kitais metais, bet mes norime neskubant apsižiūrėti.

– Čia ramu, jei jums reikia ramybės.

– Manau, kad taip, – tarė Tapensė. – Reikės pasiklausinėti vietinių nekilnojamojo turto agentų. Ar jūs tokiu būdu čia ir atsikėlėte?

– Iš pradžių pamatėme skelbimą laikraštyje. Tuomet apsilankėme pas nekilnojamo turto agentą, taip.

– Pas kurį – Saton Čenseloro kaimelyje?

– Saton Čenselore? Ne. Agentų reikia ieškoti Markit Beisinge. „Ruselas ir Tomsonas“ – taip jie vadinosi. Galite nuvykti pas juos ir pasiklausinėti.

– Gerai, – pasakė Tapensė, – taip ir padarysiu. Ar toli nuo čia Markit Beisingas?

– Iki Saton Čenseloro dvi mylios ir septynios mylios nuo ten iki Markit Beisingo. Nuo Saton Čenseloro bus padorus kelias, bet čia aplink yra tik keliukai.

– Matau, – pasakė Tapensė. – Ką gi, iki pasimatymo, misteri Peri, ir labai jums ačiū, kad parodėte savo sodą.

– Minutėlę. – Jis pasilenkė, nuskynė didžiulį bijūną

ir, paėmęs Tapensės palto atlapą, prakišo jį pro sagos skylutę. – Štai taip, – pasakė jis. – Gražiai atrodo.

Akimirkai Tapensę apėmė panika. Šis didžiulis, kerėpliškas, geraširdis vyras staiga ją išgąsdino. Jis žiūrėjo į ją iš viršaus šypsodamasis. Žvilgsnis buvo kažkoks laukinis, beveik geidulingas.

– Jums labai tinka, – pakartojo jis. – Gražu.

„Kaip aš džiaugiuosi, kad nesu jauna mergina, – pagalvojo Tapensė... Nemanau, kad tuomet man patiktų šis gėlės prikabinimas." Ji dar kartą atsisveikino ir nuskubėjo šalin.

Namo durys buvo atviros ir Tapensė įėjo, norėdama atsisveikinti su misis Peri. Misis Peri buvo virtuvėje, plaudama indus po arbatos gėrimo, ir Tapensė beveik automatiškai paėmė nuo lentynos rankšluostėlį ir ėmė šluostyti puodelius.

– Labai jums ačiū, – pasakė ji, – jums ir jūsų vyrui. Jūs man buvote tokie mieli ir svetingi... *Kas tai*?

Nuo virtuvės sienos, arba greičiau už jos, kur anksčiau stovėjo senų laikų viryklė, sklido garsus rėkimas ir klyksmai ir taip pat braižymo šlamesys.

– Tai bus kuosa, – pasakė misis Peri. – Kitame name įkrito į dūmtraukį. Kiekvienais metais tas pats. Praėjusią savaitę įskrido ir į mūsų dūmtraukį. Jos ten rezgasi lizdus.

– Kur – kitame name?

– Taip, jos ir vėl ten.

Vėl klyksmas ir sielvartingas paukščio riksmas pasiekė jų ausis. Misis Peri pasakė:

– Matote, nėra kas rūpintųsi tuo tuščiu namu. Dūmtraukiai turi būti valomi ir panašiai.

Ausį rėžiantis klyksmas tęsėsi toliau.

– Vargšas paukštis, – pasakė Tapensė.

– Žinau. Jis nebegalės išskristi.

– Norite pasakyti, kad jis ten paprasčiausiai numirs?

– Taip. Kaip jau sakiau, ir pas mus buvo vienas įkritęs. Netgi du, iš tikro. Vienas buvo jaunas paukštis. Su juo buvo viskas tvarkoj, mes jį ištraukėme ir jis nuskrido. Kitas buvo negyvas.

Beprotiškas daužymasis ir cypimas tęsėsi.

– O, – pasakė Tapensė, – norėčiau, kad mes jį ištrauktumėme.

Pro duris įėjo misteris Peri.

– Ar kas atsitiko? – paklausė jis, žiūrėdamas čia į vieną, čia į kitą.

– Paukštis, Amosai. Turėtų būti svetainės dūmtraukyje už kitų durų. Girdi?

– Eh, iškrito iš kuosų lizdo.

– Norėtųsi jį ištraukti, – pasakė misis Peri.

– Na, tu čia nieko nepadarysi. Numirs iš baimės, jei ne nuo ko kito.

– Bet tada ims dvokti, – tarė misis Peri.

– Čia nieko neužuosi. O jūs minkštaširdės, – pasakė jis, žiūrėdamas į jas abi, – kaip ir visos moterys. Jei norite, galime jį ištraukti.

– Kaip, ar atidarytas kuris langas?

– Mes galime įeiti pro duris.

– Kokias duris?

– Iš kiemo. Raktai kabo virš durų.

Jis išėjo laukan ir nukėblino prie namo galo, kur atidarė nedideles duris. Tai buvo pašiūrė puodams ir

stiklainiams, bet joje buvo durys į kitą namą, prie kurių ant vinies kabėjo šeši ar septyni aprūdiję raktai.

– Šitas turėtų tikti, – pasakė misteris Peris.

Jis paėmė raktą ir įkišo į duris, ir po nemažų pastangų derinant švelnumą su jėga, raktas girgždėdamas pasisuko spynoje.

– Kartą jau buvau čia, – pasakė jis, – kai išgirdau pilantis vandenį. Kažkas pamiršo tinkamai užsukti čiaupą.

Jis įėjo vidun, abiem moterim sekant iš paskos. Jie atsidūrė nedideliame kambaryje, kuriame vis dar lentynose stovėjo įvairių vazų gėlėms ir buvo kriauklė su čiaupu.

– Gėlių kambarys, ne kitaip, – pasakė jis. – Žmonės čia augino gėles. Matote? Palikta daugybė vazų.

Kambaryje buvo kitos durys. Jos net nebuvo užrakintos. Jis atidarė duris ir visi nuėjo toliau. Jie tarsi atsidūrė kitame pasaulyje, pagalvojo Tapensė. Koridorius buvo išklotas storais kilimais. Netoliese buvo pusiau praviros durys, už kurių girdėjosi beviltiški paukščio klykavimai. Peris pastūmė duris ir jo žmona su Tapense įėjo į kambarį.

Langinės buvo uždarytos, bet viena iš jų kabėjo neužsklęsta, ir pro ją skverbėsi šviesa. Nors buvo gana tamsu, ant grindų buvo matyti pablukęs, bet nuostabaus grožio žalias kilimas. Prie sienos stovėjo knygų lentyna, tačiau nebuvo jokių kėdžių ar stalo. Baldai, be abejonės, buvo išnešti, o užuolaidos ir kilimai buvo palikti kitam nuomininkui.

Misis Peri priėjo prie židinio. Ant židinio grotelių gulėjo paukštis, beviltiškai šaukdamas ir daužydamasis.

Misis Peri pasilenkė, pakėlė jį ir tarė:

– Atidaryk langą, jeigu gali, Amosai.

Amosas priėjo, pastūmė pravirą langinę ir atšovė lango skląstį. Tuomet pakėlė girgždantį lango rėmą. Kai tik jį atidarė, misis Peri priėjo ir išleido kuosą. Paukštis nukrito ant vejos ir šoktelėjo keletą žingsnių.

– Geriau jį užmušti, – pasakė Peris. – Jis sužeistas.

– Palauk truputėlį, – pasakė jo žmona. – Niekada negali žinoti. Paukščiai labai greit atsistato. Jis iš išgąsčio atrodo toks paralyžiuotas.

Ir iš tikrųjų, netrukus kuosa, sutelkusi paskutines jėgas, pakilo ir nuskrido, klykdama ir stipriai mosuodama sparnais.

– Belieka tikėtis, – pasakė Alisa Peri, – kad daugiau jie nenukris į šį dūmtraukį. Sunku suprasti tuos paukščius. Jie nežino, kas jiems gerai, o kas ne. Įskridę į kambarį, patys jau niekada negali išskristi. O, – pridūrė ji. – Kokia velniava.

Ji, Tapensė ir misteris Peris – visi sužiuro į židinio groteles. Iš dūmtraukio žemyn prikrito gausybė suodžių, akmenų bei plytų nuolaužų. Aiškiai dūmtraukis jau kurį laiką prašėsi sutvarkomas.

– Kažkam reikėtų čia apsigyventi, – tarė misis Peri, dairydamasi aplink.

– Taip, kas nors turėtų visa tai prižiūrėti, – jai pritarė Tapensė. – Statybininkai turėtų čia apsižvalgyti ir kai ką patvarkyti, antraip greitai sugrius visas namas.

– Galbūt vanduo prasiskverbė per stogą į viršutinius kambarius. Taip, pažiūrėkite į lubas, jos jau pradrėkusios.

– O, kaip gaila, – pasakė Tapensė, – leisti niokoti

tokį nuostabų namą. Tai išties puikus kambarys.

Ji bei misis Peri apsidairė aplinkui, vertindamos kambarį. Statytas 1790 metais, namas pasižymėjo visa to periodo prabanga. Išblukusiuose tapetuose matėsi klevo lapų raštas.

– Dabar tai jau griuvėsiai, – pasakė misteris Peris.

Tapensė pažvelgė į nuolaužas grotelėse.

– Reikėtų tai sušluoti, – pasakė misis Peri.

– Negi dabar pradėsi rūpintis namu, kuris tau nepriklauso? – paklausė jos vyras. – Palik visa tai. Namo stovis nuo to nepagerės.

Tapensė koja pastūmė į šalį plytas.

– Oh, – šūktelėjo ji pasibjaurėdama.

Židinyje gulėjo du negyvi paukščiai. Sprendžiant iš išvaizdos, jie jau senokai buvo mirę.

– Tai iš lizdo, kuris nukrito prieš keletą savaičių. Stebiuosi, kad palyginti nestipriai dvokia, – pasakė Peris.

– O kas čia per daiktas? – paklausė Tapensė.

Ji koja bakstelėjo į kažkokį daiktą tarp nuolaužų. Tuomet ji pasilenkė ir jį pakėlė.

– Nelieskite negyvo paukščio, – pasakė misis Peri.

– Tai ne paukštis, – tarė Tapensė. – Matomai kažkas iškrito iš dūmtraukio. Viešpatie... – pridūrė ji, spoksodama į radinį. – Tai lėlė. Tai yra vaiko lėlė.

Jie pažiūrėjo į žaislą. Apdriskę ir suplyšę drabužiai, galva, nusvirusi nuo pečių – taip, kažkada tai buvo lėlė. Viena akis buvo išlupta. Tapensė stovėjo, laikydama ją rankose.

– Įdomu, – pasakė ji. – Norėčiau sužinoti, kaip žaislinė lėlė galėjo atsidurti dūmtraukio viršuje. Neįtikėtina.

Aštuntas skyrius
Saton Čenseloras

Išėjusi iš namo, Tapensė lėtai važiavo siauru vingiuotu keliu, kuris, kaip ją patikino, turėjo nuvesti į Saton Čenselorą. Tai buvo vietinės reikšmės keliukas. Šalia nesimatė jokių namų – tiktai lauko užtvarų vartai, pro kuriuos driekėsi purvini takai. Judėjimo beveik nebuvo – pravažiavo vienas traktorius ir vienas sunkvežimis su nupieštu didžiuliu ir nenatūraliai atrodančiu duonos kepalu. Bažnyčios bokštas, kurį ji matė tolumoje, atrodo, visiškai pradingo – bet galiausiai netikėtai išniro visai šalia, kai keliukas staiga išsuko iš miško. Tapensė žvilgtelėjo į spidometrą ir pamatė, kad nuo namo ji nuvažiavo dvi mylias.

Tai buvo patraukli sena bažnyčia su šalia esančiomis didokomis kapinėmis ir prie durų augančiu kukmedžiu.

Tapensė paliko mašiną prie bažnyčios kiemo vartų, įėjo pro juos ir kelioms akimirkoms stabtelėjo, apžiūrinėdama pastatą ir kiemą. Tuomet ji pasuko link bažnyčios apvalių arkinių durų ir nuspaudė masyvią rankeną. Durys buvo neužrakintos, ir ji įėjo į vidų.

Vidus atrodė nepatraukliai. Be abejonės, bažnyčia buvo sena, bet Viktorijos laikais ji turėjo būti uoliai plau-

nama ir atnaujinama. Jos pušiniai klauptai ir blizgantys raudono bei mėlyno stiklo langai sunaikino kažkada turėtą senovinį žavesį. Vidutinio amžiaus moteris tvido apsiaustu bei sijonu tvarkė gėles žalvarinėse vazose aplink pakylą. Ji pažvelgė į Tapensę skvarbiu klausiamu žvilgsniu. Tapensė vaikštinėjo praėjimu, apžiūrinėdama memorialines plokšteles ant sienų. Daugiausia įrašų buvo iš ankstyvųjų laikų apie Varenderių šeimą. Kapitonas Varenderis, majoras Varenderis, Sara Elizabeta Varender, mylima Georgo Varenderio žmona. Naujesnėje lentelėje buvo įrašas apie Filipo Starko žmonos Julijos Stark mirtį (dar viena mylima žmona) – taigi atrodo, jog visi Varenderiai išmirė. Nė vienas iš jų nekėlė ypatingo susidomėjimo. Tapensė pasuko link durų ir išėjo laukan. Išorė, pagalvojo Tapensė, atrodė kur kas patraukliau, nei vidus.

Tai buvo gana nemaža bažnyčia ir ji pamanė, kad Saton Čenseloro gyvenvietė anksčiau turėjo būti kur kas svarbesniu šios apylinkės centru, nei yra dabar. Ji paliko automobilį ten, kur jis stovėjo, ir nuėjo link kaimelio. Čia buvo kaimo parduotuvė bei pašto skyrius ir tuzinas nedidelių namukų bei kotedžų. Keli iš jų buvo dengti šiaudais, bet kiti buvo gana paprasti ir nepatrauklūs. Kaimo gatvės gale droviai stovėjo šeši municipaliniai namai. Ant vienų durų lentelės buvo parašyta: „Artūras Tomas, kaminkrėtys“.

Tapensė pagalvojo buvus neblogai sužinoti, ar atsakingi už namą asmenys užsakinėjo jo paslaugas namui prie kanalo. Kokia ji išsiblaškiusi, pamanė Tapensė, kad nepaklausė, kaip vadinasi tas namas.

Ji iš lėto patraukė link bažnyčios ir savo mašinos.

Pakeliui stabtelėjo atidžiau patyrinėti kapinaites. Jai patiko bažnyčios kapinės. Čia buvo vos keletas naujesnių kapų. Dauguma antkapių priklausė Viktorijos epochai bei dar ankstesniam periodui, kuriuos dalinai apgadino laikas bei kerpės. Seni paminkliniai akmenys buvo gražūs. Kai kurios plokštės buvo su cherubais viršuje ir vainikais aplink juos. Ji vaikštinėjo, žiūrinėdama įrašus. Ir vėl Varenderiai. Merė Varender, 47 metų, Alisė Varender, 33 metų, pulkininkas Džonas Varenderis, žuvęs Afganistane. Įvairūs Varenderių kūdikiai – giliai apraudoti – iškalbingi religingi vilčių eilėraščiai. Įdomu, ar dar kas nors iš Varenderių yra gyvas. Greičiausiai jie visi bus čia palaidoti. Ji negalėjo surasti antkapio, vėlesnio nei 1843. Apėjusi didelį kukmedį ji pamatė pagyvenusį dvasininką, pasilenkusį virš senų antkapių prie galinės bažnyčios sienos. Jis išsitiesė ir atsisuko, priėjus Tapensei.

– Laba diena, – maloniai pasisveikino jis.

– Laba diena, – atsakė Tapensė ir pridūrė: – Aš apžiūrinėju bažnyčią.

– Nukentėjo nuo Viktorijos renovacijos, – pasakė dvasininkas.

Jis turėjo malonų balsą ir gražią šypseną. Pagal išvaizdą jam galėjo būti septyniasdešimt, bet, Tapensės manymu, jis buvo jaunesnis, nors jį akivaizdžiai kamavo reumatas ir jis nelabai tvirtai stovėjo ant kojų.

– Viktorijos laikais buvo per daug pinigų, – liūdnai pasakė jis. – Per daug šaltkalvių. Jie buvo religingi, bet, deja, nieko neišmanė apie meną. Jokio skonio. Ar jūs matėte rytinį langą? – nusipurtė jis.

– Taip, – pasakė Tapensė. – Atrodo baisiai.

– Negaliu su jumis nesutikti. Aš šios bažnyčios pastorius, – pasakė jis, nors tam ir nebuvo būtinybės.

– Aš taip ir maniau, – mandagiai pasakė Tapensė. – Ar jūs ilgai čia? – pridūrė ji.

– Dešimt metų, mano brangioji, – tarė jis. – Tai puiki parapija. Malonūs žmonės. Jaučiuosi čia labai laimingas. Nors jie neypatingai mėgsta mano pamokslus, – pridūrė jis nusiminęs. – Aš stengiuosi kaip galiu, bet, žinoma, aš negaliu dėtis labai šiuolaikišku. Prisėskit, – svetingai pridūrė jis, mostelėjęs į šalimais stovintį antkapį.

Tapensė su dėkingumu priėmė pasiūlymą, o pastorius atsisėjo ant kito.

– Negaliu ilgai stovėti ant kojų, – apgailestaudamas pasakė jis ir paklausė: – Ar aš galiu kuo nors padėti, ar jūs paprasčiausiai važiuojate pro šalį?

– Na, iš tiesų aš tik važiuoju pro šalį, – pasakė Tapensė. – Pamaniau, kad tik žvilgtelėsiu į bažnyčią. Tiesiog pavargau mašina klajoti šiais keliukais.

– Taip taip. Čia labai sudėtinga surasti kelią. Daugybė kelrodžių yra sulūžę, kaip matote, bet taryba neskuba jų sutaisyti, kaip kad derėtų. – Po to pridūrė: – Nors nežinau, ar tai turi didelę reikšmę. Žmonėms, važinėjantiems šiais keliukais, paprastai tai nerūpi. Šiaip žmonės laikosi pagrindinių kelių. Baisu, – vėl pridūrė jis. – Ypač naujasis greitkelis. Bent jau *aš* taip manau. Triukšmas, greitis, visi lekia kaip akis išdegę. Bet ką aš čia! Nekreipkite į mane dėmesio. Aš jau kiek kvanktelėjęs. Niekada neatspėsite, ką aš čia darau, – tęsė jis.

– Kaip suprantu, jūs tyrinėjate antkapius, – pasakė Tapensė. – Gal čia būna vandalizmų? Galbūt paaugliai apgadino antkapius?

– Ne. Baisu pagalvoti apie sulaužytas telefonų būdeles ir visus kitus dalykus, ką šiais laikais pridaro jaunieji vandalai. Vargšai vaikai, jie nieko gero nematę, aš manau. Negali sugalvoti nieko įdomesnio, kaip tik daužyti daiktus. Liūdna, ar ne? Labai liūdna. Ne, – pasakė jis, – čia tokių dalykų nebuvo. Čia gyvena šaunūs vaikinai. Ne, aš tik ieškau vaiko kapo.

Tapensė sujudėjo ant savo akmens.

– Vaiko kapo? – paklausė ji.

– Taip. Gavau laišką. Majoras Vatersas teiraujasi, ar yra kokia tikimybė, kad čia galėtų būti palaidotas vaikas. Žinoma, aš peržiūrėjau parapijos registrų knygą, bet neradau jokio įrašo su tokiu vardu. Tuomet atėjau čionai ir žiūrinėju antkapius. Žinote, aš manau, kad tas, kas parašė, galbūt nežino tikrojo vardo, arba tai kokia nors klaida.

– Koks buvo vardas? – paklausė Tapensė.

– Jis tiksliai nežino. Galbūt Julija, kaip ir jos motinos.

– Kokio amžiaus buvo vaikas?

– Vėlgi jis nėra tikras. Visas reikalas gana miglotas. Aš manau, kad tas vyras aplamai ieško ne tame kaime. Aš nepamenu, kad čia būtų gyvenę Vatersai ir nieko apie juos negirdėjau.

– O kaip dėl Varenderių? – paklausė Tapensė, prisiminusi bažnyčioje skaitytus vardus. – Bažnyčioje pilna memorialinių lentelių su jų vardais, taipogi ir antkapių daugybė.

– Ak, ta šeima dabar jau išmirusi. Jie turėjo puikų dvarą – seną keturiolikto amžiaus vienuolyną. Jis sudegė – maždaug prieš šimtą metų, ir aš manau, kad visi likę Va-

renderiai iš čia išvažiavo ir nebegrįžo. Šalia buvo pastatytas naujas namas. Labai neišvaizdus namas, bet sako, kad patogus. Labai patogus. Vonios ir visa kita. Manau, kad tokie dalykai yra svarbūs.

– Skamba gana keistai, – pasakė Tapensė, – kad kažkas rašo ir klausia jūsų apie vaiko kapą. Kažkas iš giminaičių?

– Vaiko tėvas, – atsakė pastorius. – Kaip aš įsivaizduoju, viena iš karo tragedijų. Santuoka, kuri sudužo, kai vyras tarnavo užsienyje. Jauna žmona pabėgo su kitu vyru, kol josios buvo išvykęs. Buvo vaikas, kurio jis niekada nematė. Dabar ta mergaitė jau turėtų būti išaugus, aš manau, jei ji yra gyva. Tai turėjo įvykti prieš dvidešimt ar daugiau metų.

– Ar ne perdaug laiko praėjo, kad jos ieškoti?

– Akivaizdu, kad jis visai neseniai išgirdo, kad *buvo* vaikas. Tokią informaciją jis gavo visiškai atsitiktinai. Įdomi istorija.

– Kodėl jis mano, kad vaikas gali būti palaidotas čia?

– Aš spėju kad kažkas, kas buvo sutikęs jo žmoną karo metu, pasakė, kad ji gyveno Saton Čenselore. Juk žinote, kartais taip nutinka. Jūs kažką sutinkate, draugą ar pažįstamą, kurio nematėte daugelį metų, ir jie kartais gali pasakyti tokių naujienų iš praeities, ko paprastai jūs niekuomet nesužinotumėte. Bet ji iš tikrųjų dabar čia negyvena. Niekas tokia pavarde čia negyveno – bent jau kol aš čia esu. Kiek žinau, kaimynystėje taip pat. Žinoma, motina galėjo pasivadinti kitu vardu. Tačiau, sprendžiant iš visko, tėvas pasamdė teisininkus bei tyrėjus ir panašiai, ir jie galbūt galiausiai ką nors atkapstys. Bet tam reikės

laiko...

– *Ar tai buvo jūsų vargšas vaikas*? – sumurmėjo Tapensė.

– Prašau atleisti?

– Nieko, – pasakė Tapensė. – Vieną dieną manęs kažkas paklausė: „*Ar tai buvo jūsų vargšas vaikas*?“ Gana keistai skamba, kai netikėtai išgirsti. Nors iš tiesų aš nemanau, kad sena ledi, kuri tai pasakė, žinojo ką kalbanti.

– Žinau, žinau. Man pačiam dažnai taip būna. Aš kažką sakau ir iš tiesų nežinau, ką noriu tuo pasakyti. Labai erzina.

– Tikiuosi jūs pažįstate visus žmones, kurie gyvena *dabar*? – paklausė Tapensė.

– Na, labai daug čia nėra ką ir pažinoti. Taip. Kodėl klausiate? Ar čia gyvena kažkas, apie ką jūs norėtumėte sužinoti?

– Aš norėčiau sužinoti, ar kada nors čia gyveno misis Lenkester.

– Lenkester? Ne, tokios pavardės neprisimenu.

– Ir ten yra namas... šiandien važinėjau pusiau be tikslo, pernelyg negalvodama kur važiuoju, tiesiog sekdama keliukais...

– Žinau. Šioje apylinkėje nuostabūs keliukai. Ir čia jūs galite aptikti gana retų pavyzdžių. Augmenijos, turiu galvoje. Užtvarose. Niekas niekada neskina gėlių šiose užtvarose. Čia niekuomet neužklysta turistų. Taip, kartais aš randu labai retų pavyzdžių. Dulkėtasis snaputis, pavyzdžiui...

– Ten prie kanalo stovi namas, – tarė Tapensė, nesileisdama įtraukiama į botanikos temą. – Prie mažo kuproto tilto. Nuo čia maždaug dvi mylios. Norėčiau

sužinoti, kaip jis vadinasi.

– Leiskite pagalvoti. Kanalas... kuprotas tiltas. Na... tokių namų yra keletas. Turbūt Merikoto ūkis.

– Tai nėra ūkis.

– Ak, tuomet greičiausiai tai Perių namas – Amosas ir Alisa Periai.

– Taip, tiesa, – patvirtino Tapensė. – Misteris ir misis Periai.

– Stulbinančios išvaizdos moteris, ar ne? Man ji visuomet kėlė susidomėjimą. Labai įdomi. Viduramžių veidas, jums taip neatrodo? Ji vaidina raganą mūsų spektakliuose. Mokyklos vaikams. Ji panaši į raganą, ar ne?

– Taip, – atsakė Tapensė. – Draugiška ragana.

– Taip, brangioji. Jūs labai teisingai pasakėte. Taip, draugiška ragana.

– Bet jis...

– Taip, vargšas bičiulis, – pasakė pastorius. – Nėra pilno *compos mentis* – bet tai nepavojinga.

– Jie buvo labai draugiški. Pakvietė mane puodeliui arbatos, – pasakė Tapensė. – Bet aš norėjau sužinoti, kaip vadinasi šis namas. Pamiršau jų paklausti. Jie gyvena tik vienoje namo pusėje, ar ne?

– Taip taip. Kur seniau buvo virtuvės patalpos. Dabar, aš manau, jis vadinamas „Pakrante“, nors senasis pavadinimas, regis, buvo „Pakrantės pieva“. Mano manymu šis pavadinimas gražesnis.

– Kam priklauso kita namo dalis?

– Na, pradžioje visas namas priklausė Bredliams. Tai buvo prieš daug metų. Taip, mažiausiai prieš trisdešimt ar keturiasdešimt, manyčiau. Tada jis buvo parduotas, po to dar kartą parduotas, ir ilgą laiką stovėjo tuščias.

Kai čionai atvykau, jis buvo naudojamas tik savaitgalių praleidimui. Kažkokia aktorė – mis Margreiv, kiek pamenu. Bet dažnai čia nesilankydavo. Atvykdavo tik kartas nuo karto. Aš jos nepažinojau. Niekada nesilankė bažnyčioje. Keletą kartų mačiau ją iš tolo. Nuostabus sutvėrimas. Labai nuostabus.

– O kam namas priklauso dabar? – neatlyžo Tapensė.

– Neturiu supratimo. Galbūt jai priklauso iki šiol. Toji dalis, kur gyvena Periai, jiems yra tik išnuomota.

– Žinote, aš iškart atpažinau jį pamačiusi, – pasakė Tapensė, – nes aš turiu šio namo paveikslą.

– O, tikrai? Tai turėtų būti vienas iš Boskombo paveikslų, ar Boskobelio – dabar tiksliai nepamenu. Kažkas panašaus. Jis buvo iš Kornvalio, gerai žinomas menininkas. Mano manymu dabar jis jau miręs. Taip, jis dažnai čia lankydavosi. Šiame krašte jis daug tapė. Labai gražūs peizažai.

– Būtent šis paveikslas, – pasakė Tapensė, – atsidūrė pas mano seną tetą, kuri numirė maždaug prieš mėnesį. Jai jį davė misis Lenkester. Todėl aš jūsų ir klausiau, ar jums nepažįstamas šis vardas.

Bet pastorius dar kartą papurtė savo galvą.

– Lenkester? Lenkester. Ne, tokio vardo neprisimenu. Ak! Bet čia yra vienas asmuo, kurio galėtumėt paklausti. Mūsų mieloji mis Blaik. Labai aktyvi, toji mis Blaik. Ji žino viską, kas dedasi parapijoje. Ji visur dalyvauja. Moterų draugija, skautai – visur. Paklauskite *jos*. Ji labai aktyvi, iš tiesų labai aktyvi.

Pastorius atsiduso. Atrodo, kad mis Blaik aktyvumas jį buvo išvarginęs.

– Nelė Blaik, taip ją kaime vadina. Berniukai taip kartais dainuoja jai iš paskos. *Nelė Blaik, Nelė Blaik*. Tai nėra jos tikrasis vardas. Ji yra Gertūda ar Geraldina.

Mis Blaik, ta pati tvido drabužiais apsirengusi moteris, kurią Tapensė matė bažnyčioje, artėjo prie jų greitu žingsniu, vis dar rankoje laikydama nedidelį laistytuvą. Artėdama ji su didžiuliu susidomėjimu nužvelgė Tapensę ir, paspartinusi žingsnį, pradėjo kalbėti dar tebeeidama.

– Pabaigiau savo darbą, – linksmai sušuko ji. – Šiandien turėjau truputėlį pasiskubinti. Taip, truputį pasiskubinti. Jūs gi žinote, pastoriau, paprastai bažnyčioje tvarkausi ryte. Bet šiandien mes turėjome skubų pasitarimą parapijos patalpose, ir jūs nepatikėsite, kiek tai užėmė laiko. Tiek daug *diskusijų*, žinote. Iš tikrųjų aš manau, kad kartais žmonės prieštarauja vien tik savo malonumui. Ypač erzino misis Partington. Žinote, norėjo viską smulkiai išsiaiškinti, ir vis domėjosi, ar mes gavome pakankamai pasiūlymų iš skirtingų firmų. Noriu pasakyti, kad visas tas reikalas tiek nedaug tekainuoja, kad keli šilingai ten ar šen neturi didelės reikšmės. Be to, Barkenshedai visuomet buvo patikimiausi. Žinote, pastoriau, iš tikrųjų aš manau, kad jums nederėtų sėdėti ant paminklo.

– Nepagarbu, turite galvoje? – paklausė pastorius.

– O ne, ne, žinoma, visai to nenorėjau pasakyti, pastoriau. Turiu galvoje akmenį – žinote, drėgmė prasiskverbia, o su jūsų reumatu... – Jos žvilgsnis klausiamai nuslydo į Tapensės pusę.

– Leiskite jus pristatyti mis Blaik, – pasakė pastorius. – Tai.. tai... – jis dvejojo.

– Misis Berisfed, – užbaigė Tapensė.

– Ak taip, – pasakė mis Blaik. – Mačiau jus bažnyčioje, tiesa? Visai neseniai, besižvalgančią aplink. Būčiau priėjusi ir atkreipusi jūsų dėmesį į vieną kitą įdomų dalyką, bet aš taip skubėjau užbaigti savo darbą.

– Aš turėjau ateiti jums padėti, – saldžiu balsu atsakė Tapensė. – Bet iš to nebūtų daug naudos, nes aš mačiau, kaip tiksliai jūs žinote kiekvienos gėlės vietą.

– Na, labai malonu iš jūsų tai išgirsti, bet išties taip ir yra. Aš rūpinuosi gėlėmis bažnyčioje – o, net nežinau, jau kiek daug metų. Mes leidžiame mokiniams papuošti laukinėmis gėlėmis įvairius festivalius, bet, aišku, tie vargšeliai neturi nė menkiausio supratimo, kaip tai daroma. Aš *truputėlį* juos pamokau, bet misis Pik niekada nieko nepatarinėja. Ji tokia savotiška. Sako, kad tai mažina jų iniciatyvą. Ar jūs čia apsistosite? – paklausė ji Tapensės.

– Aš ketinu važiuoti į Markit Beisingą. Galbūt galite man rekomenduoti ten jaukų ramų viešbutį?

– Na, manau, kad jums teks truputėlį nusivilti. Žinote, tai tik prekybinis miestelis. Bet automobiliais jame neprekiaujama. „Mėlynasis drakonas" yra dviejų žvaigždučių, bet aš iš tikrųjų manau, kad kartais jos *visiškai* nieko nereiškia. Manau jums labiau patiktų „Ėriukas". Ramesnis, žinote. Ar jūs ilgam čia?

– O ne, – atsakė Tapensė, – dienai ar dviem, kol pasižvalgysiu po apylinkes.

– Bijau, kad čia nelabai yra ką žiūrėti. Jokių įdomių senovinių vietų ar ko nors panašaus. Čia grynai žemės ūkio rajonas, – pasakė pastorius. – Bet ramus, žinote, labai ramus. Kaip jau sakiau, yra įdomių laukinių gėlių.

– Ak taip, – pasakė Tapensė. – Aš tai girdėjau.

Noriu truputį apsižvalgyti ir paieškoti kokio nedidelio gražaus namuko, – pridūrė ji.

– O brangioji, kaip įdomu, – pasakė mis Blaik. – Jūs galvojate apsigyventi šioje apylinkėje?

– Na, mes su vyru dar nesame apsisprendę dėl kurios nors konkrečios vietovės, – pasakė Tapensė. – Be to, mes neskubame. Į pensiją mes išeisime tik po pusantrų metų. Bet po truputį jau žiūrinėjame. Man asmeniškai patinka apsistoti kurioje nors apylinkėje keturioms ar penkioms dienoms, gauti nedidelių namų sąrašą ir juos visus apvažiuoti. Atvykti vienai dienai iš Londono, kad apžiūrėti vieną konkretų namą, mano manymu, labai vargina.

– Žinoma. Jūs atvykote automobiliu, ar ne?

– Taip, – atsakė Tapensė. – Rytoj rytą turiu nueiti pas nekilnojamojo turto agentą Markit Beisinge. Šiame kaime, aš manau, nėra kur apsistoti?

– Čia yra, žinoma, misis Kapleit, – pasakė mis Blaik. – Ji priima žmones vasarą. Vasaros lankytojus. Ten nuostabiai švaru. Visuose kambariuose. Ji, be abejo, suteikia tik lovą ir pusryčius, ir galbūt lengvą užkandį vakare. Bet aš nemanau, kad ji ką nors priima anksčiau rugpjūčio ar anksčiausiai liepą.

– Galbūt aš galėčiau pas ją nueiti ir sužinoti? – paklausė Tapensė.

– Tai tikra įžymybė, – pasakė pastorius. – Turi baisiai miklų liežuvį, – pridūrė jis. – Niekada nenustoja kalbėti, netgi minutei.

– Šitie maži kaimeliai visuomet pasižymi gausybe paskalų ir apkalbų, – pasakė misis Blaik. – Manau, padėti misis Berisfed būtų labai puiki mintis. Aš ją palydėsiu

pas misis Kapleit pažiūrėti, kokios yra galimybės.

– Būtų labai miela iš jūsų pusės, – pasakė Tapensė.

– Tuomet mes keliaujame, – greitai pasakė misis Blaik. – Viso labo, pastoriau. Vis dar tęsiate paieškas? Liūdna užduotis. Nepanašu, kad galėtų pasisekti. Mano nuomone, tai pats beprasmiškiausias prašymas.

Tapensė atsisveikino su pastoriumi ir pasakė, kad su malonumu jam padėsianti, jei galės.

– Aš laisvai galėčiau paskirti valandą ar dvi antkapių apžiūrėjimui. Kaip mano amžiui, turiu labai geras akis. Jūs paprasčiausiai ieškote Vaterso pavardės?

– Ne visai taip, – pasakė pastorius. – Manau, kad svarbiausia yra amžius. Vaikas galbūt kokių septynių metų. Mergaitė. Majoras Vatersas mano, kad jo žmona galėjo pasikeisti pavardę ir vaikas galbūt yra naująja pavarde. O kadangi jis nežino naujos pavardės, viskas darosi labai sudėtinga.

– Kaip aš suprantu, tai beprasmis reikalas, – pasakė mis Blaik. – Jums nereikėjo imtis šio reikalo, pastoriau. Tai siaubinga – prašyti kažką panašaus.

– Vargšas bičiulis, atrodo, yra labai nusiminęs, – pasakė pastorius. Aplamai liūdna istorija, kiek aš supratau. Bet nenoriu jūsų užlaikyti.

Eidama su mis Blaik Tapensė pagalvojo, kad nežiūrint į misis Kapleit, kaip tauškalės, reputaciją, ji vargiai galėtų kalbėti daugiau, nei mis Blaik. Iš pastarosios lūpų veržte veržėsi įvairūs pareiškimai, greiti ir valdingi.

Misis Kapleit kotedžas pasirodė esąs malonus ir erdvus, stovintis atokiau nuo kaimo gatvės su tvarkingu gėlių sodu priešais namą, baltu slenksčiu ir gerai nupoliruota žalvarine rankena. Pati misis Kapleit Tapensei pasirodė

kaip Dikenso pasakų personažas. Ji buvo labai maža bei labai apvali ir atrodė, kad ji tiesiog ridenosi kaip guminis kamuolys. Ji turėjo ryškias mirksinčias akis, šviesius plaukus, susuktus viršugalvyje, ir pasižymėjo milžiniška energija. Pradžioje ji išreiškė šiek tiek abejonių: „Na, žinote, paprastai aš tokiu metu nepriimu. Ne. Mes su vyru priimame tik vasaros lankytojus, tai kas kita. Šiais laikais visi taip daro, jei tik gali. Bet ne šiuo metų laiku. Tiktai nuo liepos. Tačiau, jei tik keletui dienų ir ledi nekreiptų dėmesio, jei ne viskas būtų taip, kaip pridera, tai galbūt..."

Tapensė pasakė nekreipsianti dėmesio, jei kas būtų ne taip, ir misis Kapleit, atidžiai ją nužiūrėjusi – tuo pat metu nesiliaujant žodžių srautui iš jos lūpų – pasakė, jog galbūt ledi norėtų apžiūrėti kambarį, ir tuomet ji viską sutvarkysianti.

Tuomet mis Blaik atsisveikino, kiek apgailestaudama negalėjusi išpešti visos pageidaujamos informacijos apie Tapensę – iš kur ji atvyko, kuo užsiima jos vyras, kiek jai metų, ar ji turinti vaikų ir kitų panašių dalykų. Bet, regis, ji skubėjo į susirinkimą savo name, kuriam ji ketino pirmininkauti ir baiminosi, kad kas nors kitas galėjo paveržti iš jos šias trokštamas pareigas.

– Čia jums bus gerai, – patikino ji Tapensę. – Esu tikra, kad misis Kapleit jumis pasirūpins. O kaip dėl jūsų mašinos?

– O, aš ją netrukus pasiimsiu, – pasakė Tapensė. – Misis Kapleit pasakys, kur ją geriausia pastatyti. Aš ją galiu palikti ir čia, nes gatvė juk nėra pernelyg ankšta, ar ne?

– Mano vyras puikiausiai tuo pasirūpins, – pasakė

misis Kapleit. Jis pastatys ją į vietą. Čia iškart už šoninio keliuko. Ten yra pašiūrė, į ją vyras ir įvairuos.

Reikalas buvo paslaugiai sutvarkytas, ir mis Blaik išskubėjo į savo susirinkimą. Toliau iškilo vakarienės klausimas. Tapensė paklausė, ar kaimelyje yra kokia alinė.

– O, pas mus nėra nieko, kur galėtų ledi nueiti, – pasakė misis Kapleit, – bet jei jus tenkintų pora kiaušinių su kumpio griežinėliais ir galbūt duona su namine uogiene...

Tapensė pasakė, kad tai būtų nuostabu. Jos kambarėlis buvo nedidelis, bet smagus ir malonus, su rožių tapetais ir patogia lova bei ypatingos švaros jausmu.

– Gražūs tapetai, mis, – pasakė misis Kapleit, kuri, atrodo, nusprendė Tapensei priskirti netekėjusios moters statusą. – Mes juos parinkome, kad bet kuri jaunavedžių pora galėtų atvykti čia medaus mėnesį. Romantiška, jei suprantate, ką aš turiu galvoje.

Tapensė pritarė, kad romantika yra labai trokštamas dalykas.

– Šiais laikais jaunavedžiai neturi daug pinigų išlaidoms. Ne taip, kaip anksčiau. Dauguma jų taupo namui arba jau yra bemokantys pradinę įmoką. Arba jie perkasi baldus išsinuomotam būstui ir nieko nelieka prašmatniam medaus mėnesiui ir panašiems dalykams. Dauguma jaunų žmonių dabar atsargūs, žinote. Nesišvaisto pinigais į kairę ir dešinę.

Ji nukaukšėjo laiptais žemyn, be paliovos kalbėdama. Tapensė atsigulė ant lovos, norėdama pusvalandį nusnausti po tokios gan varginančios dienos. Ji siejo dideles viltis su misis Kapleit. Gerai pailsėjusi, ji jautė galėsianti

atlaikyti su ja pokalbį labai produktyviomis temomis. Tapensė buvo tikra, kad galės išgirsti viską apie namą prie tilto, kas jame gyveno, kokie geri ar blogi kaimynų atsiliepimai apie jį, kokie buvo skandalingi įvykiai ir apie kitus panašius dalykus. Ji tuo dar labiau įsitikino, kai buvo supažindinta su misteriu Kapleitu, kuris vos praverdavo savo burną. Jo kalbą daugiausia sudarė draugiški kriuksėjimai, paprastai reiškiantys pritarimą. Kartais, šiek tiek žemesniais tonais – nepritarimą.

Kiek Tapensė galėjo suprasti, jis buvo patenkintas tuo, kad kalbėjo jo žmona. Jis kartais atkreipdavo į save dėmesį, dažniausiai su savo planais kitai dienai, kuri, atrodo, turėjo būti turgaus diena.

Kadangi Tapensė rodė susidomėjimą, viskas ėjosi kaip iš pypkės. Tai būtų galima apibūdinti šūkiu: „Jums reikia informacijos – mes ją turime!" Misis Kapleit buvo ne blogesnė už radiją ar televiziją. Tereikėjo paspausti mygtuką, ir pasipildavo žodžiai, lydimi įvairiais gestais ir veido išraiškomis. Ne tik jos figūra priminė vaikišką guminį kamuolį – jos veidas taip pat buvo tarsi iš kaučiuko. Įvairūs žmonės, apie kuriuos ji kalbėjo, tarsi atgydavo priešais Tapensės akis meistriškų parodijų dėka.

Tapensė suvalgė kiaušinienę su kumpiu ir storą duonos riekę su sviestu. Ji gyrė namų darbo gervuogių uogienę – jos mėgstamiausią, ką ji sąžiningai ir pranešė, tuo pat metu dėdama visas pastangas sugerti visą informacijos srautą, kad vėliau savo užrašų knygelėje galėtų pasižymėti atitinkamas pastabas. Prieš jos akis atsiskleidė visa šios apylinkės praeities panorama.

Nebuvo jokios chronologiškos sekos, kas retkarčiais

apsunkindavo padėtį. Misis Kapleit peršokdavo nuo penkiolikos metų senumo įvykių prie to, kas buvo prieš dvejus metus, po to prieš mėnesį ir atgal kažkur į dvidešimtuosius metus. Viską reikėjo kruopščiai atsirinkti. Ir Tapensė pagalvojo, ar galiausiai ji aplamai turės iš to kokios nors naudos.

Pirmasis jos nuspaustas mygtukas nedavė jokių rezultatų. Tai buvo misis Lenkester paminėjimas.

– Aš manau, kad ji kilusi kažkur iš šitų vietovių, – nerūpestingu balsu pasakė Tapensė, tarsi neteikdama tam reikšmės. – Ji turėjo paveikslą – labai gražus paveikslas, kurį, mano manymu, nutapė čia gerai žinomas menininkas.

– Ką jūs dabar paminėjote?

– Misis Lenkester.

– Ne, šioje vietovėje neprisimenu jokių Lenkesterių. Lenkester. Lenkester. Pamenu, kaip vienas džentelmenas buvo pakliuvęs į avariją. Ne, tai buvo mašina, apie ką aš galvoju. Tai buvo „Lenkester“. Ne misis Lenkester. Ar tik nebus tai mis Bolton? Dabar jai turėtų būti apie septyniasdešimt. Ji galėjo ištekėti už misterio Lenkesterio. Ji išsikėlė ir išvažiavo į užsienį, ir aš girdėjau, kad ji už kažko ištekėjo.

– Paveikslą, kurį ji atidavė mano tetai, nutapė misteris Boskobelis – regis toks buvo jo vardas, – pasakė Tapensė. – Labai gražus darbas.

– Aš tame nieko nesuprantu, kaip ir dauguma žmonių. Sako, kad gražūs, bet man dažnai jie atrodo neskoningi.

– Taip, – pasakė Tapensė. – Sutinku su jumis.

– Ką jūs dabar paminėjote? Prasideda iš B, bet aš

nespėjau suprasti.

– Boskobelis, jei neklystu.

– O, misterį Baskovaną puikiai atsimenu. Paklausykite. Tai turėjo būti... mažiausiai prieš penkiolika metų, kai jis atvyko čionai. Dirbo keletą metų. Jam čia patiko. Tarp kitko, buvo išsinuomavęs kotedžą. Tai buvo vienas iš ūkininko Harto kotedžų, kuriuose jis apgyvendindavo savo darbininkus. Bet vėliau miestelio taryba pastatė naujus. Keturis kotedžus darbininkams.

– Misteris Baskovanas buvo tikras menininkas, – tęsė misis Kapleit. – Dėvėjo juokingą lietpaltį. Iš aksomo ar velveto, su skylėmis alkūnėse. Ir nešiojo žalius bei geltonus marškinius. O, jis buvo labai spalvingas. Man patiko jo paveikslai. Vienais metais buvo surengęs jų parodą. Manau, kad tai buvo kažkur apie Kalėdas. Ne, žinoma, ne, tai turėjo būti vasarą. Žiemą jo čia nebūdavo. Taip, labai gražūs. Nieko iššaukiančio, jei suprantate, ką aš turiu galvoje. Tik namas su keliais medžiais ar pora karvių, žiūrinčių per tvorą. Bet labai gražios ir ramios spalvos. Ne taip, kaip kai kurių šiuolaikinių jaunuolių.

– Ar pas jus atvykdavo daug menininkų?

– Nepasakyčiau. Ne, visai ne. Viena kita ledi atvažiuoja kartais vasarą ir tapo, bet nepasakyčiau, kad būtų kažkas ypatingo. Prieš keletą metų buvo vienas vaikinas, kuris save vadino menininku. Vaikščiojo nesiskutęs. Negaliu pasakyti, kad man jo paveikslai labai patiktų. Juokingos spalvos, viskas kažkaip susukta. Nieko negali atpažinti. Pardavė daugybę paveikslų. Ir, reikia pasakyti, jie nebuvo pigūs.

– Turėtų kainuoti apie penkis svarus, – pasakė misteris Kapleitas, taip netikėtai pirmą kartą įsiterpęs į

pokalbį, kad Tapensė net krūptelėjo.

– Taip galvoja mano vyras, – paaiškino misis Kapleit, grįždama į savo vyro vertėjos vaidmenį. – Jo manymu, joks paveikslas neturi kainuoti daugiau nei penki svarai. Paveikslai daugiau neverti. Tu tai norėjo pasakyti, ar ne, Georgai?

– Aha, – pasakė Georgas.

– Misteris Baskovanas nutapė tą namą prie kanalo su tiltu – „Pakrantė“ ar „Pakrantės pieva“, taip jis vadinasi? Šiandien važiavau tuo keliu.

– O, jūs važiavote tuo keliu? Nekoks kelias, ar ne? Labai siauras. Labai vienišas tas namas, visuomet taip maniau. Per daug vienišas. Ar ne taip, Georgai?

Georgas sušnarpštė, švelniai išreikšdamas nepritarimą ir, galbūt, netgi panieką moterų bailumui.

– Ten gyvena Alisa Peri, – pasakė misis Kapleit.

Tapensė atsisakė tolesnių misterio Baskovano biografijos tyrinėjimų, norėdama daugiau sužinoti apie Perius. Ji suprato, kad geriau visuomet prisitaikyti prie misis Kalpeit, kuri šokinėjo nuo vienos temos prie kitos.

– Keista jie pora, – pasakė misis Kapleit.

Georgas išleido pritariamą garsą.

– Gyvena užsidarę. Niekur nesipainioja, jei taip galima sakyti. Ir ji vaikštinėja atrodydama taip, kaip niekas kitas pasaulyje, toji misis Peri.

– Pamišusi, – pasakė misteris Kapleitas.

– Na, nežinau, ar aš *taip* pasakyčiau. *Atrodo* ji iš tiesų kaip pamišusi. Visi tie palaidi besiplaikstantys plaukai. Ir dažniausiai ji dėvi vyriškus paltus ir didelius guminius batus. Ir ji kalba keistus dalykus ir kartais tiksliai neatsako, kai jos ko nors paklausi. Bet nepasakyčiau, kad ji

pamišusi. Tiesiog keista, ir tiek.

– Ar žmonės ją mėgsta?

– Niekas jų gerai nepažįsta, nors jie čia jau keletą metų. Yra įvairiausių pasakojimų apie ją, bet tai tik pasakojimai.

– Kas tai per pasakojimai?

Tiesmuki klausimai niekuomet nepiktindavo misis Kapleit, kuri jų tik ir laukė, trokšdama viską išpasakoti.

– Kalba, kad naktimis jie kviečia dvasias. Sėdėdami prie stalo. Taip pat yra istorijų apie naktimis judančius šviesulius prie namo. Ir ji skaito daugybę gudrių knygų – taip žmonės kalba. Apie visokius burtus – orbitas ir žvaigždes. Jei manęs kas paklaustų, tai sakyčiau kad su Amosu Periu yra ne viskas tvarkoje.

– Jis tiesiog labai paprastas, – atlaidžiai pasakė misteris Kapleitas.

– Na, čia tu gal ir teisus. Bet apie jį taip pat yra visokių pasakojimų. Didžiuojasi savo sodu, nors daug tame ir neišmano.

– Jiems priklauso viena namo pusė, ar ne? – pasakė Tapensė. – Misis Peri mane labai maloniai pakvietė užeiti.

– Dabar pakvietė? Tikrai? Nežinau, ar aš norėčiau užeiti į tą namą, – pasakė misis Kapleit.

– Su jų namo dalimi viskas tvarkoj, – pasakė misteris Kapleitas.

– O su kita dalimi ne viskas tvarkoj? – paklausė Tapensė. – Su priekine puse iš kanalo pusės.

– Na, apie tai pasakojama daugybė istorijų. Žinoma, jau daug metų ten niekas negyvena. Kalbama, kad su tuo namu darosi kažkas keisto. Daugybė istorijų. Bet

kai pasigilini, tai nėra istorijos iš kieno nors čia esančių prisiminimų. Jos iš senesnių laikų. Žinote, namą pastatė daugiau nei prieš šimtą metų. Sako, kad pradžioje čia gyveno graži ledi, kuriai šį namą pastatė vienas iš dvariškių.

– Karalienės Viktorijos dvariškių? – susidomėjusi paklausė Tapensė.

– Nemanau, kad iš jos. Ji buvo reikli, senoji karalienė. Ne, sakyčiau, kad tai buvo prieš tai. Georgo laikais. Tas džentelmenas atvažiuodavo su ja pasimatyti ir, pasak pasakojimo, jie kartą susikivirčijo ir jis naktį perpjovęs jai gerklę.

– Kaip baisu! – krūptelėjo Tapensė. – Ar jį už tai pakorė?

– Ne. O ne, nieko panašaus nebuvo. Matote, pasakojama, kad jis atsikratė kūno, užmūrydamas jį židinyje.

– Užmūrijo židinyje!

– Kai kas pasakoja, kad ji buvo vienuolė, ir ji pabėgo iš vienuolyno, todėl ji turėjo būti *įmūryta* į sieną. Taip daroma vienuolynuose.

– Bet ją užmūrijo ne vienuolės.

– Ne ne. Tai padarė jis. Meilužis, kuris ją nugalabijo. Ir jis sumūrijo visą židinį, sakoma, ir viršuje prikalė didelį metalinį lakštą. Bet kuriuo atveju, daugiau jos niekas nebematė, tos vargšės sielos, vaikščiojančios savo gražiais drabužiais. Žinoma, kai kurie kalba, kad ji išvažiavo su juo – išvyko apsigyventi mieste ar grįžo į kažkokią kitą vietą. Žmonės girdėdavo garsus ir matydavo šviesas name, ir dauguma žmonių sutemus prie jo nesiartina.

– Bet kas atsitiko vėliau? – paklausė Tapensė, jaus-

dama, kad persikėlimas į dar prieš karalienę Viktoriją buvusius laikus buvo kiek per toli ir nesiderino su tuo, ko ji ieškojo.

– Na, iš tikrųjų aš nežinau, ar yra daug ką pasakoti. Kai namas buvo pasiūlytas pardavimui, jį įsigijo ūkininkas vardu Blodgikas. Bet jis taip pat ilgai ten negyveno. Jį vadino ūkininku džentelmenu. Nes jam patiko namas, aš manau, bet prie žemės darbų jis nesiveržė, be to, apie tai jis nelabai ką ir išmanė. Taigi jis vėl jį pardavė. Taip pasikeitė daug savininkų. Kiekvienąkart atvykdavo statybininkai ir padarydavo pakeitimus – naujas vonias ir panašiai. Vienu metu buvo įsigijusi pora, auginusi viščiukus. Bet jis įgijo nelaimingo namo vardą. Tačiau visa tai įvyko dar prieš mane. Manau, kad vienu metu apie pirkimą galvojo ir pats misteris Baskovanas. Tuo metu, kai jis jį piešdavo.

– Kiek metų buvo misteriui Baskovanui, kai jis čionai atvyko?

– Apie keturiasdešimt, sakyčiau, ar galbūt šiek tiek daugiau. Jis buvo išvaizdus vyras. Nors šiek tiek pilnokas. Traukė merginų žvilgsnius.

– Ak, – pasakė misteris Kapleitas. Šį kartą tai buvo perspėjamasis sukriuksėjimas.

– Na, visos mes žinome, kokie yra tie menininkai, – pasakė misis Kapleit, į šį žinojimą įtraukdama ir Tapensę. – Daugelis važiuoja į Prancūziją ir ten pasineria į malonumus.

– Jis nebuvo vedęs?

– Tuo metu nebuvo. Nebuvo, kai čia įsikūrė. Sukinėjosi apie misis Čerington dukterį, bet nieko iš to neišėjo. Ji buvo miela mergaitė, bet jam per jauna. Jai

nebuvo daugiau nei dvidešimt penki.

– Kas tokia buvo misis Čerington? – Tapensę pribloškė naujų personažų pristatymo lengvumas.

„Ir aplamai, ką po galais aš čia veikiu? – staiga pamanė ji, pajutusi užplūdusią nuovargio bangą. – Aš tik klausausi daugybės paskalų apie įvairius žmones, ir įsivaizduoju kažkokias žmogžudystes, kurių aplamai nė nebuvo. *Dabar aš suprantu* – viskas prasidėjo nuo to, kai miela, bet kiek kvankštelėjusi sena katytė truputį susipainiojo savo galvoje ir pradėjo pasakoti istorijas, kurias misteris Baskovanas arba kas nors kitas, davęs jai paveikslą, papasakojo apie namą ir legendas apie jį, kaip kažkas gyvas buvo užmūrytas židinyje ir ji dėl kokių nors priežasčių pamanė ten buvus vaiką. Ir aš atvykau čia ir gaudau vėją laukuose. Tomis sakė, kad aš apsikvailinau, ir jis buvo visiškai teisus – aš *esu* kvailė."

Ji laukė, kol tolygiame misis Kapleit žodžių sraute atsiras tarpas, kad galėtų atsistoti, mandagiai atsisveikinti ir nusiropšti į savo lovą.

Misis Kapleit vis dar gyvai tęsė pasakojimą.

– Misis Čerington? O, ji kurį laiką gyveno „Pakrantės pievoje", – pasakė misis Kapleit. Misis Čerington ir jos duktė. Ji buvo miela ledi, misis Čerington. Kariuomenės pareigūno našlė, kiek žinau. Sunkiai vertėsi, bet namas buvo išnuomotas nebrangiai. Daug dirbo sode. Ji labai mėgo sodininkauti. Kur kas labiau, nei palaikyti švarą namuose. Kelis kartus nuvažiavau jai padėti, bet negalėjau to daryti nuolatos. Matote, turėjau važiuoti savo dviračiu, o iki ten daugiau nei dvi mylios. Tuo keliu nevažiuoja jokie autobusai.

– Ar ji ilgai ten gyveno?

– Ne ilgiau nei du ar tris metus, aš manau. Matyt išsigando, kai prasidėjo bėdos. Turėjo rūpesčių su savo dukterimi. Lilija, toks, atrodo, buvo jos vardas.

Tapensė gurkštelėjo stiprios arbatos, pateiktos kartu su valgiu, ir nusprendė pabaigti mis Čerington temą prieš einant ilsėtis.

– Kas per rūpesčiai buvo dėl jos dukters? Misteris Baskovanas?

– Ne, rūpesčių pridarė ne misteris Baskovanas, aš manau. Tai buvo kitas.

– Ir kas buvo tas kitas? – paklausė Tapensė. – Kažkas iš vietinių?

– Nemanau, kad jis gyventų šiose apylinkėse. Kažkas, su kuo ji susipažino Londone. Ji išvyko tenai mokytis baleto. O gal meno? Misteris Baskovanas ten suorganizavo jos priėmimą į kažkokią mokyklą. Atrodo, jo vardas buvo Sleitas*.

– Sleidas? – pataisė Tapensė.

– Galbūt ir taip. Kažkas panašaus. Bet kuriuo atveju, ji tenai važiuodavo ir tokiu būdu susipažino su tuo draugužiu, kas jis ten bebūtų. Jos motinai tai nepatiko. Ji uždraudė dukrai su juo susitikinėti. Ji buvo kvaila moteris tam tikru atžvilgiu. Kaip ir dauguma tų armijos karininkų žmonų. Ji manė, kad mergaitės daro tai, kas joms sakoma. Buvo atsilikusių pažiūrų. Buvo Indijoje ir tuose kraštuose, bet, kai eina kalba apie išvaizdų jauną bičiulį ir jūs išleidžiate mergaitę iš akių, tai nelaukite, kad ji darys tai, ką jai sakote. Tik ne jai. Jis čia retkarčiais atvykdavo ir jie susitikinėdavo lauke.

– Ir tuomet jis jai pridarė rūpesčių, ar ne? – paklausė

* *Slate* reiškia plūsti, keiksti (*angl.*)

Tapensė, tikėdamasi neįžeisianti misterio Kapleito.

– Turėtų būti jis, aš manau. Bet kuriuo atveju, viskas buvo aišku kaip dieną. Aš pastebėjau tai gerokai anksčiau, nei jos pačios motina. Tai buvo nuostabi būtybė. Aukšta ir graži. Bet žinote, aš nemanau, kad ji buvo iš tų, kurie viską ištveria. Ji palūžo. Ji vaikščiojo kaip kokia laukinė, kažką sau murmėdama. Jis blogai su ja elgėsi, tas bičiulis. Išvažiavo ir paliko ją sužinojęs, kas atsitiko. Žinoma, motina galėtų nuvažiavus pasikalbėti su juo ir išaiškinti jo pareigas, bet misis Čerington buvo ne iš tų, kurios galėtų tai padaryti. Kaip ten bebūtų, motina viską suprato ir išsivežė mergaitę. Ji užrakino namą, ir po kiek laiko paskelbė jo pardavimą. Aš manau, kad jos vėliau atvažiavo susipakuoti daiktų, bet jos niekada nepasirodė kaime ir nieko niekam nesakė. Jos niekuomet čionai negrįžo, nei viena iš jų. Pasigirdo įvairių kalbų apie tai. Bet aš nežinau, ar jose yra kiek nors tiesos.

– Žmonės visko prisigalvoja, – nelauktai pasakė misteris Kapleitas.

– Tu teisus, Georgai. Vis tik tai gali būti ir tiesa. Tokie dalykai atsitinka. Ir tavo žodžiais kalbant, man neatrodė, kad su tos merginos galva buvo viskas gerai.

– Kas tai per istorija? – paklausė Tapensė.

– Na, iš tiesų tai nesinori net ir pasakoti. Jau praėjo daug laiko ir aš nemėgstu kalbėti apie kažką, ko tiksliai nežinau. Misis Bedkok mergaitė Luisa tai pasakojo. Bet ji buvo baisi melagė. Iš jos galėjai visko išgirsti. Iš kiekvienos smulkmenos išpūs grandiozinę istoriją.

– Ir kas gi ten buvo? – neatlyžo Tapensė.

– Sako, kad jaunesnioji Čerington atėmė kūdikiui gyvybę ir po to nusižudė pati. Sako, kad jos motinai iš

širdgėlos pusiau pasimaišė protas ir giminaičiai nuvežė ją į globos namus.

Tapensė vėl pajuto galvoje kylančią maišatį. Ji jautėsi taip, tarsi būtų supusis savo kėdėje. Ar galėjo misis Čerington būti misis Lenkester? Pasikeitė pavardę, po to truputį kuoktelėjo dėl savo dukters likimo. Misis Kapleit balsas negailestingai skambėjo toliau.

– Pati aš netikėjau nė vienu žodžiu apie tai. Ką besakytų Bedkokų mergaitė. Tuo metu gandai ir visokios istorijos mums per daug nerūpėjo – mes ir be to turėjome dėl ko jaudintis. Visa vietovė buvo baisiai išsigandus dėl čia prasidėjusių įvykių – TIKRŲ įvykių...

– Kokių? Kas gi nutiko? – paklausė Tapensė, besistebinti visais tais įvykiais, kurie koncentravosi apie iš pažiūros ramų Saton Čenseloro kaimą.

– Drįstu tvirtinti, kad jūs tai skaitėte ano meto laikraščiuose. Prisiminkite, tai buvo maždaug prieš dvidešimt metų. Tikrai turėjote apie tai skaityti. Vaikų nužudymai. Iš pradžių maža devynių metų mergaitė. Vieną dieną iš mokyklos negrįžo namo. Visa apylinkė išėjo jos ieškoti. Surado Dingl Kopse. Ji buvo uždusinta. Mane dar dabar purto apie tai pagalvojus. Na, ji buvo pirmoji, o po maždaug trijų savaičių buvo rastas kitas vaikas. Kitoje Markit Beisingo pusėje. Bet tame pačiame rajone, galima sakyti. Vyras su automobiliu galėtų nesunkiai tai padaryti.

– Ir paskui buvo daugiau atvejų. Kartais mėnesį ar du būdavo ramu. Ir tuomet kitas vaikas. Viena mergaitė rasta ne daugiau kaip už poros mylių nuo čia, vos ne pačiame kaime.

– Ir niekas – nė policija – nežinojo, kas tai padarė?

– Jie bandė nustatyti, bet jiems nekaip sekėsi, – pasakė misis Kapleit. – Gana greitai sulaikė vyrą. Kažką iš kitos Markit Beisingo pusės. Atseit padėjo tyrimui. Jūs žinote, ką tai visuomet reiškia. Jie mano jį sugavę. Sulaiko pradžioje vieną, po to kitą, bet visuomet po dvidešimt keturių valandų vėl juos paleisdavo. Sužinodavo, kad jie negalėję to padaryti – nebuvo tame rajone ar kas nors parūpindavo jiems alibi.

– Tu nežinai, Liza, – pasakė misteris Kapleitas. – Jie galėjo pakankamai gerai žinoti, kas tai padarė. Sakyčiau, kad jie *žinojo*. Dažnai taip būna, bent jau aš taip girdėjau. Policija žino kaltininką, bet negali surinkti įrodymų.

– Tai žmonos, – pasakė misis Kapleit. – Žmonos ar motinos ar netgi tėvai. Netgi policija ne kažin ką gali padaryti, nesvarbu, ką jie galvoja. Motina pasako: „Mano berniukas tą vakarą buvo namuose“, ar jo jauna ledi tvirtina tą vakarą buvusi su juo kine, ir jis buvo visą laiką kartu, ar tėvas sako buvęs kartu su sūnumi kur nors toli ir kažką darę – na, čia jūs nieko negalite padaryti. Jie gali numanyti tėvą, ar motiną, ar jo mylimąją meluojant, bet, kol kas nors neateina ir nepraneša matę vaikiną ar vyrą kur nors kitoje vietoje, jie nedaug ką gali padaryti. Tai buvo baisus laikas. Visi mes čia buvome kaip reikiant susinervinę. Išgirdę dingus kurį vaiką, nedelsiant sudarydavome paieškos būrius.

– Taip, tiesa, – pasakė misteris Kapleitas.

– Jie susirinkdavo, ir eidavo ieškoti. Kartais mergaitę aptikdavo iškart, o kartais negalėdavo surasti keletą savaičių. Kartais ji būdavo visai arti namų, kur atrodydavo, kad mes jau buvome ieškoję. Spėju, kad tai buvo maniakas. Tai baisu, – pasakė misis Kapleit pa-

sipiktinusiu balsu, – tai baisu, kad esama tokių vyrų. Juos reikėtų nušauti. Juos reikėtų pačius uždusinti. Aš tai pati padaryčiau, jei man kas leistų. Bet kuriam vyrui, kas nužudo ar užpuola vaikus. Kokia iš to nauda, kai jie uždaromi pamišėlių namuose, kur jiems suteikiami visi namų patogumai ir geras pragyvenimas. Ir anksčiau ar vėliau juos vėl išleidžia, sakydami juos esant išgijus ir išsiųsdami namo. Kartą taip buvo Norfolke. Ten gyvena mano sesuo ir ji man apie tai papasakojo. Jis grįžo namo ir po dviejų dienų vėl kažką nugalabijo. Tai jie pamišę, tie daktarai, kurie sako juos esant pasveikus, kai iš tikrųjų taip nėra.

– Ir jūs neturite jokių minčių, kas čia galėjo būti? – paklausė Tapensė. – Jūs iš tiesų galvojate, kad tai buvo pašalietis?

– Mums jis galėjo būti pašalietis. Bet jis galėjo gyventi kažkur mūsų tarpe – o! Sakyčiau, dvidešimties mylių spinduliu. Bet jis negalėjo būti iš šio kaimo.

– Tu visuomet galvojai, kad galėjo, Liza.

– Tu buvai susijaudinęs, – pasakė misis Kapleit. – Tu galvojai, kad jis tikrai turi būti tavo kaimynystėje, nes buvai išsigandęs, aš manau. Aš stebėjau žmones. Ir tu taip pat, Georgai. Tu tuomet manei, kad *tas* vaikinas pastaruoju metu turėjęs šiek tiek keistai atrodyti. Kažkas tokio.

– Iš tiesų aš nemanau, kad jis apskritai turėjęs keistai atrodyti, – pasakė Tapensė. – Gal jis atrodė taip, kaip ir visi kiti.

– Taip, galbūt jūs ir teisi. Aš girdėjau kalbant, kad jų neįmanoma atpažinti, ir, kas tai bebūtų, greičiausiai jis visai neatrodė pamišusiu, nors kiti žmonės sako, kad

jų akyse visada spindi baisiai ryški šviesa.

– Džefris, kuris buvo policijos seržantu tuo metu, – pasakė misteris Kapleitas, – visuomet sakydavo turėjęs gerų minčių, bet nieko negalėjęs padaryti.

– Jie taip ir nesugavo to vyro?

– Ne. Tai tęsėsi daugiau nei šešis mėnesius, beveik metus. Tada viskas baigėsi. Ir nuo to laiko čia nieko panašaus nebebuvo. Ne, aš manau, kad jis turėjo išvykti. Išvykti visam laikui. Todėl žmonės manė galėsią nustatyti, kas tai buvo.

– Turite galvoje tuos, kurie išvyko iš apylinkės?

– Na, žinoma, kilo įvairių kalbų. Žmonės šnekėjo, kad gali būti taip ir taip.

Tapensė dvejojo užduodama kitą klausimą, bet tuo pat metu jautė, kad dėl misis Kapleit aistros kalbėti nėra reikalo varžytis.

– Ką įtarėte *jūs*? – paklausė ji.

– Na, tai buvo jau seniai, nelabai noriu ir sakyti. Bet *buvo* minima keletas vardų. Kalbėjo, žinote, apie juos ir stebėjo. Kai kurie manė, jog galėjo būti misteris Baskovanas.

– Taip galvojo?

– Taip, jis buvo menininkas ir visa kita, o menininkai yra keisti. Taip sako. Bet aš nemanau, kad tai buvo jis!

– Daugiau buvo tokių, kurie įtarė Amosą Perį, – pasakė misteris Kapleitas.

– Misis Peri vyrą?

– Taip. Jis truputį keistas, žinote, kvailokas. Jis iš tų vaikinų, kurie galėtų tai padaryti.

– Kur gyveno Periai tuo metu?

– Ne „Pakrantės pievoje“. Jie gyveno kotedže už keturių ar penkių mylių. Policija jį stebėjo, esu tuo tikras.

– Bet vis tik prieš jį nieko negalėjo surasti, – pasakė misis Kapleit. – Jo žmona visuomet jį užtardavo. Anot jos, jis visuomet vakarais būdavęs su ja. Visada, sakė ji. Tik kartais šeštadieniais vakare eidavo į alinę, bet nė viena žmogžudystė nebuvo įvykdyta šeštadienį, taigi iš to nieko neišėjo. Be to, Alisa Peri yra iš tokių, kurios labai įtikinamai kalba, duodamos parodymus. Ji niekada nesuskystėja ir nenusileidžia. Jūs negalite jos įbauginti. Bet kuriuo atveju, tai vis tiek ne *jis*. Niekuomet taip nemaniau. Žinau, kad neturiu tam pagrindo, bet jei man reikėtų parodyti į ką nors pirštu, aš parodyčiau į serą Filipą.

– Serą Filipą? – Tapensei vėl susisuko galva. Buvo įvestas dar vienas personažas. Seras Filipas. – Kas toks yra seras Filipas? – paklausė ji.

– Seras Filipas Starkas. Gyvena Varenderių name. Anksčiau, kai jame gyveno Varenderiai, namas vadinosi „Senuoju vienuolynu“ – kol jis nesudegė. Jūs galite pamatyti Varenderių antkapius bažnyčios kapinėse ir taipogi lenteles bažnyčioje. Čia visuomet gyveno Varenderiai, praktiškai nuo karaliaus Džeimso laikų.

– Ar seras Filipas buvo Varenderių giminaitis?

– Ne. Manau, kad jis uždirbo didelius pinigus, – arba jo tėvas. Plieno liejyklos ar kažkas panašaus. Keistas vyras buvo seras Filipas. Gamyklos buvo kažkur šiaurėje, bet jis gyveno čia. Pats rūpinosi savimi. Jį vadino atsiskyrėliu. Jis buvo išblyškęs, žinote, ir liesas bei kaulėtas ir labai mėgo gėles. Jis buvo botanikas. Rinko

visokias kvailas mažas laukines gėles, į kurias jūs dukart nepažiūrėtumėte. Jis netgi parašė apie jas knygą. Taip, jis buvo protingas, labai protingas. Jo žmona buvo miela ledi, ir labai graži, bet liūdnai atrodanti, bent jau aš taip visuomet maniau.

Misteris Kapleitas sukriuksėjo.

– Tu nusišneki, – pasakė jis. – Galvoji, kad tai seras Filipas. Jis mylėjo vaikus, seras Filipas. Jis visuomet rengdavo jiems pasilinksminimus.

– Taip, aš žinau. Visuomet organizuodavo piknikus ir parūpindavo gražių prizų vaikams. Kiaušinių ir šaukštų lenktynės – visos tos arbatos su žemuogėm ir kremu. Matote, jis neturėjo savo vaikų. Dažnai kelyje sustabdydavo vaikus ir duodavo jiems saldainių arba šešis pensus jiems nusipirkti. Bet aš nežinau. Mano manymu, jis persistengė. Jis buvo keistas vyras. Pamaniau, kad ten buvo kažkas netvarkoj, kai staiga jo žmona išvažiavo ir jį paliko.

– Kada jį paliko žmona?

– Maždaug po pusmečio, kai prasidėjo visos tos bėdos. Tuo metu jau buvo nužudyti trys vaikai. Ledi Stark staiga išvažiavo į Prancūzijos pietus ir niekuomet negrįžo atgal. Sakyčiau, kad ji nebuvo iš tų, kurios taip elgtųsi. Ji buvo rami ledi, gerbiama. Taip nėra, kad ji būtų jį palikusi dėl kito vyro. Ne, ji buvo ne iš tokių. Taigi *kodėl* ji išvažiavo ir jį paliko? Visuomet sakiau, kad ji kažką sužinojo...

– Ar jis iki šiol čia tebegyvena?

– Ne, ne nuolatos. Jis atvažiuoja kartą ar du per metus, šiaip namas visada uždarytas ir juo rūpinasi prižiūrėtoja. Mis Blaik, ji buvo jo sekretorė – ji prižiūri.

– O kaip jo žmona?

– Ji mirė, vargšė ledi. Mirė netrukus po to, kai išvyko į užsienį. Bažnyčioje yra pakabinta jos memorialinė lentelė. Baisius išgyvenimus patyrė. Iš pradžių galbūt ji nebuvo tikra, po to matomai pradėjo įtarinėti vyrą, ir vėliau galbūt galutinai įsitikino. Ji negalėjo to pakelti ir išvažiavo.

– Tai tik moterų vaizduotė, – pasakė misteris Kapleitas.

– Aš tik sakau, kad buvo *kažkas* netvarkoj su seru Filipu. Jis per daug mėgo vaikus, sakyčiau, ir tai buvo kažkaip nenatūralu.

– Moteriškos fantazijos, – nenusileido misteris Kapleitas.

Misis Kapleit atssitojo ir pradėjo nurinkinėti nuo stalo indus.

– Pažiūrėk į laikrodį, – pasakė jos vyras. – Šiai ledi po to sapnuosis košmarai, jei tu ir toliau kalbėsi apie įvykius, kurie buvo prieš daugelį metų ir daugiau su čia gyvenančiais neturi nieko bendro.

– Buvo labai įdomu paklausyti, – pasakė Tapensė. – Bet mane jau ima miegas. Manau, kad man jau metas į lovą.

– Gerai, mes paprastai taip pat einame anksti miegoti, – pasakė misis Kapleit, – ir jūs esate išvargusi po tokios sunkios dienos.

– Iš tiesų. Siaubingai noriu miego. – Tapensė plačiai nusižiovavo. – Ką gi, labos nakties ir didelis jums ačiū.

– Ar jus ryte pažadinti ir atnešti puodelį arbatos? Aštuntą valandą ne per anksti?

– Ne, būtų labai malonu, – pasakė Tapensė. – Bet

nesivarginkite, jei tai sukelia papildomų rūpesčių.

– Nėra čia jokių rūpesčių, – atsakė misis Kapleit.

Tapensė nuvargusi pakilo į viršų. Ji atidarė savo lagaminą, išsitraukė keletą reikiamų daiktų, persirengė, nusiprausė ir krito į lovą. Tai buvo tikra tiesa, ką ji pasakė misis Kapleit. Ji buvo mirtinai išvargusi. Visi girdėti dalykai plaukė prieš jos akis tarsi besikaitaliojančiame kaleidoskope, pripildydami vaizduotę visokiausių šiurpių vaizdų. Negyvi vaikai – per daug negyvų vaikų. Tapensė tikėjosi tik vieno mirusio vaiko už židinio. Židinys turbūt susijęs su „Pakrante“. Vaikiška lėlė. Vaikas, kurį nužudė išprotėjusi jauna mergina dėl to, kad jos mylimasis ją apleido. O brangioji, kokius melodramiškus žodžius čia naudoji, pamanė Tapensė. Kažkokia painiava – sumaišyta visa chronologija – nežinia, kada kas įvyko.

Ji užmigo. Sapnavo kažkokią ledi, žiūrinčią pro namo langą. Girdėjosi braižymo garsai iš židinio. Smūgiai už didžiulės geležinės plokštės, kuri buvo ten prikalta. Žvangantys plaktuko garsai. Tuk, tuk, tuk. Tapensė atsibudo. Tai misis Kapleit beldė į duris. Ji ryžtingai įėjo, pastatė šalia Tapensės lovos arbatą, atitraukė užuolaidas, išreikšdama viltį Tapensę gerai miegojus. Niekuomet niekas, pamanė Tapensė, neatrodė taip linksmai, kaip misis Kapleit. *Ji* nesapnavo blogų sapnų!

Devintas skyrius
Rytas Markit Beisinge

– Na štai, – pasakė misis Kapleit, išlėkdama iš kambario. – Nauja diena. Aš visuomet taip sakau atsibudusi.

– Nauja diena? – mąstė Tapensė, gurkšnodama stiprią juodą arbatą. – Įdomu, ar aš tik neapsikvailinsiu su visom šiom paieškom? Visai įmanoma... Norėčiau, kad šalia būtų Tomis. Praėjęs vakaras mane visiškai supainiojo.

Prieš išeidama iš kambario Tapensė savo užrašų knygelėje pasižymėjo įvairius faktus ir vardus, girdėtus praėjusį vakarą ir kuriuos dėl didžiulio nuovargio nesugebėjo užsirašyti prieš eidama miegoti. Melodramatiškos praeities istorijos, kuriose, galbūt, buvo viena kita kruopelytė tiesos, bet daugiausia gandai, paskalos, romantiški įsivaizdavimai.

„Iš tikrųjų, – galvojo Tapensė, – aš tampu meilės istorijų iki pat aštuoniolikto amžiaus žinove. Bet kokia iš viso to nauda? Ir ko aš ieškau? Dabar jau *nebežinau*. Baisiausia, kad aš jau esu įtraukta ir negaliu pasitraukti."

Įžvalgiai įtardama, kad pirmiausia ji gali turėti reikalų su mis Blaik, kurią Tapensė pripažino kaip visuotiną Sa-

ton Čenseloro baubą, ji išsisuko nuo visų širdingų pagalbos pasiūlymų, paskubomis išvažiuodama į Markit Beisingą, tik trumpai stabtelėjusi, kai prie mašinos su veriančiais riksmais prišoko mis Blaik, ir šiai ledi paaiškino turinti skubų susitikimą. Kada ji sugrįšianti? Tapensė dvejojo... Ar ji norėtų papietauti? Labai miela iš misis Blaik pusės, bet Tapensė bijosi...

– Tuomet arbatai. Keturios trisdešimt jūsų lauksiu. – Tai buvo beveik karališkasis įsakymas. Tapensė nusišypsojusi linktelėjo ir, atleidusi sankabą, nuvažiavo.

Galbūt, galvojo Tapensė – jei ji sužinos ką nors įdomaus iš nekilnojamo turto agentų Markit Beisinge – Nelė Blaik galėtų suteikti papildomos naudingos informacijos. Ji buvo iš tų moterų, kurios didžiavosi savimi viską apie visus žinodamos. Kliudė tik tai, kad ji savo ruožtu bus nusprendusi sužinoti viską apie Tapensę. Iki šios popietės Tapensei teks pakankamai atsigauti, kad ji dar sykį galėtų pasitelkti visą savo išradingumą!

„Teks prisiminti misis Blenkensop", – tarė Tapensė, pamažu važiuodama stačiu posūkiu ir šliedamasi prie tvoros, norėdama išvengti susidūrimo su išdykusiu didžiulių gabaritų traktoriumi.

Atvykusi į Markit Beisingą, ji pastatė mašiną į stovėjimo aikštelę pagrindinėje aikštėje ir, nuėjusi į pašto skyrių, įžengė į tuščią telefono kabiną.

Pasigirdo Alberto balsas – kaip visuomet kiek įtariai ištartas jo trumpas „Alio".

– Paklausykite, Albertai – aš grįšiu rytoj. Maždaug apie pietus, o gal kiek anksčiau. Misteris Berisfedas taip pat bus sugrįžęs, jei nepaskambins. Paruošk mums ką nors – vištienos galbūt.

– Gerai, madam. Kur jūs...

Bet Tapensė padėjo ragelį.

Markit Beisingo gyvenimas, rodės, koncentravosi pagrindinėje aikštėje – Tapensė prieš išeidama iš pašto skyriaus išnagrinėjo įmonių katalogą. Trys iš keturių nekilnojamojo turto agentūrų buvo įsikūrusios aikštėje, ketvirtoji kažkur Georgo gatvėje.

Tapensė užsirašė pavadinimus ir išėjo jų ieškoti.

Ji pradėjo nuo „Misteriai Lavbodis ir Slikeris" agentūros, kuri atrodė įspūdingiausiai.

Ją pasitiko mergina spuoguotu veidu.

– Norėčiau šį tą pasiklausinėti apie namą.

Mergina išklausė be jokio susidomėjimo. Tarytum Tapensė domėtųsi apie kokį nors retą gyvūną.

– Na, nežinau... – atsakė mergina, dairydamasi ar nėra jos kolegų, kuriems galėtų perleisti Tapensę.

– Apie *namą*, – pasakė Tapensė. – Juk čia nekilnojamo turto agentūra?

– Agentūra ir aukcionų organizatoriai. Ketvirtadienį „Spanguolės kiemo" aukcionas, jei jus tai domina. Katalogas du šilingai.

– Manęs nedomina aukcionai. Aš noriu sužinoti apie namą.

– Su baldais?

– Be baldų. Pirkti. Arba nuomoti.

Spuogai šiek tiek pašviesėjo.

– Manau, kad jums geriau pakalbėti su misteriu Slikeriu.

Tapensė priėmė šį pasiūlymą ir netrukus jau sėdėjo nedideliame kambaryje priešais jaunuolį tvido kostiumu, kuris pradėjo versti šūsnį popierių su siūlomais

namais, murmėdamas įvairius pastebėjimus: „Mendevilio kelias 8 – architektūrinis statinys, trys miegamieji, amerikietiška virtuvė – o, ne, šito jau nėra... Amebelio namukas – vaizdinga rezidencija, keturi akrai – numušta kaina greitam pardavimui..."

Tapensė ryžtingai jį pertraukė:

– Aš mačiau namą, kuris man patiko – Saton Čenselore, tiksliau sakant, šalia Saton Čenseloro – prie kanalo...

– Saton Čenseloras, – misteris Slikeris atrodė abejojąs, – nemanau, kad šiuo metu ką nors turime savo sąrašuose. Kaip vadinasi?

– Atrodo, ant jo nebuvo jokio užrašo – galbūt „Pakrantė". „Pakrantės pieva" – ankstesnis šio namo prie tilto pavadinimas. Kaip supratau, – pasakė Tapensė, – namas padalintas į dvi dalis. Viena dalis išnuomota, bet nuomininkai man negalėjo nieko pasakyti apie antrą pusę, kuri atsisukusi į kanalą ir kuri mane domina. Regis, ji neužimta.

Misteris Slikeris atšalusiu balsu pasakė bijąs negalintis jai padėti, bet malonėjo pateikti informaciją, kad galbūt tai galėtų padaryti „Blodgetas ir Bargesas". Savo balso tonu jis leido suprasti, kad pastaroji yra kur kas žemesnio lygio firma.

Tapensė nupėdino pas „Bodgetą ir Bargesą", kurie buvo kitoje aikštės pusėje ir kurių patalpos labai priminė „Lavbodį ir Slikerį" – iškabinti pardavimų pasiūlymai ir būsimų aukcionų skelbimai purvinokuose languose. Įėjimo durys neseniai buvo perdažytos bjauria žalia spalva, ir buvo abejotina, ar tai galima laikyti nuopelnu.

Sutikimo procedūra buvo lygiai taip pat atimanti

ūpą, ir Tapensė buvo perleista misterio Sprigo globai – akivaizdžiai prislėgtos nuotaikos pagyvenusiam vyrui. Tapensė dar kartą papasakojo apie savo norus ir reikalavimus.

Misteris Sprigas pripažino žinąs apie klausiamos rezidencijos egzistavimą, bet nerodė paslaugumo ar, bent jau kaip atrodė, susidomėjimo.

– Bijau, kad vargiai galėsiu kuo padėti. Savininkas nenori jo parduoti.

– Kas yra savininkas?

– Iš tiesų tai abejoju, ar aš ir pats žinau. Turtas gana dažnai ėjo iš rankų į rankas ir vienu metu sklido kalbos apie privalomojo pirkimo orderį*.

– Ir kam gi vietinei valdžiai jo galėjo prireikti?

– Iš tikrųjų, misis... ė... (jis pasižiūrėjo į lapelį, kur buvo brūkštelėjęs Tapensės pavardę) – misis Berisfed, jei jūs man atsakytumėte į šį klausimą, būtumėte išmintingesnė už daugumą šiandieninių aukų. Vietos tarybą ir vystymo projektus visuomet gaubia paslaptis. Galinei namo daliai būtina kai ką paremontuoti ir ji buvo be galo pigiai išnuomota ė... – ak taip, misteriui ir misis Periams. Kas dėl tikro turto savininko, tai mus dominantis džentelmenas gyvena užsienyje ir, atrodo, bus praradęs bet kokį susidomėjimą šia nuosavybe. Mano supratimu, čia buvo kažkokie paveldėjimo klausimai, ir turto valdymą perėmė testamento vykdytojai. Bet iškilo nedideli teisiniai sunkumai – įstatymai ne tokie jau pigūs, misis Berisfed. Spėju, kad savininkas būtų visai patenkintas namui sugriuvus – nedaromi jokie remonto

* Vietinės valdžios orderis turto įsigijimui visuomeninėm reikmėm be savininko sutikimo.

darbai, išskyrus dalį, kurioje gyvena Periai. Žemė, be abejo, visada gali pasirodyti ateityje esanti vertinga, bet apleistų namų remontas retai atsiperka. Jei jus domina būtent tokie namai, esu tikras galėsiąs pasiūlyti kai ką vertingesnio, nei tai. Gal galiu paklausti, kodėl būtent šis turtas patraukė jūsų dėmesį?

– Man patinka tas vaizdas, – pasakė Tapensė. – Tai yra labai *gražus* namas. Aš pirmąkart jį pamačiau pro traukinio langą...

– O, suprantu, – misteris Sprigas kaip galėdamas nuslėpė veido išraišką „moterų kvailumas yra neįtikėtinas" ir raminamai pasakė: – Jumis dėtas, aš apie tai pamirščiau.

– Mano manymu, jūs galėtumėte parašyti ir paklausti savininkų, ar jie nenorėtų parduoti – arba jei jūs duotumėte man jų adresą...

– Mes galime susisiekti su savininko įgaliotiniais, jei jūs to reikalaujate, bet aš nenoriu suteikti daug vilčių.

– Spėju, kad šiais laikais viskas turi pereiti per įgaliotinių rankas. – Tapensės balsas skambėjo kvailai ir irzliai... – Ir teisininkai visuomet viską taip lėtai tvarko.

– Ak taip – įstatymas pasižymi visokiausiais užlaikymais.

– Ir *bankai* – taipogi tokie patys!

– Bankai... – misteris Sprigas atrodė šiek tiek apstulbęs.

– Tiek daug žmonių pateikia banko adresą, užuot nurodę savąjį. Tai taip pat vargina.

– Taip taip, kaip jūs sakote... Bet žmonės tokie nerimstantys šiomis dienomis ir taip dažnai persikrausto – gyvena užsienyje ir taip toliau. – Jis ištraukė rašomojo

stalo stalčių. – Aš turiu vieną pasiūlymą čia, Krosgeite, dvi mylios nuo Markit Beisingo – labai geras stovis, puikus sodas...

Tapensė atsistojo.

– Ne, dėkoju jums.

Ji misteriui Sprigui pasakė tvirtą „viso labo“ ir išėjo į aikštę.

Tapensė trumpam užsuko į trečiąją agentūrą, kuri, atrodo, daugiausia rūpinosi galvijų, paukštynų ir kitų apleistų fermų pardavimais.

Galiausiai ji atliko paskutinį vizitą pas „Misterius Robertą ir Vilį“ Georgo gatvėje – maža, bet energinga agentūra, uoliai siūlanti savo paslaugas, bet iš esmės nesidominti ir ignoruojanti Saton Čenselorą ir besirūpinanti vos pusiau pastatytų namų pardavimais juokingai išpūstomis kainomis – vien tik tokių sumų įsivaizdavimas Tapensei kėlė šiurpą. Uolus jaunuolis, matydamas savo potencialų klientą besiruošiant išeiti, nenoriai pripažino, kad tokia vieta, kaip Saton Čenseloras, vis dėlto egzistuoja.

– Saton Čenseloras, jūs minėjote. Geriau pabandykite užeiti į „Blodgetą ir Bargesą“ aikštėje. Jie turi keletą objektų tame rajone – bet viskas labai prastame stovyje, beveik griūna...

– Ten šalimais yra gražus namas – prie tilto per kanalą. Aš mačiau jį, važiuodama traukiniu. Kodėl niekas nenori ten gyventi?

– O! Žinau tą vietą – „Upės krantas“. Jūs ir nerastumėt norinčių ten gyventi – jis turi vaiduoklių vietos reputaciją.

– Vaiduoklių?

– Taip kalbama. Yra daugybė istorijų apie tai. Triukšmas naktimis. Ir dejonės. Mano nuomone, tai beviltiškas reikalas.

– O, mielasis, – tarė Tapensė. – Jis man pasirodė toks gražus ir atokus.

– Perdaug atokus, pasakytų dauguma žmonių. Potvyniai žiemą – pagalvokite.

– Matau, kad pagalvoti tikrai yra apie ką, – karčiai pasakė Tapensė.

Ji murmėjo pati sau, nukreipusi žingsnius į „Ėriuką“, kur ketino pasistiprinti priešpiečiais.

„Taip, yra apie ką pagalvoti – potvyniai, vaiduokliai, žvangančios grandinės, išvykę savininkai, įgaliotiniai, bankai, niekam nereikalingas ir neįdomus namas – išskyrus, galbūt, *mane*... Na, kas dabar mane išties domina – tai MAISTAS.

Maistas „Ėriuke“ buvo geras – iš širdies paruoštas maistas ūkininkams, o ne apgaulingas prancūzų meniu pro šalį einantiems turistams – riebi sūri sriuba, kiaulės koja ir obuolių tyrė, Stiltono sūris – arba slyvos su kremu, jei jums tai labiau patinka – bet ne Tapensei...

Po padriko pasivaikščiojimo Tapensė užkūrė automobilį ir pasuko atgal į Saton Čenselorą, negalėdama mėgautis prasmingo ryto jausmu.

Įveikus paskutinį posūkį ir atsivėrus bažnyčios vaizdui, Tapensė pamatė kapinėse vaikštinėjantį pastorių. Sprendžiant iš eisenos, jis atrodė nuvargęs. Tapensė nuvažiavo link jo.

– Vis dar ieškote to kapo? – paklausė ji.

Pastorius vieną ranką laikė uždėjęs ant nugaros.

– O brangioji, – pasakė jis, – mano regėjimas nėra

labai geras. Daug užrašų beveik išsitrynę. Nugara taip pat vargina. Daug paminklinių plokščių guli ant žemės. Iš tiesų, kartais kai pasilenkiu, tai bijau, kad nebeatsitiesiu.

– Manau, jums nebereikia to daryti, – pasakė Tapensė. – Jei jūs peržiūrėjote registracijos knygą, jūs padarėte viską, ką galėjote.

– Žinau, bet vargšas bičiulis atrodo toks reiklus, toks griežtas. Aš esu tikras, kad tai tuščias darbas. Bet vis tik jaučiu, kad tai mano pareiga. Man liko dar nedidelė atkarpa, kurios neperžiūrėjau – nuo čia anapus kukmedžio link sienos – nors dauguma paminklų yra aštuonioliktо amžiaus. Bet aš noriu jaustis tinkamai atlikęs savo darbą. Tuomet nieko negalėsiu sau prikišti. Tačiau paliksiu tai rytdienai.

– Jūs teisus, – pasakė Tapensė. – Nereikia per daug apsiimti vienai dienai. Žinote, ką aš pasakysiu, – pridūrė ji, – kai aš išgersiu puodelį arbatos su misis Blaik, aš pati ateisiu paieškoti. Nuo kukmedžio iki sienos, jūs sakėte?

– O, bet galbūt aš negaliu jūsų to prašyti...

– Nesirūpinkite. Man tai visai patiks. Aš manau, kad visai įdomu slampinėti kapinėse. Žinote, iš senesnių įrašų susidarai vaizdą apie čia gyvenusius žmones ir kitus dalykus. Tai visai įdomu, iš tikrųjų. Eikite namo ir pailsėkite.

– Na, man išties reikia pasiruošti vakariniam pamokslui. Jūs labai miela. Labai miela.

Jis nušvito ir nuėjo į kleboniją. Tapensė žvilgtelėjo į savo laikrodį. Ji sustojo prie misis Blaik namo. Įėjimo durys buvo atidarytos ir buvo matyti, kaip misis Blaik ėjo prieškambariu į svetainę, nešina lėkšte ką tik iškeptų

paplotėlių.

– O! Štai ir jūs, mieloji misis Berisfed. Man taip malonu jus matyti. Viskas praktiškai paruošta. Arbatinukas pastatytas, tereikia tik užpilti. Tikiuosi, kad nusipirkote visko, ko norėjote, – pridūrė ji, kiek pabrėžtinai nužiūrėdama akivaizdžiai tuščią pirkinių krepšį, kabantį ant Tapensės rankos.

– Na, iš tikrųjų tai nekaip sekėsi, – pasakė Tapensė, nutaisiusi nusiminusią veido išraišką. – Žinote, kaip kartais būna – tai viena iš tų dienų, kai žmonės neranda norimos spalvos ar kokio nors ypatingo daikto. Bet aš visuomet mėgstu pasižvalgyti po naujas vietas, net jei jos ir nelabai įdomios.

Švilpiančio virdulio spiegimas pareikalavo dėmesio, ir mis Blaik nėrė atgal į virtuvę juo pasirūpinti, netyčiom numesdama ant grindų pundelį laiškų, laukiančių išsiuntimo ant prieškambario staliuko.

Tapensė pasilenkė ir juos pakėlė. Dėdama laiškus atgal ant staliuko ji pastebėjo, kad viršutinis buvo adresuotas misis Jork į „Rosentalio kiemą“ pagyvenusioms moterims, Kamberlende.

„Iš tikrųjų, – galvojo Tapensė, – mane apima jausmas, kad visa šalis užtvindyta senelių prieglaudomis! Spėju, kad ir mes su Tomiu netrukus ten atsidursime!“

Visai neseniai tariamai miela ir paslaugi draugė parašė rekomenduojanti labai šaunią vietelę Devone – vedusioms poroms – daugiausia į pensiją išėjusiems tarnautojams. Labai geras maistas, atsiveži nuosavus baldus ir asmeninius daiktus.

Pasirodė mis Blaik su arbatinuku, ir abi ledi susėdo prie arbatos.

Mis Blaik kalbėjimo stilius buvo mažiau melodramatiškas ir pikantiškas nei misis Kapleit, ir ji daugiau rūpinosi informacijos gavimu, o ne jos pateikimu.

Tapensė gana miglotai nupiešė praėjusius tarnybos užsienyje metus, vietinius gyvenimo Anglijoje sunkumus, pateikė keletą detalių apie vedusį sūnų ir ištekėjusią dukterį bei apie jų vaikus ir atsargiai nukreipė pokalbį apie mis Blaik veiklą Saton Čenselore, kuri buvo išties gausi – Moterų draugija, Skautai, Konservatyvių ledi sąjunga, paskaitos, Graikijos menas, uogienių gaminimas, gėlių išdėstymas, Dailės klubas, Archeologijos draugija – apie pastoriaus sveikatą, būtinybę jam pasirūpinti savimi, jo išsiblaškymą, apie egzistuojančius, deja, nuomonių skirtumus tarp bažnyčios seniūnų...

Tapensė pagyrė paplotėlius, padėkojo šeimininkei už jos svetingumą ir pakilo eiti.

– Jūs turite šitiek energijos, mis Blaik, – pasakė ji. – Neįsivaizduoju, kaip jūs su visu tuo susitvarkote. Turiu prisipažinti, kad po tokios ekskursijų ir apsipirkimo dienos aš galvoju tik apie nedidelį pogulį savo lovoje – kokiam pusvalandžiui užmerkti akis... Labai patogi lova. Aš jums labai dėkinga, kad rekomendavote mane misis Kapleit.

– Labai patikima moteris, nors, žinoma, kiek per daug kalba...

– O! Visos jos vietinės istorijos buvo labai įdomios.

– Ji ne visuomet pati žino, ką kalba! Ar jūs ilgam čia apsistosite?

– O ne – rytoj aš išvykstu namo. Esu šiek tiek nusivylus, kad neradau jokios tinkamos vietelės – aš dėjau

viltis į tą labai vaizdingą namą prie kanalo...

– Geriau su juo neprasidėti. Labai prasta remontuotina būklė, dingę savininkai – tai neteikia garbės.

– Man net nepavyko sužinoti, kam jis priklauso. Galbūt *jūs* žinote? Regis, jūs čia viską žinote...

– Tas namas manęs niekada per daug nedomino. Nuolatos keičiasi savininkai – nespėji visų sužiūrėti. Vienoje pusėje gyvena Periai, o kita pusė paprasčiausiai griūna.

Tapensė dar kartą atsisveikino ir sugrįžo pas misis Kapleit. Name viešpatavo tyla – matomai nieko nebuvo. Tapensė pakilo į savo kambarį, pasidėjo tuščią pirkinių krepšį, nusiprausė veidą ir pasipudravo nosį. Po to vėl išsliūkino iš namo, apsižvalgė gatvėje ir, palikusi mašiną ten, kur ji stovėjo, greitai pasuko už kampo ir nuėjo takeliu per lauką, esantį už kaimo, ir kuris galiausiai atvedė prie perlipos per kapinių tvorą.

Tapensė perlipa įveikė tvorą ir atsidūrė kapinėse, taikiai skendinčiose vakarinės saulės šviesoje, ir pradėjo tyrinėti antkapius, kaip ji ir buvo žadėjusi. Tam ji neturėjo jokio užslėpto motyvo. Čia ji nieko nesitikėjo atrasti. Tai iš tikrųjų buvo tik pagalba iš jos pusės. Pagyvenęs pastorius buvo išties malonus, ir ji norėjo, kad jis jaustųsi atlikęs savo pareigą. Ji atsinešė bloknotą ir rašiklį – tam atvejui, jei ji galėtų ką nors įdomaus pranešti pastoriui. Ji ketino paprasčiausiai paieškoti antkapio, kuris galėjo būti pastatytas tam tikro amžiaus vaikui. Didžioji antkapių dalis buvo iš senesniųjų laikų. Jie nebuvo labai įdomūs – nepakankamai seni, kad būtų žavūs ar pasižymėtų jaudinančiais užrašais. Daugiausia tai buvo gana senų žmonių antkapiai. Tapensė vis tik

kiek užtruko, piešdama vaizduotėje įvairius paveikslus. Džeinė Elvud, palikusi šį gyvenimą sausio 6-ą, būdama keturiasdešimt penkių. Viljamas Merlas, miręs sausio 5-ąją, giliai apraudotas. Merė Trivs, penkerių metų amžiaus. 1835 metų kovo 14-oji. Tai per daug seniai. „Tavo buvime yra džiaugsmo pilnatvė". Laiminga mažoji Merė Trivs.

Dabar ji beveik jau priėjo sieną. Kapai čia buvo apleisti ir apaugę žole. Atrodė, jog niekas nesirūpina šia kapinių dalimi. Daugelis antkapių jau nebestovėjo, o tiesiog gulėjo ant žemės. Tvora buvo apgadinta ir nutrupėjusi. Vietomis ji buvo nugriauta.

Ši kapinių dalis buvo už bažnyčios galinės sienos ir negalėjo būti matoma nuo kelio – ir vaikai neabejotinai čia ateidavo apgadinti, ką galėjo. Tapensė palinko virš vienos akmeninės plokštės. Originalus įrašas buvo nusidėvėjęs ir neįskaitomas, bet žiūrint iš šono, Tapensė pamatė keletą negrabiai sukeverzotų žodžių.

Ji sustojo, pirštu bandydama atsekti įrašą, ir čia bei ten perskaitė...

Kas... papiktins... vieną iš šių mažutėlių...

Girna... Girna... Girna... ir apačioje mėgėjiška ranka nelygiai išskaptuota:

Čia guli Lilė Vaters.

Tapensė giliai įkvėpė – ji pajautė kažką už savo nugaros, bet dar nespėjus atsisukti pajuto smūgį į galvą kažkokiu kietu daiktu ir nukrito ant antkapio į skausmą ir tamsą.

Trečia knyga

Dingo be žinios – žmona

Dešimtas skyrius
Konferencija, ir po jos

– Na, Berisfedai, – pasakė generolas-majoras seras Džosijas Penas, KMG, CB, DSO*, kalbėdamas su svoriu, atitinkančiu įspūdingas raides, einančias po jo pavardės. – Ką jūs manote apie šiuos tauzijimus?

Iš šios pastabos Tomis suvokė, kad senajam Džošui, kaip jį negirdint vadino už nugaros, konferencijos rezultatai įspūdžio nepadarė.

– Oro stumdymas, – toliau komentavo seras Džosijas. – Daug kalbėta, bet nieko nepasakyta. Jei tik retsykiais kažkas pasako ką nors reikšmingesnio, iškart pakyla kokie keturi stuobriai ir jį nutildo. Aš nežinau, ko mes čia susirenkam. Na, nors aš tai žinau. Aš žinau, kodėl. Iš neturėjimo ką veikt. Jei aš neatvažiuočiau į šį spektaklį, būčiau sėdėjęs namie. Tu žinai, kas man ten atsitiko? Mane ėmė gainioti, Berisfedai. Kabinėjasi mano ekonomė, kabinėjasi mano sodininkas. Tai pagyvenęs škotas ir jis netgi nenori, kad aš liesčiau savo nuosavus persikus. Taigi aš atvykau čionai, lakstau iš kampo į kampą ir apsimetu atliekantis naudingas funkcijas, garantuodamas šios šalies saugumą! Visiška nesąmonė.

* Kariniai laipsniai.

– O kaip jūs laikotės? – tęsė jis toliau. – Jūs sąlyginai jaunas vyras. Ko jūs čia atsidanginote ir švaistote savo laiką? Niekas čia jūsų neklausys, netgi jei ir pasakytumėte ką nors tokio, ką verta išgirsti.

Tomą kiek pralinksmino tai, kad nepaisant to, kad jis pats save laikė pagyvenusiu vyru, generolas-majoras seras Džosijas Penas laiko jį jaunuoliu. Generolui turėtų būti, galvojo Tomis, gerokai virš aštuoniasdešimt, jis buvo apykurtis ir sirgo bronchitu, bet jokiu būdu nebuvo kvailys.

– Jei jūsų nebūtų, čia aplamai nieko nebūtų padaryta, sere, – pasakė Tomis.

– Norėčiau tuo tikėti, – pasakė generolas. – Aš esu bedantis buldogas – bet aš vis dar galiu loti. Kaip laikosi misis Tomi? Jau seniai jos nemačiau.

Tomis atsakė, kad Tapensė laikosi puikiai ir yra aktyvi.

– Ji visuomet buvo aktyvi. Kartais privesdavo mane pasijusti laumžirgiu. Nuolatos vaikydavomės jos kažkokių absurdiškų idėjų ir paskui atrasdavome, kad tai nebuvo absurdas. Buvo smagu! – pritariamai pasakė generolas. – Nemėgstu tų rimtų vidutinio amžiaus moterų, kurias jūs sutinkate šiais laikais, visos turi Reikalų iš didžiosios R. O kas dėl šių laikų merginų... – Jis papurtė galvą. – Ne tokios, kokios buvo mano jaunystės dienomis. Gražios kaip paveikslėliai, tokios jos buvo. O jų muslino suknelės! Moteriškos skrybėlaitės, dėvėjo jas vienu metu. Pamenate? Ne, aš manau, kad jūs dar buvote mokykloje. Turėjai pasilenkti po skrybėlės kraštu, kad pamatytumei merginos veidą. Tai erzino, ir jos tai žinojo! Dabar atsiminiau – leiskite pagalvoti – ji buvo

jūsų giminaitė – ar tik ne jūsų teta? Ada. Ada Fenšeiv.

– Teta Ada?

– Nuostabiausia mergina, kokią tik pažinojau.

Tomis sugebėjo neparodyti nuostabos, kurią pajuto po šių žodžių. Kad jo teta Ada galėtų būti apibūdinama nuostabia mergina, atrodė neįtikėtina. Senasis Džošas dar daugiau įsijautė.

– Taip, graži kaip paveikslėlis. O kokia žvitri! Linksma! Nuolatos erzinosi. Ak, atsimenu, kai paskutinį kartą ją mačiau. Aš buvau jaunesnysis karininkas, prieš pat išvykstant į Indiją. Mes buvome iškyloje paplūdimyje, mėnesienos šviesoje... Aš su ja nukeliavome toli ir atsisėdę ant uolos, žiūrėjome į jūrą.

Tomis žiūrėjo į jį su didžiuliu susidomėjimu. Į jo dvigubą pagurklį, pliką galvą, tankius antakius ir didžiulį pilvą. Jis galvojo apie tetą Adą, jos prasikalusius ūselius, nuožmią šypseną, pilkai geležinius plaukus, jos pagiežingą žvilgsnį. Laikas, pagalvojo jis. Ką padaro laikas! Jis pabandė įsivaizduoti jauną karininką ir gražią merginą mėnesienos šviesoje. Jam nepavyko.

– Romantika, – pasakė seras Džosijas Penas giliai atsiduses. – Ak taip, romantika. Mielai būčiau pasipiršęs jai tą naktį, bet tu negali pasipiršti, būdamas jaunesniuoju karininku. Neturint pajamų. Mes turėtume laukti penkis metus, kol galėtume susituokti. Tai būtų per ilgos sužieduotuvės, kad jas būtų galima pasiūlyti merginai. Ak taip! Jūs žinote, kaip viskas susiklostė. Aš išvykau į Indiją ir praėjo ilgas laiko tarpas, kol aš grįžau namo atostogų. Mes dar susirašinėjome kurį laiką, po to viskas po truputį nurimo. Kaip paprastai ir atsitinka. Aš jos daugiau niekuomet nemačiau. Ir vis tik, žinote, aš

niekada jos neužmiršau. Dažnai apie ją galvodavau. Pamenu, kaip kartą jai vos neparašiau, praėjus daug laiko. Aš sužinojau, kad ji buvo kaimynystėje, kur aš viešėjau pas kai kuriuos žmones. Pamaniau, kad nueisiu ir ją pamatysiu, paklausiu, ar galėsiu jai paskambinti. Tuomet pasakiau pats sau: „Nebūk sumautas kvailys. Galbūt dabar ji visai kitaip atrodo."

– Girdėjau vieną vaikiną ją minint po keleto metų. Sakė, kad ji bjauriausia moteris, kokią tik buvo matęs. Aš vos galėjau patikėti savo ausimis, bet dabar aš galvoju, kad galbūt buvau laimingas jos daugiau niekuomet nematęs. Ką ji dabar daro? Dar gyva?

– Ne. Tiesą sakant, ji mirė prieš kokias dvi ar tris savaites, – pasakė Tomis.

– Iš tikrųjų mirė? Iš tikrųjų? Taip, aš manau ji buvo... kiek dabar jai buvo, septyniasdešimt penki ar septyniasdešimt šeši? Galbūt truputį dar vyresnė.

– Jai buvo aštuoniasdešimt, – pasakė Tomis.

– Tik pagalvok. Gyvybinga, linksma Ada juodais plaukais. Kur ji numirė? Ji buvo senelių namuose ar gyveno su antrąja puse – ar ji niekuomet nebuvo ištekėjusi?

– Ne, – atsakė Tomis, – ji nebuvo ištekėjusi. Ji buvo pagyvenusių ledi namuose. Gana jaukiuose, iš tikrųjų. „Saulėta ketera", taip vadinasi.

– Taip, girdėjau apie juos. Saulėta ketera. Atrodo, kažkuri iš mano sesers pažįstamų ten buvo. Misis... kaip gi jos vardas – misis Kersteir? Ar jūs buvote kada ją sutikę?

– Ne. Per daug ten su niekuo nebendravau. Visi važiuoja aplankyti grynai tik savo giminaičių.

– Taip pat sudėtingas reikalas, aš manau. Turiu gal-

voje, kad niekada nežinai, ką joms pasakyti.

– Su teta Ada buvo ypač sunku, – pasakė Tomis. – Ji buvo tikra furija, jūs žinote.

– Nesistebiu. – Generolas nusijuokė. – Panorėjus ji galėjo tapti mažu velniu, dar būdama mergaite.

Jis atsiduso.

– Bjaurus reikalas, tas senėjimas. Viena iš mano sesers draugių nukrypdavo į fantazijas, vargšė senolė. Sakydavo kažką nudėjusi.

– O Viešpatie, – pasakė Tomis. – Iš tikrųjų nudėjo?

– O, aš taip nemanau. Atrodo, kad niekas nepriima to už gryną pinigą. Aš galvoju, – pasakė generolas, mąsliai svarstydamas šią mintį, – aš manau, kad ji *galėjo*, žinote. Jei jūs apie tai kalbėsite ganėtinai linksmai, niekas jumis *nepatikėtų*, ar ne? Įdomi mintis, tiesa?

– Ką, anot jos, ji nužudė?

– Jei tik aš žinočiau. Savo vyrą, galbūt? Nežinau, kas jis buvo ar kaip jis atrodė. Ji buvo našlė, kai pirmą kartą su ja susipažinome. Taip, – pridūrė jis atsiduses, – liūdnos žinios apie Adą. Nemačiau laikraštyje. Jei pastebėčiau, būčiau pasiuntęs gėlių ar kažką tokio. Puokštę rožių ar kažką panašaus. Ką merginos nešiojo prie savo vakarinių suknelių. Keletą rožių žiedų ant peties prie vakarinių suknelių. Buvo labai gražu. Pamenu, Ada turėjo vakarinę suknelę – tam tikros hortenzijos spalvos, rausvai violetinė. Rausvai mėlyna ir puokštė rožių žiedų ant jos. Kartą vieną ji man davė. Jos nebuvo tikros, žinoma. Dirbtinės. Aš ją ilgai saugojau – daugelį metų. Aš žinau, – pridūrė jis, gaudydamas Tomio žvilgsnį, – jums juokinga apie tai galvoti, ar ne? Sakau jums, mano berniuk,

kai pasidarai iš tiesų senas ir suvaikėjęs kaip aš, tai vėl tampi sentimentalus. Na gerai, aš manau, kad geriau eisiu pavaikštinėti ir grįšiu į baigiamąją dalį šio juokingo šou. Perduokite geriausius linkėjimus misis Tomi, kai grįšite namo.

Kitą dieną sėdėdamas traukinyje, Tomis vis dar šypsodamasis galvojo apie šį pokalbį, bandydamas įsivaizduoti savo rūsčią tetą ir nuožmų generolą-majorą jų jaunystės dienomis.

„Turiu tai papasakoti Tapensei. Tai ją prajuokins, – pasakė sau Tomis. – Įdomu, ką veikė Tapensė, kol manęs nebuvo?“

Jis nusišypsojo pats sau.

II

Ištikimasis Albertas atidarė duris plačiai šypsodamasis.

– Malonu jus matyti sugrįžus, sere.

– O man malonu sugrįžti... – Tomis atidarė savo lagaminą. – Kur misis Berisfed?

– Dar neparvyko, sere.

– Norite pasakyti, kad ji išvykus?

– Išvykus jau trys ar keturios dienos. Bet ji grįš pietums. Ji vakar paskambino ir taip pasakė.

– Kur ji išvažiavo, Albertai?

– Negaliu pasakyti, sere. Ji paėmė mašiną, bet ji taip pat pasiėmė daugybę traukinių tvarkaraščių. Ji gali būti bet kur, galima sakyti.

– Tikrai galima sakyti, – jausmingai pasakė Tomis. – Džonas Groutas, Landsendas – ar galbūt nepersėdo Marše į Litlditer traukinį pakeliui namo. Dievas telaimi-

na britų geležinkelius. Sakote, ji skambino vakar? Ar ji sakė, iš kur skambino?

– Ne, nepasakė.

– Kuriuo laiku ji skambino?

– Vakar ryte. Prieš priešpiečius. Tik pasakė, kad viskas gerai. Ji nebuvo visai tikra, kelintą valandą grįš namo, bet ji manė būsianti dar prieš pietus ir paprašė paruošti paukštieną. Ar jums tai tiks, sere?

– Taip, – pasakė Tomis, žiūrėdamas į laikrodį. – Bet tuomet ji netrukus turi pasirodyti.

– Aš prilaikysiu viščiuką, – pasakė Albertas.

Tomis nusišypsojo.

– Teisingai, – pasakė jis. – Čiupkite jį už uodegos. Kaip jums sekėsi, Albertai? Viskas gerai pas jus?

– Buvome išsigandę dėl tymų, bet viskas tvarkoj. Daktaras sako, kad tai buvo tik paprastas išbėrimas.

– Gerai, – pasakė Tomis. Jis pakilo viršun, švilpaudamas kažkokią melodiją. Nuėjo į vonią, nusiskuto ir nusiprausė, iš ten nuėjo į miegamąjį ir apsidairė aplink. Čia tvyrojo keistas neapgyvendinto kambario jausmas, kaip kartais atrodo miegamieji, išvykus šeimininkui. Šalta ir nedraugiška atmosfera. Visur buvo skrupulinga tvarka bei švara. Tomį apėmė slogus jausmas, kokį galbūt jaučia ištikimas šuo. Dairydamasis aplink jis pagalvojo, kad kambarys atrodė taip, tarsi Tapensė čia niekuomet nebūtų buvus. Nei išbertos pudros, nei knygos, išskleistos ir padėtos nugarėle į viršų.

– Sere.

Tai buvo Albertas, stovintis tarpdury.

– Taip?

– Aš nerimauju dėl viščiuko.

– Ak, nelemtas viščiukas, – pasakė Tomis. – Atrodo, kad tas viščiukas neišeina jums iš galvos.

– Na, aš jį paruošiau manydamas, kad jūs ir misis būsite ne vėliau aštuonių. Ne vėliau aštuonių prie stalo, turiu galvoje.

– Ir aš taip manau, – pasakė Tomis, žvilgtelėjęs į rankinį laikrodį. O Viešpatie, jau greit pusė devynių?

– Taip, sere. Ir viščiukas...

– Na, nebėra ko laukti, – pasakė Tomis. – Ištraukite viščiuką iš orkaitės ir mes su jumis jį suvalgysim dviese. Taip Tapensei ir reikia. Grįš prieš pietus, kurgi ne!

– Žinoma, kai kurie žmonės vakarieniauja vėlai, – pasakė Albertas. – Kartą buvau Ispanijoje, ir patikėkite, negalėjai pavalgyti anksčiau nei dešimtą. Dešimtą vakaro. Kur tai matyta! Pagonys!

– Gerai, – išsiblaškęs pasakė Tomis. – Tarp kitko, nenumanote, kur ji buvo visą šį laiką?

– Turite galvoje misis? Aš nežinau, sere. Važinėjo įvairiom kryptim, sakyčiau. Kiek supratau, pradžioje ji ketino keliauti traukiniais. Ji vis žiūrinėjo kelionių gidus bei tvarkaraščius ir panašius dalykus.

– Ką gi, – pasakė Tomis, – aš manau, visi mes savaip maloniai leidžiame laiką. Jai patinka kelionės traukiniais. Įdomu, kur ji dabar yra. Sėdi Litlditerio moterų laukiamojoje salėje? Nepanašu.

– Ji žinojo, kad jūs šiandien sugrįšite, ar ne, sere? – paklausė Albertas. – Ji kaip nors atvažiuos. Tikrai turėtų.

Tomis pajuto jo nepajudinamą ištikimybę. Jie kartu su Albertu nepritarė Tapensei, kuri dėl savo pomėgio važinėtis geležinkeliu pamiršo laiku sugrįžti namo, kad

tinkamai sutiktų savo vyrą.

Albertas išėjo išvaduoti viščiuko iš jo galimo kremavimo orkaitėje.

Tomis, jau ketinąs sekti iš paskos, stabtelėjo ir pažvelgė į židinio pusę. Jis iš lėto priėjo arčiau ir pažiūrėjo į paveikslą, kuris ten kabėjo. Keista, kad ji buvo tokia tikra mačiusi būtent šį namą anksčiau. Tomis buvo įsitikinęs, kad *jis* jo nematė. Bet kuriuo atveju, tai buvo gana įprastas namas. Tokių namų turi būti daugybė.

Jis išsitempė kiek galėjo link paveikslo ir, vis dar negalėdamas jo gerai apžiūrėti, nukabino paveikslą ir prikišo jį prie elektrinio šviestuvo. Ramus, gražus namas. Apačioje buvo dailininko parašas. Prasidėjo B raide, bet visos pavardės jis negalėjo tiksliai perskaityti. Bosvordas – Baučieras – jis paėmė padidinamąjį stiklą ir atidžiau apžiūrėjo. Iš prieškambario atsklido linksmas karvės varpelių skambesys. Albertui labai patiko šveicariški karvių varpeliai, kuriuos kažkada Tomis su Tapense atsivežė namo iš Grindelvaldo. Jis buvo tokių dalykų mėgėjas. Vakarienė buvo paruošta. Tomis nuėjo į valgomąjį. Keista, galvojo jis, kad Tapensė iki šiol negrįžo. Net jei ir pradurtų jai padangą, kas buvo gana tikėtina, jis stebėjosi, kodėl ji nepaskambino paaiškinti situacijos ar atsiprašyti už savo vėlavimą.

„Galėtų pagalvoti, kad aš jaudinuosi“, – pamanė Tomis. Ne, žinoma, jis niekuomet nesijaudino – ne dėl Tapensės. Su Tapense visuomet buvo viskas gerai. Tačiau Albertas šitaip nemanė.

– Tikiuosi, kad ji nepakliuvo į avariją, – pastebėjo jis, pateikdamas Tomiui kopūstų patiekalą ir niūriai sukiodamas galvą.

– Patraukite tai. Jūs žinote, kad aš nemėgstu kopūstų, – pasakė Tomis. – Kodėl ji turėtų būti pakliuvus į avariją? Dabar tik pusė dešimtos.

– Važinėti keliais šiais laikais yra gryna savižudybė, – pasakė Albertas. – Bet kas gali pakliūti į avariją.

Pasigirdo telefono skambutis.

– Tai ji, – pasakė Albertas. Skubiai pastatęs kopūstą ant indaujos, jis išlėkė iš kambario. Tomis pakilo, palikęs savo lėkštę su viščiuku, ir nusekė Albertą. Kol jis pasakė „aš atsiliepsiu", Albertas jau kalbėjo.

– Taip, sere? Taip, misteris Berisfedas namuose. Tuojau jį pakviesiu. – Jis pasisuko į Tomį. – Jums skambina daktaras Marijus, sere.

„Daktaras Marijus?" – Tomis akimirkai susimąstė. Pavardė buvo girdėta, bet tuo metu jis negalėjo prisiminti, kas toks buvo daktaras Marijus. Jei Tapensė pakliuvo į avariją... ir tuomet su palengvėjimu atsidusęs jis prisiminė, kad daktaras Marijus buvo gydytojas, prižiūrintis senas ledi „Saulėtoje keteroje". Kažkas, galbūt, susiję su tetos Ados laidotuvėm. Kaip ištikimas savo kartos vaikas, Tomis nedelsiant pamanė, kad skambino dėl vieno ar kito formalumo – kažką jam reikėjo pasirašyti ar kažką daktaras Marijus turėjo pasirašyti.

– Klausau, – atsiliepė jis. – Čia Berisfedas.

– O, džiaugiuosi jus užtikęs. Tikiuosi mane atsimenate. Aš prižiūrėjau jūsų tetą, misis Fenšeiv.

– Taip, žinoma atsimenu. Kuo galiu padėti?

– Norėčiau su jumis pasikalbėti. Nežinau, galbūt mes galėtume susitikti kurią dieną mieste?

– Taip, manau, kad galime. Jokių problemų. Bet... ė... ar tai kažkas, ko negalima sakyti telefonu?

– Nenorėčiau apie tai kalbėti telefonu. Tai nėra labai skubu. Nenoriu vaidinti, kad yra, bet... bet noriu su jumis pasikalbėti.

– Kas nors negero? – paklausė Tomis, ir pats nusistebėjo, kodėl taip pasakė. Kodėl čia turėtų būti kas nors negero?

– Ne visai taip. Aš galiu ir viską perdėti. Turbūt taip ir yra. Bet čia, „Saulėtoje keteroje“, darosi gana keisti dalykai.

– Ar kas nors dėl misis Lenkester? – paklausė Tomis.

– Misis Lenkester? – daktaras atrodė nustebęs. – O, ne. Ji jau kurį laiką išvykus. Faktiškai dar prieš jūsų tetos mirtį. Čia visai kas kita.

– Aš buvau išvykęs – tik dabar parsiradau. Gal galiu jums perskambinti rytoj rytą, ir mes galėsime ką nors sutarti.

– Gerai. Pasakysiu jums savo telefono numerį. Aš būsiu kabinete iki dešimtos ryto.

– Blogos naujienos? – paklausė Albertas į valgomąjį sugrįžusio Tomio.

– Dėl Dievo meilės, neprikvarksėkite, Albertai, – irzliai pasakė Tomis. – Ne, žinoma, jokių blogų naujienų.

– Aš pamaniau, galbūt misis...

– Su ja viskas gerai, – pasakė Tomis. – Su ja visuomet viskas gerai. Galbūt vaikosi kokio nors beprotiško įkalčio ar dar kas... Žinote, kokia ji. Neketinu daugiau pergyventi. Patraukite šią lėkštę su vištiena. Jūs per ilgai ją laikėte karštoje orkaitėje ir ji pasidarė nevalgoma. Atneškite man kavos. Ir aš eisiu gulti.

– Rytoj galbūt bus laiškas. Užlaikė pašte – jūs žinote, kaip dirba mūsų paštas. Arba bus telegrama. Arba ji paskambins.

Bet kitą dieną laiško nebuvo. Nei telefono skambučio, nei telegramos.

Albertas akimis sekė Tomį, keletą kartų pravėrė burną, bet nieko nepasakė, gana teisingai įvertinęs, kad niūrūs pranašavimai iš jo pusės būtų nepageidaujami.

Galiausiai Tomiui jo pagailo. Jis prarijo paskutinį paskrudintos duonos su džemu kąsnį, užgėrė jį kava ir prabilo:

– Gerai, Albertai, aš pirmas paklausiu – *kur ji yra*? Kas jai nutiko? Ir ką mums dabar daryti?

– Kreiptis į policiją, sere?

– Nesu tuo tikras. Matote... – Tomis nutilo.

– Jei ji papuolė į avariją...

– Ji turėjo su savimi vairuotojo pažymėjimą. Ir daugybę kitų tapatybę nusakančių dokumentų. Ligoninės labai greitos pranešti tuos dalykus – susisiekia su giminaičiais ir visa kita. Nenoriu pernelyg skubėti – jai... jai gali tai nepatikti. Jūs neturite jokių idėjų – jokių minčių visiškai, Albertai, kur ji ketino keliauti? Nieko nesakė? Neminėjo jokios vietos – ar šalies? Gal minėjo kokią pavardę?

Albertas papurtė galvą.

– Kaip ji atrodė? Džiaugsminga? Pakili? Prislėgta? Susirūpinusi?

Albertas atsakė negalvodamas.

– Labai patenkinta – netvėrė savyje.

– Kaip terjeras medžioklėje, – pasakė Tomis.

– Tiesa, sere – žinote, kaip ji...

– Kažko imasi. Norėčiau žinoti... – Tomis nutilo, kažką mąstydamas.

Kažkas atsitiko ir, kaip jis ką tik sakė Albertui, Tapensė išlėkė kaip terjeras, aptikęs pėdsakus. Užvakar ji skambino, norėdama pranešti apie sugrįžimą. Kodėl tuomet ji negrįžo? Galbūt šiuo metu, pagalvojo Tomis, ji kur nors sėdi ir muilina žmonėms akis taip, kad apie nieką kitą negali ir galvoti!

Jei ji buvo įsitraukusi į persekiojimą, ji nepaprastai susierzintų, jei jis, Tomis, nulėktų į policiją ir mekentų kaip avis apie dingusią žmoną. Jau dabar ausyse jam skambėjo Tapensės žodžiai: „Kaip tu galėjai taip kvailai pasielgti – padaryti šitokį dalyką! Aš pati galiu *kuo puikiausiai* savimi pasirūpinti. Jau laikas tau šitai žinoti!“ (Bet ar gali ji savimi pasirūpinti?)

Niekada negali žinoti, kur Tapensės vaizduotė galėjo ją nuvesti.

Į *pavojų*? Šiame reikale nebuvo jokių pavojaus prielaidų – nebent pačioje Tapensės vaizduotėje.

Jei jis dabar eitų į policiją ir praneštų, kad jo žmona negrįžo namo, kaip buvo žadėjusi, – policininkai sėdėtų, taktiškai laikydamiesi, bet viduje galbūt šaipydamiesi, ir, turbūt, taip pat taktiškai paklaustų, su kokiais vyrais ji yra pažįstama!

„Aš pats ją surasiu, – nusprendė Tomis. – Ji *kažkur* yra. Ar ji šiaurėje, ar pietuose, rytuose ar vakaruose, aš neturiu jokio supratimo – ir ji kaip kvaila gegutė nepasakė nė žodžio kur esanti, kai skambino.“

– Galbūt kokia gauja ją pagrobė... – pasakė Albertas.

– O! Nebūkite kaip vaikas, Albertai, jūs jau seniai

išaugote iš tų nesąmonių!

– Ką jūs ketinate daryti, sere?

– Aš važiuoju į Londoną, – pasakė Tomis, žvilgtelėjęs į laikrodį. – Pradžioje papietausiu savo klube su daktaru Marijumi, kuris man skambino vakar vakare ir kuris man turi kažką pasakyti apie mano neseniai mirusios tetos reikalus – galbūt iš jo gausiu naudingų užuominų. Galų gale, šis reikalas prasidėjo „Saulėtoje keteroje“. Aš taip pat pasiimsiu su savimi tą paveikslą, kuris kabo mūsų miegamajame virš židinio.

– Turite galvoje, kad nuvešite jį į Skotlend Jardą?

– Ne, – pasakė Tomis. – Aš jį paimsiu į Bondstritą.

Vienuoliktas skyrius
Bondstritas ir daktaras Marijus

Tomis iššoko iš taksi, sumokėjo vairuotojui ir pasilenkė iš kabinos paimti gana kerėpliškai suvyniotą ryšulį, kurio viduje aiškiai buvo paveikslas. Pasikišęs jį po pažastim, jis nuėjo į „Naujųjų Atėnų" galeriją, vieną iš svarbiausių ir seniausiai įkurtų paveikslų galerijų Londone.

Tomis nebuvo didelis meno mėgėjas, o į „Naujuosius Atėnus" atėjo todėl, kad čia dirbo vienas jo draugas.

Nors darbu tai vargiai ar galima pavadinti – čia buvo maloni atmosfera – palankus susidomėjimas, pritilę balsai, draugiškos šypsenos; visi atrodė labai dvasingi.

Šviesiaplaukis jaunuolis atsiskyrė nuo kitų ir žengė link jo su veide spindinčia šypsena.

– Laba diena, Tomi, – pasakė jis. – Jau seniai jūsų nemačiau. Ką jūs čia turite po pažastim? Tik nesakykite, kad tokiame amžiuje jūs pradėjote tapyti. Daugybė žmonių taip daro – rezultatai paprastai apgailėtini.

– Aš abejoju, ar kūrybinis menas kada nors buvo mano stiprioji pusė, – pasakė Tomis. – Vis tik turiu pripažinti, kad kartą mane labai sužavėjo nedidelė knygelė, paprastais terminais paaiškinanti, kaip penkerių

metų vaikas gali tapyti vandeniniais dažais.

– Na, tepadeda jums Dievas, jei ketinate to imtis.

– Tiesą sakant, Robertai, aš noriu kreiptis į jus kaip į paveikslų ekspertą. Noriu sužinoti jūsų nuomonę apie šį darbą.

Robertas mikliai paėmė paveikslą iš Tomio ir meistriškai nuplėšė nuo jo kerėplišką įpakavimą – matėsi įgūdžiai, atsiradę išpakuojant ir įvyniojant įvairaus dydžio meno kūrinius. Jis pastatė paveikslą ant kėdės, įsižiūrėjo į jį, tuomet atsitraukė penkis ar šešis žingsnius atgal. Jis įdėmiai pažvelgė į Tomį.

– Na, – tarė jis, – ir kas toliau? Ką jūs norite sužinoti? Jūs norite jį parduoti, ar ne?

– Ne, – atsakė Tomis, – aš nenoriu jo parduoti, Robertai. Aš noriu apie jį daugiau sužinoti. Pradėkime nuo to, kad aš noriu sužinoti jo autorių.

– Iš tikrųjų, – pasakė Robertas, – jei jūs norėtumėt jį parduoti, tai šiuo metu jis būtų ganėtinai paklausus. Ne taip, kaip prieš dešimt metų. Bet Baskovanas vėl grįžta į madą.

– Baskovanas? – Tomis klausiamai pažvelgė į jį. – Tai dailininko pavardė? Aš mačiau, kad parašas prasideda raide B, bet negalėjau įskaityti vardo.

– O, be abejonės, tai Baskovanas. Labai populiarus dailininkas prieš kokius dvidešimt penkis metus. Buvo gerai perkamas, surengė daug parodų. Žmonės jį mėgo. Labai techniškas dailininkas. Vėliau jis išėjo iš mados – įprastas cikliškumas. Galiausiai jo darbais visai nustota domėtis, bet pastaruoju metu jį vėl surado iš naujo. Jis, Stičvortas ir Fondela. Visi jie pakilo.

– Baskovanas, – pakartojo Tomis.

– Bo-sko-va-nas, – paslaugiai pakartojo Robertas.

– Ar jis vis dar tapo?

– Ne. Jo nebėra. Mirė prieš keletą metų. Jau buvo gana pagyvenęs bičiulis. Šešiasdešimt penkerių, manau, kai mirė. Gana produktyvus dailininkas. Daug drobių paliko. Iš tiesų mes galvojame čia surengti jo parodą, už kokių penkių šešių mėnesių. Turėtų neblogai pavykti, aš manau. Kodėl jūs taip domitės juo?

– Tai per daug ilga istorija, kad dabar ją pasakoti, – pasakė Tomis. – Kurią dieną aš jus pakviesiu pietums ir viską papasakosiu nuo pradžių. Ilga, sudėtinga ir tikrai gana idiotiška istorija. Aš tik norėjau kuo daugiau sužinoti apie šį Baskovaną. Ir galbūt jūs kartais žinote, kur yra paveiksle pavaizduotas namas?

– Į pastarąjį klausimą dabar negalėčiau atsakyti. Žinote, jis būtent ir piešė tokius dalykus. Nedideli namai paprastai gana nuošaliuose kaimo vietovėse. Ūkininko namas, kartais viena kita karvė. Kai kada ūkininko vežimas, bet tik iš tolo. Ramūs kaimo vaizdai. Jokios sumaišties. Kartais paviršius labai blizgėdavo. Tai buvo specifinė technika, ir žmonėms tai patiko. Nemažai darbų jis nupiešė Prancūzijoje, daugiausia Normandijoje. Bažnyčios. Aš čia turiu jo vieną paveikslą. Luktelkite minutėlę, aš jums jį parodysiu.

Jis priėjo prie laiptų ir sušuko kažkam apačioje. Netrukus jis grįžo su nedideliu paveikslu, kurį pastatė ant kitos kėdės.

– Štai, pažiūrėkite, – pasakė jis. – Bažnyčia Normandijoje.

– Taip, – pasakė Tomis. – Matau. Tas pats stilius. Mano žmona sako, kad tame name niekas negyvena –

kur aš atsinešiau. Dabar matau, kodėl ji taip nusprendė. Aš nematau, kad kas nors tarnautų šioje bažnyčioje ar aplamai kas nors vyktų.

– Na, jūsų žmona, matyt, kažką supranta. Ramūs, taikūs pastatai be jokio žmonių dalyvavimo. Žinote, jis retai piešdavo žmones. Kartais vieną kitą figūrą peizaže, bet labai retai. Manau, kad tai paveikslams suteikia ypatingo žavesio. Tam tikras vienumos jausmas. Tarsi jis patrauktų visus žmones, ir be jų ramybė kaime būtų dar didesnė. Pagalvokite apie tai, galbūt dėl to jo populiarumas ir išaugo. Per daug žmonių šiomis dienomis, per daug mašinų, per daug triukšmo keliuose, per daug sumaišties. Ramybė, nuostabi ramybė. Palikime visa tai gamtai.

– Taip, tuo nereikia stebėtis. Kas per žmogus jis buvo?

– Aš asmeniškai jo nepažinojau. Jis dar buvo iki manęs. Patenkintas savimi visais atžvilgiais. Laikė save galbūt net geresniu tapytoju, nei buvo iš tikrųjų. Šiek tiek rietė nosį. Malonus, ganėtinai patrauklus. Traukė merginų žvilgsnį.

– Ir jūs neturite jokių minčių, kur gali būti ši vietelė? Tai yra Anglija, aš tikiuosi.

– Manyčiau, kad taip. Ar norite, kad jums tai sužinočiau?

– O galite?

– Turbūt geriausia būtų paklausti jo žmonos, našlės, tiksliau sakant. Jis buvo vedęs Emą Ving, gerai žinomą skulptorę. Nėra labai produktyvi. Bet daro gana galingus darbus. Jūs galite jos pasiteirauti. Ji gyvena Hemstede. Aš galiu jums pasakyti adresą. Pastaruoju metu mes

daug su ja bendraujame ryšium su jos vyro paroda, kurią mes rengiame. Mes taip pat turime keletą jos mažesnių skulptūrų. Aš tuoj sužinosiu adresą.

Jis nuėjo prie rašomojo stalo, pavartė registracijos knygą, kažką sukeverzojo ant kortelės ir grįžo atgal.

– Štai čia, Tomi, – tarė jis. – Nežinau, kokia gili paslaptis čia glūdi. Visuomet buvote paslaptingas vyras, tiesa? Tai puikus Baskovano darbas – kurį jūs turite. Mes mielai panaudotume jį parodoje. Aš jums priminsiu, priartėjus laikui.

– Gal jūs pažįstate misis Lenkester?

– Na, ekspromtu negaliu pasakyti. Ar ji dailininkė ar kas nors iš tos srities?

– Ne, aš taip nemanau. Tai paprasčiausiai sena ledi, pastaruosius kelerius metus praleidusi senų ledi namuose. Šiame reikale ji dalyvauja tik tiek, kad jai priklausė šis paveikslas, iki jį atidavė mano tetai.

– Na, negaliu pasakyti, kad tas vardas man ką nors sakytų. Geriau pasikalbėkite su misis Baskovan.

– Kas ji per žmogus?

– Ji buvo gerokai už jį jaunesnė, turiu pasakyti. Ryški asmenybė. – Jis kelis kartus palingavo galvą. – Taip, tai asmenybė. Manau, pats tai suprasite.

Jis paėmė paveikslą ir, priėjęs prie laiptų, padavė jį kažkam apačioje, paprašęs jį vėl supakuoti.

– Kaip miela turėti tiek daug padėjėjų, – pasakė Tomis.

Jis apsidairė aplink, pirmą kartą atkreipęs dėmesį į supančius jį daiktus.

– O ką čia jūs turite? – susiraukęs paklausė jis.

– Paulas Džegerovskis – įdomus jaunas slavas. Sako,

kad visus darbus tapo apsvaigęs nuo narkotikų. Jis jums nepatinka?

Tomis sutelkė savo žvilgsnį į didelį pintą krepšį, kuris kažkaip kiurksojo metaliniame žaliame lauke su deformuotomis karvėmis.

– Jei atvirai, tai ne.

– Miesčionis, – pasakė Robertas. – Eime, ko nors užkąsime.

– Negaliu. Turiu susitikti su daktaru savo klube.

– Kas nors su sveikata?

– Mano sveikata kuo puikiausia. Mano kraujospūdis toks puikus, kad nuliūdinu visus gydytojus apie jį pasakęs.

– Tai kodėl jūs susitinkate su gydytoju?

– O, – linksmai atsakė Tomis, – su gydytoju aš susitinku dėl lavono. Ačiū už pagalbą. Viso labo.

II

Tomis pasisveikino su daktaru Marijumi. Jam buvo smalsu – jis manė, kad tai buvo kažkoks formalumas, liečiantis tetos Ados mirtį, bet kodėl po galais daktaras Marijus nė neužsiminė apie susitikimo tikslą telefonu, Tomis neįsivaizdavo.

– Bijau, kad truputį pavėlavau, – pasakė daktaras Marijus, spausdamas ranką, – bet transporto judėjimas ne per geriausias ir aš nebuvau visiškai tikras dėl vietos. Ši Londono dalis man nėra gerai pažįstama.

– Na, galbūt man reikėjo su jumis susitikti kur nors patogesnėje vietoje, – pasakė Tomis.

– Jūs buvote užsiėmęs?

– Taip, tik šiandien atsilaisvinau. Šią savaitę buvau

išvykęs.

– Taip, man kažkas tai sakė, kai skambinau.

Tomis parodė į kėdę, pasiūlydamas atsisėsti, šalia padėjo cigaretes ir degtukus. Kai abu vyrai patogiai įsitaisė, daktaras Marijus pradėjo pokalbį.

– Esu tikras, kad sužadinau jūsų smalsumą, – pasakė jis, – bet iš tikrųjų mes turime šiokių tokių problemų „Saulėtoje keteroje". Tai sudėtingas bei stebinantis reikalas ir tiesiogiai su jumis nesusijęs. Aš neturiu jokios teisės apkrauti jus savo rūpesčiais, bet tiesiog yra tikimybė, kad jūs kai ką žinote, kas man galėtų padėti.

– Taip, žinoma, pasistengsiu kaip galėdamas jums padėti. Kažkas susiję su mano teta, misis Fenšeiv?

– Ne, netiesiogiai. Bet tam tikra prasme liečia ir ją. Ar galiu būti su jumis atviras, turiu galvoje, kad pokalbis liktų tarp mūsų, misteri Berisfedai?

– Taip, žinoma.

– Iš tiesų vieną dieną kalbėjausi su mūsų bendru draugu. Jis man kai ką apie jus papasakojo. Kaip supratau, paskutiniame kare jūs turėjote subtilią užduotį.

– Na, negalėčiau pasakyti, kad tai buvo kažkas ypatinga, – pasakė Tomis išsisukinėdamas.

– O ne, aš puikiai suprantu, kad tai ne ta tema, kuria galėtume diskutuoti.

– Iš tiesų aš nemanau, kad dabar tai turėtų kokią nors reikšmę. Nuo karo jau praėjo daug laiko. Mes su žmona tada buvome jaunesni.

– Bet kuriuo atveju, tai nėra susiję su tuo, apie ką noriu su jumis pasikalbėti, bet aš bent jau galiu jumis pasitikėti, kad šis pokalbis liks tarp mūsų, nors visai įmanoma, kad vėliau visa tai ir taip išplauks į paviršių.

– Sakote, kažkokios problemos „Saulėtoje keteroje“?

– Taip. Ne taip seniai mirė viena iš mūsų pacienčių. Misis Mudi. Aš nežinau, ar jūs buvote kada ją sutikęs, ar galbūt jūsų teta pasakojo apie ją?

– Misis Mudi? – Tomis susimąstė. – Ne, aš taip nemanau. Bent jau neprisimenu.

– Ji nebuvo iš mūsų vyriausių pacienčių. Jai buvo tik kiek daugiau, nei septyniasdešimt, ir ji nesirgo jokia rimta liga. Tai tiesiog tas atvejis, kai žmogus neturi artimų giminaičių ir nėra kas ją prižiūrėtų namuose. Ji yra iš tų moterų, kurias aš vadinu plevėsomis. Moterys, kurios su amžiumi vis labiau primena vištas. Jos kudakuoja. Jos daug ką pamiršta. Jos pačios sau prisidaro problemų ir rūpesčių. Jos pyksta dėl nieko. Joms retai kas nors atsitinka. Kitaip sakant, jos neturi protinių sutrikimų.

– Jos tik kudakuoja, – pasakė Tomis.

– Būtent. Misis Mudi kudakavo. Ji slaugėms pridarydavo daug rūpesčių, nors jai jos buvo gana draugiškos. Ji turėjo įprotį užmiršti apie valgį, sukeldama triukšmą, kad jai nebuvo pateikti pietūs, kai iš tikrųjų būdavo ką tik gerai pavalgiusi.

– O, – prisiminęs pasakė Tomis. – Misis Kakava.

– Atsiprašau?

– Prašau atleisti, – tarė Tomis, – tai mes su žmona ją taip pavadinome. Ji šaukėsi slaugės Džeinės vieną dieną mums einant koridoriumi ir sakė negavusi savo kakavos. Gana gražiai atrodanti išsiblaškiusi maža moterėlė. Bet ji mus prajuokino, ir mes ėmėme ją vadinti misis Kakava. Ir dabar ji jau mirusi.

– Jos mirtis pernelyg manęs nenustebino, –

pasakė daktaras Marijus. – Nors kiek tiksliau numatyti pagyvenusių moterų mirtį praktiškai yra neįmanoma. Moterys, kurių sveikata yra gerokai sutrikusi, ir po apžiūros atrodo, kad ji nepratems nė metų, kartais ramiai sau gyvena dar dešimtį. Jos yra tvirtai įsikibusios į gyvenimą, ir fizinė negalia joms neturi įtakos. Taip pat yra ir kitų žmonių, kurių sveikata yra pakankamai gera, ir atrodo, kad jie sulauksią žilos senatvės. Bet štai jie pasigauna bronchitą ar gripą ir jiems nepakanka ištvermės išsikapstyti iš ligos ir jie stebėtinai lengvai numiršta. Taigi kaip jau sakiau, aš, būdamas prižiūrinčiu gydytoju senų ledi namuose, nenustembu, kai įvyksta taip vadinamoji netikėta mirtis. Tačiau šis misis Mudi atvejis buvo šiek tiek kitoks. Ji mirė miegodama, neparodžiusi jokių ligos požymių ir aš negaliu atsikratyti minties, kad ši mirtis buvo iš tiesų netikėta. Aš panaudosiu Makbeto frazę iš Šekspyro pjesės, kuri visuomet mane intrigavo. Man visada buvo įdomu, ką turėjo galvoje Makbetas sakydamas apie savo žmoną: „Ji turėjo po to numirti".

– Taip, aš pamenu ir pats kartą pagalvojęs, ką Šekspyras norėjo tuo pasakyti, – tarė Tomis. – Pamiršau, kieno tai buvo pastatymas ir kas atliko Makbeto vaidmenį, bet iš to epizodo buvo galima suprasti, kad Makbetas aiškiai gydytojui užsiminė, kad ledi Makbet būtų geriau patraukti iš kelio. Tikriausiai slaugantis gydytojas suprato užuominą. Tuomet Makbetas, jausdamasis saugus po savo žmonos mirties, jausdamas, kad ji daugiau nebegalėjo jam pakenkti dėl savo neapdairumo ir greitai silpnėjančio proto, išreiškė nuoširdžius meilės jausmus ir širdgėlą dėl jos mirties. „Ji turėjo po to numirti".

– Būtent, – pasakė daktaras Marijus. – Tą aš ir jaučiau dėl misis Mudi. Jaučiau, kad ji po to turi numirti. Vos prieš tris savaites be jokios akivaizdžios priežasties...

Tomis nieko neatsakė. Jis tik klausimai pažiūrėjo į gydytoją.

– Medikai turi tam tikrų problemų. Jei jus nesuvokiate paciento mirties priežasties, tai ją nustatyti tėra vienas būdas. Skrodimas. Skrodimo nemėgsta mirusiojo giminaičiai, bet jei gydytojas reikalauja ir skrodimo rezultatas yra, kas visiškai įmanoma, mirtis dėl natūralių priežasčių, ar kokia nors liga ar negalavimas, kurių simptomai ne visuomet pasireiškia, tuomet gydytojo karjera gali visai rimtai nukentėti, jam nustačius abejotiną diagnozę...

– Suprantu, kad tai gali būti sudėtinga.

– Šiuo atveju giminaičiai yra tik tolimos pusseserės. Taigi aš pats apsiėmiau gauti jų sutikimą, nes medicininiais sumetimais norėjau žinoti mirties priežastį. Kai pacientė miršta miego metu, patartina praplėsti savo medicinines žinias. Per daug aš nieko neaiškinau, nedariau iš to formalumo. Laimei, joms visai tai nerūpėjo. Aš pajutau palengvėjimą. Atlikus skrodimą ir įsitikinus, kad viskas yra tvarkoje, aš galėčiau drąsiai išrašyti mirties liudijimą. Bet kas gali mirti dėl liaudiškai taip vadinamo širdies sutrikimo, kurį gali sąlygoti skirtingos priežastys. Iš tikrųjų misis Mudi širdis, atsižvelgiant į jos amžių, buvo labai geros būklės. Ji kentėjo nuo artrito ir reumato ir kartais turėjo rūpesčių su kepenimis, bet niekas iš šių dalykų nesiderino su jos mirtimi miego metu.

Daktaras Marijus trumpam nutilo. Tomis norėjo kažką sakyti, bet persigalvojo. Daktaras palingavo

galvą.

– Taip, misteri Berisfedai. Jūs suprantate, kurlink aš lenkiu. Mirtį sukėlė morfijaus perdozavimas.

– O Viešpatie! – nejučiom sušuko Tomis.

– Taip. Tai atrodė visiškai neįtikėtina, bet analizė tą aiškiai parodė. Iškilo klausimas: kokiu būdu morfijus pateko į organizmą? Jai morfijus nebuvo išrašytas. Ji nebuvo paciente, kenčiančia skausmus. Be abejo, šiuo atveju yra trys galimybės. Ji galėjo jo išgerti atsitiktinai. Nepanašu. Ji taip pat galėjo per klaidą pagriebti kokios kitos pacientės vaistų, bet vėlgi tai nelabai panašu. Pacientams nėra patikimas morfijus, ir mes nepriimame turinčių priklausomybę nuo narkotikų žmonių, kurie galėtų jais apsirūpinti. Tai galėtų būti sąmoninga savižudybė, bet aš labai nenoriai su tuo sutikčiau. Misis Mudi, nors ir kovotoja, buvo be galo linksmo būdo, ir aš esu įsitikinęs, kad ji niekuomet nėra galvojusi apie išėjimą iš šio pasaulio. Trečioji galimybė – kad lemtingą morfijaus dozę jai davė kažkas sąmoningai. Bet kas, ir kodėl? Be abejonės, globos namai aprūpinami morfijumi ir kitais vaistais, kuriuos misis Pakard, kaip licencijuota ligoninės slaugytoja ir vyresnioji sesuo, turi pilną teisę turėti ir kuriuos ji laiko rakinamoje indaujoje. Tokiais atvejais, kaip išialgijos ar reumatinio artrito skausmai tampa nepakeliami, morfijus retkarčiais gali būti duodamas. Mes tikėjomės, kad gali paaiškėti aplinkybės, kuriomis misis Mudi išgėrė pavojingą morfijaus kiekį per klaidą, ar kad ji palaikė morfijų vaistais nuo skrandžio sutrikimo ar nemigos. Mes nesugebėjome surasti patvirtinimo, kad tokia įvykių eiga būtų galima. Kitas žingsnis, kurį mes padarėme pasiūlius mis Pakard bei

man tam pritarus, buvo atidžiai peržiūrėti visus įrašus apie mirtis, įvykusias „Saulėtoje keteroje“ per pastaruosius du metus. Džiaugiuosi sakydamas, kad jų nebuvo pernelyg daug. Iš viso septynios, kas absoliučiai atitinka šios amžiaus grupės vidurkį. Dvi mirtys nuo bronchito, visiškai aiškios, dvi nuo gripo, pilnai įmanomo žudiko žiemos mėnesiais dėl silpno pagyvenusių moterų imuniteto. Ir trys kitos.

Jis trumpam stabtelėjo ir kalbėjo toliau:

– Misteri Berisfedai, aš nesu patenkintas tais trimis atvejais, bent jau dviem tai tikrai. Jie buvo netgi labai galimi, jie nebuvo netikėti, bet vis dėlto aš pasakysiu, kad jie buvo *neįtikinami*. Tai ne tie atvejai, kurių išvadomis aš būčiau visiškai patenkintas. Reikia pripažinti galimybę, nors tai ir nepanašu, kad „Saulėtoje keteroje“ yra žmogžudys, galbūt turintis protinių sutrikimų. Visiškai neįtartinas žudikas.

Kelias akimirkas buvo tylu. Tomis atsiduso.

– Aš neabejoju tuo, ką jūs man pasakėte, – tarė jis, – bet vėlgi, jei atvirai, tai atrodo neįtikėtinai. Tokių dalykų... iš tikrųjų negali atsitikti.

– O ne, – niūriai atsakė daktaras Marijus, – jie kuo tikriausiai atsitinka. Paimkime vieną patologinį atvejį. Moteris, kuri tarnaudavo šeimose. Ji dirbo virėja įvairiuose namuose. Ji buvo graži, miela, tariamai maloni moteris, ištikimai tarnavo šeimininkams, skaniai ruošė, džiaugėsi būdama su jais. Tačiau, anksčiau ar vėliau, kažkas įvykdavo. Paprastai sumuštinių lėkštė. Kartais iškylos maistas. Dėl nesuprantamų priežasčių įdėta arseno. Tarp visų sumuštinių du ar trys užnuodyti. Atrodo, tik nedidelė galimybė apsprendžia, kas juos paima ir

suvalgo. Neatrodė, kad nuodai skirti konkrečiam asmeniui. Kartais neįvykdavo jokios tragedijos. Ta pati moteris dirbdavo tris ar keturis mėnesius ir nebuvo jokių susirgimo ženklų. Nieko. Tuomet ji pereina į kitą darbą, ir toje naujoje vietoje trijų savaičių laikotarpyje miršta du šeimos nariai, per pusryčius suvalgę rūkytos kiaulienos šoninės. Ta aplinkybė, kad įvykiai pasikartodavo įvairiuose Anglijos vietose ir netolygiais laiko intervalais, pareikalavo šiek tiek laiko, kol policija aptiko jos pėdas. Žinoma, kiekvieną kartą ji vis kitaip prisistatydavo. Yra tiek daug mielų, gabių vidutinio amžiaus moterų, kurios gamina valgį, kad buvo sunku nustatyti, kuri iš jų buvo būtent ta moteris.

– Kodėl ji tą darė?

– Nemanau, kad kas nors tą suprato. Buvo keletas skirtingų teorijų, ypač iš psichologų pusės, žinoma. Ji buvo kiek religinga moteris ir visai įmanoma, kad kažkokio religinio pamišimo paveikta ji pajuto dievišką pašaukimą išvaduoti pasaulį nuo tam tikrų žmonių. Nepanašu, kad ji jaustų jiems kokį nors asmeninį priešiškumą.

– Tuomet dar buvo viena prancūzė, Dženė Gebron, kurią vadino „gailestingumo angelu". Ją taip nuliūdindavo kaimynų sergantys vaikai, kad ji nuskubėdavo jų slaugyti. Sėdėjo pasišventusi ant lovos krašto. Vėlgi praėjo kažkiek laiko, kol žmonės pastebėjo, kad jos slaugyti vaikai *niekada nepasveikdavo. Jie visi mirė.* Ir *kodėl*? Reikalas tame, kad jai dar esant jaunai mirė jos nuosavas vaikas. Atrodo, kad širdgėla ją sugniuždė. Galbūt tai buvo jos nusikalstamos veiklos priežastimi. Jei mirė *jos* vaikas, tai turi mirti ir kitų moterų. Arba gali būti, kaip manė

kiti, kad jos nuosavas vaikas taip pat tapo jos auka.

– Man per nugarą šiurpuliai eina, – pasakė Tomis.

– Aš pateikiau melodramatiškus pavyzdžius, – pasakė daktaras. – Viskas gali būti žymiai paprasčiau. Pamenate atvejį su Armstrongu, kurį kokiu nors būdu įžeidus, arba bent jau jis taip manė, kad įžeisdavo, jis nedelsiant pasikviesdavo tą asmenį išgerti arbatos ir pavaišindavo sumuštiniais su arseniku. Toks sustiprintas nepakantumas. Jo pirmieji nusikaltimai aiškiai buvo paremti tik asmeniniais motyvais. Pinigų paveldėjimas. Žmonos pašalinimas, kad galėtų vesti kitą moterį.

– Tuomet dar slaugytoja Variner, turėjusi slaugos namus pagyvenusiems žmonėms. Jie perduodavo jai viską, ką reikėjo, ir buvo užtikrinti malonia senatve iki pat mirties... tik kad mirties nereikėjo labai ilgai laukti. Čia taip pat buvo naudojamas morfijus – labai maloni moteris, bet be jokių skrupulų – ji save laikė, aš manau, geradare.

– Jūs turite kokių minčių, jei jūsų spėjimai dėl šių mirčių yra teisingi, kas tai galėtų būti?

– Ne. Atrodo, kad nėra jokių nuorodų. Reikia nepamiršti, kad žudikas galimai yra psichiškai nesveikas, o pamišimo pasireiškimą gali būti labai sunku atpažinti. Tai turėtų būti moteris, nemėgstanti pagyvenusių žmonių, kurią įskaudino ar sugriovė jos gyvenimą – ar bent jau ji taip mano – kažkas iš pagyvenusių žmonių. Arba tai kažkas, kas turi savo supratimą apie eutanaziją ir mano, kad visi daugiau nei šešiasdešimt metų amžiaus turi būti maloniai išnaikinti. Žinoma, ja gali būti bet kas. Pacientė? Personalo narė – slaugė ar kita darbuotoja.

– Aš ilgai aptarinėjau tai su Milisenta Pakard, – tęsė

jis toliau, – kuri vadovauja globos namams. Ji yra labai kompetentinga moteris, įžvalgi, dalykiška, sumaniai vadovaujanti tiek ten esančioms viešnioms, tiek savo personalui. Ji tvirtina neturinti aplamai jokių įtarimų ar minčių ir aš manau, kad tai gryniausia tiesa.

– Bet kodėl jūs kreipėtės į mane? Kuo aš galiu padėti?

– Jūsų teta, mis Fenšeiv, kelerius metus ten gyveno – ji buvo labai aštraus proto moteris, nors dažnai apsimetinėdavo priešingai. Ji smaginosi neįprastu būdu, vaizduodama, kad pas ją buvo ne visi namie. Bet iš tiesų su ja buvo viskas tvarkoj. Ko aš noriu jūsų paprašyti, misteri Berisfedai – gerai pagalvokite, jūs ir jūsų žmona taip pat, gal jūs atsimenate mis Fenšeiv kažką pasakius ar užsiminus, kas galėtų mus pakreipti teisinga linkme. Gal ji ką matė ar pastebėjo, ar jai kažkas kažką pasakė, kas jai pačiai atrodė neįprasta. Senos ledi pastebi daugybę smulkmenų, ir tokia įžvalgi moteris, kaip mis Fenšeiv, turėtų žinoti neįtikėtinai daug dalykų, vykstančių tokiose vietose, kaip „Saulėta ketera". Matote, tos senos ledi nėra užsiėmusios ir turi viso pasaulio laiką, kad galėtų žvalgytis aplink ir daryti išvadas – kurios gali pasirodyti fantastiškomis, bet kartais yra stebėtinai teisingos.

Tomis papurtė galvą.

– Suprantu, ką jūs turite galvoje, bet aš neprisimenu nieko panašaus.

– Kiek supratau, jūsų žmona yra išvykus. Ar jūs nemanote, kad ji galėtų prisiminti kažką keisto?

– Aš jos paklausiu – nors tuo abejoju. – Jis akimirką dvejojo, paskui apsisprendė. – Žinote, kažkas mano žmonai kėlė nerimą – dėl vienos iš senų ledi, misis Len-

kester.

– Misis Lenkester?

– Mano žmonai pasirodė, kad taip vadinami giminaičiai labai netikėtai ją išsivežė. Jei nuo pradžių – tai misis Lenkester atidavė mano tetai paveikslą, ir mano žmona jautė turinti pasiūlyti misis Lenkester jį grąžinti, todėl ji bandė su ja susisiekti ir sužinoti, ar misis Lenkester nenori jo susigrąžinti.

– Taip, tai buvo išties gražu iš misis Berisfed pusės.

– Tačiau ji pamatė, kad ją labai sunku surasti. Ji sužinojo viešbučio adresą, kur jie tariamai buvo apsistoję – misis Lenkester ir jos giminaičiai – bet niekas tuo vardu nebuvo ten atvykęs ar užsisakęs kambarį.

– O? Iš tiesų tai gana keista.

– Taip. Tapensė taip pat manė, kad tai gana keista. „Saulėtoje keteroje" jie nepaliko jokio kito adreso. Iš tikrųjų mes įdėjome šiek tiek pastangų, kad galėtume susisiekti su misis Lenkester, ar su ta misis – Džonson, kiek pamenu, buvo jos vardas – bet nebuvo jokių galimybių užmegzti su jomis ryšį. Dar buvo įgaliotinis, kuris, mano manymu, apmokėdavo visas sąskaitas bei tvarkė visus reikalus su mis Pakard, ir mes jam paskambinome. Bet jis tik galėjo man duoti banko adresą. Bankai, – irzliai pasakė Tomis, – nesuteikia jokios informacijos.

– Ne, jei taip pageidauja jų klientai, sutinku.

– Mano žmona parašė misis Lenkester bei misis Džonson į banką, tačiau negavo iš ten jokio atsakymo.

– Tai atrodo truputį keistokai. Vis tik žmonės ne visuomet atsako į laiškus. Jie gali būti išvykę į užsienį.

– Visiškai teisingai – man tai neužkliuvo. Bet mano žmona sunerimo. Atrodo ji nusprendė, kad kažkas

atsitiko misis Lenkester. Faktiškai tuo metu, kai aš buvau išvykęs, ji sakė ketinanti toliau tirti šį reikalą – aš nežinau, ką ji turėjo galvoje, galbūt asmeniškai apsilankyti viešbutyje, ar banke, ar pasikalbėti su patikėtiniu. Bet kuriuo atveju, ji ketino pabandyti ir gauti šiek tiek daugiau informacijos.

Daktaras Marijus mandagiai žiūrėjo į jį, bet tame žvilgsnyje jautėsi ir kantrus nuobodulys.

– Ir ką ji apie tai mano?

– Ji mano, kad misis Lenkester gresia tam tikras pavojus – galbūt netgi dabar jau kažkas atsitikę.

Daktaras kilstelėjo antakius.

– O! Iš tikrųjų, sunku patikėti...

– Tai jums gali atrodyti gana kvaila, – pasakė Tomis, – bet matote, mano žmona skambino pasakyti, kad vakar vakare ji jau bus grįžusi ir... *ji nesugrįžo.*

– Ji tikrai patikino važiuosianti namo?

– Taip. Matote, ji žinojo mane sugrįžtant iš konferencijos. Todėl ji paskambino pranešti mūsų Albertui, kad ji parvažiuos pietums.

– Ir tai jums atrodo visai nebūdinga jūsų žmonai? – paklausė Marijus. Dabar jis į Tomį žiūrėjo jau kiek susidomėjęs.

– Taip, – atsakė Tomis. – Į Tapensę tai *visai* nepanašu. Jei ji kur nors užtruktų ar pakeistų savo planus, ji būtų vėl paskambinus ar atsiuntusi telegramą.

– Ir jūs jaudinatės dėl jos?

– Taip, jaudinuosi, – pasakė Tomis.

– Hm! Jūs kalbėjotės su policija?

– Ne, – pasakė Tomis. – Ką policija pagalvotų? Juk aš neturiu jokios realios priežasties manyti ją papuolus į

bėdą ar pavojų, ar dar kur nors. Turiu galvoje, jei ji būtų pakliuvusi į autoavariją ar būtų ligoninėje, ar dar kokioje panašioje vietoje, kažkas pakankamai greitai būtų su manimi susisiekęs, ar ne?

– Sakyčiau, kad taip – jei turi kažkokius tapatybę nusakančius popierius.

– Ji turėjo su savimi turėti vairuotojo pažymėjimą. Galbūt laiškus ir įvairius kitus popierius.

Daktaras Marijus suraukė antakius.

Tomis paskubomis pasakojo toliau:

– Ir štai pasirodote jūs ir papasakojate visą šią istoriją su „Saulėta ketera“ – žmones, kurie miršta, kai jie neturėjo mirti. Įsivaizduokite, kad ši sena pupytė kažką numano – kažką matė, ar kažką įtaria – ir pradėjo apie tai plepėti. Ji kažkokiu būdu turi būti nutildyta, taigi ji buvo greitai iš tenai iškrapštyta, ir perkelta į vieną ar kitą vietą, kur jos negalima susekti. Aš negaliu atsikratyti jausmo, kad visi šie dalykai tarpusavy kažkaip susiję...

– Tai keista. Tai iš tikrųjų keista. Ką jūs ketinate toliau daryti?

– Aš ketinu pats truputį patyrinėti šį reikalą. Pradžioje pasikalbėsiu su tais teisininkais – jie čia galbūt ir niekuo dėti, bet aš norėčiau į juos žvilgtelti ir susidaryti savo nuomonę.

Dvyliktas skyrius

Tomis sutinka seną draugą

Tomis apžvelgė “Misterių Partindeilo, Hario ir Lokeridžo” patalpas nuo kitos gatvės pusės.

Jos atrodė labai solidžiai ir senamadiškai. Lentelė prie įėjimo buvo apsitrynusi, bet gražiai nupoliruota. Jis perėjo gatvę ir įėjo pro sukamąsias duris, kur jį pasitiko prislopintas pilnu greičiu spausdinusių rašomųjų mašinėlių garsas.

Jis priėjo prie praviro raudonmedžio langelio dešinėje pusėje su užrašu „INFORMACIJA“.

Pro langą matėsi nedidelis kambarys, kuriame trys moterys spausdino mašinėlėmis, o du vyrai pasilenkę virš rašomųjų stalų darė dokumentų nuorašus.

Čia buvo suplėkusi atmosfera su ryškiu teisiniu prieskoniu.

Moteris maždaug trisdešimt penkerių metų amžiaus su sunkia veido išraiška ir blankiais šviesiais plaukais atsitraukė nuo savo rašomosios mašinėlės ir priėjo prie lango.

– Kuo galiu padėti?

– Norėčiau pamatyti misterį Eklesą.

Moters veido išraiškos sunkumas padvigubėjo.

– Jūs esate sutarę?

– Tiesą sakant, ne. Šiandien aš tiesiog esu Londone.

– Bijau, kad misteris Eklesas šį rytą bus užsiėmęs. Galbūt kitas firmos narys...

– Aš norėjau pasimatyti būtent su misteriu Eklesu. Aš jau esu su juo susirašinėjęs.

– O, suprantu. Galbūt galėtumėte pasakyti man savo vardą?

Tomis pasakė savo pavardę ir adresą ir šviesiaplaukė moteris nuėjo pasitarti telefonu, kuris stovėjo ant jos stalo. Po prislopinto pašnekesio ji sugrįžo.

– Tarnautojas jus palydės į laukiamąjį. Misteris Eklesas galės su jumis susitikti maždaug po dešimties minučių.

Tomis buvo palydėtas į laukiamąjį, kuriame buvo knygų spinta su senomis ir sunkiai atrodančiomis didelėmis teisinėmis knygomis bei apvalus stalas, nuklotas įvairiais finansiniais popieriais. Tomis atsisėdo ir savo galvoje ėmė perkratinėti suplanuotus pokalbio variantus. Jam buvo įdomu, į ką panašus misteris Eklesas. Kai pagaliau jis buvo pakviestas ir misteris Eklesas pakilo nuo stalo su juo pasisveikinti, jis pamanė be jokios konkrečios priežasties, kurią galėtų sau įvardinti, kad jis nemėgsta misterio Ekleso. Jis pats nusistebėjo, kodėl misteris Eklesas jam nepatinka. Neatrodė, kad tam būtų kokia nors svari priežastis. Misteris Eklesas buvo tarp keturiasdešimties ir penkiasdešimties metų amžiaus vyras su pilkšvais plaukais, retėjančiais ties smilkiniais, pailgu gana liūdnai atrodančiu mediniu veidu, apsukriomis akimis ir gana malonia šypsena, kuri retkarčiais

kiek nelauktai sujaukdavo jo natūralios veido išraiškos melancholiją.

– Misteris Berisfedas?

– Taip. Iš tikrųjų tai gana menkavertis klausimas, bet mano žmona dėl to jaudinasi. Aš manau, kad ji jums rašė, ar galbūt skambino jums sužinoti, ar negalėtumėte jai duoti misis Lenkester adreso.

– Misis Lenkester, – pasakė misteris Eklesas, atgaudamas tobulą pokerio žaidėjo išraišką. Tai netgi nebuvo klausimas. Jis paprasčiausiai paliko šį vardą kyboti ore.

„Atsargus vyras, – pagalvojo Tomis, – bet būti atsargiems yra teisininkų antroji prigimtis. Iš tikrųjų kiekvienas nori, kad jo advokatas būtų atsargus“.

Jis tęsė toliau:

– Iki pastarojo meto gyveno namuose, vadinamais „Saulėta ketera“, įstaigoje – ir labai geroje – pagyvenusioms ledi. Mano teta taip pat ten gyveno ir buvo be galo patenkinta ir laiminga.

– O taip, žinoma, žinoma. Dabar aš prisiminiau. Misis Lenkester. Man regis, ji daugiau ten nebegyvena? Tai tiesa, ar ne?

– Taip, – atsakė Tomis.

– Dabar aš tiksliai neprisimenu... – jis ištiesė ranką link telefono. – Tuoj aš atgaivinsiu savo atmintį.

– Aš trumpai papasakosiu, – pasakė Tomis. – Mano žmona norėjo sužinoti misis Lenkester adresą, nes taip atsitiko, kad pas ją atsidūrė vienas paveikslas, anksčiau priklausęs misis Lenkester. Ji perleido šį paveikslą mano tetai, misis Fenšeiv. Mano teta neseniai mirė, ir jos daiktai perėjo mūsų nuosavybėn. Tarp jų buvo ir paveikslas, kurį ji gavo iš misis Lenkester. Mano žmonai jis labai

patinka, bet ji nejaukiai jaučiasi jį turėdama. Ji mano, kad galbūt misis Lenkester šis paveikslas yra brangus, ir mano turinti pasiūlyti misis Lenkester jį susigrąžinti.

– A, suprantu, – pasakė misteris Eklesas. – Jūsų žmona labai sąžininga, esu tuo tikras.

– Negali žinoti, – pasakė Tomis maloniai šypsodamasis, – kaip pagyvenę žmonės kartais būna prisirišę prie savo daiktų. Ji gal džiaugėsi galėjusi padaryti malonumą mano tetai, kuri tuo paveikslu žavėjosi, bet kadangi mano teta paėmusi šią dovaną mirė labai greitai, tai galbūt būtų kiek neteisinga, kad šis paveikslas atsidurtų svetimose rankose. Šis paveikslas neturi kokio nors pavadinimo. Jame pavaizduotas kažkur kaime esantis namas. Žinau tik tiek, kad jis kažkaip gali būti susijęs su misis Lenkester.

– Taip, žinoma, – pasakė misteris Eklesas, – bet aš nemanau...

Pasigirdo beldimas ir atsidarė durys. Įėjo tarnautojas, nešinas popieriaus lapu, kurį jis padėjo priešais misterį Eklesą. Pastarasis pažvelgė į jį.

– Ak taip, dabar prisimenu. Taip, aš manau, kad misis, – jis pažiūrėjo į Tomio vizitinę kortelę, gulinčią ant jo stalo, – Berisfed man skambino ir mes trumpai pasikalbėjome. Aš patariau jai kreiptis į Pietų banko Hemeršmito padalinį. Tai vienintelis man žinomas adresas. Laiškai siunčiami banko adresu, kuris pasirūpina, kad juos gautų misis Ričard Džonson. Misis Džonson, aš manau, yra misis Lenkester dukterėčia ar tolima giminaitė, ir būtent su ja mes sutvarkėme misis Lenkester priėmimą į „Saulėtą keterą". Ji manęs paprašė viską sužinoti apie tą įstaigą, nes ji buvo tik atsitik-

tinai girdėjus apie ją iš draugės. Užtikrinu jus, mes tai padarėme labai kruopščiai. Mes sužinojome, kad tai puikūs globos namai ir aš tikiuosi, kad misis Lenkester pakankamai laimingai praleido ten kelerius metus.

– Tačiau ji išvyko iš ten gana nusiminusi, – pasakė Tomis.

– Taip? Misis Džonson, atrodo, sugrįžo iš rytų Afrikos gana netikėtai – daug žmonių sugrįžta. Ji su vyru daug metų gyveno Kenijoje. Grįžę jie tvarkė įvairius reikalus ir pamanė galintys patys perimti rūpinimąsi savo pagyvenusia giminaite. Bijau, kad neturėsiu jokių duomenų apie misis Džonson dabartinę gyvenamą vietą. Aš gavau laišką iš jos, kuriame ji padėkojo ir nurodė, kad esant būtinybei su ja susisiekti turėčiau rašyti į banką jos vardu, kadangi ji dar neapsisprendė, kur jie su vyru apsistosią. Bijau, misteri Berisfedai, kad tuo mano žinios ir baigiasi.

Jis laikėsi švelniai, bet tvirtai. Nerodė jokio sutrikimo ar sumišimo. Jo žodžių užbaigtumas buvo labai aiškus. Tuomet jis atlyžo ir truputį suminkštėjo.

– Iš tikrųjų čia nėra ko jaudintis, misteri Berisfedai, – pasakė jis raminamai. – Tikriau sakant, nėra ko jaudintis jūsų žmonai. Misis Lenkester, mano manymu, yra gana sena ledi ir linkusi daug ką pamiršti. Galbūt ji jau pamiršo apie paveikslą, kurį atidavė. Aš manau, kad jai septyniasdešimt penki ar šeši metai. Žinote, tokiame amžiuje greitai viską pamiršti.

– Jūs pažinojote ją asmeniškai?

– Ne, nesu niekuomet jos matęs.

– Bet jūs pažinojote misis Džonson?

– Mes susitikdavome, kai ji retkarčiais atvykdavo

tvarkyti reikalų. Tai maloni, dalykiška moteris. Ganėtinai kompetentinga. – Jis pakilo ir tarė: – Man labai gaila, kad negaliu jums padėti, misteri Berisfedai.

Tai buvo mandagus, bet tvirtas atsisveikinimas.

Tomis išėjo į Blumsberio gatvę ir ėmė dairytis taksi. Ryšulys, kurį jis nešiojosi, buvo nesunkus, bet gana nepatogaus dydžio. Jis akimirką pažvelgė į pastatą, iš kurio ką tik išėjo. Solidus, seniai statytas. Prie nieko čia neprikibsi, iš pažiūros nėra nieko įtartino iš "Misterių Partingdeilo, Hario ir Lokeridžo" firmos pusės, nieko neprikiši misteriui Eklesui – jokių nerimo ar nusiminimo ženklų, jokio išsisukinėjimo. Kaip rašoma knygose, niūriai galvojo Tomis, misis Lenkester ar misis Džonson paminėjimas turėtų sukelti nepatogumų, įtartinus žvilgčiojimus. Kažką, kas parodytų, kad ne viskas tvarkoj. Tačiau realiame gyvenime viskas yra kitaip. Misteris Eklesas atrodė kaip vyras, kuris yra per daug mandagus piktintis prašvaisčius laiką su tokiais klausimais, kuriuos ką tik buvo pateikęs Tomis.

Bet vėlgi, galvojo Tomis, *man nepatinka misteris Eklesas.* Jis ėmė raustis praeities prisiminimuose apie kitus žmones, kurių dėl vienų ar kitų priežasčių jis nemėgo. Labai dažnai nuojauta – nes tik nuojauta jis galėjo remtis – pasitvirtindavo. Bet galbūt viskas buvo paprasčiau. Jei savo metu tau teko turėti daug reikalų su įvairias žmonėmis, tu pradedi juos jausti, panašiai kaip patyręs senovinių dirbinių prekiautojas jaučia klastotę dar prieš atidžiai ją apžiūrint ar darant ekspertizę. Paprasčiausiai kažkas yra ne taip. Tas pats ir su paveikslu. Tą pat, matyt, jaučia ir kasininkas banke, kuriam paduoda aukščiausios kokybės padirbtus banknotus.

„Iš pažiūros su juo viskas gerai, – galvojo Tomis. – Gerai atrodo, gerai kalba, bet vėlgi... – Jis energingai pamojavo taksi, bet vairuotojas šaltai pažiūrėjo ir, padidinęs greitį, nuvažiavo tolyn. – Paršas, – pagalvojo Tomis."

Jo akys lakstė po gatvę, ieškodamos paslaugesnės transporto priemonės. Šaligatviu ėjo daug žmonių. Vieni skuba, kiti vaikštinėja, vienas vyras kitoje gatvės pusėje žiūrinėja lentelę prie įėjimo. Po kruopštaus apžiūrėjimo jis apsisuko, ir Tomis kiek nustebo. Jis pažinojo tą veidą. Jis stebėjo, kaip vyras nuėjo į gatvės galą, ten sustojo, apsisuko, ir ėmė eiti atgal. Kažkas išėjo iš pastato, esančio Tomiui už nugaros, ir tuo metu tas vyras paspartino žingsnį, vis dar eidamas kita gatvės puse, bet lygiagrečiai iš pastato išėjusiam vyrui. Žmogus, išėjęs iš misterių Partingdeilo, Hario ir Lokeridžo kontoros durų, galvojo Tomis, žvelgdamas į tolstančią figūrą, beveik neabejotinai buvo misteris Eklesas. Tuo pat metu pasirodė taksi, lėtu važiavimu maloniai viliodamas praeivius. Tomis pakėlė ranką ir, taksi privažiavus, įlipo vidun.

– Kur važiuosim?

Tomis akimirką dvejojo, žiūrėdamas į savo ryšulį. Jau norėdamas ištarti adresą jis persigalvojo ir pasakė:

– Liono gatvė 14.

Po ketvirčio valandos jie atvyko. Atsiskaitęs su vairuotoju, jis paskambino prie durų ir pasiteiravo misterio Aivaro Smito. Jam įėjus į antrame aukšte esantį kambarį, vyras, sėdėjęs prie šalia lango esančio stalo, pakilo ir kiek nustebęs pasisveikino:

– Sveiki, Tomi! Džiaugiuosi jus matydamas. Jau tiek laiko praėjo. Ką jūs čia veikiate? Važinėjate po miestą,

lankydamas senus draugus?

– Ne visiškai taip, Aivarai.

– Spėju, kad grįžtate namo po konferencijos?

– Taip.

– Turbūt daugybė tuščių šnekų? Nepasakyta nieko naudingo ir nepadaryta jokių išvadų.

– Visiškai teisingai. Grynas laiko gaišinimas.

– Spėju, kad daugiausia klausėtės senio Vedoko plepalų. Baisi nuobodybė. Kiekvienais metais vis blogiau.

– O! Taip...

Tomis atsisėdo ant link jo pastumtos kėdės, paėmė pasiūlytą cigaretę ir pasakė:

– Aš tik pagalvojau – nors tai ir labai abejotina – ar jūs nežinote ko nors negero apie tokį Eklesą, firmos „Misteriai Partigdeilas, Haris ir Lokeridžas“ teisininką?

– Kaipgi, kaipgi, – pasakė vyras, vadinamas Aivaru Smitu. – Jis kilstelėjo antakius. Tam reikalui šie antakiai labai tiko. Viena jų pusė prie nosies kilo į viršų, o kitas galas prie žando ėjo žemyn. Jie suteikė šiam vyrui kiek provokuojančią išvaizdą, tarsi jis būtų patyręs sunkų smūgį, nors išties tai buvo visai įprasta išraiška. – Teko kažkur susidurti su Eklesu?

– Bėda tame, – pasakė Tomis, – kad aš nieko apie jį nežinau.

– Ir jūs norite kai ką apie jį sužinoti?

– Taip.

– Hm. Kodėl jūs atėjote pas mane?

– Aš pamačiau Andersoną. Jau seniai jo nemačiau, bet vis tik atpažinau. Jis kažką sekė. Kas tai bebūtų, jis buvo pastate, iš kurio aš ką tik buvau išėjęs. Ten įsikūrusios

dvi advokatų bei viena audito firmos. Žinoma, tai gali būti bet kuri iš jų, ar bet kuris jų darbuotojas. Bet gatve nuėjęs vyras man pasirodė panašus į Eklesą. Ir aš pagalvojau, ar kartais ne misterį Eklesą stebi Andersonas?

– Hm, – ištarė Aivaras Smitas. – Na, Tomi, jūs visada labai gerai spėdavote.

– Kas yra tas Eklesas?

– Jūs nežinote? Neturite kokių nors minčių?

– Aš apskritai neturiu jokių minčių, – pasakė Tomis. – Negaišindamas trumpai pasakysiu, kad aš pas jį atvykau norėdamas gauti šiek tiek informacijos apie seną ledi, kuri neseniai išvyko iš prieglaudos namų. Rūpintis jos reikalais buvo paskirtas misteris Eklesas. Atrodo, jis viską atliko tinkamai ir efektyviai. Man reikėjo jos adreso. Jis pasakė jo neturįs. Pilnai įmanoma, kad jis neturi... bet aš suabejojau. Jis vienintelis užsikabinimas, kaip sužinoti jos buvimo vietą.

– Ir jūs norite ją surasti?

– Taip.

– Nemanau, kad iš manęs jums būtų daug naudos. Eklesas yra labai gerbiamas, garsus advokatas, puikiai uždirbantis, turi daug labai garbių klientų, teikia paslaugas dvarininkams, įvairių profesijų specialistams, išėjusiems į atsargą kareiviams bei jūreiviams, generolams bei admirolams ir panašiai. Labai kompetentingas. Kiek suprantu iš jūsų pasakojimo, jis veikė grynai savo teisinių įgaliojimų ribose.

– Bet jūs domitės juo, – pasakė Tomis.

– Taip, mes labai domimės misteriu Džeimsu Eklesu. – Jis atsiduso. – Mes juo domimės jau mažiausiai šešis metus. Bet ne kažin kiek pasistūmėjome į priekį.

– Labai įdomu, – pasakė Tomis. – Leiskite dar kartą paklausti, kas yra tas misteris Eklesas?

– Turite galvoje, kuo mes įtariame Eklesą? Na, jei vienu sakiniu, tai mes jį įtariame esant vienos geriausiai organizuotos nusikalstamos veiklos šioje šalyje smegenimis.

– Nusikalstamos veiklos? – Tomis atrodė nustebęs.

– Taip. Bet jokios antivalstybinės veiklos. Jokio šnipinėjimo ar kontržvalgybos. Ne, grynai kriminalinė veikla. Bent jau kiek mums yra žinoma, pats jis nėra savo gyvenime padaręs jokio nusikalstamo veiksmo. Jis nėra nieko pavogęs, nieko nepadirbinėjo, neužsiėmė pinigų plovimu, mes negalime surasti prieš jį jokių įkalčių. Bet vėlgi, kai įvykdomas koks nors didelio masto organizuotas apiplėšimas, antrame plane mes aptinkame nepriekaištingai gyvenantį misterį Eklesą.

– Šeši metai, – mąsliai tarė Tomis.

– Galbūt net ir ilgiau. Prireikė šiek tiek laiko, kol išryškėjo visos tos veiklos kontūrai. Banko apiplėšimas, privačių brangenybių vagystės – visur, kur tik buvo dideli pinigai. Visi nusikaltimai atitiko tam tikrą šabloną. Buvo neįmanoma neįtarti, kad juos suplanavo tas pats protas. Žmonės, kurie vadovavo nusikaltimams ar juos vykdė, aplamai nėra nieko kada nors planavę. Jie ėjo, kur jiems buvo pasakyta, jie darė, kas jiems buvo nurodyta, patys nieko negalvodami. Mąstė kažkas kitas.

– Ir kaip jūs susidūrėte su Eklesu?

Aivaras Smitas susimąstęs papurtė galvą.

– Tai užimtų per daug laiko, jums viską papasakoti. Tai žmogus, turintis daugybę pažįstamų, daugybę draugų. Yra žmonės, su kuriais jis žaidžia golfą, yra žmonės, kurie

aptarnauja jo automobilį, yra biržos makleriai, su kuriais jis dirba. Yra kompanijų, užsiimančių nepriekaištingu verslu ir su kuriomis jis yra susijęs. Veiklos apmatai po truputį aiškėja, bet jo dalyvavimas vis dar lieka miglotas, išskyrus jo labai akivaizdų nebuvimą tam tikrais atvejais. Puikiai suplanuotas stambus banko apiplėšimas (ir be jokių didelių išlaidų), grupinis nuteistųjų pabėgimas ir visa kita – ir kur yra misteris Eklesas, kai tai įvyksta? Monte Karlo ar Ciuriche ar, galbūt, netgi žvejoja lašišas Norvegijoje. Galite būti tikras, kad misterio Ekleso niekuomet nebus šimto mylių spinduliu nuo nusikaltimo vietos.

– Bet jūs vis tiek jį įtariate?

– O, taip. Man pačiam nekyla jokių abejonių. Bet ar mes kada nors jį pričiupsime, aš nežinau. Žmogus, po banko grindimis iškasęs tunelį, žmogus, „atjungęs“ naktinį sargą, kasininkas, nuo pat pradžių dalyvavęs šiame reikale, teikęs informaciją banko darbuotojas – niekas iš jų nepažinojo Ekleso, galbūt net niekada nėra jo matę. Čia yra ilga grandinė – ir atrodo niekas nežino daugiau nei vienos jungties, esančios už jų.

– Senas geras ląstelių planas?

– Daugiau ar mažiau, taip, tik čia yra dar nestandartinis mąstymas. Bet vieną dieną mums pasitaikys proga. Kažkas, kuris neturi *nieko* žinoti, sužinos *kažką*. Galbūt kažką kvailo ar nereikšmingo, bet kas galiausiai kokiu nors keistu būdu gali pavirsti įrodymu.

– Ar jis vedęs – turi šeimą?

– Ne, tokių rizikų jis niekuomet neprisiima. Jis gyvena vienas su ekonome ir sodininku bei liokajumi. Jis mielai ir maloniai priima svečius, bet drįstu teigti, kad

kiekvienas, įžengęs į jo namus, yra įtariamasis.

– Ir niekas nepraturtėja?

– Jūs iškėlėte labai gerą klausimą, Tomai. Kažkas *turi* praturtėti. Bet ši dalis labai protingai sutvarkoma. Dideli laimėjimai žirgų lenktynėse, investicijos į vertybinius popierius, viskas, kas natūralu, bet suteikia galimybes daug uždirbti, ir visi sandoriai iš pažiūros yra tikri. Daugybė pinigų investuota užsienyje, įvairiose šalyse ir įvairiose srityse. Tai yra didelis išsikerojęs koncernas – ir pinigai niekuomet nestovi vietoje – keliauja iš vienos vietos į kitą.

– Ką gi, – pasakė Tomis, – linkiu sėkmės. Tikiuosi, kad jūs pričiupsite tą vyrą.

– Turėtume, aš manau, anksčiau ar vėliau. Reikia tikėtis, kad mums pavyks jį išmušti iš vėžių.

– Išmušti iš vėžių? Kokiu būdu?

– Pavojus, – pasakė Aivaras. – Priversti jį pasijusti pavojuje. Priversti nerimauti. Kai tik pavyksta priversti žmogų nerimauti, jis gali padaryti kokią kvailystę. Jis gali suklysti. Ir tuomet tas vaikinas jau jūsų, jūs gi žinote. Paimkite protingiausią vyrą, kuris nuostabiai viską planuoja ir nežengs nei vieno žingsnio neapgalvojęs. Bet leiskite kokiai nereikšmingai aplinkybei jį išgąsdinti, ir jis padarys klaidą. Aš tuo tikiu. Dabar paklausykime jūsų istorijos. Jūs galite žinoti kažką naudingo.

– Bijau, kad tai nereikšmina ir neturi nieko bendro su nusikalstama veikla.

– Na, papasakokite, kas tai.

Tomis papasakojo savo istoriją be bereikalingų atsiprašymų dėl smulkmenų. Jis žinojo, kad Aivaras nebuvo žmogumi, niekinančiu nereikšmingus dalykus.

Priešingai, Aivaras į viską pažiūrėjo rimtai.

– Ir jūs sakote, kad pradingo jūsų žmona?

– Jai tai nebūdinga.

– Tai rimta.

– Bent jau man, tai tikrai.

– Įsivaizduoju. Aš tik kartą mačiau jūsų žmoną. Protinga moteris.

– Ir jei ji ko nors imasi, tai panašiai kaip terjeras, aptikęs pėdsakus, – pasakė Tomis.

– Jūs nesikreipėte į policiją?

– Ne.

– Kodėl ne?

– Na, visų pirma, aš netikiu, kad jai būtų kažkas atsitikę. Su ja visuomet viskas tvarkoj. Ji tiesiog seka paskui kiekvieną kiškį, kuris pasirodo. Ji galėjo neturėti laiko susisiekti.

– Hm. Man tai nepatinka. Sakote, ji ieško namo? Tai gali būti įdomu, nes tarp įvairių niekniekių, kurių mes vaikėmės ir kurie niekur nenuvedė, šmėžavo ir nekilnojamo turto agentai.

– Nekilnojamo turto agentai? – Tomis atrodė nustebęs.

– Taip. Malonūs, paprasti, niekuo neišsiskiriantys nekilnojamo turto agentai nedideliuose provincijos miesteliuose įvairiose Anglijos vietose, bet visi kur nors netoli Londono. Misterio Ekleso firma tampriai dirba su nekilnojamo turto agentūrom. Kartais jis yra pirkėjų patikėtinis, kartais pardavėjų, ir jis agentūrom duoda daug darbo, vykdydamas klientų pavedimus. Kartais mus tai stebina. Matote, neatrodo, kad nors vienas iš tų sandėrių būtų labai pelningas.

– Bet jūs manote, kad tai kažką reiškia ar gali kažkur nuvesti?

– Na, jei jūs prisimenate didįjį Londono Pietų banko apiplėšimą prieš keletą metų, tai kartu galima paminėti ir namą kaime – vienišą namą. Tai buvo plėšikų susitikimo vieta. Ten jie labai nekrito į akis, ir ten buvo atvežtas ir paslėptas jų grobis. Kaimynystėje esantys žmonės pradėjo apie juos kalbėti, stebėdamiesi, kas yra tie žmonės, kurie atvažiuoja ir išvažiuoja gana neįprastu laiku. Vidury nakties atvažiuoja įvairios mašinos ir vėl išvažiuoja. Žmonės kaime visada domisi savo kaimynais. Kaip ir reikėjo tikėtis, policija surengė reidą ir surado dalį grobio bei suėmė tris vyrus, iš kurių vienas buvo atpažintas ir identifikuotas.

– Na, ir jus tai kažkur nuvedė?

– Niekur. Vyrai nieko nekalbėjo, buvo ginami ir atstovaujami gerų advokatų, gavo dideles laisvės atėmimo bausmes ir po pusantrų metų vėl buvo laisvėje. Labai sumaniai surengtas pabėgimas.

– Man atrodo, jog apie tai būsiu skaitęs. Vienas vyras dingo teismo salėje, į kurią jį atlydėjo du prižiūrėtojai.

– Taip, tiesa. Viskas buvo labai gudriai sutvarkyta ir pabėgimui išleista didžiulė pinigų suma.

– Bet mes manome, – tęsė jis toliau, – kad kas ten bebūtų atsakingas už organizacinę dalį, jis suprato padaręs klaidą per ilgai naudojantis vienu namu ir sukėlęs vietinių žmonių susidomėjimą. Kažkas galbūt pagalvojo, kad geriau turėti kokių *trisdešimt* namų *įvairiose vietose*. Į juos atvyksta ir apsigyvena žmonės, tarkim, motina su dukra, našlė, išėjęs į atsargą karininkas su žmona. Tylūs ramūs žmonės. Jie kiek pasiremontuo-

ja namą, pasikviečia vietinius statybininkus ir patvarko santechniką, galbūt kokią nors firmą iš Londono atlikti apdailą, ir tuomet po metų ar pusantrų aplinkybės pasikeičia ir gyventojai parduoda namą ir išsikrausto gyventi į užsienį. Kažkas panašaus. Viskas labai natūralu ir suprantama. Bet jų viešnagės metu namas gali būti naudojamas gana neįprastiems tikslams! Bet niekas to net neįtaria. Atvyksta aplankyti draugai. Nelabai dažnai, tik retkarčiais. Kurį vakarą švenčiamos kokios nors vidutinio amžiaus ar pagyvenusios poros sukaktuvės, ar šiaip surengiamas koks vakarėlis. Atvažiuoja ir išvažiuoja daugybė mašinų. Tarkim, įvyksta penki stambūs apiplėšimai šešių mėnesių laikotarpyje, ir kiekvieną kartą grobis paslepiamas ne viename iš tų namų, bet penkiuose skirtinguose namuose įvairiose kaimo vietovėse. Tai tiktai prielaidos, mano brangus Tomi, bet mes dirbame šia kryptimi. Tarkim, jūsų žmona įsigijo tam tikro namo paveikslą ir įsivaizduokime, kad tai yra *reikšmingas* namas. Ir įsivaizduokite, kad jūsų misis kažkur atpažino tą namą ir puolė apie jį aiškintis. Ir jei kažkas nenori, kad tas namas būtų tyrinėjamas – tai tas kažkas gali spręsti problemą, jūs žinote.

– Tai nelabai realu.

– O taip – aš sutinku. Bet šie laikai, kuriais mes gyvename, ir yra nerealūs laikai – šiame pasaulyje atsitinka neįtikėtinų dalykų.

II

Kiek pavargęs Tomis išlipo iš jau ketvirto taksi per dieną ir įdėmiai apsižvalgė aplink. Taksi jį atvežė į nedidelį aklagatvį vienoje iš Hemstedo Hito iškilumų.

Šis aklagatvis buvo tikras menininkų rajonas. Kiekvienas namas iš esmės skyrėsi nuo šalia esančio. Namą, į kurį jis atvažiavo, sudarė didžiulė studija su stoglangiais ir iš šono prilipintas priestatas, susidedantis iš trijų kambarių. Šalia namo stovėjo ryškia žalia spalva nudažytos kopėčios. Tomis atvėrė nedidelius vartelius, nuėjo takeliu link įėjimo ir, nematydamas skambučio, pabeldė į duris tam reikalui skirtu plaktukėliu. Nesulaukęs atsako, jis kiek pastovėjo ir vėl ėmė belsti, šį kartą truputį garsiau.

Durys atsidarė taip staiga, kad jis vos nenugriuvo atbulas. Tarpdury stovėjo moteris. Iš pirmo žvilgsnio Tomiui susidarė įspūdis, kad tai pati nepatraukliausia jam kada nors matyta moteris. Ji turėjo didelį, plokščią, panašų į blyną veidą, dvi didžiules akis, kurių spalvų derinys atrodė neįtikėtinai – viena žalia ir kita ruda, didingą kaktą su nuo jos kylančiais sutaršytais tankiais plaukais. Ji dėvėjo purpurinį chalatą su molio dėmėmis, ir Tomis pastebėjo, kad ranka, laikanti duris atviras, yra nepaprastai daili.

– O, – nusistebėjo ji. Jos balsas buvo gilus ir kažkuo patraukiantis. – Kas tai? Aš užsiėmusi.

– Misis Baskovan?

– Taip. Ko jūs norite?

– Aš esu Berisfedas. Noriu sužinoti, ar galėčiau su jumis pasikalbėti keletą minučių.

– Aš nežinau. Jums iš tiesų reikia? Kas tai – kas nors dėl paveikslo? – Jos žvilgsnis nuslydo į po jo pažastim esantį ryšulį.

– Taip. Tai susiję su vienu iš jūsų vyro paveikslų.

– Jūs norite jį parduoti? Aš turiu daugybę jo paveikslų. Aš nenoriu pirkti daugiau nė vieno iš jų.

Nuneškite jį į galeriją ar kažkur kitur. Juos vėl pradeda pirkti. Jūs neatrodote, kad jums reikėtų pardavinėti paveikslus.

– O ne, aš nieko nenoriu parduoti.

Tomiui buvo nepaprastai sunku kalbėtis su šia moterimi. Jos akys, nors ir nederėdamos tarpusavyje, buvo labai gražios akys, ir jos dabar žiūrėjo pro jo petį į gatvę, tarsi susidomėjusios kažkuo toli esančiu.

– Prašau, – pasakė Tomis. – Norėčiau, kad jūs mane įleistumėte vidun. Tai sunku paaiškinti.

– Jei jūs esate dailininkas, aš nenoriu su jumis kalbėtis, – pasakė misis Baskovan. – Dailininkai man visuomet labai nuobodūs.

– Aš nesu dailininkas.

– Na, jūs nepanašus į tokį, tikrai. – Jos akys varstė jį nuo galvos iki kojų. – Jūs daugiau panašus į civilį tarnautoją, – pasakė ji nepritariamai.

– Ar galiu užeiti vidun, misis Baskovan?

– Nesu tuo tikra. Palaukite.

Ji be ceremonijų užtrenkė duris. Tomis laukė. Maždaug po keturių minučių durys vėl atsidarė.

– Gerai, – pasakė ji, – galite užeiti.

Ji nuvedė jį siaurais laiptais į viršuje esančią studiją. Kampe stovėjo statula su šalia esančiais įvairiais įrankiais. Plaktukai ir kaltai. Taip pat buvo galva iš molio. Kambarys atrodė taip, tarsi neseniai čia būtų siautėjus chuliganų gauja.

– Nėra kito kambario, kur galėtume atsisėsti, – paaiškino misis Baskovan.

Ji numetė įvairius daiktus nuo taburetės ir pastūmė link jo.

– Štai. Sėskitės ir kalbėkite.

– Labai miela iš jūsų pusės, kad įleidote mane vidun.

– Iš tikrųjų. Bet jūs atrodėte toks susirūpinęs. Jūs kažkuo susirūpinęs, ar ne?

– Taip, tiesa.

– Taip ir maniau. Ir dėl ko jūs susirūpinęs?

– Dėl savo žmonos, – pasakė Tomis, pats nusistebėjęs savo atsakymu.

– O, susirūpinęs dėl savo žmonos? Na, tame nėra nieko neįprasto. Vyrai visuomet susirūpinę dėl savo žmonų. Kas atsitiko – ji pas kažką išėjo ar tiesiog išdykauja?

– Ne. Visiškai ne tai.

– Prie mirties? Vėžys?

– Ne, – atsakė Tomis. – Tiesiog nežinau, kur ji yra.

– Ir jūs manote, kad aš žinosiu? Na, tuomet pasakykite jos vardą ir kažką apie ją, jei jūs manote, kad padėsiu jums ją surasti. Tik turėkite galvoje, aš nesu tikra, – pasakė misis Baskovan, – kad aš to norėsiu. Aš jus įspėju.

– Ačiū Dievui, – pasakė Tomis, – su jumis lengviau kalbėtis, nei maniau iš pradžių.

– Kuo čia dėtas tas paveikslas? Tai yra paveikslas, ar ne – turėtų būti, sprendžiant iš formos.

Tomis jį išpakavo.

– Paveikslą pasirašė jūsų vyras, – pasakė Tomis. – Norėčiau, kad apie šį darbą man papasakotumėte kiek galima daugiau.

– Suprantu. Ką būtent jūs norite žinoti?

– Kada jis buvo tapytas ir kur ta vieta.

Misis Baskovan pirmą kartą pažvelgė į jį šiek tiek susidomėjusi.

– Na, tai nėra sunku, – tarė ji. – Taip, aš galiu viską apie jį papasakoti. Jis buvo tapytas maždaug prieš penkiolika metų – ne, manyčiau, kad gerokai anksčiau. Tai vienas iš jo ankstyvųjų darbų. Prieš dvidešimt metų, sakyčiau.

– Jūs žinote kur tai – turiu galvoje vietą?

– O taip, aš puikiai tai atsimenu. Gražus paveikslas. Man jis visada patiko. Tai nedidelis išlenktas tiltas ir namas, ir ta vieta vadinasi Saton Čenseloras. Maždaug septynios ar aštuonios mylios nuo Markit Beisingo. Pats namas yra maždaug pora mylių nuo Saton Čenseloro. Graži vieta. Nuošali.

Ji pasilenkė prie paveikslo ir įdėmiai jį apžiūrėjo.

– Keista, – pasakė ji. – Taip, labai keista. Įdomu...

Tomis pernelyg nekreipė dėmesio.

– Kaip vadinasi namas? – paklausė jis.

– Negaliu prisiminti. Matote, jis buvo pervardintas. Keletą kartų. Aš nežinau, kas ten su juo buvo. Ten įvyko kažkokių tragiškų dalykų, kiek žinau, ir naujai atvykę žmonės jį pervardino. Kažkada vadinosi „Namu prie kanalo“, ar Kanalo pakrantė“. Po to vadinosi „Namas prie tilto“, vėliau „Pakrantės pieva“, ar dar kitaip – „Pakrantė“.

– Kas ten gyveno – arba kas ten gyvena dabar? Jūs žinote?

– Nieko nepažinojau. Kai pirmą kartą pamačiau namą, jame gyveno vyras su mergina. Atvažiuodavo ten savaitgaliais. Nevedę, reik manyt. Mergina buvo šokėja. Galėjo būti ir aktore – ne, manau, vis dėlto šokėja. Bale-

to šokėja. Labai graži, bet nekalbi. Paprasta. Viljamas buvo beveik ją įsimylėjęs, atsimenu.

– Ar jis ją piešė?

– Ne. Jis retai piešdavo žmones. Jis sakydavo kartais norėdavęs juos piešti, bet niekada to rimtai nesiimdavo. Jis visuomet buvo pakvaišęs dėl merginų.

– Tai ten gyveno tie žmonės, kai jūsų vyras piešė namą?

– Taip, manau, kad taip. Bent jau iš dalies. Jie atvykdavo tik savaitgaliais. Po to jiedu išsiskyrė. Susikivirčijo, aš manau, ar jis išėjo ir ją paliko, ar ji išėjo palikus jį. Aš pati ten nebuvau. Aš dirbau Koventryje. Po to, mano manymu, ten gyveno guvernantė su maža mergaite. Tada, atrodo, tam vaikui kažkas atsitiko. Ar guvernantė ją kažkur išvežė, ar galbūt ji mirė. Ką jūs norite žinoti apie žmones, gyvenusius name prieš dvidešimt metų? Man tai atrodo kvaila.

– Aš noriu žinoti viską apie šį namą, – pasakė Tomis. – Matote, mano žmona išvažiavo ieškoti šio namo. Ji sakė mačiusi jį kažkur pro traukinio langą.

– Taip, tiesa, – pasakė misis Baskovan, – iškart kitoje tilto pusėje yra geležinkelio bėgiai. Nuo ten namas yra puikiai matomas, aš manau. – Tuomet ji paklausė: – Kodėl ji norėjo surasti tą namą?

Tomis viską labai sutrumpintai paaiškino – ji žiūrėjo į jį abejodama.

– Jūs nesate iš pamišėlių namų ar kažkas panašaus? – paklausė misis Baskovan. – Lygtinai paleistas ar kaip ten vadinasi.

– Na, gal tai skamba šiek tiek keistai, – pasakė Tomis, – bet iš tikrųjų viskas gana paprasta. – Mano

žmona norėjo sužinoti apie tą namą ir ji bandė keliauti įvairiais traukinių maršrutais, norėdama surasti tą vietą, iš kur buvo jį mačiusi. Aš manau, kad ji surado. Ji turbūt nuvažiavo į tą vietą – Čenseloras, berods?

– Taip, Saton Čenseloras. Tai buvo labai nežymus kaimelis. Žinoma, jis galėjo būti vystomas ar netgi dabar virtęs viena iš tų naujųjų darbininkų gyvenviečių.

– Visko gali būti, – pasakė Tomis. – Ji skambino pranešti, jog ketinanti grįžti namo, bet negrįžo. Ir aš noriu žinoti, kas jai atsitiko. Aš manau, ji nuvykusi pradėjo tyrinėti tą namą ir galbūt... galbūt pateko į pavojų.

– Koks pavojus ten gali būti?

– Aš nežinau, – atsakė Tomis. – Niekas nežino. Aš niekada ir nemaniau, kad ten galėjo būti koks pavojus, bet mano žmona manė.

– Šeštasis pojūtis?

– Galbūt. Ji turi kažką tokio. Ji turi pajautimą. Jūs niekuomet nesate girdėjusi ar sutikusi misis Lenkester prieš dvidešimt metų ar kada nors vėliau iki pastarųjų dienų?

– Misis Lenkester? Ne, aš taip nemanau. Tokį vardą nesunku būtų atsiminti, ne, nemanau. Ne. O kas yra su misis Lenkester?

– Tai moteris, kuriai priklausė šis paveikslas. Ji iš draugiškumo davė jį mano tetai. Tuomet ji gana netikėtai išvyko iš senelių prieglaudos namų. Ją pasiėmė giminaičiai. Aš bandžiau ją surasti, bet tai pasirodė nelengva.

– Čia jūs ar jūsų žmona turi tokią vaizduotę? Man regis, jūs daug galvojote apie įvairius dalykus ir esate gana nervingoje būklėje, jei galima taip pasakyti.

– Taip, galima ir taip pasakyti, – pasakė Tomis. – Nervingoje būklėje ir pilstau iš tuščio į kiaurą. Jūs tai turėjote galvoje, ar ne? Manau, kad jūs taipogi esate teisi.

– Ne, – pasakė misis Baskovan. Jos balsas kiek suminkštėjo. – Nepasakyčiau, kad visai iš tuščio į kiaurą.

Tomis klausiamai pažvelgė į ją.

– Yra vienas keistas dalykas, susijęs su šiuo paveikslu, – pasakė misis Baskovan. – Labai keistas. Žinote, aš tai gerai atsimenu. Aš atsimenu daug dalykų apie Viljamo paveikslus, nors jis ir nupiešė jų daugybę.

– Gal jūs pamenate, kam jis buvo parduotas, jei aplamai buvo?

– Ne, to aš nepamenu. Taip, jis buvo parduotas. Vienoje iš jo parodų buvo parduota visa partija jo paveikslų. Jie jau buvo perkami tris ar keturis metus prieš tai ir pora metų po tos parodos. Jų buvo parduota daugybė. Beveik visi. Bet dabar aš nepamenu, kas būtent šį nupirko. Tai per daug sunku.

– Aš labai jums dėkingas už viską, ką jūs prisiminėte.

– Jūs dar manęs nepaklausėte, kodėl aš sakiau buvus kažką keisto su paveikslu. Su paveikslu, kurį čia atsivežėte.

– Norite pasakyti, kad tai ne jūsų vyro – kažkas kitas jį nutapė?

– O ne. Šį paveikslą nutapė Viljamas. „Namas prie kanalo“ – taip, berods, jis vadinosi kataloge. Bet jis ne toks, koks buvo. Suprantate, kažkas čia ne taip.

– O kas čia ne taip?

Misis Baskovan ištiesė molėtą pirštą ir bakstelėjo paveiksle po tiltu.

– Štai čia, – pasakė ji. – Jūs matote? Čia yra po tiltu pririšta valtis, ar ne?

– Taip, – suglumęs pasakė Tomis.

– Taigi, šios valties čia nebuvo. Nebuvo, kai paskutinį kartą jį mačiau. Viljamas niekada nepiešė šios valties. Kai jis buvo eksponuojamas, *čia nebuvo jokios valties*.

– Jūs norite pasakyti, kad kažkas kitas, o ne jūsų vyras, nupiešė šią valtį vėliau?

– Taip. Keista, ar ne? Įdomu, kodėl. Visų pirma, aš nustebau pamačiusi šią valtį, toje vietoje, kur nebuvo jokios valties, tada aš gana aiškiai pamačiau, kad ją nupiešė ne Viljamas. *Jis* niekada jos nepiešė. Tai padarė kažkas kitas. Tik įdomu, kas?

Ji pažvelgė į Tomį.

– Ir dar įdomu, kodėl?

Tomis negalėjo pasiūlyti jokio sprendimo. Jis žiūrėjo į misis Baskovan. Jo teta Ada pavadintų ją lengvabūde moterimi, bet Tomis esamom aplinkybėm taip apie ją negalvojo. Ji buvo išsiblaškiusi, staiga šokinėjo nuo vieno dalyko prie kito. Tai, ką ji kalbėjo, rodos turėjo tik labai nežymų ryšį su tuo, apie ką ji kalbėjo vos prieš minutę. Ji buvo asmenybė, pagalvojo Tomis, kuri galėjo žinoti žymiai daugiau, nei ji nusprendė atskleisti. Ar ji mylėjo savo vyrą, ar pavyduliavo savo vyrui, ar niekino savo vyrą? Iš tikrųjų nebuvo jokių būdų perprasti jos elgesį ar netgi jos žodžius. Bet jis instinktyviai jautė, kad jos nerimą sukėlė ta nedidelė nupiešta valtis, pririšta po tiltu. Jai nepatiko, kad ten buvo valtis. Staiga jis suabejojo, ar

jos tvirtinimas buvo teisingas. Ar tikrai ji galėjo prisiminti, ar prieš daugelį metų Baskovanas nupiešė valtį po tiltu, ar ne? Iš tiesų tai atrodė nežymus ir nereikšmingas dalykas. Jei tai buvo tiktai prieš metus, kai ji paskutinį kartą matė paveikslą – bet greičiausiai tai buvo žymiai anksčiau. Ir tai misis Baskovan sukėlė nerimą. Jis vėl pažvelgė į ją ir pamatė, kad ji žiūrėjo į jį. Įsmeigtos į jį akys nebuvo įžūlios, jos buvo susimąsčiusios. Labai, labai susimąsčiusios.

– Ką jūs ketinate daryti? – paklausė ji.

Atsakyti nebuvo sunku. Tomiui nebuvo jokių abejonių, ką jis dabar darysiąs.

– Šį vakarą važiuosiu namo – pažiūrėsiu, gal yra kokių žinių apie ją, ar kokia žinutė iš jos. Jei ne, rytoj važiuosiu į tą vietą, – pasakė jis. – Saton Čenseloras. Tikiuosi, jog ten galėsiu surasti savo žmoną.

– Pažiūrėsim, – pasakė misis Baskovan.

– Ką pažiūrėsim? – griežtai paklausė Tomis.

Misis Baskovan susiraukė. Tuomet ji sumurmėjo, regis, pati sau:

– Įdomu, kur ji yra?

– Įdomu kur yra kas?

Misis Baskovan buvo nusukusi nuo jo žvilgsnį. Dabar jos akys grįžo atgal.

– O, – tarė ji. – Turiu galvoje jūsų žmoną. – Tuomet pridūrė: – Tikiuosi, kad jai viskas gerai.

– O kodėl neturėtų? Pasakykite man, misis Baskovan, ar su ta vieta kažkas ne taip – su Saton Čenseloru?

– Su Saton Čenseloru? Su ta vieta? – Ji galvojo. – Ne, aš taip nemanau. Ne su *vieta*.

– Aš turėjau galvoje namą, – pasakė Tomis. –Namą

prie kanalo. Ne Saton Čenseloro kaimą.

– O, namas, – pasakė misis Baskovan. – Tai iš tikrųjų buvo geras namas. Skirtas įsimylėjėliams, žinote.

– Ten gyveno įsimylėjėliai?

– Kartais. Nepakankamai dažnai, iš tikrųjų. Jei namas pastatytas įsimylėjėliams, tai jame turi gyventi įsimylėjėliai.

– Ir neturi būti naudojamas kitiem dalykam.

– Jūs labai greitas, – pasakė misis Baskovan. – Suprantate, ką aš noriu pasakyti? Jūs neturite namo, kuris kažkam skirtas, naudoti ne pagal paskirtį. Nenorėčiau, kad jūs taip darytumėt.

– Ar jūs ką nors žinote apie žmones, gyvenusius ten pastaraisiais metais?

Ji papurtė galvą.

– Ne. Aš aplamai nieko nežinau apie namą. Matote, man jis niekad nerūpėjo.

– Bet jūs galvojate apie kažkokį dalyką – ne, apie kažkokį žmogų?

– Taip, – pasakė misis Baskovan. – Aš manau, kad jūs teisingai išsireiškėte. Aš galvoju apie tam tikrą žmogų.

– Galite man pasakyti, apie kokį asmenį jūs galvojate?

– Kad nelabai yra ką ir sakyti, – pasakė misis Baskovan. – Žinote, kartais tiesiog pagalvoji, kur yra tam tikras žmogus. Kas jam atsitiko, ar kaip jam toliau sekėsi. Kartais jauti... – ji skėstelėjo rankomis. – Gal norėtumėte rūkytos silkės? – nelauktai pasiūlė ji.

– Rūkytos silkės? – paklausė apstulbęs Tomis.

– Taip, aš turiu čia dvi ar tris rūkytas silkes. Aš pa-

maniau, kad jums reikėtų ko nors užkąsti, prieš sėdant į traukinį. Stotis vadinasi Vaterlo, – pasakė ji. – Važiuojant į Saton Čenselorą, turiu galvoje. Turite persėsti Markit Beisinge. Tikiuosi, kad surasite.

Tai buvo atsisveikinimas. Jis pakluso.

Tryliktas skyrius
Albertas ieško sprendimo rakto

Tapensė sumirksėjo. Vaizdas buvo gana blankus. Ji pabandė pakelti galvą nuo pagalvės, bet pajutusi aštrų skausmą, grįžo į pradinę padėtį. Ji užsimerkė. Netrukus vėl atvėrė akis ir dar kartą sumirksėjo.

Pamažu ji pradėjo gaudytis aplinkoje. „Aš ligoninės palatoje“, – galvojo Tapensė. Patenkinta savo protiniu progresu, ji nesistengė daugiau daryti jokių išvadų. Ji buvo ligoninės palatoje ir jai skaudėjo galvą. Kodėl skaudėjo ir kodėl ji buvo ligoninės palatoje, ji nežinojo. „Nelaimingas atsitikimas kelyje?“ – pagalvojo Tapensė.

Aplink lovas vaikštinėjo slaugės. Tai atrodė pakankamai natūralu. Ji užsimerkė ir atsargiai pabandė truputį pamąstyti. Jos mintyse iškilo neaiškus pagyvenusio žmogaus šventiko drabužiais vaizdas. „Tėvas?“ – abejodama pratarė Tapensė. „Mano tėvas?“ Ji negalėjo aiškiai prisiminti. Jai taip atrodė.

„Bet ką aš darau ligoninėje kaip pacientas? – galvojo Tapensė. – Tai yra, aš juk ligoninės slaugytoja, taigi turiu būti su uniforma. VAD* uniforma. O Viešpatie“, – tarė

* Savanorių pagalbos organizacija, kurioje daugiausia dirbo slaugės, teikusios pagalbą sužeistiesiems.

Tapensė.

Netrukus šalia lovos išryškėjo slaugytojos figūra.

– Jaučiatės geriau, mieloji? – pasakė slaugė su kiek apsimestiniu linksmumu. –Šaunu, ar ne?

Tapensė nebuvo visiškai tikra, ar tai buvo šaunu. Slaugė kažką pasakė apie puodelį arbatos.

„Regis, aš esu pacientė“, – pasakė sau Tapensė, nenorėdama su tuo sutikti. Ji ramiai gulėjo, galvoje atgamindama įvairias padrikas mintis bei žodžius.

„Kareiviai, – sumurmėjo Tapensė. – VAD. Be abejo, taip viskas ir yra. Aš esu VAD slaugė.

Slaugė jai atnešė arbatos puodelyje, labiau skirtam sriubai, ir padėjo jai atsigerti. Skausmas galvoje vėl pasikartojo. „VAD slaugė, štai kas aš esu“, – garsiai pasakė Tapensė.

Slaugė nesuprasdama pažiūrėjo į ją.

– Mano galva sužeista, – pridūrė Tapensė, konstatuodama faktą.

– Netrukus pagerės, – pasakė slaugė.

Ji patraukė arbatos puodelį ir pranešė pro šalį einančiai seselei:

– Keturioliktas numeris pabudo. Bet ji dar gana netvirta, aš manau.

– Ar ji ką nors pasakė?

– Sakė esanti VIP*, – pasakė slaugė.

Palatos seselė nežymiai prunkštelėjo, išreikšdama savo požiūrį į eilinius pacientus, pretenduojančius į VIP statusą.

– Mes tai sužinosime, – pasakė seselė. – Paskubėkite,

* Labai svarbus asmuo. Terminas pradėtas naudoti antrojo pasaulinio karo metu.

slauge, nesėdėkite visą dieną su šiuo puodeliu.

Tapensė pusiau miegodama gulėjo ant pagalvių. Jai vis dar nepavyko surikiuoti savo minčių, kurios padrikai šmėžavo jos galvoje.

Kas nors čia turi būti, galvojo ji, kas nors, ką ji gerai pažinotų. Kažkas labai keisto buvo šioje ligoninėje. Tai nebuvo ligoninė, kurią ji prisiminė. Tai ne ta ligoninė, kurioje ji dirbo slauge. „Ten visi buvo kareiviai, – murmėjo sau Tapensė. – Chirurginė palata, mano buvo A ir B eilės." Ji kilstelėjo akių vokus ir dar kartą apsižvalgė. Ji nusprendė, kad šitoje ligoninėje ji niekada anksčiau nėra buvus ir ji neturi nieko bendro su operuojamais ligoniais, tiek kareiviais, tiek civiliais.

„Įdomu, kur yra ši ligoninė, – galvojo Tapensė. – Kokioje vietoje?" Ji pabandė prisiminti vietovių pavadinimus. Vienintelės vietovės, kurias ji galėjo prisiminti, buvo Londonas ir Sautemptonas.

Šalia lovos išdygo palatos seselė.

– Tikiuosi, kad jaučiatės truputį geriau, – pasakė ji.

– Man viskas gerai, – pasakė Tapensė. – Kas man atsitiko?

– Jūs susižeidėte galvą. Manau, kad jums ją skauda, ar ne?

– Taip, – atsakė Tapensė. – Kur aš esu?

– Markit Beisingo karališkoje ligoninėje.

Tapensė apsvarstė šią informaciją. Bet jai tai visiškai nieko nesakė.

– Senas dvasininkas, – pasakė ji.

– Prašau atleisti?

– Nieko ypatingo, aš...

– Mes ligi šiol negalėjome užrašyti jūsų vardo ant

dietos lapo, – pasakė palatos seselė.

Ji pasiruošė rašiklį ir klausiamai pažvelgė į Tapensę.

– Mano vardo?

– Taip, – pasakė seselė. – Reikia įrašyti į knygą, – paslaugiai pridūrė ji.

Tapensė tylomis galvojo. Jos vardas. Koks buvo jos vardas? „Kaip kvaila, – pamanė ji. – Regis, aš jį pamiršau. Bet aš turiu turėti vardą." Staiga ji pajuto nežymų palengvėjimą. Mintyse blykstelėjo pagyvenusio dvasininko veidas ir ji ryžtingai pasakė:

– Žinoma. Prudencija.

– P-r-u-d-e-n-c-i-j-a?

– Teisingai, – pasakė Tapensė.

– Tai jūsų vardas. O pavardė?

– Kovli. K-o-v-l-i.

– Džiaugiuosi tai sužinojusi, – pasakė seselė ir nuėjo, patenkinta išsprendusi šį klausimą.

Tapensė jautėsi savimi patenkinta. Prudencija Klovli. Prudencija Klovli, dirbanti VAD, ir jos tėvas buvo dvasininkas – kažkokioje apylinkėje, ir dabar buvo karo metas... „Juokinga, – pamanė Tapensė. – Atrodo, kad viskas ne taip. Regis, viskas tas buvo gerokai anksčiau." Ji sumurmėjo: „Ar tai buvo jūsų vargšas vaikas?" Ji susimąstė. Ar tai ji ką tik pasakė, ar tai jai pasakė kažkas kitas?

Seselė vėl sugrįžo.

– Jūsų adresas, – paklausė ji, – mis Kovli, ar misis Kovli? Jūs klausėte apie vaiką?

– Tai buvo jūsų vargšas vaikas? Ar man tai kažkas sakė, ar aš pati sakiau kažkam?

– Manau, kad jūsų vietoje aš dar truputėlį pamie-

gočiau, mieloji, – pasakė seselė.

Ji išėjo ir perdavė visą gautą informaciją.

– Regis, ji jau atgavo sąmonę, daktare, – pastebėjo seselė, – ir ji sakosi esanti Prudencija Kovli. Bet atrodo, kad ji neprisimena adreso. Ir kažką kalbėjo apie vaiką.

– Na, gerai, – pasakė gydytojas su savo įprastu atsainumu, – mes jai duosime dar dvidešimt keturias valandas. Ji visai neblogai atsigauna po smegenų sukrėtimo.

II

Tomis grabaliojosi su laukujų durų raktu. Jam nespėjus jo panaudoti, duris atidarė Albertas.

– Sugrįžo? – paklausė Tomis.

Albertas lėtai papurtė galvą.

– Jokios žinutės, ar telefono skambučio, ar laiško, telegramos?

– Ne, sere. Visiškai nieko. Nei nuo jos, nei nuo ko kito. Jie tyliai sėdi – bet jie sučiupo ją. Štai ką aš manau. Jie ją turi.

– Ką, po galais, jūs norite tuo pasakyti – jie ją turi? – paklausė Tomis. – Kas ją turi?

– Na, jūs žinote, ką aš turiu galvoje. Gauja.

– Kokia gauja?

– Galbūt viena iš tų gaujų su iššokančiais peiliais. Arba tarptautinė.

– Liaukitės kalbėti niekus, – pasakė Tomis. – Žinote, ką aš galvoju?

Albertas klausiamai pažiūrėjo į jį.

– Aš manau, kad tai nepaprastai neatsakinga iš jos pusės, nepasiųsti mums jokios žinutės, – pasakė Tomis.

– O, – tarė Albertas, – suprantu, ką jūs turite gal-

voje. – Manau, kad galima ir taip galvoti. Jei jums nuo to geriau, – pridūrė jis nusiminęs. Jis paėmė iš Tomio rankų ryšulį. – Matau, kad atsivežėte atgal šį paveikslą, – pasakė jis.

– Taip, aš atsivežiau šį nelemtą paveikslą atgal, – pasakė Tomis. – Man jis labai pravertė.

– Ir ką nors sužinojote?

– Ne visai taip. Aš kai ką sužinojau, bet ar iš to bus kokios naudos, aš nežinau, – pasakė Tomis ir paklausė: – Ar neskambino daktaras Marijus, ar mis Pakard iš „Saulėtos keteros“? Nebuvo nieko panašaus?

– Neskambino niekas, išskyrus daržovių pardavėją. Sakė turįs gražių baklažanų. Jis žino, kad misis mėgsta baklažanus. Jis visuomet jai praneša. Bet aš pasakiau, kad dabar jos nėra namie. – Jis pridūrė: – Aš paruošiau vakarienei vištieną.

– Neįtikėtina, kad jūs apie nieką negalite galvoti, tik apie vištieną, – piktokai pasakė Tomis.

– Šį kartą tai bus *poussin* *, – pasakė Albertas. – Liesas, – pridūrė jis.

– Gerai, – tarė Tomis.

Suskambo telefonas. Tomis akimirksniu pašoko nuo kėdės ir nuskubėjo prie jo.

– Klausau... klausau?

Pasigirdo neaiškus iš toli sklindantis balsas:

– Misteris Berisfedas? Ar jūs priimsite skambutį iš Invergešlio?

– Taip.

– Nepadėkite ragelio.

Tomis laukė. Jo susijaudinimas atslūgo. Po kurio lai-

* Viščiukas *pranc.*

ko pasigirdo pažįstamas aiškus balsas. Jo dukters balsas.

– Alio, ar čia tu, tėti?

– Debora!

– Taip. Ko tu toks uždusęs, tu gal bėgai?

Dukterys, pagalvojo Tomis, visuomet kritikuoja.

– Toks jau amžius – šnopuoju, – atsakė jis. – Kaip tu laikaisi, Debora?

– O, pas mus viskas gerai. Žiūrėk, tėti, aš kai ką pamačiau laikraštyje. Galbūt ir tu matei. Mane tai sudomino. Apie kai ką, kas patyrė nelaimingą atsitikimą ir atsidūrė ligoninėje.

– Taip? Nemanau, kad būčiau apie tai skaitęs. Bent jau neprisimenu. Ir kas toliau?

– Na, tai skamba ne taip jau blogai. Aš manau, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas kelyje ar kažkas panašaus. Ten paminėta moteris – vyresnio amžiaus moteris – sakė esanti Prudencija Kovli, bet jie negalėjo nustatyti jos adreso.

– Prudencija Kovli? Nori pasakyti...

– Na taip. Aš tik... na, mane tai sudomino. Juk tai mamos pavardė, ar ne? Turiu galvoje, buvo jos pavardė.

– Žinoma.

– Aš visuomet pamiršdavau Prudenciją. Tai yra, mes niekuomet negalvojome apie ją, kaip apie Prudenciją, tu ir aš, ir Derekas taip pat.

– Ne, – pasakė Tomis. – Ne, juk jūs nevadindavote jos vardu.

– Taip, aš žinau. Tiesiog pagalvojau – kažkaip keista. Nemanai, kad tai gali būti kokia nors jos giminaitė?

– Visko gali būti. Kur ji yra?

– Markit Beisingo ligoninėje, jei neklystu. Manau,

jie norėję daugiau apie ją sužinoti. Aš tik pagalvojau... na, žinau, kad tai be galo kvaila, juk turi būti daugybė žmonių, turinčių Kovli pavardę ir daugybė žmonių, vadinamų Prudencijomis. Bet pamaniau, kad paskambinsiu ir paklausiu. Tai yra, įsitikinsiu, kad mama namie ir su ja viskas tvarkoj.

– Suprantu, – pasakė Tomis. – Taip, suprantu.

– Na, tai kaip, tėti, ar ji namuose?

– Ne, – atsakė Tomis. – Jos nėra namuose, ir aš netgi nežinau, ar su ja viskas gerai.

– Ką tu turi galvoje? – paklausė Debora. – Ką veikia mama? Aš maniau, kad jūs Londone, tos idiotiškos ir seniai atgyvenusios organizacijos konferencijoje, kur susitinkate su visais senais savo draugais.

– Tu visiškai teisi, – pasakė Tomis. – Aš grįžau iš ten vakar vakare.

– Ir grįžęs tu jos neradai – ar tu žinojai, kad jos nebus? Nagi, tėti, papasakok man. Juk tu susirūpinęs. Aš puikiai žinau, kai tu susirūpinęs. Ką veikia mama? Ji jau kažkur įsipainiojo, ar ne? Aš norėčiau, kad tokiame amžiuje ji išmoktų ramiai sėdėti ir į nieką nesivelti.

– Ji nerimavo, – pasakė Tomis. – Nerimavo dėl įvykių, susijusių su tetos Ados mirtimi.

– Kas ten atsitiko?

– Na, viena pacientė globos namuose jai kažką pasakė. Ji ėmė nerimauti dėl tos senos ledi. Toji jai daug ko pripasakojo ir tavo mamai tie dalykai sukėlė nerimą. Ir vėliau, kai mes važiavome peržiūrėti tetos Ados daiktų, mes ketinome pakalbėti su ta sena ledi ir sužinojome, kad ji netikėtai išvyko.

– Na, juk tai gana natūralu, ar ne?

– Atvažiavo kažkas iš jos giminaičių ir ją išsivežė.

– Vis tik tame nieko neįprasto, – pasakė Debora. – Kas gi mamai sukėlė nerimą?

– Ji įsikalė į galvą, – pasakė Tomis, – kad tai senai ledi galėjo kažkas atsitikti.

– Suprantu.

– Tiesą sakant, ji dingo kaip į vandenį. Paprasčiausiai dingo. Turiu galvoje, kad viskas padaryta tvarkingai – advokatai, bankai ir panašiai. Tik... mes negalėjome sužinoti, kur ji yra.

– Nori pasakyti, kad mama kažkur išvažiavo jos ieškoti?

– Taip. Ir ji negrįžo, nors prieš dvi dienas skambino, kad sugrįš.

– Ir nieko apie ją negirdėjai?

– Ne.

– Kaip norėčiau, kad tu mamą tinkamai prižiūrėtum, – niūriai pasakė Debora.

– Niekas iš mūsų negali jos tinkamai prižiūrėti, – pasakė Tomis. – Netgi tu, Debora, jei jau apie tai kalbame. Lygiai taip pat ji išėjo į karą ir nudirbo daugybę darbų, kurie buvo visai ne jos nosiai.

– Bet dabar kas kita. Turiu galvoje, kad ji jau gana *sena*. Ji turi sėdėti namuose ir rūpintis savimi. Aš manau, kad jai tiesiog pasidarė nuobodu. Štai kur esmė.

– Markit Beisingo ligoninė, tu sakei? – pasitikslino Tomis.

– Meldfordšairis. Manau, kažkur valanda ar pusantros nuo Londono traukiniu.

– Štai kaip, – pasakė Tomis. – Ir ten yra kaimas šalia Markit Beisingo, vadinamas Saton Čenseloru.

– Kaip tai su tuo susiję? – paklausė Debora.

– Būtų per ilgai dabar pasakoti, – pasakė Tomis. – Tai susiję su paveikslu, kuriame pavaizduotas namas prie tilto per kanalą.

– Aš tave blogai girdžiu, – pasakė Debora. – Apie ką tu kalbi?

– Nekreipk dėmesio, – tarė Tomis. – Aš paskambinsiu į Markit Beisingo ligoninę ir viską sužinosiu. Jaučiu, kad tai bus tavo mama. Žmonės, turėję smegenų sukrėtimą, pirmiausia prisimena įvykius iš vaikystės, ir po to iš lėto grįžta į dabartį. Ji prisiminė savo mergautinę pavardę. Galbūt ji pateko į autoįvykį, bet aš nenustebčiau, jei jai kas nors užvožė per galvą. Tokie dalykai atsitinka tavo mamai. Ji be to negali. Aš tau pranešiu, ką sužinojau.

Po keturiasdešimties minučių Tomis, skambiai padėjęs telefono ragelį ilsėtis į savo vietą, pasižiūrėjo į rankinį laikrodį ir su giliu nuovargiu atsiduso. Pasirodė Albertas.

– Kaip dėl vakarienės, sere? – paklausė jis. – Jūs nieko nevalgėte, o aš apgailestaudamas turiu pranešti, kad visai pamiršau apie tą viščiuką – sudegė iki pelenų.

– Aš nenoriu nieko valgyti, – pasakė Tomis. – Ko aš dabar noriu, tai išgerti. Atnešk man dvigubą viskio.

– Tuojau, sere, – pasakė Albertas.

Po keleto akimirkų jis atnešė, ko buvo prašomas, o Tomis jau buvo įsitaisęs padėvėtame, bet patogiame krėsle, labai tinkančiam tokiems atvejams.

– O dabar aš spėju, – pasakė Tomis, – kad jūs norite viską sužinoti.

– Iš tiesų, sere, – pasakė Albertas kiek apgailestau-

jančiu tonu, – didžiąją dalį aš jau žinau. Matote, suprasdamas, kad tai liečia misis ir visus tuos dalykus, aš leidau sau pakelti papildomą telefoną miegamajame. Aš pamaniau, kad jūs neprieštarausite, sere, nes tai buvo dėl misis.

– Aš jūsų nekaltinu, – pasakė Tomis. – Iš tikrųjų, aš netgi dėkingas jums. Jei dabar turėčiau pradėti viską dėstyti...

– Su visais susisiekėte, ar ne? Ir ligonine, ir gydytoju, ir sesele.

– Nėra reikalo visa tai atkartoti, – pasakė Tomis.

– Markit Beisingo ligoninė, – tarė Albertas. – Nė žodeliu neprasitarė. Nei adreso, nei aplamai nieko neužsiminė ten apsistosianti.

– Ji nenumatė ten apsistosiant, – pasakė Tomis. – Kiek aš supratau, greičiausiai per galvą jai užvožė kur nors toliau nuo kelio. Tuomet kažkas ją nusinešė į mašiną ir išmetė ją kažkur šalia kelio, kad ją kas nors surastų, ir nuvažiavo. – Po to pridūrė: – Pakelkite mane rytoj pusę septynių. Aš noriu išvykti anksti.

– Aš labai apgailestauju dėl viščiuko, kurį vėl sudeginau orkaitėje. Aš tik norėjau, kad jis neatšaltų ir užmiršau apie jį.

– Nesirūpinkit dėl to viščiuko, – pasakė Tomis. – Visuomet maniau, kad vištos yra kvaili paukščiai, bėgiojantys paskui mašinas ir kudakuojantys. Rytoj rytą palaidokite lavoną.

– Bet ji nėra prie mirties slenksčio ar panašiai, sere? – paklausė Albertas.

– Pažabokite savo melodramatišką fantaziją, – pasakė Tomis. – Jei jūs būtumėte atidžiai klausęsis, tai

žinotumėte, kad ji jau atgauna sąmonę ir žino, kas ji yra, ar buvo, ir kur ji yra. Ir jie prisiekė ją ten laikyti iki kol aš atvažiuosiu ir perimsiu jos priežiūrą. Jokiu būdu jai nebus leista išsmukti laukan ir vėl imtis kažkokio absurdiško seklio darbo.

– Kas dėl seklio darbo, – pasakė Albertas ir kostelėjęs nutilo.

– Apie tai aš ypač nenoriu kalbėti, – pasakė Tomis. – Pamirškite tai, Albertai. Geriau mokykitės buhalterijos ar sodininkystės, ar dar kažko.

– Na, aš tik pamaniau... turiu galvoje dėl sprendimo raktų...

– Na, kas ten su sprendimo raktais?

– Aš mąsčiau apie tai.

– Iš čia ir prasideda visos gyvenimo bėdos. Mąstymas.

– Sprendimo raktai, – vėl pasakė Albertas. – Šis paveikslas, pavyzdžiui. Tai juk sprendimo raktas, ar ne?

Tomis pamatė, kad Albertas paveikslą su namu prie kanalu buvo pakabinęs ant sienos.

– Jei tame paveiksle yra sprendimo raktas kažkokiam dalykui, tai kaip jūs manote, tas sprendimo raktas yra kokiam dalykui? – Jis truputį paraudo nuo savo sudarytos negrakščios frazės. – Turiu galvoje, ką visa tai reiškia? Tai turi kažką reikšti. Aš pagalvojau, – pasakė Albertas, – jei jūs man atleisite...

– Tęskite, Albertai.

– Aš pagalvojau apie tą rašomąjį stalą.

– Rašomąjį stalą?

– Taip. Apie tą, kurį atvežė baldų pervežėjai kartu su mažu staliuku ir dvejomis kėdėmis bei kitais dalykais.

Berods jūs sakėte, jog tai šeimyninis turtas?

– Tai priklausė mano tetai Adai, – pasakė Tomis.

– Gerai, tą aš ir turėjau galvoje. Būtent tokiose vietose ir būna sprendimo raktai. Senuose rašomuosiuose staluose. Senoviniuose daiktuose.

– Galbūt, – pasakė Tomis.

– Žinau, kad tai ne mano reikalas, ir aš manau, kad iš tiesų neturiu kapstytis šiuose dalykuose, bet, kol jūsų nebuvo, aš negalėjau susilaikyti. Aš nuėjau ir apžiūrėjau.

– Ką apžiūrėjote – stalą?

– Taip, tik pažiūrėjau, gal ten bus koks sprendimo raktas. Matote, tokiuose staluose būna slaptų stalčių.

– Galbūt, – pasakė Tomis.

– Na štai. Ten gali būti paslėptas sprendimo raktas. Slaptame stalčiuje.

– Na, gal tai ir nebloga mintis, – pasakė Tomis. – Bet kiek aš žinau, teta Ada neturėjo jokių priežasčių slėpti daiktus slaptuose stalčiuose.

– Niekada nesuprasi senų ledi. Jos mėgsta slėpti daiktus. Jos kaip varnos – ar kaip šarkos. Pamiršau, kurios ten tokios. Jos gali paslėpti slaptą testamentą stalčiuje, ar kokį raštą, parašytą nematomu rašalu. Kur nurodyta, kaip galima surasti paslėptą lobį.

– Aš apgailestauju, Albertai, bet manau turėsiąs jus nuvilti. Esu visiškai tikras, kad nėra nieko panašaus tame gražiame šeimos rašomajame stale, kuris anksčiau priklausė mano dėdei Viljamui. Tai dar vienas asmuo, kuris senatvėje pasidarė irzlus neskaitant to, kad buvo visiškai kurčias ir labai sunkaus būdo.

– Aš pamaniau, – pasakė Albertas, – kad nieko blogo neatsitiks, jei pažiūrėsim, ar ne? – Jis nekaltai

pridūrė: – Vis tiek jį reikia išvalyti. Jūs žinote, kaip būna su senom ledi. Jos beveik nesikelia iš lovos – ypač kai kenčia nuo reumato ir joms sunku vaikščioti.

Tomis keletą akimirkų tylėjo. Jis prisiminė, kaip jie su Tapense greitai peržiūrėjo rašomojo stalo stalčius ir sudėjo jų turinį į du didelius maišus. Ten buvo keletas vilnonių siūlų verpsčių, du užsagstomi megztiniai, juodo aksomo šerpė ir trys puikūs pagalvių užvalkalai iš žemesnių stalčių, kuriuos jie padėjo prie kitų drabužių ir menkniekių, skirtų atsikratymui. Jie taip pat pasiėmė kai kuriuos popierius, buvusius vokuose, ir grįžę į namus juos peržiūrėjo. Ten nebuvo nieko, kas galėtų patraukti dėmesį.

– Mes peržiūrėjome stalčius, Albertai, – pasakė jis. – Paskyrėme tam pora vakarų. Vienas ar du ganėtinai įdomūs seni laiškai, keli receptai kaip išrūkyti kumpį, dar kiti kaip konservuoti vaisius, keletas davinių knygelių bei talonų ir kitų karo metų dalykų. Nebuvo nieko įdomaus.

– O taip, – pasakė Albertas, – tai tik popieriai ir kitos smulkmenos, kaip jūs pasakytumėte. Paprasčiausi dalykai, kuriuos visi laiko paslėpę stalčiuose. Bet aš turiu galvoje iš tiesų slaptą medžiagą. Žinote, kai aš buvau vaikas, aš pusę metų praleidau su senovinių daiktų prekiautoju – neretai padėdamas padirbinėti įvairius dalykus. Bet tokiu būdu aš sužinojau apie slaptus stalčius. Paprastai slepiama vadovaujantis tais pačiais principais. Trys ar keturi gerai žinomi būdai. Ar jūs nemanote, sere, kad mums reikėtų žvilgtelėti? Turiu galvoje, kad aš nenoriu to daryti be jūsų. Negaliu sau to leisti. – Jis pažvelgė į Tomį su prašančio šuns išraiška.

– Gerai, Albertai, – pasakė Tomis pasiduodamas. – Eime ir pažiūrėkime.

„Labai gražus baldas, – galvojo Tomis, stovėdamas šalia Alberto ir apžiūrinėdamas tetos Ados paveldą. – Gražiai išlaikytas ir nuostabiai apdirbtas – puikus praėjusių dienų meniškumo bei meistriškumo pavyzdys".

– Na, Albertai, – tarė jis, – pradėkite. Dabar jūsų eilė pasireikšti. Tik nepersistenkite.

– O, aš visuomet buvau labai atsargus. Aš niekada neįskeldavau baldo, kišdamas peilius ar kažką panašaus. Iš pradžių mes nuleidžiame atvartą ir padedame jį ant šių išsikišančių laikiklių. Gerai, matote, nuleidžiamas kraštas tokiu būdu nusileidžia, kur sėdėdavo senoji ledi. Jūsų teta Ada turėjo gražų perlamutrinį aplanką. Jis buvo kairiajame stalčiuje.

– Čia yra dar du, – pasakė Tomis, ištraukdamas du ornamentuotus negilius stalčiukus.

– O taip, sere. Jūs galite čia laikyti dokumentus, bet iš tiesų čia nėra nieko slapto. Dažniausiai naudojama vieta yra nedidelė spintelė viduryje – ir jos apačioje yra negilus įdubimas. Jūs ištraukiate dugno pertvarą ir čia yra ertmė. Bet ten dar yra kitos vietos. Šio stalo apatinė dalis gerai sukonstruota.

– Bet tai taipogi nelabai slapta, ar ne? Tereikia atitraukti pertvarą.

– Esmė tame, kad jums atrodo, jog radote viską, ką galima rasti. Jūs nustumiate pertvarą ir atsiveria tuštuma, kur jūs galite padėti daug daiktų, po kuriuos nevalia knaisiotis kitiems. Bet tai dar ne viskas, galima sakyti. Kadangi matote, priekyje yra nedidelė medinė atbraila.

Ir jūs ją galite atitraukti, matote.

– Taip, – pasakė Tomis, – matau. Jūs ją atitraukėte.

– Ir jūs čia turite slaptą ertmę, tiesiai už vidurinės spynos.

– Bet joje nieko nėra.

– Ne, – pasakė Albertas. – Tai atrodo nuviliančiai. Bet jei jūs įkišite ranką į šią ertmę, ir jei pakraipysite ją į kairę ir į dešinę, tai aptiksite du plonus stalčiukus, po vieną kiekvienoje pusėje. Jų viršuje yra nedidelis pusapskritimis įpjovimas ir jūs galite pirštu jį užkabinti ir švelniai patraukti į save... – Kalbėdamas Albertas akrobatiškai išlenkė riešą. – Kartais jie truputį užstringa. Palaukite minutėlę... štai jis.

Albertas sulenktu pirštu kažką viduje užkabino. Jis švelniai traukė ranką į save, kol nepasirodė siauras nedidelis stalčiukas. Jis ištraukė jį ir padėjo priešais Tomį, panašiai kaip šuo atneša kaulą savo šeimininkui.

– Palaukite minutėlę, sere. Čia kažkas yra. Kažkas įdėta į pailgą ploną voką. Dabar tą patį padarysime su kita puse.

Jis sukeitė rankas ir dar kartą pademonstravo akrobatinius sugebėjimus. Netrukus buvo ištrauktas kitas stalčiukas ir padėtas šalia pirmojo.

– Čia taip pat kažkas yra, – pasakė Albertas. – Kitas užantspauduotas vokas. Aš nebandžiau nė vieno iš jų atplėšti – niekada nepadaryčiau tokio dalyko. – Jo balsas buvo be galo dorovingas. – Aš palikau tai jums... Bet aš noriu pasakyti, kad čia gali būti *sprendimo raktai.*

Jis kartu su Tomiu iš apdulkėjusių stalčių išėmė vokus. Tomis paėmė pirmąjį užantspauduotą laišką, apsuktą trapia juostele. Juostelė persiskyrė vos ją palie-

tus.

– Atrodo vertingai, – pastebėjo Albertas.

– Tomis apžiūrėjo voką. Ant jo buvo užrašyta: „Konfidencialu".

– Na štai, – tarė Albertas. – „Konfidencialu". Tai sprendimo raktas.

Tomis iš voko ištraukė popieriaus lapą. Jame buvo kerėpliška rašysena surašytas išblukęs tekstas. Albertas sulaikęs kvapą žiūrėjo jam per petį.

– Misis Makdonald lašišos su grietine receptas, – ėmė skaityti Tomis. – Duotas man iš ypatingos malonės. Paimti du svarus lašišos vidurio išpjovų, 1 pintą (0,57 litro) Džersio grietinės, taurę brendžio ir žalią agurką." – Jis nutilo. – Apgailestauju, Albertai, bet šis sprendimo raktas nebent tik pagerins mūsų kulinarinius sugebėjimus.

Albertas prunkštelėjimu išreiškė savo nusivylimą ir panieką.

– Niekis, – pasakė Tomis. – Turime dar vieną bandymą.

Kitas laiškas neatrodė atkeliavęs iš tokios senovės. Jis buvo užantspauduotas dviem pilkais antspaudais su laukinės rožės atvaizdu.

– Gražus, – pasakė Tomis, – gana įmantrus, kaip tetai Adai. Kaip paruošti jautienos kepsnį, reikia manyti.

Tomis atplėšė voką. Jis kilstelėjo antakius, kai iš jo iškrito dešimt rūpestingai perlenktų penkių svarų vertės banknotų.

– Gražūs popierėliai, – pasakė Tomis. – Seni, kokius naudojome karo metu. Padorus popierius. Kažin,

ar dar tebegalioja.

– Pinigai! – sušuko Albertas. – Kam jai reikėjo šitų pinigų?

– O, tai senų ledi santaupos juodai dienai, – pasakė Tomis. – Teta Ada visuomet turėjo atsidėjusi. Kažkada ji man sakė, kad kiekviena moteris visuomet turi turėti penkiasdešimt svarų penkių svarų banknotais tam atvejui, jei susidarytų kritinė padėtis, kaip ji vadino.

– Gal juos dar galima panaudoti, – pasakė Albertas.

– Taip, nesakau, kad jie yra visiškai atgyvenę. Aš manau, kad juos dar galima pasikeisti banke.

– O štai dar vienas vokas, – pasakė Albertas. – Iš kito stalčiaus.

Šis buvo didesnis ir pilnesnis, ir jis buvo užantspauduotas trimis reikšmingai atrodančiais raudonais antspaudais. Ant voko ta pačia negrabia rašysena buvo užrašyta: Mano mirties atveju šis vokas turi būti neatplėštas persiųstas mano patikėtiniui misteriui Rokbariui iš „Rokbaris ir Tomkinsas", arba mano sūnėnui Tomui Berisfedui. Joks kitas asmuo neturi teisės atplėšti."

Viduje buvo keletas glaustai prirašytų lapų. Rašysena buvo ne kokia, labai kerėpliška ir vietomis neįskaitoma. Tomis perskaitė garsiai, kartkartėmis užsilaikydamas ties sunkiai įskaitomomis vietomis.

Aš, Ada Marija Fenšeiv, rašau čia apie dalykus, kuriuos sužinojau arba kuriuos man papasakojo žmonės, gyvenantys šiuose globos namuose, vadinamais „Saulėta ketera". Aš negaliu garantuoti šių teiginių teisingumo, bet atrodo yra tam tikro pagrindo tikėti šiais įtarimais –

galimai kriminalinės veiklos, kuri čia vykdoma ar buvo vykdoma. Elizabeta Mudi, kvaila moteris, bet mano manymu ne melagė, sakė čia atpažinusi gerai žinomą nusikaltėlį. Tarp mūsų gali būti nuodytojas. Pati aš nesu linkusi per daug viskuo tikėti, bet aš būsiu budri. Aš ketinu čia aprašyti visus faktus, kurie man taps žinomi. Visa tai gali būti tik iliuzija. Ar tai skaitytų mano patikėtinis, ar mano sūnėnas Tomas Berisfedas, prašau nuodugniai ištirti šį reikalą.

– Štai, – triumfuojančiai pasakė Albertas. – Juk aš sakiau! Tai sprendimo raktas!

Ketvirta knyga

Čia yra bažnyčia ir smailiaviršūnis bokštas atsidaro durys ir viduje yra žmonės*

---

* Posmas iš populiarios maldos

Keturioliktas skyrius
Proto mankšta

– Aš manau, kad mums dabar reikia pamąstyti, – tarė Tapensė.

Po džiugaus susitikimo ligoninėje, Tapensė galiausiai buvo garbingai išrašyta. Ištikimoji pora dabar sėdėjo Markit Beisingo viešbučio „Ėriukas“ geriausio liukso svetainėje.

– Pamiršk apie mąstymą, – pasakė Tomis. – Juk žinai, ką sakė gydytojas prieš tave išleisdamas. Jokių rūpesčių, jokio protinio įtempimo, labai nedaug fizinės veiklos – į viską žiūrėti lengvai.

– O ką aš dabar darau? – paklausė Tapensė. – Guliu lovoje, galvą padėjusi ant dviejų pagalvių. O kas dėl galvojimo, tai mąstymas nebūtinai susijęs su protiniu įtempimu. Aš nesprendžiu matematikos, nesigilinu į ekonomiką ir nesumuoju mėnesinių sąskaitų. Galvoti – reiškia patogiai ilsėtis, paliekant protą atvirą įdomioms ar svarbioms mintims. Bet kuriuo atveju, ar ne geriau, jei aš truputį pagalvosiu padėjusi kojas ant lovos ir galvą ant pagalvės, užuot puolusi vėl kažką daryti?

– Be abejonės aš nenoriu, kad tu vėl kažką darytumei, – pasakė Tomis. – Tai nediskutuotina. Supratai?

Apie fizinę veiklą nėra nė kalbos. Kiek sugebėsiu, aš neišleisiu tavęs iš akių, nes tavimi negalima pasitikėti.

– Gerai, – pasakė Tapensė. – Paskaita baigta. O dabar pagalvokime. Galvokime kartu. Nekreipk dėmesio, ką tau sakė gydytojai. Jei tu apie gydytojus žinotum tiek, kiek aš...

– Palik gydytojus ramybėje, – pasakė Tomis. – Tu darysi, ką *aš* sakau.

– Gerai. Užtikrinu tave, kad aš neturiu jokio noro fiziškai judėti. Esmė tame, kad mes turime sulyginti duomenis. Mes žinome tiek daug dalykų. Reikia viską surikiuoti.

– Ką tu vadini „dalykais"?

– Na, faktus. Įvairiausius faktus. Jų daugiau, negu reikia. Ir ne tik faktus – gandai, užuominos, legendos, paskalos. Visa tai primena kubilą su primėtytais į pjuvenas visokiais ryšuliais.

– Taip, tikrai į pjuvenas, – pasakė Tomis.

– Aš gerai nesuprantu, ar tu įsižeidei, ar kukliniesi, – pasakė Tapensė. – Bet kuriuo atveju, tu sutinki su manimi, ar ne? Mes turim visko gerokai per daug. Yra teisingi dalykai ir neteisingi, svarbūs dalykai ir nesvarbūs, ir jie visi tarpusavyje persipynę. Mes nežinome, nuo ko pradėti.

– Aš žinau, – pasakė Tomis.

– Gerai, – tarė Tapensė. – Nuo ko tu pradėsi?

– Aš pradėčiau nuo smūgio, kurį tu patyrei.

Tapensė svarstė valandėlę.

– Aš nemanau, kad čia yra pradinis taškas. Turiu galvoje, kad tai paskutinis įvykis, o ne pirmas.

– Bet jis yra pirmas mano galvoje, – pasakė Tomis.

– Aš nenoriu, kad kas nors trankytų mano žmoną. Ir tai realus įvykis, nuo kurio galima pradėti. Tai ne fantazijos. Tai *realus* dalykas, kuris *realiai* įvyko.

– Negaliu daugiau su tavimi ginčytis, – pasakė Tapensė. – Taip, tai realiai įvyko ir tai atsitiko man, ir aš to neužmiršau. Aš galvoju apie tai. Nuo pat to momento, kai atgavau gebėjimą mąstyti.

– Ar turi kokių minčių, kieno tai darbas?

– Deja, ne. Aš pasilenkiau prie antkapio ir staiga – bumm!

– Kas tai galėtų būti?

– Spėju, kad tai kas nors iš Saton Čenseloro. Ir vis tik nepanašu į tai. Aš beveik su niekuo nekalbėjau.

– Pastorius?

– Tai negalėjo būti pastorius, – tarė Tapensė. – Visų pirma, jis yra mielas senukas. Antra, jis nėra tam pakankamai stiprus. Ir trečia, jis serga astma ir sunkiai kvėpuoja. Greičiausiai jam nebūtų pavykę prie manęs prisėlinti man negirdint.

– Tuomet, jei tu pastorių atmeti...

– O tu ne?

– Na, – tarė Tomis, – taip, ir aš. Kaip žinai, aš buvau su juo susitikęs ir mes pasikalbėjom. Jis jau daugelį metų tarnauja čia pastoriumi ir visi jį pažįsta. Galbūt koks nors piktadarys galėtų suvaidinti mielą pastorių, bet ne daugiau savaitės ar panašiai, sakyčiau. Tik ne dešimt ar dvylika metų.

– Tuomet puiku, – tarė Tapensė. – Kitas įtariamasis būtų mis Blaik. Nelė Blaik. Nors dievai žino, kodėl. Juk ji negalėjo pamanyti, kad aš bandžiau pavogti antkapį.

– Tavo pajautimu, ji galėtų būti?

– Na, iš tikrųjų tai nežinau. Žinoma, ji *atitinka reikalavimus*. Jei ji norėtų mane pasekti ir pažiūrėti ką aš darau ir man užvožti su kažkokiu daiktu, jai būtų tai pavykę. Ir, panašiai kaip pastorius, ji buvo ten, vietoje – ji buvo Saton Čenselore, ir su visokiais reikalais vaikščiojo pirmyn ir atgal į savo namus, ir ji galėjo mane pastebėti kapinėse, iš smalsumo prisėlinti prie manęs ant pirštų galiukų, dėl tam tikrų priežasčių stebėti mano veiksmus ir trenkti man su viena iš bažnyčios metalinių vazų ar dar su kuo nors, kas pakliūtų po ranka. Bet neklausk manęs, *kodėl*. Aš nematau jokių priežasčių.

– Kas dar, Tapense? Misis Kakeler, tokia jos pavardė?

– Misis Kapleit, – atsakė Tapensė. – Ne, tai nebuvo misis Kapleit.

– Kodėl tu tokia tikra? Ji gyvena Saton Čenselore, ji galėjo tave matyti išeinant iš namo ir ji galėjo nusekti paskui tave.

– O taip, taip, bet ji per daug kalba, – pasakė Tapensė.

– Nematau, kuo čia gali trukdyti ilgas liežuvis.

– Jei tu klausytumeisi jos kalbų visą vakarą, kaip kad aš, – pasakė Tapensė, – tai suprastum, kad bet kuri, tiek daug kalbanti, kaip ji, be sustojimo nenutrūkstamu srautu, negalėtų būti veiklia moterimi! Ji netgi negalėtų prie manęs prieiti arti, jau iš tolo nepradėdama kalbėti.

Tomis kurį laiką svarstė.

– Gerai, – pasakė jis. – Tu geriau nusimanai tokiuose dalykuose, Tapense. Išbraukime misis Kapleit. Ką dar mes turime?

– Amosas Peris, – atsakė Tapensė. – Tai vyras, gyve-

nantis „Name prie kanalo“. (Aš vadinu tą namą „Namu prie kanalo“, nes jis turėjo daugybę keistų pavadinimų, bet šis buvo vienas iš pirmųjų.) Draugiškos raganos vyras. Šiek tiek keistas. Jis yra truputį kvailokas, didelis, galingas vyras, ir jis panorėjęs bet kam galėtų užvožti per galvą, ir aš netgi galvoju, kad tam tikromis aplinkybėmis galėtų norėti *man* užvožti – nors aš tiksliai nežinau, kodėl jis galėtų norėti tai padaryti. Tai iš tikrųjų kur kas didesnė tikimybė, nei mis Blaik, kuri man atrodo paprasčiausiai esanti viena iš tų nuobodžių veiklių moterų, kurios lakstо po parapiją ir visur kiša savo nosį. Visai nepanaši į tą, kuri galėtų panaudoti fizinį užpuolimą, išskyrus, galbūt, stipraus emocinio sukrėtimo atveju. – Ji pridūrė, kiek nusipurčiusi: – Žinai, aš pajutau baimę, kai pirmą kartą pamačiau Amosą Perį. Jis man rodė savo sodą. Staiga aš pajaučiau... na, aš nenorėčiau jam stovėti skersai kelio ar sutikti jį naktį tamsiame kelyje. Aš pajaučiau, kad tai vyras, kuris nelinkęs smurtauti, bet gali panaudoti smurtą, jei jam kažkas užeitų.

– Gerai, – pasakė Tomis. – Amosas Peris. Numeris vienas.

– Dar yra jo žmona, – iš lėto pasakė Tapensė. – Draugiška ragana. Ji buvo miela ir man ji patiko – nenorėčiau, kad tai būtų ji. Aš taip ir nemanau, bet ji įsipainiojusi į reikalus, atrodo... Reikalus, susijusius su tuo namu. Matai, čia jau kita tema, Tomi – mes nežinome, kur čia šuo pakastas. Man darosi įdomu, ar tik viskas nesisuka aplink tą *namą* – ar šis *namas* nėra visų tų įvykių centre. Paveikslas. Tas paveikslas kažką reiškia, ar ne, Tomi? Turi reikšti, aš manau.

– Taip, – pasakė Tomis. – Manau, kad turėtų.

– Aš atvykau čionai, bandydama surasti misis Lenkester – bet, atrodo, kad apie ją čia niekas nėra girdėjęs. Aš pamaniau, galbūt prie reikalo aš priėjau ne iš tos pusės – gal misis Lenkester atsidūrė pavojuje (vis dar esu tuo tikra), *nes ji turėjo šį paveikslą*. Nemanau, kad *ji* kada nors buvus Saton Čenselore – bet jai arba dovanojo, arba ji nusipirko paveikslą su čia esančiu namu. Ir šis paveikslas kažką *reiškia* – kažkokiu būdu kažkam jis kelia grėsmę.

– Misis Kakava – misis Mudi – sakė tetai Adai kažką atpažinusi „Saulėtoje keteroje" – kažką siejamą su kriminaline veikla. Aš manau, kad kriminalinė veikla susijusi su paveikslu ir su namu prie kanalo, ir galbūt ten buvo nužudytas vaikas.

– Teta Ada žavėjosi misis Lenkester paveikslu, ir misis Lenkester jai jį atidavė. Ir galbūt ji papasakojo apie paveikslą – kur jį buvo gavusi, ar kas jai jį davė, ir kur buvo tas namas...

– Misis Mudi buvo pašalinta dėl to, kad ji aiškiai atpažino asmenį, susijusį su kriminaline veikla.

– Papasakok man dar kartą, apie ką jūs kalbėjotės su daktaru Marijumi, – paprašė Tapensė. – Pasakęs tau apie misis Kakavą, jis toliau kalbėjo apie tam tikrą žudikų tipą, pateikdamas realaus gyvenimo pavyzdžius. Viename jų buvo moteris, vadovavusi senelių prieglaudos namams – aš kažką pamenu apie tai skaičiusi, nors negaliu prisiminti tos moters vardo. Bet mintis buvo tokia, kad jie atiduodavo jai visus pinigus, kuriuos turėjo, ir tuomet gyveno ten iki pat mirties, gerai maitinami ir prižiūrimi, ir niekuo nesirūpindami. Ir jie *buvo* labai laimingi – tik kad mirdavo paprastai metų laikotarpyje, visai ramiai,

miego metu. Galiausiai žmonės atkreipė į tai dėmesį. Ji apkaltinta ir nuteista dėl žmogžudystės, bet jos visai negraužė sąžinė ir ji tvirtino iš tikrųjų padariusi gerą darbą senukams.

– Taip, tiesa, – pasakė Tomis. – Dabar aš taip pat neprisimenu tos moters vardo.

– Gerai, tai nesvarbu, – tarė Tapensė. – Ir tada jis papasakojo kitą atvejį. Apie moterį, namų šeimininkę ar virėją, ar ekonomę. Ji įsidarbindavo įvairiose šeimose. Kartais nieko neatsitikdavo, o kartais būdavo kažkas panašaus į masinį nunuodijimą. Buvo manoma, kad tai apsinuodijimas maistu. Visi su ganėtinai natūraliais simptomais. Kai kurie žmonės pasveikdavo.

– Ji paruošdavo sumuštinius, – pridūrė Tomis, – juos supakuodavo ir padėdavo kartu su kitu iškylos maistu. Ji buvo labai miela ir atsidavusi, ir ji masinio apsinuodijimo atveju taip pat turėdavo apsinuodijimo simptomų ir ženklų. Turbūt perdėdavo jų poveikį. Tuomet ji išeidavo ir įsidarbindavo visai kitoje Anglijos dalyje. Tai tęsėsi keletą metų.

– Taip, tai tiesa. Nemanau, kad kažkas kada nors galėtų suprasti, *kodėl* ji taip elgėsi. Ar ji jautė tam kažkokią priklausomybę – kažkoks liguistas potraukis? Ar tai jai teikė pasitenkinimą? Niekas tikrai negali pasakyti. Atrodo, ji niekuomet nejautė asmeninės pagiežos nė vienam iš jos nužudytų žmonių. Gal kokia anksčiau įvykusi istorija?

– Taip. Aš manau, kad turėjo kažkas būti, ir, regis, vienas iš psichiatrų viską gerai išanalizavo ir sužinojo, kad tai kažkaip susiję su šeimoje turėta kanarėle ir būdama dar vaiku ji patyrė šoką ar ją kažkas nuliūdino,

ar panašiai. Bet kuriuo atveju, tai buvo kažkas iš tos srities.

– Trečias atvejis buvo dar keistesnis, – pasakė Tomis. – Moteris iš Prancūzijos. Moteris, kuri baisiai kentėjo praradusi savo vyrą ir vaiką. Ji buvo prislėgta ir ji buvo vadinama gailestingumo angelu.

– Taip, – tarė Tapensė. – Atsimenu. Ją vadino kažkokio kaimo angelu. *Givonas* ar kažkas panašaus. Ji vaikščiojo pas visus kaimynus ir slaugė juos tiems susirgus. Ypač ji vaikščiojo pas sergančius vaikus. Ji pasiaukojamai juos slaugė. Bet, anksčiau ar vėliau, po nedidelio aiškaus pagerėjimo, jiems darydavosi žymiai blogiau ir jie mirdavo. Ji valandom verkdavo ir raudodama eidavo į laidotuves ir visi sakydavo nežinantys, ką būtų darę be angelo, kuri slaugė jų mylimuosius ir darė viską, ką galėjo.

– Kodėl tu nori vėl visa tai prisiminti, Tapense?

– Nes man įdomu, ar daktaras Marijus turėjo kokią nors priežastį juos paminėti.

– Turi galvoje, kad jis siejo...

– Aš manau, kad jis susiejo tris klasikinius plačiai žinomus pavyzdžius ir juos pamatavo, kaip pirštinę, ar jie tiko kam nors „Saulėtoje keteroje“. Mano manymu bet kuris jų galėtų tikti. Mis Pakard tiktų pirmajam atvejui. Veikli globos namų vyriausioji seselė.

– Tu tikrai galandi peilį prieš tą moterį. Man ji visuomet patiko.

– Reikia pažymėti, kad žmogžudžiai žmonėms patikdavo, – ne be pagrindo pasakė Tapensė. – Kaip ir sukčiai bei apgavikai visuomet atrodo dorovingi. Manau, kad visi žudikai atrodo malonūs ir ypač minkštaširdžiai.

Kažkas tokio. Bet kuriuo atveju, mis Pakard yra labai veikli ir ji po ranka turi visas priemones, kurių pagalba ji gali sukelti gražią mirtį be jokio įtarimo. Ir tik kažkas kaip mis Kakava galėtų ją įtarti. Mis Kakava galėjo ją įtarti, nes ji buvo truputį kuoktelėjusi ir galėjo suprasti kuoktelėjusius žmones, arba ji galėjo sutikti ją kada nors anksčiau.

– Aš nemanau, kad mis Pakard turėtų kokios nors finansinės naudos iš kurios nors jos globotinės mirties.

– Sunku pasakyti, – tarė Tapensė. – Būtų kur kas protingiau pelnytis ne iš visų. Turėti vieną ar galbūt du turtingus klientus, kurie paliktų krūvą pinigų, ir visuomet po ranka turėti tam tikrų mirčių, visai natūralių, iš kurių neturi jokios naudos. Taigi matai, kad, mano manymu, daktaras Marijus galėjo, tik *galėjo*, užmesti akį į mis Pakard ir pasakyti sau: „Nesąmonė, tai tik mano vaizduotė“. Bet vis tik ši mintis jam atėjo į galvą. Antras jo minėtas atvejis tiktų namų darbininkei, ar virėjai, ar netgi slaugytojai. Kažkas iš dirbančių toje vietoje, vidutinio amžiaus patikima moteris, bet su kurios galva yra ne viskas tvarkoje. Galbūt turėjusi kažkokią pagiežą ar nemėgusi kai kurių pacienčių. Mes negalime spėlioti, nes nemanau, kad mes ką nors ten pakankamai gerai pažinotume.

– Ir trečiasis atvejis?

– Trečiasis yra sudėtingesnis, – pasakė Tapensė. – Kažkas atsidavęs. Pasišventęs.

– Galbūt jis pridėjo jį tik dėl pilno vaizdo, – pasakė Tomis ir pridūrė: – Aš galvoju apie tą slaugytoją iš Airijos.

– Tą mielą slaugę, kuriai mes atidavėme kailinę

šerpę?

– Taip, kuriai patiko teta Ada. Labai užjaučianti. Ji atrodo tokia meili visiems, labai liūdi, kai kas numiršta. Ji labai jaudinosi, kalbėdama su mumis, ar ne? Ji ketino išeiti iš darbo, ir mums nepasakė, kodėl.

– Aš manau, kad ji yra kiek neurasteniška. Slaugės nėra per daug užjaučiančios. Tai negerai pacientams. Jos mokomos laikytis šaltai, būti veikliomis ir įkvėpti pasitikėjimą.

– Kalba slaugė Berisfed, – pasakė Tomis išsiviepęs.

– Bet grįžkime prie paveikslo, – pasakė Tapensė. – Truputį susitelkime ties juo. Nes man labai įdomu, ką tu pasakojai apie misis Baskovan po apsilankymo pas ją. Ji... ji kelia susidomėjimą.

– Ji gana įdomi, – pasakė Tomis. – Gana įdomi asmenybė, aš manau, su kuria mes susidūrėme šiame neįprastame reikale. Ji iš tų žmonių, kurie *žino*, bet apie tai negalvoja. Ji tarsi kažką žinotų apie tą vietą, ko aš nežinau, ir, galbūt, tu nežinai. Bet ji *kažką* žino.

– Keistą dalyką ji pasakė apie tą valtį, – tarė Tapensė. – Kad pradžioje valtis paveiksle nebuvo pavaizduota. Kodėl, tavo manymu, dabar jame atsirado valtis?

– O, – tarė Tomis, – aš nežinau.

– Ar ant valties buvo koks užrašas? Aš nepamenu mačiusi, nors labai atidžiai ir nežiūrėjau.

– Ant jos buvo užrašyta „Vaterlilė“*.

– Labai tinkamas valties pavadinimas... bet ką jis man primena?

– Neturiu supratimo.

– Ir ji buvo įsitikinusi, kad jos vyras nepiešė tos val-

* Vandens lelija *angl.*

ties. Bet jis galėjo ją nupiešti vėliau.

– Ji tvirtino, kad ne jis. Buvo tuo visiškai tikra.

– Žinoma, – pasakė Tapensė, – yra ir kita galimybė, kurios mes nesvarstėme. Kalbu apie mano patirtą smūgį iš nugaros. Tai galėtų būti ir pašalinis – kažkas, kuris, galbūt, mane sekė aną dieną iš Markit Beisingo norėdamas pažiūrėti, ką aš ketinu daryti. Nes aš ten buvau ir klausinėjau visų tų dalykų. Ėjau pas visus nekilnojamojo turto agentus. „Blodgetą ir Bargesą" ir visus likusius. Jie stengėsi mane atgrasinti nuo to namo. Išsisukinėjo. Išsisukinėjo labiau, nei įprasta. Panašus išsisukinėjimas, su kuriuo mes susidūrėme, bandydami sužinoti misis Lenkester adresą. Teisininkai ir bankai, ir savininkas, su kuriuo negalima susisiekti, nes jis yra užsienyje. Tas pats *stilius*. Jie ką nors pasiuntė sekti mano mašiną, jie norėjo pažiūrėti, ką aš darau, ir po to aš gavau smūgį. Tai mus atveda, – tarė Tapensė, – prie antkapio kapinėse. Kodėl kažkas nenorėjo, kad aš apžiūrinėčiau antkapius? Vis tiek jie visi buvo išvartyti – jaunuolių darbas, sakyčiau, kuriems atsibodo daužyti telefonų būdeles, ir kurie atėjo šventvagiškai pasilinksminti už bažnyčios sienos.

– Tu sakei ten buvus iškaltus žodžius – ar negrabiai išskaptuotus žodžius?

– Taip, išskaptuoti su kaltu, aš manau. Kerėpliškas darbas.

– Vardas – Lilė Vaters, amžius – septyneri metai. Šis užrašas buvo iškaltas gražiai. Ir tada kiti žodžiai, jei gerai pamenu, tai: „Kas...", tada „papiktins vieną iš..." ir „girnų akmenį..."

– Kažkur girdėta.

– Turi būti girdėta. Tai neabejotinai iš Biblijos – bet

juos užrašė kažkas, kas nebuvo visiškai tikras dėl žodžių, kuriuos jis stengėsi prisiminti.

– Keista – viskas labai keista.

– Ir kodėl tai kažkam nepatiko – aš tik bandžiau padėti pastoriui bei vargšui žmogui, besistengiančiam surasti savo dingusį vaiką. Štai mes ir vėl čia – sugrįžtame prie dingusio vaiko temos. Misis Lenkester kalbėjo apie dingusį vaiką, įmūrytą sienoje už židinio, ir misis Kapleit tauškė apie įmūrytas vienuoles ir nužudytus vaikus, ir motiną, nužudžiusią kūdikį, ir įsimylėjėlį, ir neteisėtą kūdikį, ir apie savižudybę... Visa tai senos istorijos ir paskalos, gandai bei legendos, ir viskas sumaišyta kaip paskubomis paruoštas pudingas! Vis dėlto, Tomi, čia yra vienas tikras faktas – ne tik gandai ar legendos.

– Ką tu turi galvoje?

– Turiu galvoje seną apdriskusią lėlę, iškritusią iš „Namo prie kanalo“ dūmtraukio. Vaikišką lėlę. Ji ten išbuvo labai labai ilgai, visa pasidengusi suodžiais ir dulkėmis.

– Gaila, kad jos neturime, – pasakė Tomis.

– Aš *turiu*, – pasakė Tapensė. Jos balsas buvo triumfuojantis.

– Tu pasiėmei ją su savimi?

– Taip. Žinai, ji mane išgąsdino. Pagalvojau, kad ją paimsiu ir ištyrinėsiu. Niekam jos nereikėjo. Įsivaizduoju, kad Periai paprasčiausiai ją būtų iškart išmetę į šiukšlių kibirą. Aš turiu ją čia.

Ji pakilo nuo sofos, priėjo prie lagamino ir truputį pasiraususi ištraukė įvyniotą į laikraštį ryšulį.

– Štai, Tomi, užmesk akį.

Tomis kiek smalsaudamas išvyniojo laikraštį. Jis at-

sargiai paėmė apdriskusią vaikišką lėlę. Jos gležnos kojos ir rankos kybojo nusvirusios žemyn, apdriskę drabužiai buvo sudūlėję. Kūnas, padarytas iš labai plonos per vidurį susiūtos zomšos odos, buvo prikimštas pjuvenų ir kadaise buvo putlus, bet dabar pradubo dėl vietomis išbyrėjusių pjuvenų. Tomiui ją apžiūrinėjant, nors jis stengėsi švelniai ją liesti, lėlė netikėtai praplyšo ir iš jos pabiro pjuvenos su žvirgždu, kuris išsibarstė ant grindų. Tomis viską rūpestingai surinko.

– Viešpatie, – tarė jis sau. – O, Viešpatie.

– Keista, – pasakė Tapensė, – joje pilna žvirgždo. Ar tai dūmtraukio nuotrupos, kaip tu manai? Tinkas ar šiaip kažkas trapaus?

– Ne, – pasakė Tomis. – Šis žvirgždas buvo lėlės *viduje*.

Jis buvo rūpestingai jį surinkęs, ir dabar baksnojo į lėlę, iš kurios iškrito dar kelios žvirgždo dalelės. Tomis priėjo prie lango ir ėmė jas apžiūrinėti. Tapensė žiūrėjo į jį nesuprantančiomis akimis.

– Keista mintis – prikimšti lėlę žvirgždu, – pasakė ji.

– Na, tai nėra įprastas žvirgždas, – pasakė Tomis. – Manau, kad tam buvo labai rimta priežastis.

– Ką tu turi galvoje?

– Pažvelk į šiuos akmenėlius. Paimk keletą.

Ji smalsiai paėmė kelias kruopeles iš jo rankos.

– Bet juk tai žvirgždas, – pasakė ji. – Vieni akmenėliai didesni, kiti mažesni. Ko tu toks susijaudinęs?

– Ne, Tapense, aš pradedu kai ką suprasti. Tai nėra žvirgždas, mano brangi mergaite, tai yra *deimantai*.

Penkioliktas skyrius

Vakaras klebonijoje

– Deimantai? – žioptelėjo Tapensė.

Ji vėl pažvelgė į akmenėlius, kuriuos tebelaikė savo rankoje ir paklausė:

– Tai šie apdulkėję akmenėliai yra *deimantai*?

Tomis linktelėjo.

– Ima aiškėti šio reikalo esmė, Tapense. Viskas rišasi. Namas prie kanalo. Paveikslas. Palauk, kol Aivaras Smitas išgirs apie lėlę. Jis jau ir taip tau paruošęs gėlių puokštę.

– Už ką?

– Kad padėjai jam pričiupti didelę nusikaltėlių gaują!

– Ak, tu su savo Aivaru Smitu! Spėju, kad todėl ir buvai prapuolęs visą praėjusią savaitę, palikdamas mane vieną sveikti toje niūrioje ligoninėje, kai man reikėjo bendravimo ir kad mane kas pralinksmintų.

– Aš beveik kiekvieną vakarą ateidavau lankymo valandomis.

– Bet tu man nieko nepasakojai.

– Mane perspėjo ta griežta seselė, kad tau negalima jaudintis. Bet Aivaras pats atvažiuos čia poryt, ir mes su-

planavome nedidelį vakarėlį klebonijoje.

– Kas jame dalyvaus?

– Misis Baskovan, vienas iš didžiausių vietinių žemvaldžių, tavo draugė mis Blaik, pastorius, žinoma, bei mes su tavimi.

– Misteris Aivaras Smitas... Koks jo tikrasis vardas?

– Kiek man žinoma, Aivaras Smitas.

– Tu visuomet toks atsargus.. – Tapensė staiga nusijuokė.

– Ko tu juokiesi?

– Tiesiog pamaniau, koks buvo vaizdelis, kai jūs su Albertu aptikote slaptus tetos Ados stalčius rašomajame stale.

– Tai grynai Alberto nuopelnas. Jis atskaitė man paskaitą apie šiuos dalykus. Viso to jis išmoko jaunystėje iš sendaikčių prekiautojo.

– Įsivaizduoju tetą Adą, sudarančią slaptą dokumentą ir užantspauduojančią keliais antspaudais. Iš tikrųjų ji nieko konkretaus nežinojo, bet buvo linkusi tikėti, kad „Saulėtoje keteroje" buvo kažkoks pavojingas žmogus. Įdomu, ar ji žinojo, kad tai buvo mis Pakard.

– Tai tik tavo idėja.

– Tai labai gera idėja, jei tai, ko mes ieškome, yra nusikalstama grupuotė. Jiems reikia tokios vietelės, kaip „Saulėta ketera", garbingos ir gerai valdomos, kuriai vadovauja patyręs nusikaltėlis. Kažkas, kas turi atitinkamą kvalifikaciją gauti vaistus, kada tik jų prireikia. Ir mirties atveju, kai mirtis atrodo visai natūrali, tai verčia gydytoją manyti, kad viskas yra tvarkoje.

– Tai tik tavo vaizduotė, nes iš tikrųjų mis Pakard tu pradėjai įtarinėti todėl, kad tau nepatiko jos dantys.

– Kad geriau tave sukramtyčiau, – pasakė mąsliai Tapensė. – Aš tau dar kai ką pasakysiu, Tomi. Įsivaizduok kad šis paveikslas – kuriame atvaizduotas namas prie kanalo – *niekuomet nepriklausė misis Lenkester.*

– Bet mes žinome, kad priklausė. – Tomis spoksojo į ją.

– Ne, mes nežinome. Mes tik žinome, kad taip pasakė mis Pakard – tai ji pasakė, kad misis Lenkester davė jį tetai Adai.

– Bet kam jai reikėjo... – Tomis nutilo.

– Galbūt todėl misis Lenkester ir buvo išvežta – kad ji negalėtų mums pasakyti, jog paveikslas jai nepriklausė, ir kad ji neatidavė jo tetai Adai.

– Manau, kad tai nelabai reali mintis.

– Galbūt... Bet paveikslas buvo nutapytas Saton Čenselore. Mes turime priežasčių manyti, kad tas namas yra – ar buvo – naudojamas kaip viena nusikaltėlių gaujos slėptuvių, ir tikėtina, kad už tos gaujos stovi misteris Eklesas. Jis yra žmogus, pasiuntęs misis Džonson pašalinti misis Lenkester. Aš nemanau, kad misis Lenkester kada nors buvo Saton Čenselore, ar name prie kanalo, ar yra kada nors turėjusi paveikslą. Nors aš galvoju, kad ji girdėjusi „Saulėtoje keteroje" kažką apie tai pasakojus – galbūt misis Kakava? Taigi ji pradėjo plepėti, ir tai buvo pavojinga, todėl ją reikėjo pašalinti. Ir vieną dieną aš ją surasiu! Įsidėmėk mano žodžius, Tomi.

II

– Jūs nepaprastai gerai atrodote, misis Tomi, – pasakė Aivaras Smitas.

– Aš vėl nuostabiai jaučiuosi, – tarė Tapensė. –

Manau buvo kvaila leisti save taip apmulkinti.

– Jūs nusipelnėte medalio – ir ypač dėl lėlės. Aš nežinau, kaip jums tai pavyko!

– Ji kaip geras terjeras, – pasakė Tomis. – Kuris užuodžia pėdsakus ir seka jais neatsitraukdamas.

– Tikiuosi, kad mane pakviesite į pobūvį šį vakarą? – įtariai paklausė Tapensė.

– Žinoma. Žinote, reikia išsiaiškinti tam tikrus dalykus. Negaliu apsakyti, kaip aš jums abiem dėkingas. Mes buvome kelyje į sėkmę pričiumpant šią nepaprastai protingą nusikaltėlių asociaciją, kuri buvo atsakinga už begalę apiplėšimų per pastaruosius penkerius ar šešerius metus. Kaip jau sakiau Tomiui, kai jis pas mane atvyko pasiteirauti ar aš ką nors žinau apie protingąjį džentelmeną misterį Eklesą, mes jau ilgą laiką jį įtarėme, bet jis nėra iš tų žmonių, prieš kuriuos lengva surinkti įkalčius. Perdaug atsargus. Jis dirba advokatu – įprastas tvarkingas verslas su labai tvarkingais klientais.

– Kaip jau sakiau Tomiui, – tęsė jis, – svarbią vietą šiame reikale užėmė namų tinklas. Paprasti padorūs namai su juose gyvenančiais padoriais žmonėmis, kurie atvyksta trumpam laikui – ir paskui išvažiuoja.

– Dabar jūsų, misis Tomi, ir jūsų dūmtraukio bei negyvų paukščių tyrinėjimo dėka mes neabejotinai suradome vieną iš tų namų. Namas, kuriame buvo paslėpta tam tikra grobio dalis. Žinote, tai buvo gana protinga sistema, brangakmenius ir panašius dalykus supakuoti paketais, juos paslėpti, o atėjus laikui, kai nurimsta visas baisus triukšmas dėl kokio nors apiplėšimo, išskraidinti į užsienį ar išgabenti žvejybiniais laivais.

– O kaip dėl Perių? Ar jie... tikiuosi, jie nėra

įsipainioję?

– Nesu tuo tikras, – pasakė misteris Smitas. – Ne, negaliu garantuoti. Man regis, kad bent jau misis Peri kažką žino, ar bent jau yra kažką žinojus.

– Jūs iš tikrųjų manote, kad ji priklauso nusikaltėlių gaujai?

– Aš taip nemanau. Bet, matote, jie gali jai turėti įtaką.

– Kokią įtaką jai gali turėti?

– Na, tegul tai lieka tarp mūsų. Žinau, kad jūs be reikalo neaušinate burnos. Taigi, vietos policija visuomet įtarė, kad jos vyras Amosas Peris galėjo būti tuo vyru, kuris atsakingas už vaikų nužudymų seriją prieš daugelį metų. Protiškai jis nėra pilnai veiksnus. Medikų nuomone jis laisvai *galėjo* turėti potraukį vaikų žudymui. Tiesioginių įrodymų nebuvo, bet jo žmona gal kiek perdėm rūpinosi jo alibi užtikrinimu. Jei taip, matote, tuo galėjo pasinaudoti principų neturinčių žmonių gauja, ir jie galėjo juos įgrūsti į tą namą nuomininkais žinodami, kad jie laikys liežuvį už dantų. Jie iš tikrųjų galėjo turėti kažkokių jos vyrui nepalankių įrodymų. Jūs kalbėjotės su jais – kokį įspūdį jums aniedu paliko, misis Tomi?

– *Ji* man patiko, – pasakė Tapensė. – Mano manymu, ji yra... na, kaip jau sakiau, aš ją galiu apibūdinti kaip draugišką raganą, priskirdama ją prie baltosios magijos atstovių, ne prie juodosios.

– O kaip dėl jo?

– Jis man kėlė baimę, – pasakė Tapensė. – Ne visuomet. Tik kartą ar du. Rodės, kad staiga jis tapdavo didelis ir grėsmingas. Tik minutei ar dviem. Negaliu pasakyti, kas mane baugindavo, bet aš buvau išsigandus.

Manau, kaip jūs sakote, aš jaučiau, kad su jo galva ne viskas tvarkoje.

– Tokių žmonių yra daug, – pasakė misteris Smitas. – Ir labai dažnai jie visiškai nepavojingi. Bet negali tuo būti tikras.

– Ką mes ketiname veikti šį vakarą klebonijoje?

– Kai ką pasiklausinėti. Su kai kuo susitikti. Šį bei tą sužinoti, kas mums galėtų suteikti daugiau reikiamos informacijos.

– Ar majoras Vatersas taip pat ten bus? Kuris parašė pastoriui apie savo vaiką?

– Atrodo, kad tokio asmens išvis nėra! Ten, kur buvo patrauktas senas antkapis, buvo užkastas karstas – vaiko karstas. Ir jame buvo sudėtas grobis. Auksas ir brangakmeniai iš apiplėšimo prie Šv. Albans stoties. Laiško pastoriui tikslas buvo išsiaiškinti, kas nutiko kapui. Mat reikalus sujaukė vietinio jaunimo siautėjimas.

III

– Aš labai apgailestauju, mano brangioji, – pasakė pastorius, pasitikdamas Tapensę išskėstomis rankomis. – Taip, iš tiesų, mano brangioji, aš baisiai nuliūdau, kad tai atsitiko jums, kai jūs man buvote tokia miela. Kai jūs man padėjote. Aš iš tiesų jaučiu – taip, išties taip ir yra, kad tai buvo mano klaida. Aš neturėjau jūsų leisti vaikštinėti tarp antkapių, nors, kita vertus, nebuvo jokių priežasčių manyti – visiškai jokių priežasčių – kad jaunų chuliganų gauja...

– Dabar jau nesijaudinkite, pastoriau, – pasakė mis Blaik, staiga išdygusi prie jo šono. – Misis Berisfed žino, esu tuo tikra, kad su *jumis* tai neturi nieko bendro. Iš

tiesų jos pasiūlymas padėti buvo nepaprastai mielas poelgis, bet viskas dabar jau praeity, ir ji vėl puikiai jaučiasi. Ar ne taip, misis Berisfed?

– Žinoma, – pasakė Tapensė, šiek tiek susierzinusi, kad mis Blaik taip užtikrintai kalbėjo apie jos savijautą.

– Užeikite ir sėskitės čia, ir pasidėkite po nugara pagalvėlę, – pasakė mis Blaik.

– Man nereikia pagalvėlės, – pasakė Tapensė atsisakydama kėdės, kurią mis Blaik įkyriai stūmė link jos. Ji atsisėjo ant stačios ir baisiai nepatogios kėdės kitoje židinio pusėje.

Pasigirdo stiprus beldimas į lauko duris ir visi buvę kambaryje krūptelėjo. Mis Blaik nuskubėjo atidaryti.

– Nesirūpinkite, pastoriau, – pasakė ji. – Aš nueisiu.

– Būtų labai miela iš jūsų pusės.

Prieškambaryje pasigirdo žemi balsai, tuomet sugrįžo mis Blaik, lydima didelės moters brokato suknele, ir už jos einančiu labai aukštu plonu vyru, atrodančiu lyg lavonas. Tapensė spoksojo į jį. Ant pečių kabojo juodas apsiaustas, o jo plonas išvargęs veidas buvo tarsi iš kito šimtmečio. Jis galėtų, pagalvojo Tapensė, būti nužengęs tiesiai iš Elgreko drobės.

– Labai malonu jus matyti, – pasakė pastorius ir pasisuko. – Noriu jums pristatyti serą Filipą Starką – misteris ir misis Berisfedai. Misteris Aivaras Smitas. Ak! Misis Baskovan. Nemačiau jūsų jau daugybę metų – čia misteris ir misis Berisfedai.

– Aš pažįstu misterį Berisfedą, – pasakė misis Baskovan. Ji pažvelgė į Tapensę. – Kaip jūs laikotės? – paklausė ji. – Malonu su jumis susipažinti. Girdėjau, kad

jūs patyrėte nelinksmą nuotykį.

– Taip. Bet dabar man vėl viskas gerai.

Susipažinimas baigėsi, Tapensė atsilošė savo kėdėje. Ji pajuto nuovargį, kuris pastaruoju metu ją dažniau aplankydavo, nei anksčiau, ir ji pamanė, kad tai galbūt smegenų sukrėtimo padarinys. Ramiai sėdėdama, pusiau primerktomis akimis, ji vis dėlto atidžiai tyrinėjo kiekvieną sėdintį kambaryje. Ji nesiklausė pokalbio, ji tik žiūrėjo. Ji jautė, kad čia buvo surinkta keletas personažų, kurie dalyvavo šioje draminėje scenoje – dramoje, į kurią ji pati nesąmoningai įsitraukė. Įvykiai jungėsi vienas su kitu, formuodami kompaktišką branduolį. Sero Filipo Starko ir misis Baskovan atvykimas buvo iki šiol neatskleistų dviejų personažų netikėtas pasirodymas. Jie visuomet buvo šalia, tačiau už scenos, o dabar jie užlipo ant pakylos. Jie buvo kažkaip sudominti, įtraukti. Jie atvyko čionai šį vakarą – bet kam, norėjo žinoti Tapensė. Kažkas juos pakvietė? Aivaras Smitas? Ar jis įsakė jiems atvykti, ar tik mandagiai paprašė? Ar galbūt jam jie buvo nepažįstami, kaip ir jai? Ji mintyse galvojo: „Viskas prasidėjo „Saulėtoje keteroje“, bet „Saulėta ketera“ nėra tikrasis įvykių centras. Jis visuomet buvo čia, Saton Čenselore. Čia viskas vyko. Bet ne pastaruoju metu, beveik neabejotinai viskas vyko anksčiau. Žymiai anksčiau. Įvykiai, neturėję nieko bendro su misis Lenkester – bet misis Lenkester buvo įtraukta, pati to nesuvokdama. Kur misis Lenkester dabar?

Tapensės nugara perbėgo nedidelis šaltas drebulys.

„Aš manau, – galvojo Tapensė, – aš manau, kad ji gali būti *negyva*...“

Jei taip, Tapensė jaustųsi pralaimėjusi. Savo paieškas

ji pradėjo nerimaudama dėl misis Lenkester, jausdama, kad misis Lenkester gali grėsti tam tikras pavojus, ir ji nusprendė surasti bei apsaugoti ją.

„Ir jeigu ji dar gyva, – galvojo Tapensė, – aš tai padarysiu!"

Saton Čenseloras... Vieta, kurioje įvyko kažkas reikšmingo ir pavojingo. Namas prie kanalo buvo šių įvykių dalimi. Galbūt jis netgi buvo jų centras, ar tai buvo pats Saton Čenseloras? Vieta, kurioje žmonės gyveno, atvykdavo, išvažiuodavo, pabėgdavo, dingdavo ir vėl pasirodydavo. Kaip seras Filipas Starkas.

Nepasukdama galvos Tapensė nukreipė savo akis į Filipą Starką. Ji nieko nežinojo apie jį, išskyrus tai, ką misis Kapleit išpyškino savo monologo metu, apibūdindama vietinius gyventojus. Ramus vyras, išsilavinęs, botanikas, stambus pramonininkas. Taigi, turtingas. Ir vyras, kuris myli vaikus. Ir vėl ji prie to grįžo. Vėl vaikai. Namas prie kanalo ir paukštis dūmtraukyje, ir iš dūmtraukio iškritusi vaikiška lėlė, kurią ten kažkas įkišo. Vaiko lėlė, kurios viduje buvo paslėpta saujelė deimantų – nusikalstamos veiklos pajamos. Tai buvo viena iš didelio kriminalinio verslo buveinių. Bet čia buvo baisesnių nusikaltimų, nei apiplėšimai. Misis Kapleit sakė: „aš visuomet maniau, kad tai galėjo padaryti *jis*."

Seras Filipas Starkas. Žmogžudys? Tapensė žiūrėjo į jį pusiau primerktomis akimis aiškiai suprasdama, kad jos tyrinėjimo tikslas buvo nustatyti, ar jis atitinka jos žmogžudžio sampratą – ir būtent vaikų žmogžudžio.

Įdomu, kiek jam metų, galvojo ji. Mažiausiai septyniasdešimt, galbūt dar vyresnis. Išvargęs asketiškas veidas. Taip, aiškiai atsiskyrėliškas. Akivaizdžiai

iškantintas veidas. Tos didelės tamsios akys. Elgreko akys. Išsekęs kūnas.

Jis šį vakarą atvyko čionai. Bet kodėl, norėjo žinoti ji. Jos akys nukrypo į mis Blaik. Sėdi kiek nenustygdama ant savo kėdės, retkarčiais pristumdama kam nors arčiau stalą, pasiūlydama pagalvėlę, perstumdama dėžutę su cigaretėmis ar degtukus. Nejaukiai laikosi, nerimsta. Ji žiūrėjo į Filipą Starką. Kiekvienąkart jai nurimus, jos akys nukrypdavo į jį.

„Šuniškas atsidavimas, – galvojo Tapensė. – Manau, kad ji buvo įsimylėjusi į jį. Galbūt net ir dabar myli. Juk negali nustoti ką nors mylėti dėl to, kad pasensti. Tokie žmonės, kaip Derekas ir Debora, mano, jog tai neįmanoma. Jie negali įsivaizduoti meilės tarp žmonių, kurie nėra jauni. Bet aš manau... aš manau, kad ji vis dar jį myli, beviltiškai, ištikimai. Juk, berods, kažkas sakė – ar tai misis Kapleit, ar pastorius – kad ji jaunystėje buvo jo sekretorė, ir ji iki šiol rūpinasi jo reikalais čia?“

„Gerai, – galvojo Tapensė. – Tai pakankamai natūralu. Sekretorės dažnai įsimyli savo bosus. Taigi tarkime, Gertrūda Blaik įsimylėjo Filipą Starką. Ar tai turėjo apskritai kokią nors reikšmę? Ar misis Blaik žinojo ar įtarė, kad už ramios atsiskyrėliškos Filipo Starko asmenybės slypėjo siaubingo pamišimo ženklai? *Visuomet toks meilus vaikams.*“

„Per daug meilus vaikams, aš manau“, – taip pasakė misis Kapleit.

Tokie dalykai išvargina. Galbūt todėl jis ir atrodo toks išsekęs.

„Jei tu nesi patologas ar psichiatras ar dar kas nors, tai nieko neišmanai apie pamišusius žmogžudžius, – gal-

vojo Tapensė. – *Kodėl* jie nori užmušti vaikus? Kas juos paskatina? Ar jie vėliau to gailisi? Ar jie bjaurisi, ar yra beviltiškai nelaimingi, ar juos apima siaubas?"

Tą akimirką ji pastebėjo, kad jis pažiūrėjo į ją. Jo akys susitiko su josios ir, regis, kai ką pasakė.

„Jūs galvojate apie mane, – sakė tos akys. – Taip, tai tiesa, ką jūs galvojate. Aš esu apsėstas žmogus."

Taip, šis apibūdinimas jam puikiai tinka – jis yra apsėstas žmogus.

Ji nusuko akis. Jos žvilgsnis nukrypo į pastorių. Jai patiko pastorius. Jis toks mielas. Ar jis ką nors žino? Gali žinoti, manė Tapensė, arba jis galėjo gyventi blogio raizgalynės viduryje, nieko apie tai net neįtardamas. Aplink jį galbūt kažkas vykdavo, bet jis nieko apie tai nežinojo, nes jis pasižymėjo šiek tiek nerimą keliančiu naivumu.

Misis Baskovan? Bet apie misis Baskovan buvo sudėtinga ką nors sužinoti. Vidutinio amžiaus moteris, asmenybė, kaip pasakė Tomis, bet jai tai nieko nesakė. Tarsi išgirdusi Tapensės kreipimąsi, misis Baskovan staiga pakilo.

– Jūs neprieštarausite, jei aš užlipsiu į viršų ir nusiprausiu? – paklausė ji.

– O! Žinoma. – Mis Blaik pašoko ant kojų. – Aš jus palydėsiu, ar ne, pastoriau?

– Aš pati surasiu kelią, – pasakė misis Baskovan. – Nesirūpinkite. Misis Berisfed?

Tapensė kiek krūptelėjo.

– Aš jums kai ką parodysiu, – pasakė misis Baskovan. – Eime su manimi.

Tapensė atsikėlė klusniai kaip vaikas. Ji pati savęs

taip neapibūdintų. Bet ji žinojo esanti pakviesta, o kai kviečia misis Baskovan, nejučiom paklūsti.

Misis Baskovan jau ėjo pro duris į prieškambarį, ir Tapensė nusekė paskui ją. Misis Baskovan ėmė lipti laiptais – Tapensė iš paskos.

– Viršuje yra laisvas kambarys, – pasakė misis Baskovan. – Jis visuomet paruoštas. Prie jo yra vonios kambarys.

Užlipusi ji atidarė duris, įėjo vidun ir uždegė šviesą. Tapensė sekė iš paskos.

– Aš labai džiaugiuosi jus čia sutikusi, – pasakė misis Baskovan. – Tikėjausi, kad sutiksiu. Aš jaudinausi dėl jūsų. Jūsų vyras minėjo jums?

– Kaip supratau, jūs kažką sakėte, – tarė Tapensė.

– Taip, aš jaudinausi. – Ji uždarė duris, paversdama kambarį privačia pasikalbėjimų vieta. – Jūs apskritai pajautėte, – paklausė Ema Baskovan, – kad Saton Čenseloras yra pavojinga vieta?

– Man ji buvo pavojinga, – pasakė Tapensė.

– Taip, aš žinau. Laimei nesibaigė blogiau, bet tada... Taip, aš manau, kad tai suprantu.

– Jūs kažką žinote, – tarė Tapensė. – Jūs kažką žinote apie visa tai, ar ne?

– Tam tikra prasme, – pasakė Ema Baskovan, – iš vienos pusės žinau, iš kitos ne. Žinote, yra instinktai, jausmai. Kai jie pasirodo esą teisingi, tai kelia nerimą. Visa ši nusikaltėlių gaujos veikla, viskas taip neįtikėtina. Atrodo, kad tai neturi nieko bendro... – ji staiga nutilo. – Turiu galvoje, tai tik vienas iš dalykų, kurie vyksta – kurie iš tikrųjų visuomet vyko. Bet dabar ši veikla labai gerai organizuojama, tarsi koks verslas. Žinote, iš tiesų čia

nėra nieko pavojingo, kas link kriminalinės dalies. Tai kas *kita*. Tai tik pavojaus supratimas ir žinojimas, kaip nuo jo apsisaugoti. Jūs turite būti atsargi, misis Baskovan, iš tiesų atsargi. Jūs viena iš tų žmonių, kurie puola į reikalus stačia galva, ir tai nėra saugu. Bent jau čia.

Tapensė iš lėto pasakė:

– Mano tetai – tiksliau Tomio tetai, ne mano – kažkas prieglaudos namuose, kuriuose ji mirė, sakė, kad ten yra žudikas.

Ema lėtai linktelėjo galvą.

– Ten buvo du mirties atvejai – tuose namuose, – pasakė Tapensė, – kurių išvadomis daktaras nėra patenkintas.

– Ar tai jus ir paskatino veikti?

– Ne, – pasakė Tapensė. – Aš susidomėjau anksčiau.

– Jei jūs turite laiko, – pasakė Ema Baskovan, – galbūt jūs man greitai papasakosite – taip greitai, kaip tik galite, nes mus gali kas nors pertraukti – kas atsitiko tuose slaugos namuose, ar senų ledi prieglaudos namuose ar kur ten bebūtų, kas pastūmėjo jus veikti?

– Taip, aš galiu jums labai greitai papasakoti, – pasakė Tapensė. Ji taip ir padarė.

– Suprantu, – tarė Ema Baskovan. – Ir jūs nežinote, kur ta sena ledi, ta misis Lenkester, yra šiuo metu?

– Ne, nežinau.

– Jūs manote, kad ji negyva?

– Aš manau, kad gali būti ir taip.

– Nes ji kažką žinojo?

– Taip. Ji kažką žinojo. Apie kažkokį žudiką. Ar galbūt apie kažkokį vaiką, kuris buvo nužudytas.

– Mano manymu, jūs klystate, – pasakė misis Baskovan. – Aš manau, kad vaikas čia nepagrįstai įmaišytas ir, galbūt, ji bus ir pripainiojusi. Jūsų sena ledi, turiu galvoje. Ji sumaišė vaiką su kažkuo kitu, kažkokia kita žmogžudyste.

– Galbūt ir taip. Seni žmonės painiojasi. Bet čia *buvo* vaikų žudynių serija, ar ne? Bent jau taip man sakė moteris, pas kurią buvau apsistojusi.

– Taip, šiose apylinkėse buvo keli vaikų nužudymai. Bet, žinote, tai buvo labai seniai. Aš nežinau aplinkybių. Pastorius taip pat nežinos. Jo tada čia nebuvo. Bet mis Blaik buvo. Taip, ji turėjo čia būti. Tuo metu ji turėjo būti gana jauna mergaitė.

– Manau, kad taip.

Tapensė paklausė:

– Ar ji visąlaik buvo įsimylėjusi serą Filipą Starką?

– Jūs tai pastebėjote, ar ne? Taip, manau, kad taip. Visiškai atsidavusi iki proto netekimo. Mes tai pastebėjome, kai tik čionai atvykome, Viljamas ir aš.

– Kodėl jūs čia atvykote? Jūs gyvenote name prie kanalo?

– Ne, mes niekuomet ten negyvenome. Jis mėgo piešti tą namą. Tapė keletą kartų. Kas atsitiko paveikslui, kurį man rodė jūsų vyras?

– Jis vėl parsivežė jį į namus, – pasakė Tapensė. – Jis papasakojo, ką jūs sakėte apie valtį – kad jūsų vyras jos nepiešė – valties pavadinimu „Vaterlilė"...

– Taip. Mano vyras jos nepiešė. Kai paskutinį kartą mačiau paveikslą, valties ten nebuvo. Kažkas kitas ją nupiešė.

– Ir pavadino ją „Vaterlile". Ir neegzistuojantis vyras,

majoras Vatersas, rašė apie vaiko kapą – vaiko, vardu Lilė – bet tame kape nebuvo palaidota jokio vaiko, tik vaiko karstas, kuriame sukrautas didelio apiplėšimo laimikis. Valties nutapymas turėjo būti pranešimu – pranešimu, kur buvo paslėptas grobis. Visa tai, regis, susiję su nusikaltimais.

– Atrodo susiję, taip. Bet negali žinoti, kas...

Ema Baskovan staiga nutilo. Ji greitai pasakė:

– Ji ateina mūsų ieškoti. Eikite į vonią...

– Kas?

– Nelė Blaik. Sprukite į vonią ir užsidarykite.

– Ji tik nenustygsta vietoje, – pasakė Tapensė, eidama į vonią.

– Kartais šiek tiek daugiau, nei tai, – pasakė misis Baskovan.

Mis Blaik atidarė duris ir įėjo vidun, greita ir paslaugi.

– O, tikiuosi jūs radote viską, ko reikėjo? – paklausė ji. – Radote švarių rankšluosčių ir muilo? Misis Kapleit ateina ir padeda pastoriui namuose, ir kaip matau, ji gerai atlieka savo darbą.

Misis Baskovan kartu su misis Blaik nulipo laiptais žemyn. Tapensė nusekė paskui, kai tik jos pasiekė svetainės duris. Jai įėjus, seras Filipas Starkas pakilo, pastatė jai kitą kėdę ir atsisėdo šalia.

– Ar jums taip patogu, misis Berisfed?

– Taip, ačiū, – pasakė Tapensė. – Labai patogu.

– Aš labai apgailestauju, – jo balsas turėjo neaiškų žavesį, nors su vaiduokliškų atspalviu – nutolęs, stokojantis skambesio, bet įdomiai gilus, – dėl jūsų nelaimingo atsitikimo, – pasakė jis. – Taip liūdna šiais laikais –

dėl visų tų nelaimingų atsitikimų.

Jo akys klajojo po jos veidą, ir ji tylomis pagalvojo: „Jis mane tyrinėja taip pat, kaip ir aš jį prieš tai." Ji skersomis žvilgtelėjo į Tomį, bet Tomis kalbėjosi su Ema Baskovan.

– Kokiais vėjais jus atklydote į Saton Čenselorą, misis Berisfed?

– O, mes po truputį bandome ieškoti sodybos, – pasakė Tapensė. Mano vyras iškeliavo į kažkokį kongresą, ir aš pamaniau apvažiuosianti ratą po ramias kaimo vietoves – tik pasižvalgyti, kaip ir kas, ir kokios dabar kainos, žinote.

– Girdėjau, kad jūs nuvažiavote pažiūrėti ir namo prie kanalo?

– Taip, buvau nuvažiavus. Manau, kad jį buvau kartą mačiusi iš traukinio. Labai patraukliai atrodantis namas – iš išorės.

– Taip. Bet aš įsivaizduoju, kad netgi išorėje reikia nemažai ką patvarkyti, stogą ir panašius dalykus. Kita pusė ne tokia patraukli, ar ne?

– Taip. Man keistai atrodo toks namo padalinimas.

– O taip, – pasakė Filipas Starkas, – žmonės turi įvairiausių idėjų, ar ne?

– Jūs niekada ten negyvenote? – paklausė Tapensė.

– Ne, iš tikrųjų. Mano namas sudegė prieš daugelį metų. Dalis jo vis tik išliko. Manau, jūs jį matėte ar jums jį parodė. Jis virš šios klebonijos, žinote, šiek tiek pakilus į kalną. Jei tai galima pavadinti kalnu. Labai tai nėra kuo girtis. Mano tėvas pastatė juos 1880-ais ar apie tą laiką. Įspūdingi rūmai. Gotiškas stilius, su Balmoralo atspalviu. Mūsų architektai šiais laikai juo žavisi, nors prieš

keturiasdešimt metų jo purtėsi. Šiuose namuose buvo viskas, kas turėjo būti taip vadinamuose džentelmenų namuose. – Jo balsas skambėjo kiek ironiškai. – Biliardinė, pusryčių kambarys, ledi kambarys, milžiniškas valgomasis, šokių salė, keturiolika miegamųjų, ir visa tai aptarnavo, jei neklystu, keturiolika patarnautojų.

– Atrodo, kad jums pačiam tie namai ne per labiausiai patiko.

– Taip, aš jų niekuomet nemėgau. Aš buvau nusivylimas savo tėvui. Jis buvo labai sėkmingas pramonininkas. Jis tikėjosi, kad aš eisiu jo pėdomis. Aš nėjau. Jis su manimi labai gerai elgėsi. Aprūpino mane didžiulėmis pajamomis, arba išlaikymu, kaip kiti vadina, ir leido man eiti savo keliu.

– Girdėjau, kad jūs buvote botanikas.

– Na, man tai buvo vienas geriausių atsipalaidavimų. Aš mėgdavau ieškoti laukinių gėlių, ypač Balkanuose. Ar jūs kada nors ieškojote Balkanuose laukinių gėlių? Ten nuostabūs gėlių laukai.

– Tai labai įdomu. Ir grįžęs jūs gyvenote čia?

– Dabar jau daug metų aš čia nebegyvenu. Iš tikrųjų aš niekada čia negyvenau nuo to laiko, kai mirė mano žmona.

– O, – kiek sutrikusi tarė Tapensė. – Aš... atleiskite.

– Dabar jau praėjo gana daug laiko. Ji mirė prieš karą. 1938-ais. Buvo be galo nuostabi moteris, – pasakė jis.

– Ar jūs dar turite čia jos nuotraukų?

– O ne, namas dabar tuščias. Visi baldai, paveikslai ir daiktai buvo išvežti sandėliuoti. Ten yra tik miegamasis, darbo kambarys ir svetainė, kur atvyksta mano at-

stovai, ar jei man prireikia atvažiuoti verslo reikalais.

– Namas taip ir nebuvo parduotas?

– Ne. Vienu metu ėjo kalbos apie šios vietovės vystymą. Aš nežinau. Neturiu aiškaus nusistatymo. Mano tėvas tikėjosi, kad jis pradėsiąs feodalų liniją. Aš turėjau sekti juo, ir mano vaikai sekti manimi ir taip toliau ir taip toliau. – Jis kurį laiką patylėjo ir tuomet pasakė: – Bet mes su Julija niekuomet neturėjome vaikų.

– O, – tarė Tapensė, – suprantu.

– Taigi nėra dėl ko čia ir važiuoti. Iš tikrųjų aš beveik niekada ir neatvažiuoju. Viską, ką čia reikia padaryti, sutvarko Nelė Blaik. – Jis nusišypsojo jai. – Ji buvo pati nuostabiausia sekretorė. Ji vis dar rūpinasi mano verslo reikalais ir kitais panašiais dalykais.

– Jūs niekada čia neatvažiuojate ir vis tik nenorite parduoti šio namo?

– Tam yra labai gera priežastis.

Griežtais veido bruožais perbėgo neryški šypsena.

– Galbūt aš galų gale paveldėjau kažkiek savo tėvo verslo pajautimo. Žemės vertė, žinote, nežmoniškai kyla. Tai geresnė investicija, nei pinigai, jei aš tai parduočiau. Brangsta tiesiog dienomis. Kas žino, gal kada nors šioje žemėje iškils nauja puiki gyvenvietė.

– Tuomet jūs taptumėte turtingu?

– Tuomet aš tapčiau dar turtingesniu žmogumi, nei esu dabar, – pasakė seras Filipas. – Aš esu pakankamai turtingas.

– Kuo jūs daugiausia užsiimate?

– Keliauju, turiu reikalų Londone. Ten aš turiu paveikslų galeriją. Prekiauju meno kūriniais. Visa tai įdomu. Tai užima visą laiką – iki tos akimirkos, kai ant

savo peties pajusi ranką, sakančią „Išeik“.

– Ne, – tarė Tapensė. – Tai skamba... tai sukelia man šiurpulį.

– Tai neturi jums kelti šiurpo. Aš manau, kad jūsų gyvenimas bus dar labai ilgas, misis Berisfed, ir labai laimingas.

– Na, aš esu ir dabar labai laiminga, – pasakė Tapensė. – Manau, kad aš patirsiu visus skausmus ir negalavimus bei bėdas, kurias patiria seni žmonės. Apkurtimas, apakimas, artritas ir keletas kitų dalykų.

– Galbūt jie nebus tokie baisūs, kaip jūs manote. Jei man leisite pastebėti, nepalaikydami manęs netaktišku, tai jūs ir jūsų vyras kartu gyvenate labai laimingą gyvenimą.

– O taip, tiesa, – pasakė Tapensė. – Iš tikrųjų aš manau, – pridūrė ji, – kad gyvenime nėra nieko geriau, kaip laiminga santuoka, ar ne?

Po akimirkos ji pasigailėjo ištarusi šiuos žodžius. Kai ji pažvelgė į priešais sėdintį vyrą, kuris, jos pajautimu, sielvartavo tiek daug metų ir galėjo iki šiol liūdėti praradęs savo be galo mylimą žmoną, ji dar labiau pyko ant savęs.

Šešioliktas skyrius

Kitos dienos rytas

Buvo kitos dienos rytas po pobūvio.

Aivaras Smitas ir Tomis nustojo kalbėtis ir susižvalgę pažiūrėjo į Tapensę. Tapensė spoksojo į groteles. Jos mintys buvo kažkur toli.

– Ir ką mes galvojame? – paklausė Tomis.

Atsidususi Tapensė sugrįžo iš ten, kur buvo nukeliavusi mintimis, ir pažiūrėjo į abu vyrus.

– Atrodo, kad man viskas galvoje susimaišė, – pasakė ji. – Pobūvis praėjusį vakarą? Kam visa tai? Ką jis reiškia? – Ji pažvelgė į Aivarą Smitą. – Aš manau, kad judviem tai kažką reiškia. Jūs žinote, kur mes esame?

– Aš ne ką toliau pasistūmiau, – pasakė Aivaras. – Mes vis dar toje pačioje vietoje, ar ne?

– Ne visiškai, – pasakė Tapensė.

Abu vyrai klausiamai sužiuro į ją.

– Gerai, – tarė Tapensė. – Aš atkakli moteris. *Aš noriu surasti misis Lenkester.* Noriu įsitikinti, kad jai viskas gerai.

– Tau pradžioje reikia surasti misis Džonson, – tarė Tomis. – Tu niekada nerasi misis Lenkester, pradžioje neradusi misis Džonson.

– Misis Džonson, – pasakė Tapensė. – Taip, norėčiau žinoti... Bet aš manau, kad jūsų ši dalis nedomina, – pasakė ji Aivarui Smitui.

– O, domina, misis Tomi, ir netgi labai.

– O kaip su misteriu Eklesu?

Aivaras nusišypsojo.

– Aš manau, – tarė jis, – kad netrukus ateis eilė ir misteriui Eklesui. Nors aš per daug iš to nesitikiu. Tai žmogus, kuris slepia savo pėdsakus su nepaprastu išradingumu. Taip, kad atrodo, jog aplamai nėra jokių pėdsakų. – Jis mąsliai pridūrė tyliu balsu: – Didysis administratorius. Didysis planuotojas.

– Praėjusį vakarą... – pradėjo Tapensė ir sudvejojo. – Galiu aš užduoti klausimus?

– Tu gali klausti, – pasakė jai Tomis. – Bet iš bičiulio Aivaro nesitikėk labai išsamaus atsakymo.

– Seras Filipas Starkas, – tarė Tapensė. – Koks yra jo vaidmuo? Neatrodo, kad jis būtų panašus į kriminalinį nusikaltėlį – jei jis nebuvo...

Ji nutilo, greitai nukąsdama užuominas apie misis Kapleit klaikias prielaidas dėl vaikų nužudymų...

– Seras Filipas Starkas atlieka labai svarbų vaidmenį kaip informacijos šaltinis, – pasakė Aivaras Smitas. – Jis yra šių vietovių didžiausias žemvaldys – kaip ir kitose Anglijos dalyse.

– Kamberlende?

Aivaras Smitas skvarbiu žvilgsniu pažvelgė į Tapensę.

– Kamberlendas? Kodėl jūs paminėjote Kamberlendą? Ką jūs žinote apie Kamberlendą, misis Tomi?

– Nieko, – atsakė Tapensė. – Tiesiog kažkodėl man

šovė tai į galvą. – Ji kažką mąstė ir atrodė suglumusi. – Ir raudonai baltos dryžuotos rožės šalia namo – vienos iš tų senųjų rožių.

Ji papurtė savo galvą.

– Ar serui Filipui Starkui priklauso namas prie kanalo?

– Jam priklauso žemė – didžioji žemių dalis šiose apylinkėse.

– Taip, jis tą sakė praėjusį vakarą.

– Jo dėka mes išsiaiškinome nemažai apie išperkamąją nuomą ir nuomą, kurios buvo gudriai užslėptos, naudojantis teisinėmis vingrybėmis.

– Tie nekilnojamo turto agentai, pas kuriuos aš lankiausi Markit aikštėje – ar su jais kažkas ne taip, ar man tik pasirodė?

– Ne, jums nepasirodė. Mes šiandien ketiname pas juos apsilankyti. Norime užduoti jiems keletą nepatogių klausimų.

– Gerai, – tarė Tapensė.

– Mes neblogai pasidarbavome. Mes išaiškinome didįjį pašto apiplėšimą 1965 metais, ir Olberio kryžiaus apiplėšimus, ir airių pašto traukinių bylą. Radome dalį grobio. Gudriai įrengtos slaptavietės tuose namuose. Viename įrengta nauja vonia, kitame butas svečiams – pora jo kambarių buvo kiek mažesni, nei turėtų būti, tokiu būdu susidarant tarp jų nišai. Taip, mes nemažai išsiaiškinome.

– Bet kaip dėl *žmonių*? – paklausė Tapensė. – Kalbu apie žmones, kurie tai sugalvojo, arba kurie vykdė – išskyrus misterį Eklesą, turiu galvoje. Turėjo būti ir kitų, kurie kažką žino.

– Taip, žinoma. Buvo čia pora vyrukų. Vienas vadovavo naktiniam klubui. Jį vadino laiminguoju Hemišu. Slidus kaip ungurys. Ir moteris pravarde „katė žudikė“ – bet tai buvo seniai – viena įdomesnių iš mūsų kriminalinių personažų. Graži mergina, bet jos protinis subalansuotumas buvo abejotinas. Jie išstūmė ją – ji galėjo sukelti pavojų. Jie užsiėmė grynai apiplėšimais – ne žmogžudystėmis.

– Ir namas prie kanalo buvo viena iš jų slėptuvių?

– Vienu metu jis buvo vadinamas „ledi pieva“. Savo laiku jis turėjo daugybę pavadinimų.

– Kad viską dar labiau supainioti, aš manau, – pasakė Tapensė. – Ledi pieva. Įdomu, ar tai nėra susiję su kokiu nors dalyku.

– Su kuo tai turėtų būti susiję?

– Na, su niekuo iš tikrųjų, – pasakė Tapensė. – Tiesiog mano galvoje laksto mintys. Bėda tame, – pridūrė ji, – kad aš ir pati nežinau, ką aš turiu omenyje. Ir dar tas paveikslas. Baskovanas nutapė paveikslą ir paskui kažkas kitas jame nupiešė valtį su pavadinimu...

– *Taigevilė.*

– Ne, *Vaterlilė*. Ir jo žmona tvirtina, kad jis nepiešė valties.

– Ar ji tuo įsitikinusi?

– Manau, kad taip. Esant santuokoje su dailininku, ypač jei pati esi menininkė, tai aš manau, kad atskirsi skirtingus tapybos stilius. Man atrodo, kad ji yra kiek išsigandus, – pasakė Tapensė.

– Kas – misis Baskovan?

– Taip. Jei jūs suprantate, ką aš turiu galvoje.

– Galbūt. Taip.

– Ji kai ką žino, – pasakė Tapensė. – Bet aš nesu tikra, kad ji juos žino, nes ji juos žino, jei suprantate, ką aš turiu galvoje.

– Aš nesuprantu, – tvirtai pasakė Tomis.

– Na, aš turiu galvoje, kad vienas dalykas yra žinoti, o kitas – ką tu jauti.

– Tu greičiau vadovaujiesi pastaruoju, Tapense.

– Sakykite, ką norite, – tarė Tapensė, turbūt sekdama savo pačios mintimis, – visas reikalas sukasi apie Saton Čenselorą. Aplink „ledi pievą", ar „namą prie kanalo", ar kaip kitaip jūs jį pavadinsite. Ir apie visus jame gyvenusius žmones, dabar ir ankstesniais laikais. Manau, kad kai kurie dalykai gali siekti tolimą praeitį.

– Jūs galvojate apie misis Kapleit.

– Aplamai, – tarė Tapensė, – aš manau, kad misis Kapleit papasakojo daugybę dalykų, nuo ko viskas pasidarė dar sudėtingiau. Man regis, ji pati susipainiojo tarp savo įvykių ir datų.

– Taip būna su žmonėmis kaime, – pasakė Tomis.

– Žinau, – pasakė Tapensė. – Juk galų gale pati išaugau kaimo parapijoje. Jie laiką žymi įvykiais, ne datomis. Jie nesako „tai įvyko 1930 metais", ar „tai atsitiko 1925", ar panašiai. Jie sako: „tai įvyko praėjus metams, kai sudegė senas malūnas", ar „tai įvyko po to, kai žaibas trenkė į didįjį ąžuolą ir užmušė fermerį Džeimsą", ar „tai buvo metai, kai siautėjo poliomielito epidemija". Todėl natūralu, kad jų prisimenami įvykiai nėra išrikiuoti tam tikra seka. Viskas labai sudėtinga, – pridūrė ji. – Yra tik šen bei ten išsibarstę trupiniai, jei suprantate, ką aš turiu galvoje. Žinoma, esmė tame, – pasakė Tapensė su tokia išraiška, lyg būtų padariusi svarbų atradimą, – bėda ta,

kad aš pati esu sena.

– Jūs amžinai jauna, – galantiškai tarė Aivaras.

– Nekvailiokit, – kandžiai pasakė Tapensė. – Aš esu sena, nes įvykius atsimenu tokiu pat būdu. Aš turiu sugrįžti į primityvią būseną, kad pagelbėčiau savo atminčiai.

Ji atsistojo ir ėmė vaikštinėti po kambarį.

– Erzina tas viešbutis, – pasakė ji.

Ji išėjo pro duris į vonią ir vėl sugrįžo purtydama savo galvą.

– Nėra Biblijos, – pasakė ji.

– Biblijos?

– Taip. Žinote, senesniuose viešbučiuose visuomet prie lovos guli Biblija. Kad jūs galėtumėte išsigelbėti bet kuriuo paros metu. O šis viešbutis jų neturi.

– Jums reikia Biblijos?

– Taip, reikėtų. Aš buvau tinkamai auginama ir aš gana neblogai žinojau Bibliją, kaip ir dera gerai dvasininko dukteriai. Bet dabar, matote, jau primiršau. Ypač, kai pamokslai šiais laikais bažnyčiose tinkamai nebeskaitomi. Jie naudojasi kokia nors nauja vertimo versija, kuri, manau, techniškai yra teisinga ir deramai išversta, bet skamba gana neįprastai. Kol jūs abu eisite pas nekilnojamo turto agentus, aš nuvažiuosiu į Saton Čenselorą, – pridūrė ji.

– Į kur? Aš tau draudžiu, – pasakė Tomis.

– Niekai – aš neketinu ką nors sekti. Aš tik nueisiu į bažnyčią ir žvilgtelsiu į Bibliją. Jei tai bus šiuolaikinė versija, aš nueisiu ir paklausiu vikaro – jis turės Bibliją, ar ne? Tinkamo vertimo, aš turiu galvoje. Karaliaus Džeimso versiją.

– Kam tau reikia karaliaus Džeimso versijos?

– Aš tik noriu prisiminti tuos žodžius, kurie buvo įrėžti ant vaiko antkapio... Tai mane sudomino.

– Visa tai labai gerai, bet aš tavimi netikiu, Tapense, – netikiu, kad tu vėl nepapulsi į bėdą vos pradingusi iš mano akiračio.

– Aš duodu tau žodį daugiau neklaidžioti kapinėse. Bažnyčia saulėtą rytą ir pastoriaus kabinetas – kas gali būti labiau nekalto?

Tomis su įtarimu pažiūrėjo į savo žmoną, bet nusileido.

II

Palikusi mašiną prie Saton Čenseloro bažnyčios vartų, Tapensė atidžiai apsidairė aplink prieš įeidama į bažnyčios teritoriją. Ji natūraliai nepasitikėjo aplinka, kaip ir kiekvienas žmogus, tam tikroje vietoje patyręs sunkų kūno sužalojimą. Šį kartą nesimatė jokių galimų užpuolikų, tykančių už antkapių.

Ji įėjo į bažnyčią, kur pagyvenusi moteris klūpėdama poliravo keletą žalvarinių ikonų. Tapensė nutipeno prie katedros ir apžiūrėjo ten gulinčią Bibliją. Moteris, šveičianti ikonas, nepritariamai dėbtelėjo į ją.

– Aš neketinu jos pavogti, – raminamai pasakė Tapensė ir, atsargiai užvertusi Bibliją, išsliūkino iš bažnyčios.

Ji mielai apžiūrėtų tą vietą, kur neseniai buvo atlikti kasinėjimai, ·bet ji buvo pasižadėjusi jokiu būdu to nedaryti.

„*Kas papiktins vieną...*, – sumurmėjo pati sau. – Galėtų tai reikšti, bet jei taip, tai turėtų būti kažkas..."

Ji privažiavo prie klebonijos, išlipo ir nuėjo keliuku prie laukujų durų. Ji paskambino, bet viduje neišgirdo jokio skambučio garso. „Turbūt sugedo“, – pamanė Tapensė, žinodama klebonijų skambučių savybes. Ji pastūmė duris, ir tos atsivėrė.

Tapensė stovėjo prieškambaryje. Ant prieškambario staliuko gulėjo didelis vokas su užsienio pašto spaudu. Ant jo buvo atspausdintas misionierių draugijos Afrikoje adresas.

„Džiaugiuosi, kad nesu misionierė“, – pagalvojo Tapensė.

Už šios neaiškios minties slypėjo dar kažkas, kažkas susiję su tam tikru stalu kažkur prieškambaryje, kažkas, ką ji privalėjo prisiminti... Gėlės? Lapai? Kažkoks laiškas ar ryšulys?

Tuo metu iš kairėje esančių durų išėjo pastorius.

– O, – ištarė jis. – Jūs ieškote manęs? Aš... o, tai jūs, misis Berisfed, ar ne?

– Visiškai teisingai, – pasakė Tapensė. – Iš tiesų aš atvažiavau tik paklausti, ar kartais jūs neturite Biblijos.

– Biblijos, – pasakė pastorius su kiek nelaukta abejone. – Biblija.

– Pamaniau, kad jūs turėtumėt turėti, – pasakė Tapensė.

– Žinoma, žinoma, – atsakė pastorius. – Iš tikrųjų, manau, jog turiu keletą. Aš turiu graikų testamentą, – viltingai pasakė jis. – Bet, spėju, kad jums ne jo reikia?

– Ne. Man reikia, – tvirtai pasakė Tapensė, – karaliaus Džeimso Biblijos.

– O, brangioji, – tarė pastorius. – Žinoma, namuose turi būti keletas. Taip, keletas. Gaila, bet reikia pa-

sakyti, kad mes šios versijos bažnyčioje jau nebenaudojame. Visi turi sutikti su vyskupo požiūriu, ir vyskupas yra uolus modernizacijos šalininkas, jaunimo ir taip toliau. Gaila, mano manymu. Aš savo bibliotekoje turiu daugybę knygų, ir kai kurios, žinote, stovi antroje eilėje. Bet aš *manau,* kad galėsiu surasti ko jums reikia. Aš taip *manau.* Jei ne, paprašysime mis Blaik. Ji kažkur čia ieško vazų vaikams, kurie turi savo laukinių gėlių kampelį bažnyčioje.

Jis paliko Tapensę prieškambaryje ir nuėjo atgal į kambarį, iš kurio buvo išėjęs.

Tapensė nėjo iš paskos. Ji pasiliko prieškambaryje ir mąstė. Staiga ji pažvelgė į duris koridoriaus gale, kurios atsidarė, ir įėjo mis Blaik. Ji nešėsi labai sunkią metalinę vazą.

Tapensės galvoje spragtelėjo keletas minčių.

– Žinoma, – sumurmėjo Tapensė, – *žinoma.*

– Ar galiu kuo padėti? O, tai jūs, misis Berisfed.

– Taip, – pasakė Tapensė ir pridūrė: – O *jūs misis Džonson, ar ne?*

Sunki vaza nukrito ant grindų. Tapensė priėjo ir pakėlusi pasvėrė ją savo rankose.

– Gana neblogas ginklas, – tarė ji. Ji pastatė vazą ant grindų. – Ypač kam nors užvožti per galvą, – pasakė ji. – Ką jūs man ir padarėte, ar ne, *misis Džonson?*

– Aš... aš... ką jūs kalbate? Aš... aš... niekada...

Bet Tapensė nematė jokio reikalo toliau klausyti. Ji matė savo žodžių poveikį. Antrą kartą paminėjus misis Džonson pavardę, ji kuo aiškiausiai išsidavė. Ją apėmė panika, ir ji visa drebėjo.

– Aną dieną ant jūsų staliuko prieškambaryje buvo

laiškas, – pasakė Tapensė, – adresuotas misis Jork į Kamberlendą. Jūs ten ją nuvežėte, ar ne, kai paėmėte iš „Saulėtos keteros“? Ten ji šiuo metu ir yra. Misis Jork ar misis Lenkester – jūs naudojote abu vardus – Jork ir Lenkester, panašiai kaip dryžuotos raudonos ir baltos spalvos rožės Perių sode...

Ji greitai apsisuko ir išėjo iš namo, palikdama mis Blaik prieškambaryje, besilaikančią už laiptų turėklų, atvira burna, žiūrinčia jai pavymui. Tapensė nuskubėjo keliuku prie vartų, įšoko į mašiną ir nuvažiavo šalin. Ji atsigręžusi žvilgtelėjo į įėjimo duris, bet jose niekas nepasirodė. Tapensė pravažiavo bažnyčią ir pasuko link Markit Beisingo, bet staiga pakeitė nuomonę. Ji apsuko mašiną, grįžo keliu, kuriuo važiavo, ir pasuko į kairę kitu keliu, vedančiu link namo prie kanalo. Atvažiavusi išlipo iš mašinos ir pažvelgė virš vartų, ar nematyti sode ko nors iš Perių, bet ten nebuvo jokių jų buvimo ženklų. Ji praėjo pro vartus ir toliau takeliu link galinių durų. Jos buvo uždarytos, ir langai taip pat.

Tapensė jautė susierzinimą. Galbūt Alisa Peri išėjo į Markit Beisingą apsipirkti. Ji labai norėjo pamatyti Alisą Peri. Tapensė pabeldė į duris, pradžioje švelniai, tada garsiau. Niekas neatsakė. Ji pasuko rankeną, bet durys nepasidavė. Jos buvo užrakintos. Ji stovėjo ten dvejodama.

Ji baisiai norėjo Alisai Peri užduoti keletą klausimų. Galbūt misis Peri buvo Saton Čenselore. Ji galėjo ten sugrįžti. Namo prie kanalo problema buvo ta, kad, regis, čia niekuomet nieko nebuvo arti, ir per tiltą nevažinėjo joks transportas. Nebuvo ko paklausti, kur šį rytą galėjo būti misis Peri.

Septynioliktas skyrius
Misis Lenkester

Tapensė stovėjo ten susimąsčiusi, ir staiga visai netikėtai atsidarė durys. Tupensė atsitraukė per žingsnį ir žioptelėjo. Priešais ją buvo asmuo, kurį ji mažiausiai pasaulyje tikėjosi pamatyti. Tarpdury, taip pat apsirengusi kaip ir „Saulėtoje keteroje", ir besišypsanti ta pačia neaiškia draugiška šypsena, stovėjo misis Lenkester.

– O, – pratarė Tapensė.

– Labas rytas. Jūs ieškote misis Peri? – paklausė misis Lenkester. – Žinote, šiandien turgaus diena. Laimei, sugebėjau jums atidaryti. Kurį laiką negalėjau surasti rakto. Aš manau, kad reikia padaryti dublikatą, ar ne? Bet užeikite. Galbūt išgersite puodelį arbatos ar dar ko nors.

Tapensė tarsi sapnuodama peržengė slenkstį. Misis Lenkester, vis dar išsaugodama malonią šeimininkės laikyseną, palydėjo Tapensę į svetainę.

– Prašom sėstis, – tarė ji. – Bijau, kad nežinosiu, kur sudėti puodeliai ir visa kita. Aš čia tik vieną ar dvi dienas. Leiskite į jus pažiūrėti... Bet... tikrai – aš jus jau esu mačiusi, ar ne?

– Taip, – tarė Tapensė. – Kai jūs buvote „Saulėtoje

keteroje“.

– Saulėta ketera, taip, saulėta ketera. Atrodo, man tai kažką primena. O, žinoma, brangioji mis Pakard. Taip, labai miela vieta.

– Jūs išvažiavote iš ten gana skubotai, ar ne? – pasakė Tapensė.

– Žmonės tokie nesukalbami, – pasakė misis Lenkester. – Jie tave taip skubina. Jie neduoda tau laiko sutvarkyti reikalus ar tinkamai supakuoti daiktus, ir panašiai. Geri ketinimai, esu tuo tikra. Žinoma, man labai patinka brangi Nelė Blaik, bet ji labai valdinga moteris. Aš kartais pagalvoju, – pridūrė misis Lenkester, palinkdama prie Tapensės, – aš kartais pagalvoju, žinote, kad ji nėra visai... – ji reikšmingai pabaksnojo sau į kaktą. – Žinoma, tai atsitinka. Ypač senmergėms. Netekėjusios moterys, žinote. Labai linkusios geriems darbams ir visa kita, bet kartais pajunta labai keistą prieraišumą. Pastoriai nuo to kenčia. Kartais tokioms moterims atrodo, kad pastoriai joms pasiūlo tekėti, bet iš tikrųjų jis nieko panašaus net nėra pagalvojęs. O, taip, vargšė Nelė. Tokia nuovoki kai kuriais atžvilgiais. Ji nuostabi čia, parapijoje. Ir ji visuomet buvo aukščiausio rango sekretorė, aš manau. Bet vėlgi, ji turėdavo kartais labai keistų idėjų. Kaip kad mano išvežimas be jokio įspėjimo iš „Saulėtos keteros“, tada į Kamberlendą – labai atšiaurią vietelę, ir tada vėl, visiškai netikėtai, atvežė mane čionai.

– Jūs čia gyvenate? – paklausė Tapensė.

– Na, jei taip galima pavadinti. Aplamai labai keista kompozicija. Aš čia esu tik dvi dienas.

– Prieš tai jūs buvote „Vijoklinių rožių kieme“, Kamberlende...

– Taip, jei neklystu, ta vieta taip ir vadinosi. Ne toks gražus pavadinimas kaip „Saulėta ketera“, nemanote? Faktiškai aš ten gerai niekada ir neįsikūriau, jei suprantate, ką aš turiu galvoje. Negalėčiau pagirti vadovavimo. Aptarnavimas nebuvo labai geras, o ir kava prastos kokybės. Vis dėlto aš pripratau ir sutikau ten vieną ar dvi įdomias pažįstamas. Viena jų gerai pažinojo mano tetą prieš daugelį metų Indijoje. Taip malonu, žinote, atrasti *sąsajų*.

– Suprantu, – pasakė Tapensė.

Misis Lenkester džiaugsmingai tęsė toliau.

– Leiskite pagalvoti – jūs atvykote į „Saulėtą keterą“, bet ne apsistoti, aš manau. Man regis, kad jūs atvykote ten kažko aplankyti.

– Savo vyro tetą, – pasakė Tapensė. – Mis Fenšeiv.

– O, taip. Taip, žinoma. Dabar atsimenu. Ir ten nebuvo ko nors dėl jūsų vaiko už židinio?

– Ne, – atsakė Tapensė, – ne, tai nebuvo mano vaikas.

– Bet jūs čia dėl to atvykote, ar ne? Čia yra bėdų su dūmtraukiu. Jame įstrigo paukštis, kaip suprantu. Šiam namui reikia remonto. Aš apskritai nemėgstu čia būti. Ne, visiškai ne, ir aš Nelei tai pasakysiu, kai tik ją pamatysiu.

– Jūs apsigyvenote su misis Peri?

– Iš vienos pusės taip, iš kitos ne. Tikiuosi, jums galiu patikėti paslaptį, ar ne?

– O taip, – pasakė Tapensė, – jūs galite manimi pasitikėti.

– Gerai, iš tiesų aš apskritai čia nesu. Turiu galvoje, ne šioje namo dalyje. Tai Perių namo dalis. – Ji palinko į

priekį. – Žinote, yra ir kita, jei pakilsite laiptais. Eime su manimi. Aš jus nuvesiu.

Tapensė atsistojo. Ji jautėsi tarsi kokiame beprotiškame sapne.

– Aš tik iš pradžių užrakinsiu duris, taip saugiau, – tarė misis Lenkester.

Ji nuvedė Tapensę gana siaurais laiptais į antrą aukštą. Jos perėjo per miegamąjį su dvigule lova su apsigyvenimo ženklais – matomai Perių kambarį – ir pro kitas duris į greta esantį kambarį. Jame buvo prausyklė ir aukšta klevo drabužių spinta. Nieko daugiau. Misis Lenkester nuėjo prie drabužių spintos, kažką už jos pagrabaliojo, ir staiga su netikėtu lengvumu nustūmė ją į šoną. Atrodė, jog spinta buvo su ratukais ir ji gana lengvai nuriedėjo nuo sienos. Už drabužių spintos, kaip keista, pagalvojo Tapensė, buvo židinys. Virš židinio atbrailos buvo veidrodis su nedidele lentynėle apačioje, ant kurios stovėjo porcelianinės paukščių statulėlės.

Tapensės nuostabai misis Lenkester čiupo lentynos viduryje stovėjusį paukštį ir staigiai jį patraukė. Paukštis akivaizdžiai buvo pritvirtintas prie židinio atbrailos. Iš tiesų, greitai palietusi statulėles Tapensė suprato, kad visi paukščiai buvo pritvirtinti. Bet po misis Lenkester veiksmo kažkas spragtelėjo ir visa židinio atbraila atsiplėšė nuo sienos ir pajudėjo į priekį.

– Gudriai, ar ne? – pasakė misis Lenkester. – Žinote, tai buvo padaryta jau seniai, kai buvo pertvarkomas namas. Šis kambarys buvo vadinamas dvasininko ola, bet iš tikrųjų aš nemanau, kad čia buvo dvasininko kambarys. Ne, su dvasininkais tai neturėjo nieko bendro. Niekada taip nemaniau. Eime. Čia aš dabar ir gyvenu.

Po kito jos stumtelėjimo už židinio buvusios durys atsidarė ir netrukus jos buvo dideliame jaukiame kambaryje su langais į kanalą ir toliau esančią kalvą.

– Gražus kambarys, ar ne? – paklausė misis Lenkester. – Toks malonus vaizdas. Jis visuomet man patiko. Žinote, aš čia gyvenau kurį laiką, kai buvau dar labai jauna.

– O, suprantu.

– Tai nėra laimingas namas, – pasakė misis Lenkester. – Ne, visuomet buvo sakoma, kad tai nėra laimingas namas. Manau, kad tai jūs žinote, – tarė ji ir pridūrė: – Duris reikia vėl uždaryti. Geriau būti atsargesnėms, ar ne?

Ji ištiesė ranką ir pastūmė duris, pro kurias jos įėjo. Po aštraus spragtelėjimo mechanizmas grįžo į savo vietą.

– Man regis, – pasakė Tapensė, – kad tai buvo vienas iš pertvarkymų, kai čia norėta įrengti slaptavietę.

– Čia padaryta daugybė pertvarkymų, – pasakė misis Lenkester. – Prašom sėstis. Jums patinka aukštos kėdės ar žemos? Aš mėgstu aukštas. Žinote, mane kiek kamuoja reumatas. Aš manau, kad jūs galvojote, jog ten gali būti vaiko kūnas, – pridūrė misis Lenkester. – Iš tiesų absurdiška mintis, jums taip neatrodo?

– Taip, galbūt.

– Policininkai ir plėšikai, – atlaidžiai pasakė misis Lenkester. – Jaunystėje visi kvailioja, žinote. Gaujos – stambūs apiplėšimai – visi tam jaučia potraukį, kai jauni. Visos galvoja, kad būti gangsterio meilužė yra pats nuostabiausias dalykas pasaulyje. Ir aš kažkada taip maniau. Patikėkite manim, – ji palinko į priekį ir palietė Tapensės kelį, – patikėkite manimi, *tai netiesa*. Iš tikrųjų

taip nėra. Kažkada aš taip maniau, žinote, bet norisi kažko daugiau, nei tai. Iš tiesų nėra jokio džiugaus jaudulio grobti įvairius dalykus ir su jais pasprukti. Žinoma, tam reikia geros organizacijos.

– Jūs turite galvoje misis Džonson ar mis Blaik – kaip jūs ją vadinate...

– Na, man ji visuomet mis Blaik, žinoma. Bet dėl vienos ar kitos priežasties – kad būtų lengviau tvarkyti reikalus, anot jos – kartais ji save vadina misis Džonson. Bet ji niekada nebuvo ištekėjusi. Ji amžina senmergė.

Iš apačios atsklido beldimo garsas.

– Ai-ai, – tarė misis Lenkester, – turbūt Periai sugrįžo. Nė nemaniau, kad jie ketina taip greitai sugrįžti.

Beldimas tęsėsi.

– Galbūt mums reikia juos įleisti, – pasiūlė Tapensė.

– Ne, brangioji, mes to nedarysime, – pasakė misis Lenkester. – Negaliu pakęsti žmonių, kurie visur kišasi. Mes čia viršuje taip gražiai kalbėjomės, ar ne? Aš manau, kad mes čia pasiliksime – o, brangioji, dabar jie šaukia po langu. Žvilgtelkite, kas ten yra.

Tapensė priėjo prie lango.

– Tai misteris Peri, – pasakė ji.

Misteris Peri iš apačios šaukė:

– Julija! Julija!

– Koks įžūlumas, – tarė misis Lenkester. – Aš neleidžiu tokiems žmonėms, kaip Amosas Peri, į mane kreiptis vardu. Ne, iš tikrųjų. Nesirūpinkite, brangioji, – pridūrė ji, – čia mes visiškai saugios. Ir mes galime truputį maloniai pasišnekučiuoti. Aš jums viską apie

save papasakosiu – mano gyvenimas iš tiesų buvo labai įdomus, kupinas įvykių. Kartais pagalvoju, kad tai reikėtų aprašyti. Matote, aš buvai įsivėlusi. Aš buvau pašėlusi mergaitė, ir aš buvau susidėjusi su... na, su tikra nusikaltėlių gauja. Kitaip nepavadinsi. Kai kurie iš jų – labai nepageidaujami žmonės. Bet, žinote, tarp jų buvo ir mielų žmonių. Labai aukšto lygio.

– Mis Blaik?

– Ne, ne, mis Blaik niekada neturėjo nieko bendro su nusikaltimais. Ne Nelė Blaik. O ne, ji labai religinga, suprantate. Bet yra įvairių religijos rūšių. Galbūt jūs žinote?

– Aš manau, kad esama daugybė įvairių sektų, – pritarė Tapensė.

– Taip, yra, paprastiems žmonėms. Bet šalia skirtų paprastiems žmonėms yra ir kitų. Yra ypatingų, su ypatingu vadovavimu. Yra tam tikri legionai. Jūs suprantate, ką turiu galvoje, brangioji?

– Nemanau, kad suprantu, – atsakė Tapensė. – Ar jums neatrodo, kad mes turėtume įleisti Perius į jų nuosavą namą? Jie tikrai nuliūs...

– Ne, mes neįleisime Perių. Iki kol... na, kol aš jums visko apie tai nepapasakosiu. Jums nereikia bijoti, brangioji. Visa tai gana... gana natūralu, gana nekenksminga. Jokio skausmo. Panašiai kaip užmiegant. Nieko blogiau.

Tapensė spoksojo į ją, tuomet pašoko ir nuėjo prie durų sienoje.

– Jūs negalite pro čia išeiti, – pasakė misis Lenkester. – Jūs nežinote, kur yra sklendė. Visai ne ten, kur jūs manote. Tik aš tai žinau. Aš žinau čia visas paslaptis.

Aš gyvenau čia su nusikaltėliais, kai buvau jauna mergina, kol aš išėjau nuo jų visų ir išsigelbėjau. Ypatingas išsigelbėjimas. Tai buvo man duota – kad išpirkti savo nuodėmę... Vaikas, žinote – aš jį nužudžiau. Aš buvau balerina. Aš nenorėjau vaiko. Štai čia, ant sienos – tai mano paveikslas, šokėjos.

Tapensė pažvelgė ta kryptimi. Ant sienos kabėjo tapytas paveikslas per visą ūgį – mergina baltu satino kostiumu. Viršuje buvo užrašas „Vaterlilė“.

– „Vaterlilė“ buvo mano vienas geriausių vaidinimų. Visi taip sakė.

Tapensė lėtai sugrįžo atgal ir atsisėdo. Ji spoksojo į misis Lenkester. Jos galvoje skambėjo žodžiai. Žodžiai, girdėti „Saulėtoje keteroje“. „*Tai buvo jūsų vargšas vaikas?*“ Tada ją buvo apėmusi baimė. Ir dabar ją apėmė baimė. Ji gerai nežinojo, ko ji bijojo, bet ji jautė tą pačią baimę. Žiūrint į tą malonų veidą, malonią šypseną.

– Aš turėjau paklusti man duotiems nurodymams... Turėjo būti naikinimo agentai. Aš buvau tam paskirta. Ir aš priėmiau šį paskyrimą. Matote, jie iškeliavo laisvi nuo nuodėmės. Turiu galvoje, vaikai yra be nuodėmių. Jie nepakankamai dideli, kad nusidėtų. Taigi aš juos nusiunčiau į šlovę, kaip buvau tam paskirta. Dar nekaltus. Dar nepažinusius blogio. Matote, kokia didžiulė garbė būti išrinktai. Išrinktai ypatingam tikslui. Aš visuomet mylėjau vaikus. Savo aš neturėjau. Tai buvo labai žiauru, ar ne, bent jau atrodo, kad žiauru. Bet iš tiesų tai buvo atpildas už tai, ką aš padariau. Jūs galbūt žinote, ką aš padariau.

– Ne,– atsakė Tapensė.

– O, jūs atrodote tiek daug žinanti. Aš pamaniau,

kad galbūt tai taip pat žinote. Buvo toks gydytojas. Aš nuėjau pas jį. Man tuo metu buvo tik septyniolika, ir aš buvau išsigandusi. Jis sakė kad viskas bus gerai – jis pašalins vaiką ir niekas apie tai nesužinos. Bet matote, nebuvo viskas gerai. Man ėmė sapnuotis. Aš sapnavau vaiką, manęs klausiantį, kodėl jis niekada neturi gyvenimo. Vaikas man pasakė, kad nori draugų. Žinote, tai buvo mergaitė. Taip, esu tikra, kad tai buvo mergaitė. Ji atėjo ir norėjo kitų vaikų. Tada aš gavau nurodymą. *Aš* negalėjau turėti vaikų. Aš ištekėjau ir galvojau susilauksianti vaikų, ir mano vyras aistringai norėjo vaikų, bet jų niekuomet nebuvo, nes aš buvau prakeikta, matote. Jūs suprantate, ar ne? Bet buvo vienas kelias, kaip gauti atleidimą. Atleidimą už tai, ką aš padariau. Ką aš padariau, buvo žmogžudystė, ir jūs galite išpirkti kaltę tik kitais nužudymais, nes kiti nužudymai iš tikrųjų nėra nužudymai, tai yra *aukos*. Jie būtų paaukoti. Jūs matote skirtumą, ar ne? Vaikai nuėjo papildyti mano vaikui draugiją. Skirtingo amžiaus mergaitės, bet jaunos. Atėjo įsakymas ir tuomet, – ji pasilenkė į priekį ir palietė Tapensę, – kaip buvo džiugu tai daryti. Jūs suprantate, ar ne? Buvo taip džiugu juos išlaisvinti, kad jie niekuomet nepažintų nuodėmes, kaip aš pažinau. Žinoma, to negalėjau niekam sakyti, niekas nieko nesužinojo. Tuo turėjau būti tikra. Bet būna kartais žmonių, kurie sužino ar ima įtarinėti. Tada žinoma... na, aš turiu galvoje, kad jie taip pat turi numirti, kad *aš* būčiau saugi. Taigi aš visuomet buvau pakankamai saugi. Jūs suprantate, ar ne?

– Ne – ne visai.

– Bet jūs *žinote*. Todėl jūs čia ir atėjote, ar ne? Jūs

žinote. Jūs jau žinojote tą dieną, kai jūsų paklausiau „Saulėtoje keteroje“. Mačiau iš jūsų veido. Aš paklausiau: „Tai buvo jūsų vargšas vaikas?“ Aš pamaniau, kad jūs atvykote, nes galbūt buvote mama. Vieno iš tų vaikų, kuriuos aš nužudžiau. Aš tikėjausi, kad jūs dar kartą atvyksite, ir mes kartu išgersime po stiklinę pieno. Paprastai tai būdavo pienas. Kartais kakava. Visiems, kurie apie mane žinojo.

Ji iš lėto perėjo kambarį ir atidarė indaują, stovėjusią kambario kampe.

– Misis Mudi... – tarė Tapensė, – buvo viena iš jų?

– O, jūs žinote apie ją. Ji nebuvo motina – ji dirbo teatre kostiumininke. Ji mane atpažino, todėl turėjo iškeliauti. – Staiga pasisukusi ji ėmė eiti link Tapensės, rankoje laikydama stiklinę pieno ir įtikinančiai šypsodamasi.

– Išgerkite tai, – tarė ji. – Paprasčiausiai išgerkite.

Tapensė akimirką sėdėjo tylėdama, tada pašoko ant kojų ir nulėkė prie lango. Pastvėrusi kėdę, išdaužė langą. Ji iškišo galvą ir šaukė:

– Gelbėkit! Gelbėkit!

Misis Lenkester nusijuokė. Ji pastatė stiklinę pieno ant stalo, atsisėdo į kėdę ir juokėsi.

– Kokia jūs kvaila. Kas, jūsų manymu, ateis? Kas, jūsų manymu, *gali* ateiti? Jiems reikėtų išlaužti apačioje duris, prasilaužti per šią sieną ir tuo metu... yra kiti dalykai, žinote. Nebūtinai pienas. Pienas yra lengviausias būdas. Pienas ir kakava, ir netgi arbata. Mažajai misis Mudi aš įbėriau į kakavą – ji mėgo kakavą.

– O morfijus? Kaip jūs gavote morfijaus?

– O, tai buvo paprasta. Vyras, su kuriuo aš gyve-

nau prieš daugelį metų – jis susirgo vėžiu. Gydytojas jam skirtą dozę patikėjo man – ir kitus vaistus taip pat. Vėliau pasakiau, kad juos išmečiau, bet aš juos pasilaikiau, kartu su kitais vaistais ir raminamais. Pamaniau, kad vieną dieną gali jų prireikti – ir jų prireikė. Aš vis dar esu jais apsirūpinusi. Niekada nebandžiau jų pati vartoti – aš tuo netikiu. – Ji pastūmė stiklinę pieno link Tapensės. – Išgerkite, tai pats lengviausias būdas. Kitas būdas... bėda tame, kad nepamenu, kur jį padėjau.

Ji pakilo no kėdės ir ėmė vaikštinėti po kambarį.

– Kur aš jį padėjau? Kur aš padėjau? Kai pasenau, pasidariau tikra užuomarša.

Tapensė vėl suriko: „Gelbėkit!“, bet kanalo pakrantė buvo tuščia. Misis Lenkester vis dar vaikštinėjo po kambarį.

– Aš galvoju... aš tikrai manau... o, žinoma, mano mezgimo krepšyje.

Tapensė atsisuko nuo lango. Misis Lenkester artėjo prie jos.

– Kokia jūs kvaila moteris, – pasakė misis Lenkester, – šitaip galvodama.

Ji kairiąją ranka čiupo Tapensei už peties. Dešinę ranką ji ištraukė iš už savo nugaros. Joje buvo durklas. Tapensė grūmėsi. Ji galvojo: „Aš juk galiu ją lengvai sustabdyti. Lengvai. Ji yra sena moteris. Ji negali...“

Staiga ją persmelkė šaltis ir ji pagalvojo: „Bet aš taip pat esu sena moteris. Aš nesu tokia stipri, kaip galvoju. Aš nesu tokia stipri kaip ji. Jos rankos, jos sugriebimas, jos pirštai. Manau todėl, kad ji yra išprotėjusi, o išprotėję žmonės, visuomet taip sako, yra stiprūs.“

Blizgantys ašmenys artėjo prie jos. Tapensė šaukė.

Žemai apačioje ji išgirdo riksmus ir smūgius. Smūgiai į duris, tarsi kas bandytų išlaužti duris ar langus. „Bet jie niekada neįeis, – galvojo Tapensė. – Jie niekada neįveiks šio gudraus įėjimo. Neįveiks, jei nežino mechanizmo."

Ji grūmėsi iš visų jėgų. Jai vis dar sekėsi neprisileisti misis Lenkester. Bet toji buvo didesnė. Didelė stipri moteris. Jos lūpos vis dar šypsojosi, bet malonaus žvilgsnio jau nebuvo. Tai buvo pasitenkinimą jaučiančio žmogaus žvilgsnis.

– Katė žudikė, – pratarė Tapensė.

– Jūs žinote mano pravardę? Taip, bet aš tai nukreipiau kita linkme. Aš tapau Valdovo žudike. Tai Valdovo valia, kad jus nužudyčiau. Taigi viskas bus gerai. Suprantate tai, ar ne? Suprantate, viskas bus gerai.

Tapensė dabar buvo prispausta prie didelio krėslo šono. Viena ranka misis Lenkester laikė ją prispaudusi prie krėslo, ir spaudimas didėjo – toliau trauktis nebuvo įmanoma. Misis Lenkester rankoje buvęs durklas grėsmingai artėjo.

Tapensė galvojo: „Aš neturiu panikuoti... neturiu panikuoti...", bet po to sekė įkyri mintis: *„Bet ką aš galiu padaryti?"* Kova buvo beprasmė.

Tuomet užėjo baimė – ta pati aštri baimė, kurios požymius pirmąkart ji pajuto „Saulėtoje keteroje"...

„Ar tai buvo jūsų vargšas vaikas?"

Tai buvo pirmasis įspėjimas – bet ji to nesuprato – ji nežinojo, kad tai buvo perspėjimas.

Jos akys stebėjo besiartinantį plieną, bet, nors ir gana keista, ne blyksintis metalas ir jo grėsmė jai kėlė paralyžiuojančią baimę; tai buvo už durklo esantis veidas – besišypsantis, malonus misis Lenkester veidas –

besišypsantis džiugiai, laimingai – protaujančios moters, kilniaširdiškai vykdančios jai paskirtą užduotį.

„Ji neatrodo pamišusi, – pagalvojo Tapensė. – Tas ir yra baisiausia... Žinoma, nėra, nes ji blaiviai mąsto. Ji yra visiškai normali, protinga būtybė – taip, kaip ji galvoja... O Tomi, Tomi, kur aš šį kartą pakliuvau?"

Ją apėmė svaigulys ir gležnumas. Jos raumenys suglebo. Kažkur šalia pasigirdo stiprus dūžtančio stiklo garsas. Ji paniro į tamsą ir nežinomybę.

II

– Tai jau geriau – jūs atsigaunate. Išgerkite tai, misis Berisfed.

Prie jos lūpų prigludo stiklinė. Ji įnirtingai priešinosi. Užnuodytas pienas... kas tai yra pasakęs – kažką apie užnuodytą pieną? Ji negers užnuodyto pieno... Ne, ne pienas – visai kitoks kvapas...

Ji atsipalaidavo, jos lūpos prasivėrė – ji siurbtelėjo.

– Brendis, – atpažinusi tarė ji.

– Visiškai teisingai. Išgerkite dar truputį...

Tapensė dar siurbtelėjo. Ji atsirėmė į pagalves, žvalgydamasi aplink. Pro langą matėsi kopėčių viršus. Priešais langą ant grindų buvo sudužusio stiklo krūva.

– Aš girdėjau dūžtant stiklą.

Ji atstūmė brendžio stiklinę ir jos akys nusekė ranka aukštyn link veido žmogaus, kuris ją laikė.

– Elgrekas, – pasakė Tapensė.

– Prašau atleisti?

– Nekreipkite dėmesio.

Ji dairėsi po kambarį.

– Kur ji – misis Lenkester, turiu galvoje.

– Ji... ilsisi – gretimame kambaryje.

– Suprantu. – Bet ji nebuvo tikra, kad suprato. Netrukus ji supras geriau. Tuo metu į galvą jai atėjo tik viena mintis...

– Seras Filipas Starkas. – Ji tai pasakė lėtu ir abejojančiu balsu. – Teisingai?

– Taip. Kodėl jūs minėjote Elgreką?

– Kančia.

– Prašau atleisti?

– Paveikslas. Tolede – ar Prado? Taip seniai... ne, nelabai seniai. – Ji mąstė apie tai ir tarsi padarė atradimą. – Praėjusį vakarą... Klebonijoje.

– Jūs greitai taisotės, – tarė jis padrąsinančiai.

Atrodė kažkaip visai natūralu – sėdėti čia, šiame kambaryje su stiklo duženomis ant grindų, ir kalbėtis su šiuo vyru tamsiu iškankintu veidu...

– Aš padariau klaidą – „Saulėtoje keteroje". Aš visai neteisingai apie ją pagalvojau – pajutau nerimą, tada – baimės banga... Bet aš neteisingai ją supratau – aš nebijojau *dėl* jos – aš bijojau jos... Aš maniau, kad jai gali kažkas nutikti. Aš norėjau ją apsaugoti – išgelbėti ją... Aš... – Ji abejodama pažvelgė į jį. – Ar jūs suprantate? Ar tai skamba kvailai?

– Niekas to nesupranta geriau už mane – niekas šiame pasaulyje.

Tapensė susiraukusi spoksojo į jį.

– Kas ji tokia? Turiu galvoje misis Lenkester – misis Jork... Tai nerealu – tai tik nuskinta nuo rožių krūmo. Kas ji tokia buvo?

Filipas Starke šaižiai atsakė:

– *Kas ji buvo? Ji reali, ji tikra*

Kas buvo ji – su Dievo ženklu kaktoje?

Ar jūs kada skaitėte Pyrą Gaintą, misis Berisfed?

Jis priėjo prie lango. Čia jis kurį laiką pastovėjo, žiūrėdamas pro jį, tuomet staiga atsisuko.

– Ji buvo mano žmona.

– Jūsų žmona... Bet ji mirė – lentelė bažnyčioje...

– Ji mirė užsienyje – tokią istoriją aš paskleidžiau. Ir aš bažnyčioje pakabinau memorialinę lentelę jos atminimui. Žmonės nelinkę per daug klausinėti netekusio žmonos našlio. Daugiau aš čia nebegyvenau.

– Kai kurie žmonės sako, kad ji jus paliko.

– Ši istorija taip pat buvo priimtina.

– Jūs ją išvežėte, kai sužinojote apie... apie vaikus.

– Tai jūs žinote apie vaikus?

– Ji man papasakojo. Tai atrodo neįtikėtina.

– Didžiąją laiko dalį ji buvo visiškai normali – niekas nepagalvojo. Bet policija pradėjo įtarinėti... Aš turėjau veikti. Aš turėjau ją išgelbėti... apsaugoti ją... Jūs suprantate? Jūs galite suprasti – nors truputėlį?

– Taip, – atsakė Tapensė. – Aš viską gerai suprantu.

– Ji buvo tokia graži, – jo balsas kiek sudrebėjo. – Matote – štai čia, – jis parodė į paveikslą ant sienos. – Vaterlilė... Ji buvo pašėlusi mergina – visuomet. Jos motina buvo paskutinioji iš Varenderių – sena giminė – gimusi iš tėvų giminaičių. Elena Varender. Pabėgo iš namų. Ji susidėjo su bloga draugija. Nepataisomi nusikaltėliai. Jos duktė pasirinko sceną – tapo šokėja. Vaterlilė – jos populiariausias vaidmuo. Tada susidėjo su nusikaltėlių gauja – dėl įdomumo, grynai savo malonumui. Jai visuomet kažko trūko.

– Kai ji ištekėjo už manęs, ji su visu tuo baigė. Ji norėjo įsikurti, gyventi ramiai – šeima, vaikai. Aš buvau turtingas, galėjau jai suteikti viską, ko ji pageidavo. Bet ji neturėjo vaikų. Tai liūdino mus abu. Tada ją apsėdo kaltės jausmas. Galbūt jai visuomet truputį trūko pusiausvyros... aš nežinau... Kur buvo priežastis? Ji buvo...

Jis mostelėjo iš nevilties.

– Aš ją mylėjau – aš ją visada mylėjau. Nesvarbu, kas ji buvo, ką ji darė. Aš norėjau jos saugios – ne kalinės iki gyvos galvos, graužiančios save visą gyvenimą. Norėjau ją apsaugoti. Ir mes apsaugojom ją – daug daug metų.

– Mes?

– Nelė – mano ištikimoji Nelė Blaik. Mano brangi Nelė Blaik. Ji buvo nuostabi – viską suplanavo ir sutvarkė. Prieglaudos namai – visi patogumai ir prabanga. Ir jokių pagundymų – *jokių vaikų* – vaikus patraukėme iš jos kelio. Atrodė, kad tai veikė. Tie namai buvo tolimose vietose – Kamberlende, šiauriniame Velse. Niekas jos neatpažino – arba bent jau mes taip manėme. Tai buvo misterio Ekleso patarimas. Labai protingas teisininkas. Paslaugos brangios, bet aš juo pasitikėjau.

– Šantažas?

– Taip aš niekada negalvojau. Jis buvo draugas, ir patarėjas...

– Kas nupiešė valtį ant paveikslo – valtį pavadinimu „Vaterlilė"?

– Aš. Jai tai patiko. Jai tai priminė jos triumfą scenoje. Tai buvo vienas Baskovano paveikslų. Ji mėgo jo paveikslus. Tada vieną dieną ji užrašė juodais dažais vardą po tiltu – mirusio vaiko vardą... Todėl aš nupiešiau valtį, kad paslėpčiau užrašą, ir pavadinau jį „Vaterlile".

Durys sienoje atsivėrė. Pro jas įėjo draugiška ragana. Ji pažiūrėjo į Tapensę ir paskui į Filipą Starką.

– Viskas tvarkoj? – sausai paklausė ji.

– Taip, – pasakė Tapensė. Draugiška ragana jai patiko tuo, kad, kaip atrodė iš jos laikysenos, čia neketino būti jokio sambrūzdžio.

– Jūsų vyras apačioje, laukia mašinoje. Aš pasakiau, kad atvesiu jus žemyn – jei jūs taip norite.

– Būtent to aš ir noriu, – pasakė Tapensė.

– Taip ir maniau. – Ji pažiūrėjo į vonios duris. – Ar ji tenai?

– Taip, – pasakė Filipas Starkas.

Misis Peri nuėjo į vonios kambarį. Netrukus išėjo.

– Man regis... – ji klausiamai pažvelgė į jį.

– Ji pasiūlė misis Berisfed stiklinę pieno – misis Berisfed jo nenorėjo.

– Ir aš spėju, kad ji pati tai išgėrė?

Jis dvejojo.

– Taip.

– Daktaras Mortimeris atvyks vėliau, – pasakė misis Peri.

Ji priėjo, norėdama padėti Tapensei atsistoti, bet Tapensė apsiėjo ir be pagalbos.

– Aš nesužeista, – tarė ji. – Tai buvo tik šokas. Dabar viskas tvarkoj.

Ji stovėjo priešais Filipą Starką – regis nė vienas neturėjo ką pasakyti. Misis Peri stovėjo šalia durų sienoje.

Galiausiai prabilo Tapensė.

– Daugiau man čia nėra ką veikti? – paklausė ji, nors tai vargiai buvo klausimas.

– Dar vienas dalykas... Tą dieną kapinėse jums smogė Nelė Blaik.

Tapensė linktelėjo.

– Aš tai supratau.

– Ji pametė galvą. Ji pamanė, kad jūs sekėte jos – mūsų – paslapties pėdomis. Ji... aš labai atgailauju dėl tos baisios įtampos, į kurią ją įstūmiau per visus šiuos ilgus metus. Tai buvo daugiau, nei buvo galima prašyti bet kurios moters...

– Man regis, ji jus labai mylėjo, – pasakė Tapensė. – Bet aš manau, kad mes neieškosime jokios misis Džonson, jei jūs to *mus* norėjote paprašyti.

– Ačiū – aš labai dėkingas.

Vėl stojo tyla. Misis Peri kantriai laukė. Tapensė apsidairė. Ji priėjo prie išdaužto lango ir pažvelgė į taikų kanalą apačioje.

– Aš nemanau, kad dar kada nors pamatysiu šitą namą. Aš noriu gerai įsižiūrėti, kad jį galėčiau prisiminti.

– Jūs norite tai prisiminti?

– Taip, noriu. Kažkas pasakė, jog tai namas, kuris buvo netinkamai naudojamas. Dabar suprantu, ką ji turėjo galvoje.

Jis klausiamai pažiūrėjo į ją, bet nieko nepasakė.

– Kas jus čia atsiuntė surasti mane? – paklausė Tapensė.

– Ema Baskovan.

– Taip ir pamaniau.

Ji priėjo prie draugiškos raganos, ir jos praėjo pro slaptas duris ir nusileido žemyn.

Įsimylėjėlių namas, kaip Tapensei pasakė mi-

sis Baskovan. Taip, ji tokį namą ir palieka – su dviem įsimylėjėliais – viena negyva, kitas gyvas ir kankinasi...

Ji išėjo pro duris, kur mašinoje jos laukė Tomis.

Ji atsisveikino su draugiška ragana ir įsėdo į automobilį.

– Tapense, – tarė Tomis.

– Žinau, – atsakė Tapensė.

– Daugiau taip nedaryk, – pasakė Tomis. – Daugiau niekada taip nedaryk.

– Nedarysiu.

– Tu tik dabar taip sakai.

– Ne, nedarysiu. Aš jau per sena.

Tomis paleido variklį. Jie nuvažiavo.

– Vargšė Nelė Blaik, – pasakė Tapensė.

– Kodėl taip sakai?

– Taip baisiai įsimylėjusi Filipą Starką. Visa tai daryti dėl jo per visus šiuos metus – tiek daug veltui išeikvotos šuniškos ištikimybės.

– Niekai! – pasakė Tomis. Aš manau, ji džiaugiasi kiekviena akimirka. Kai kuriom moterim taip būna.

– Beširdis gyvulys, – pasakė Tapensė.

– Kur tu nori važiuoti – į „Ėriuką“ Markit Beisinge?

– Ne, – atsakė Tapensė. – Aš noriu namo. NAMO, Tomi. Ir ten pasilikti.

– Tebūnie taip, – pasakė misteris Berisfedas. – *Ir jei Albertas mus pasitiks su apanglėjusiu viščiuku, aš nusuksiu jam sprandą!*

Christie, Agatha
Ch525 Spragtelėjus pirštais : [romanas] / Agata Kristi; [iš anglų kalbos vertė Jonas Sipulis]. – [Vilnius] : Sirokas [i.e. FNS Group, 2010]. – 296 p. – (Agatos Kristi kolekcija, ISSN 1822-7376 ; 48)

ISBN 978-609-95090-6-8
UDK 820-3

Kai Tomis ir Tapensė aplanko pagyvenusią tetą gotiškuose slaugos namuose, jie pernelyg nekreipia dėmesio į jos nepasitikėjimą gydytojais; galų gale, Ada yra labai sunkaus charakterio sena ledi. Bet kai misis Loket pamini užnuodytą grybo troškinį ir misis Lenkester kalba apie "kažką už židinio", Tomis ir Tapensė pasijunta atsidūrę šiurpą keliančių nuotykių sūkuryje, kur jie susiduria su mirtinu pavojumi...

Iš anglų kalbos vertė ***Jonas Sipulis***

Išleido FNS Group, leidykla "Sirokas"
sirokas@vsp.lt

Spausdino AB "Aušra"
Vytauto pr. 23, Kaunas
Užsakymas 123

SPRAGTELĖJUS PIRŠTAIS

SPRAGTELĖJUS PIRŠTAIS ČIA,
BLOGIS TYKO PASLAPČIA
MAKBETAS

Kai Tomis ir Tapensė aplanko pagyvenusią tetą gotiškuose slaugos namuose, jie pernelyg nekreipia dėmesio į jos nepasitikėjimą gydytojais; galų gale, Ada yra labai sunkaus charakterio sena ledi.

Bet kai misis Loket pamini užnuodytą grybo troškinį ir misis Lenkester kalba apie „kažką už židinio", Tomis ir Tapensė pasijunta atsidūrę šiurpą keliančių nuotykių sūkuryje, kur jie susiduria su mirtinu pavojumi...

KLAIKI KRISTI ISTORIJA,
KOKIOS SENIAI NESKAITĖME.
SUNDAY EXPRESS

TOMIS IR TAPENSĖ

SLAPTAS PRIEŠININKAS
NUSIKALTIMO BENDRININKAI
N AR M?
SPRAGTELĖJUS PIRŠTAIS
LEMTIES DURYS

Agatha Christie

ISBN 978-609-95090-6-8

